

Szálljunk hajóra!

Tanári kézikönyv

5. OSZTÁLY

EVANGÉLIKUS HITTAN

Szálljunk hajóra!

Tanári kézikönyv

Koczor Tamás

Sándor Éva

Sólyom Anikó

BUDAPEST, 2015

A könyv a Magyarországi Evangélikus Egyház támogatásával készült.

Lektorálta
Ifj. Cserháti Sándor
Ruzsinszki Péter

Minden jog fenntartva. Bármely másolás, sokszorosítás,
illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás
a kiadó előzetes írásbeli engedélyéhez van kötve.

© A Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója, 2015
© Koczor Tamás, 2015
© Sándor Éva, 2015
© Sólyom Anikó, 2015

Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója, 2015
Felelős kiadó: Kendeh K. Péter
Olvasószerkesztő: Petri Gábor
Műszaki szerkesztő: Török Andrea

TARTALOM

ELŐSZÓ

1. Útnak indulunk. Mit hozol magaddal?	9
2. Honnan jössz?	9
3–4. Mi van a kezünkben? Hogyan igazodjunk el a Bibliában?	11

KI VAGYOK ÉN ISTENNEK? KI ISTEN NEKEM?

5. Hol itt a csoda? – A csodálatos halfogás (Lk 5,1–11)	12
6. Értékes vagy értéktelen? – Az elveszett drachma (Lk 15,8–10)	14
7. Értékesse tehetem-e magam Isten előtt? – A gazdag ifjú (Mk 10,17–27)	18
8. Valóban értéktelen volna? – A farizeus és a vámszedő (Lk 18,9–14)	20
9. Mit tesz velem Isten? Mivé leszek én? – Zákeus (Lk 19,1–10)	22
10. Ki az, aki lát? – A vak Bartimeus meggyógyítása (Mk 10,46–52)	24
11. Ilyen Isten? – A tékozló fiú (Lk 15,11–32)	25
12. Ilyen Krisztus? – Jézus megmossa tanítványai lábát (Jn 13,1–17)	28
13. Hogyan kérjünk segítséget? – Jézus imádkozni tanít (Mt 6,5–8)	32
14. Mit mondjak, mit kérjek Istentől? – Miatyánk (Mt 6,9–13)	34
15. Beszélgethetek Istennel? (Mt 14,23)	37

A TEREMTETT VILÁG

16. Honnan van a világ? A Biblia a világ kezdetéről (1Móz 1,1–2,4a)	39
17. Milyen a Teremtő és milyen a teremtett világ? Az első teremtéstörténet (1Móz 1,1–2,4a)	41
18. Milyen az ember, akit Isten teremtett? A második teremtéstörténet	42

MILYEN VAGYOK ÉN?

19. Mi a jó? Mi a rossz? – A bűneset (1Móz 2,26–3,24)	47
20. Hogy romlik el a jó? – A mi kísértéseink (1Móz 3,1–24)	49
21. Mivé lesz az ember? – Kain és Ábel (1Móz 4,1–15)	51
22. Mivé lett a világ? – Nőé története (1Móz 6,9–8,14)	53

23. Lehet újra kezdeni? – Isten szövetséget köt Nóéval (1Móz 8,20–9,17)	56
24. Lehetnének Istenné? – Bábel (1Móz 11,1–9)	61
EMBERI KAPCSOLATAIM	
25. Mitől közösség a közösség? Krisztus teste (1Kor 12,11)	63
26. Kik azok, akik Jézust követik? – Jézus elhívja a tanítványokat (Jn 1,35–51; Lk 5,27–32)	67
27. Követsz engem? – Jézus kiválasztja a tizenkettőt (Lk 6,12–16)	69
28. Befogadnak engem? – A szentek közössége (Fil 1,1–2)	71
29. Ki a nagyobb? – Jakab és János elsősege (Mk 10,35–45)	73
30. Mindennek van határa? – A tanítványok tüzet kérnek a samáriai falura (Lk 9,51–56)	77
31. Mi szabja meg életünk kereteit, rendjét? – Tízparancsolat (2Móz 20,1–17)	78
32. Tényleg csupa tiltás? – Tízparancsolat (2Móz 20,1–17)	80
33. Csak törvény és feladat, vagy segítség és útmutatás? – A Hegyi beszéd (Mt 5–7)	81
KÖZÖSSÉGI FORMÁK	
34. Hol és ki az én népem? (Dán 1,1–21)	85
35. Hogyan bánunk az értékeinkkel? (Dán 5)	87
36. Milyen örökséget hozunk magunkkal? (Dán 6,2–29)	90
37. Kihez tartozom? – A 12 éves Jézus (Lk 2,41–52)	92
38. Közétek tartozom-e? – Jézus Názáretben (Lk 4,14–30)	95
MI A KERESZTÉNYSÉG LÉNYEGE?	
39. Kit vár(t) a zsidóság? – Messiási próféciaák (Ézs 9,1.5–6; Ézs 42,1–4; Mik 5,1; Zak 9,9–10)	98
40. Hogyan érkezik Jézus közénk? – Angyali üdvözlés (Lk 1,26–38; Mt 1,18–25)	100
41. Hogyan várjuk Jézust? – Mária és Zakariás éneke (Lk 1,39–56; Lk 1,67–79)	105
42. Miért éppen a pásztorok? – A pásztorok látogatása (Lk 2,1–20)	107
43. Miért éppen a bölcsek? – A napkeleti bölcsek (Mt 2,1–12)	109
44. Felismertük-e a Messiást? – Simeon és Anna (Lk 2,21–40)	110
45. Félelmetes-e Isten közeledése? – Te vagy-e a Messiás? (Lk 3,1–20)	114
46. Ki az, aki bevonul Jeruzsálembe? – Virágvasárnap (Lk 19,28–40)	118
47. Mi történik itt? – Utolsó vacsora (Lk 22,7–23)	119

48. Legyen meg a te akaratod? – Jézus elfogatása (Mt 26,30–56; Lk 22,54–62)	123
49. Te vagy-e a Krisztus? Te vagy a zsidók királya? – Jézus pere (Mt 26,57–68; Lk 23,1–25)	125
50. Bizony ez az ember Isten Fia volt! – Jézus kereszthalála (Lk 23,26–56)	130
51. Miért keresitek a holtak közt az élőket? – Jézus feltámadása (Mt 28,1–10; Mk 16,1–12; Lk 24,1–12; Jn 20,1–18)	132
52. Tényleg te vagy, Uram? – Jézus megjelenik a tanítványoknak (Lk 24,13–35; Jn 20,19–29)	135
53. „Szeretsz-e engem?” – Nagy halfogás a Tibériás-tengernél (Jn 21)	137
54. Hogyan tovább? – Jézus mennybemenetele (Mt 28,16–20; ApCsel 1,4–11)	139
 MILYEN AZ ÉLET AZ EGYHÁZON BELÜL?	
55. Mit tegyünk? – A tanítványok élete húsvét után (ApCsel 1,12–26)	142
56. Nem hevült-e a szívünk? – Pünkösöd (ApCsel 2,1–41)	144
57. Mi az egyház? – Az első gyülekezet (ApCsel 2,42–47; 4,32–35)	146
58-60. Lehet máshogy nézni az idő múlását?	148

ELŐSZÓ

Kedves Hittantanárok!

Az új tanterv új koncepciójához készült tankönyv bevezetőjében szeretnénk néhány, az egész tanévre vonatkozó támpontot adni.

Munkaeszközeink a tanév során

Tankönyv, füzet, Biblia, Evangélikus énekeskönyv, tetszés szerint a *Zarándokének* című énekgyűjtemény.

Lehetőség szerint gondoskodjunk arról, hogy már a legelső órán a tanulók kezébe tudjuk adni a tankönyvet! Az első óra képanyaga sokat segít a közös alaphang megtalálásában, a tanévbe való beilleszkedésben.

Csak a Magyar Bibliatársulat új fordítású Bibliáját fogadjuk el, ne kínlódjanak a gyerekek számukra nehezen érthető, régies fordításokkal. Kérjük, hogy legyen saját „tanuló-Bibliájuk”, amelyben nyugodtan bejelölhetnek, aláhúzhatnak részleteket. Akár saját Bibliánkat is mutassuk meg nekik, hogy lássák, milyen jó, ha utólag visszakereshetem, mi volt számomra egy-egy részben fontos. A harmadik órától már dolgozunk a Bibliával, addigra minden tanuló szerezz be egyet, vagy segítsünk nekik a beszerzésben!

Az énektanuláshoz: diákjaink számára általában idegen az Evangélikus énekeskönyv dallamvilága. Mégis fontosnak tartjuk, hogy énekkincsünkkel ismerkedjenek, s amennyire lehet, megszeressék azt. Javasoljuk, hogy mindig csak egy-egy versszakot énekeljünk, esetleg még egyet a témához kapcsolódóan, de ne énekeljük végig az összes versszakot. A dallam elsajátítása érdekében inkább az első verset énekeljük többször, így a szöveg is jobban bevésődik. Jó az is, ha egy-egy éneket, amelyet megkedvelnek, további órákon is előveszünk, ismétlünk.

Módszertani ötletgyűjtemény és szómagyarázat

Diákjaink iskolai életében ritkán van lehetőségük arra, hogy egy-egy témáról hosszabban, alaposan beszélgethessenek. Sajnos sok család sem biztosít megfelelő kereteket ahhoz, hogy a gyermeket meghallgassák, hogy vele valóban dialógust folytassanak. Az egymásra odafigyelő beszélgetéseknek fontos színhelye lehet a hittanóra. A tanári kézikönyv számos konkrét beszélgetéstémát tartalmaz. Vigyázzunk, hogy ezek valóban dialógusok legyenek, a diákok véleménye tág teret kaphasson, és ne a tanár akarja elmondani a véleményét beszélgetés címén! Ugyanakkor a tanár fontos feladata, hogy a beszélgetés ne válhasson parttalanná, a témánál maradjon. Ehhez kézben kell tartani a beszélgetést, és szükség esetén visszaterelni az alaptémához, hogy a végére együtt jussunk el a konklúzióig.

Tankönyvünkben nagy hangsúlyt helyezünk arra, hogy diákjainkat minél több személyes élményhez juttassuk. Ennek egyik legfontosabb módszere a drámapedagógiai eszközök alkalmazása. Ha egy történetet eljatszunk, akkor nem a történet külső szemlélő számára való megjelenítését tartjuk fontosnak (tehát nem egyfajta színdarabot adunk elő), hanem azt szeretnénk elérni, hogy a diákok beleéljék magukat különböző szereplők helyzetébe, azonosulni tanuljanak velük. Így mélyebben végiggondolhatják azokat a kérdéseket, amelyekkel a szereplők találkoztak, s közelebb kerülhetnek az érzéseikhez. Ezáltal megtanulják a saját érzéseiket is tudatosabban megfigyelni és kezelni.

Egészen kis létszámú csoportokban is megvan a lehetősége a drámapedagógiai módszerek alkalmazásának. Egy összetettebb történetnek esetleg csak két-három fontos szereplője jelenik meg a játékban. Arra azonban figyeljünk, hogy éppen az érzelmi azonosulás miatt ne adjunk egy diáknak egyszerre több szerepet.

Ha egy történet eljátszásához a minimális szereplőlétszám sem áll rendelkezésre, segítségül hívhatunk bábokat, akár egyszerűen Lego-bábukat. Kérhetjük akár azt is, hogy minden gyereknél legyen két-három különböző karakterű bábu. Ilyenkor egy gyerek játszhat több szerepet is, mert a báb segít távolságot teremteni a gyerek és a szerep között. Ugyanakkor természetesen kevésbé mély az élmény. Ötletforrásként javasoljuk a következő linket:

<http://www.thebricktestament.com/home.html>

Eszközök a drámapedagógiából

Állókép

Állókép formájában nagyon egyszerűen megjeleníthetünk különböző helyzeteket. A történet egy-egy jellemző momentumát érdemes kiválasztani s a szereplők mozdulatát rögzíteni. Az állókép szereplői meg is szólalhatnak, elmondhatják, mit gondolnak, mit éreznek az adott pillanatban (belső hang). Ha jól sikerült és kifejező az állókép, digitális fényképezőgéppel, telefonnal meg is örökíthetjük, s egy hittanórán közösen összeállított újságban illusztrációként fel is használhatjuk.

Szerepriport

Amikor a diákok szerepet választottak vagy kaptak (szerencsésebb, ha ők választanak) egy-egy történetben, segítenünk kell őket, hogy behelyezkedjenek a szerepbe. Ezt néhány közvetlen mondattal és kérdéssel tehetjük meg. Például:

- „Jó napot kívánok! Látom, nagyon dolgozik itt a hajónál. Zavarhatom egy pillanatra? Megkérdezhetem, hogy hívják?”
- „Péter vagyok.” (Itt a diák tudatosítja magában, hogy Péter szerepében van.)
- „Megkérdezhetem, hány éves?”
- „Harminc.” (Tudatosítja, hogy nem tizenéves, hanem felnőtt ember.)
- „Nagy nyüzsgés van itt a parton. Nagyon sok embert látok a körül a fehérruhás alak körül. Ismeri őket?” (Ezekkel az utalásokkal odahelyeztem a játékot a Genézaret-tó partjára. Abba az időpillanatba, amikor Péter még a hajójától nézi Jézust. Tehát térben és időben is elhelyeztem.)

Ha egy történetből, szituációból kiindulva jelenetet játszunk el, a jelenetet bizonyos kulcsfontosságú pontoknál megállíthatjuk, s az egyes szereplőket meginterjúvolhatjuk. Megkérdezhetjük tőlük például, hogyan érzik magukat az adott helyzetben, hogyan tekintenek a többi szereplőre, mit gondolnak arról, ami történt, vagy arról, ami vár rájuk.

Belső hang

A jelenetek egy-egy megállított pillanata alkalmas lehet arra, hogy nemcsak a szerepben lévő diák mondja el az érzéseit, gondolatait, hanem a szerepet éppen nem játszó tanulók is beleélhetik magukat a helyzetbe. Odalépve a szereplő mögé, vállára téve a kezüket (ezzel kifejezve a szerephez való kapcsolódást) elmondhatják ők néhány mondatban, amit a szereplő helyében mondanának.

Belső monológ

Ilyen hosszabb monológot elsősorban írásban kérhetünk a diákoktól. Egy-egy szereplő olyan jellegzetes pillanatát adjuk kiindulásként, amelyben van idő megállásra, hosszabb gondolkodásra. Például a tékozló fiú a disznóvályú mellett vagy a vak Bartimeus az út szélén stb. Írják le a diákok azokat a gondolatokat – nem feltétlenül koherens fogalmazás, hanem akár kósza benyomások formájában –, amelyek akkor az adott szereplőben megszülethetnek a vele történő események kapcsán. Ez a műfaj nem csak a jelen pillanatra tekint, itt van idő latolgatni a múltat és előre tekinteni a jövőre, annak reményeivel és félelmeivel együtt.

1. Útnak indulunk. Mit hozol magaddal?

Könyvünk központi illusztrációja a hajóács. Ő az első parabolában tűnik fel, de végig képviseli a külső, olykor kételkedő kérdéseket, ő az, akinek el kell magyarázni, meg kell mutatni dolgokat. Egyben mindig emlékeztet minket a nyitó parabolára, amikor nekiláttunk, hogy a titkok óceánján elinduljunk, készek voltunk erőnk megfeszítésével felépíteni, megszerezni, kialakítani az ehhez szükséges eszközöket.

Kezdjük az órát rögtön a hajóról való beszélgetéssel. Nézzük meg a tankönyvi képet! Együtt gyűjtjük össze a gyerekekkel, hogy milyen sokféle munkát kell elvégezni a hajón. Válasszanak maguknak szerepet, és úgy mutatkozzanak be a csoportnak, hogy elmondják azt is, melyik szerepet választották, és mi tetszik nekik abban. Ha jól figyelünk a gyerekekre, akkor nemcsak a nevüket tanulhatjuk meg, hanem benyomást kapunk arról, milyen kedvvel indulnak a közös munkába. Segítségünkre lehet a gyerekek megszólításában, ha készítettünk velük névtáblát. Írják rá a saját keresztnévüket, de melléírhatják választott szerepüket is.

Mutassuk be a hajóácsot, aki kísérni fog minket és segíteni fog nekünk.

A nyitott bőrönd képe, amelybe viszont nem látunk bele, tovább gördíti a beszélgetést abba az irányba, hogy a gyerekek mit hoznak magukkal a közös kalandra. Kisebb csoportokban egészen személyes bemutatkozásokra nyílik lehetőség. A beszélgetéshez és további személyes ismerkedéshez jó szempontokat találunk a tankönyvi kép mellett.

Végül ezen az első órán kell beszélnünk alapvető szervezési kérdésekről és a szükséges taneszközökről, különösképpen a Bibliáról.

2. Honnan jössz?

A tankönyvi kép Giotto *Szent Péter hajója* című mozaikja, amely a Szent Péter-bazilikában található. Ennek a képnek a segítségével teremtsük meg a kapcsolatot az előző lecke anyaga és az eddigi hittanos élmények, tapasztalatok, a hitről, kereszténységről és az egyházzal való beszélgetés között.

Keressünk hajós történeteket! Ha mást nem, Noé bárkáját bizonyára többen ismerik. Ehhez kötődően elmondhatjuk: éppen ez a bárka adta az ötletet arra, hogy a hajó legyen az egyház szimbóluma. További várható hajós történetek: Jónás, Jézus a Genezáret-tónál több történetben, esetleg Pál apostol. Ne akarjunk itt történeteket sorolni, elégedjünk meg azzal, amit a diákok mondanak, ismernek.

A lecke képei, valamint a kérdések alapján mérjük fel, hogy milyen előismeretei vannak a diákoknak. (A képek között megtaláljuk Giovanni Bellini *Krisztus megkeresztelése* című festményét, Riemenschneider faragott szárnyasoltárát Rothenburgból és Jan Vermeer van Delft *Krisztus Máriánál és Mártánál* című festményét.)

Személyes templomélményünk adhatja meg az óra további részének alaphangját:

„Ha felmegyek a templomlépcsőn, a torony egyik szintjén van egy pad. Ma már poros, de amikor gyerek voltam, itt mindig ült egy aprócska asszony. A lelkész, aki akkor a nagyapám volt, az udvarról kiáltott egy hangosat: „Marika!” Az asszonynak ugyanis nem volt órája. Erről tudta, hogy dél van. Nagyapám a Kossuth rádióból tudta a pontos időt. Az asszony nekirugaszkodott a kötélnek. Emlékszem, hogy a hatalmas harang felemelte, különösen, amikor meg kellett végül állítania. Ez egy szép emlékem a templomomról.” (Koczor Tamás)

Tanári feladat: Írd le egy személyes történeted a templomodról! Meséld el a gyerekeknek, kedvet adva ahhoz, hogy ők is megosszák saját élményeiket a következőképpen:

Menjünk oda ... (Andris) templomához! Ne menjünk be, csak hallgatózzunk! Csukva van a kapu! A kapun van egy hatalmas kulcslyuk. Lessünk be rajta! Alig látunk valamit, de mit sejtünk? Van, aki tudja, hogy mi lehet bent?

Csoportlétszámtól függően beszéljünk a tanulókkal eddigi hittanos kötődéseikről, tapasztalataikról. Engedjünk teret az élményeiknek, érezzék, hogy fontos kapcsolópontot keresünk. Vigyázzunk azonban azokra a diákjainkra, akik most érkeznek a hitoktatásba minden előzetes kapcsolat nélkül, talán csak azért, mert a szüleik beíraták őket. Figyeljünk rá, hogy ők se érezzék kínosan magukat! Hangsúlyozzuk örömeinket, hogy ők is velünk vannak, hogy beszálltak velünk a hajóba. Biztassuk őket, hogy bármikor kérdezzenek, mondjanak véleményt, osszák meg velünk érzéseiket. Ehhez a beszélgetéshez kapcsolódik a tankönyvi feladat egy emlékezetes gyülekezeti alkalomról.

Az éves célkitűzéshez kapcsolódik a középpontban lévő kép (hajóhíd). Beszéljünk róla, vajon miért éppen egy hajóhíd került ennek a leckének a középpontjába. Néhány asszociáció: mi is érkezünk valahonnan, fölszállunk a hajóra, úton vagyunk a „tananyag”, Isten ígéje, a saját életünk, a hitkérdések stb. felé. Szükségünk van segítségre, hogy továbbjussunk. Ilyen híd lehet majd a hittanóra, ilyen segítség számunkra a tankönyv, a navigátor fő eszköze pedig a Biblia.

Mélyebbre merülve a hittanórák témáiba, gyűjtsünk olyan történeteket a gyerekekkel, amelyekkel találkoztak már. A kedves történetekből állóképet készíthetünk a következő módon:

Valaki gondol egy történetre, néhány társának a segítségül hívásával beállítja a történet egy jellemző jelenetét. Lehet, hogy a többiek további segítség nélkül már ki is tudják találni, miről van szó. Akkor egyes szereplőkhöz odalépve lehet mondatokat, gondolatokat adni a szájukba, amelyek az adott helyzetben jellemzőek. Aki nem ismeri a történetet, az kérdéseket fogalmazhat meg a szereplők felé. Ha nem tudták kitalálni, akkor a „rendező” megnevezheti a szereplőket, elmondhatja, milyen kapcsolatban vannak egymással a jelenetben. Elmondhatja röviden az előzményt is.

Készíthetünk egy bibliai történet szereplőjével szerepriportot. A tanuló kiáll, felvehet egy jellemző testtartást, a riporter kérdezi, úgy, hogy a többiek számára kirajzolódjon a történet.

Adhatunk a tanulók elé félmondatokat is, amelyek segítségével egy-egy bibliai szereplőről beszélhetnek. Ezeket a félmondatokat felírhatjuk a táblára, hogy szem előtt legyenek:

- Ismerem X-et, aki...
- Szeretem X-et, mert...
- Csodálom X-et, mert...
- Becsülöm X-et, mert...
- Nem értem X-et, mert...

Azokat a történeteket, szereplőket, akikkel hasonló bemutatkozás formájában foglalkozunk az órán, rögzítsük a tankönyvi keretbe! Így látjuk, milyen sok történet ismerős már, vagy milyen sok az, amivel egy-egy első találkozás már megtörtént.

Lk 24,32-t olvassuk el a történetbemutatás után. Beszéljünk róla, hogy valóban szívmengető érzés az ismerős történetekkel, szavakkal találkozni. Utaljunk arra, hogy egyre többet fogunk megismerni Isten igéjéből, és megtanulunk a történetek mélyére látni.

Énekjavaslat

EÉ 46: Úrnak szolgái, mindnyájan...

EÉ 57: Áldjad, én lelkem, a dicsőség örök Királyát...

ZÉ 76: Tégy eggyé, Urunk...

3–4. Mi van a kezünkben? Hogyan igazodjunk el a Bibliában?

Erre a tanórára már minden gyereknek legyen Bibliája és énekeskönyve.

Nézzük meg a tankönyvi képeket az oltáron heverő nyitott Bibliáról. Beszéljünk arról, hogy minden templomban ott van az oltáron a nyitott Biblia. 2008 a Biblia éve volt, meséljünk a gyerekeknek arról, hogy ebben az évben számos olyan rendezvény, program zajlott, ahol egész bibliai könyveket olvastak végig. Született egy kézzel másolt Újszövetség is a budavári evangélikus gyülekezetben.

Gondolkodjunk el rajta, hogy miért lehet ennyire fontos ez a gyűjtemény! Hogyan lehet segítségünkre egy könyv? Fogalmazzák meg a tanulók, hogy nekik miért fontos a Biblia! Ha olyan tanulók vannak a csoportban, akik eddig nem találkoztak a Bibliával, beszéljenek arról, hogy a diákvélemények hogyan hatottak rájuk. A Szentírás fontosságára mutat rá a rejtvényfeladat is.

Vegyük kézbe a Bibliát! Nézzük meg közelebbről, keressük meg az Újszövetség elejét, nézzük meg, melyik rész milyen vastag. Számoljuk meg a könyveket mindkét részben, figyeljünk meg könyvcímeket, keressünk köztük ismerőseket. Tanítsuk meg a könyvek rövidítéseit! Kártyákra írhatjuk a rövidítéseket, először csak az újszövetségeket rakva eléjük a táblára. Megnevezve a könyveket, találják ki, melyik rövidítés való hozzájuk. Másodszorra térjünk rá az Ószövetség könyveire. Ezután oldjuk meg a tankönyvi feladatot. Mutassuk meg a fejezet- és versszámok logikáját is, valamint azt, hogy van olyan könyv, amelyből több is következik egymás után.

Játsszunk keresőjátékot úgy, hogy a megfejtés közelebb vigyen minket egy-egy fontos üzenethez. A rövidítéseket írjuk a táblára, ne mondjuk ki a könyv nevét! Ajánljuk a következő igéket: 1Móz 6,18; Józ 1,9; 1Kir 8,61; Zsolt 31,6; Péld 22,6; Ézs 43,1b; Mt 5,16; Mt 11,28; Lk 6,31; Jn 3,16; ApCsel 11,26b; Róm 8,19; 1Kor 16,14; Ef 1,2; Zsid 11,1; Jel 3,20. Beszéljünk a bibliai érdekességekről, és gondolkodjunk el rajta, mennyi embert megszólít Isten szava.

A tanulók személyes, Bibliával kapcsolatos tapasztalatairól is jó beszélgetni. Kiderül így, kinek van otthon gyerekbibliája, melyik családban van esetleg régről őrzött családi darab stb. Házi feladat is lehet, hogy a tanulók otthon utánaérdeklődjenek, van-e a szülők, nagyszülők polcán Biblia, és milyen emlékek kötődnek hozzá. Vihetünk az órára különböző nyelvű és korú Bibliákat; jó, ha van közte héber, görög szöveg is, Károli-reprint vagy a saját személyes Bibliánk.

Talán itt kellene szót ejteni arról, hogy a Biblia milyen értelemben (és milyen értelemben nem) Isten szava, és hogy a Biblián kívül hogyan szólhat még. Később mindenképpen találkozunk az inspiráltság, a szó szerinti értelem, Biblián belüli hangsúlyok, bibliakritika kérdéseivel, és jó erre a talajt időben előkészíteni.

Ismerkedjünk az énekeskönyvvel is!

A tankönyvben található rejtvény megoldása:

Lábam előtt mécses a te igéd, ösvényem világossága. (Zsolt 119,105)

Énekjavaslat

EÉ 293: Örök Isten, áldj meg minket...

ZÉ 132: Csak benned

KI VAGYOK ÉN ISTENNEK? KI ISTEN NEKEM?

5. Hol itt a csoda? – A csodálatos halfogás (Lk 5,1–11)

Teológiai alapvetés

Jézus – a kor tanítóival ellentétben – maga hívja el tanítványait. Péter elhívása egyben a tanítványságot bemutató modell. A hétköznapi életben megjelenik Jézus. Amit mond, az a hétköznapi összefüggésben idegenül hat (nem szoktak nappal halászni). Jézus csodát tesz, de a hétköznapi környezet – háló, hajó, tenger, halak – kellékeivel. A csoda ünneppé teszi a hétköznapot, maga az ember is idegenné válik eddigi élete számára. Ez megrettentí („*Menj el tőlem, Uram!*”). Egyúttal ez az idegenség formálja alkalmassá arra, hogy Jézus nevében maga is hívjon embereket. A történet megjelenik még Jn 21-ben. Ott talán Jézus felidézi a tanítványoknak mindazt, amit addig tanultak, hogy emlékeztesse őket elhívásukra.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A halászat szerepe a Genezáret-tavi emberek életében, alapvető tudnivalók a halászatról (éjszaka, hajnalban, partközelen).

Jézus maga hívja el tanítványait, nem a tanítványok választják őt.

Fogalmak

Csoda, elhívás, emberhalász

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A sikertelen halászat kudarcélménye. Saját kudarcélmények.

A „beleszólás” élménye – amikor más beleavatkozik a dolgunkba.

A szenttel való találkozás élménye, a kicsiség, törekenység tapasztalata, amivel Péter itt találkozik, mert felismerte Jézusban az Istent. – Jézus reakciója: Ne félj!

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Vajon miről beszél Jézus onnan a hajóból, ha utána Simon azt mondja: „A te szavadra mégis kivetem a hálótat”?

Vajon miért alkalmas Simon arra, hogy Jézus munkatársa legyen?

Javasolt óramenet

Indítsuk az órát egy beszélgetéssel a horgászatról, halászatról! Kérdezzük meg a gyerekeket, hogy van-e személyes élményük a témában. Például: Ki szeret horgászni? Mikor? Hol? Hogyan? Mi mindent fogtál már? Milyen sikerélményeid voltak?

Meséljünk a gyerekeknek a halászéletről, a halakról, a Genezáret-tóról. Ezután ismertessük a bibliai történetet odáig, hogy a tanítványok a parton tisztítják hálójukat. Képzeldük bele magunkat abba a helyzetbe, hogy a tanítványok fáradtan és szomorúan tisztogatják hálójukat. Ezt követően beszélgessünk a diákok kudarcélményeiről: „amikor azt hittem, tudom, sikerül... stb.” Folytassuk a történetet azzal, hogy Jézus megjelenik, és kéri a halászokat, hogy vigyék őt beljebb, tanítja őket, és váratlanul arra utasítja őket, hogy evezzenek a mélyre, és vessék ki hálójukat. A történetnek ezen a pontján újra megállhatunk és beszélgethetünk a diákokkal arról, hogy Jézus halászszemmel nézve mennyire lehetetlen dolgot kér. Gyűjtsünk olyan élethelyzeteket, amikor valaki kívülről szól bele az ember életébe vagy munkájába, anélkül, hogy azt alaposan ismerné. Milyen érzéseket vált ez ki belőlük? Segítségünkre vannak ebben a tankönyvi kérdések, mondatfoszlányok. Megtörténik a csoda. Figyeljük meg, hogy Jézus csodájával belép a hétköznapi életbe, és ellentétben az emberi logikával, a feje tetejére állít mindent. Figyeljük meg Simon válaszát, és gondolkodjunk rajta, miért ezt mondja. Irányítsuk a figyelmet arra, hogy Jézus szava hat Simonra.

Miért érzi magát Péter méltatlannak Jézushoz? Gyűjtsünk lehetséges válaszokat!

- Mert nem bízott Jézusban.
- Mert szégyelli magát.
- Mert talán bosszankodott Jézus kérésén.
- Talán megérezte, hogy Jézus egészen más.
- Mert meglátta Jézus hatalmát.
- Addigra hallotta Jézus tanítását a hajóban, és ez hatott rá.

Tudatosítsuk a diákokban azt, hogy Simon felismeri Jézus tükrében elveszettségét, kicsiségét, alkalmatlanságát. Isten válasza: „Ne félj!” Feladatot ad az embernek, de ő maga alkalmassá is teszi. A tanítványok elhívása Jézusnál nem a kor tanítóinak szokása szerint történik, hanem a Mester választ tanítványokat. Áttekintve a történetet, mutassunk rá, hogy a legnagyobb csoda Simon életében történik. Teljesen megváltozik az élete.

A történet összefoglalását segíti a tulajdonnevekre vonatkozó rejtvényfeladat. Tudatosíthatjuk a tanulóknak, hogy a későbbiekben gyakran találkozunk majd ezekkel a nevekkal.

Megoldások

- a) Genezáret-tó
- b) Jézus
- c) Simon
- d) Zebedeus
- e) Galilea (ez az információ csak a tankönyvi szövegben szerepel!)
- f) Péter
- g) Mester
- h) Jakab, János

Énekjavaslat

EÉ 258: Új világosság jelenék...

ZÉ 11: Megszólított

6. Értékes vagy értéktelen? – Az elveszett drachma (Lk 15,8–10)

Teológiai alapvetés

Mivel ebben az évben ez az első példázat, amelyet olvasunk, el kell mondanunk a jézusi példázatok olvasásának három szabályát. 1. Jézus példázatai Istenről, Isten országáról szólnak. 2. Jellemzően egy témát vetnek fel, esetleg kettőt, nagy ritkán hármat. 3. Jézus mondja, tehát a példázat tartalma soha nem választható el Jézus életétől, egyéb tanító mondataitól. Nagyon fontos, hogy a kép, metafora, történet könnyen érthető, bonyolultan átfordítható.

A példázatokban Isten mindig fölérendelt: apa, király, földesúr, pásztor, az ember pedig alárendelt: fiú, szolga, munkás, bárány. Jézus ritkán jelenik meg saját példázataiban, olyankor közvetítő: a gazda kertésze, a földtulajdonos fia.

Az „elveszett” példázatok alapvetően az örömről szólnak, Isten öröméről. Itt Isten egy asszony, ami önmagában is érdekes. Lehet vitázni arról, hogy egy drachma értékes vagy értéktelen; egy nap napszám. De az asszony magatartása eldönti a kérdést. Nagytakarítást végez, hogy megtalálja a pénzt, és amikor megtalálja, hatalmas az öröme. Neki láthatóan értékes. A drachma az ember. Az, hogy az emberi élet mit ér, Isten öröme látszik igazán. Lehet, hogy önmagában valaki értéktelennek gondolja, Isten öröme miatt azonban azt kell mondanunk, mindegyikünk élete értékes, beleértve a magunkét is.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Egy drachma értéke.

Jézus példázatai Istenről és az ő országáról szólnak.

Hogyan értelmezzük a példázatokat?

Jézus szemében értékes vagyok, függetlenül attól, hogy mások mit mondanak, gondolnak rólam.

Értékem többek között abban áll, hogy hozzá tartozom.

Fogalmak

Értékes, értéktelen, példázat

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Az elveszett tárgy fölötti hiányérzet.

A keresés motivációja, izgalma, kínja.

A megtalálás fölötti öröm. Milyen megtaláltnak lenni?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Vajon miért keresi az asszony a drachmát?

Vajon miért vagyok én ennyire fontos Istennek? Miben áll az én értékességem?

Javasolt óramenet

Beszélgessünk a diákokkal arról, hogy számukra milyen dolgok értékesek, és mi értéktelen. Idézzünk fel helyzeteket, amikor a diákok elvesztettek valamit, ami fontos volt számukra. Idézzék fel az ehhez kapcsolódó érzéseiket.

Ezután ismertessük a példázatot. Mondjuk el a diákoknak, hogy ez a példázat is Istenről és az ő országáról szól. Figyeltessük meg a gyerekekkel azt, hogy Isten olyan, mint ebben a példázatban az asszony. Keresi a számára értékes drachmát, és aránytalanul nagy munkát fektet a keresésbe. Tulajdonképpen minket keres, úgy, mint az asszony a drachmát.

Nézzük meg, hogy mit ér egy drachma: egy szegény ember számára a család egész napos megélhetése, egy milliomos számára értéktelen fillér. Akármennyit is ér mások szemében, Isten számára végtelenül fontos. Ez adja óriási értékét.

Az asszony öröme a példázatban Isten öröme, amelyet a minket megtalálásban él meg. Mit jelent a példázatbeli asszony, azaz Isten keresése és öröme az én számomra? Azt, hogy tudhatom, hogy milyen fontos vagyok Isten számára. És így magamra is másképpen nézhetek.

A szókeresős rejtvényfeladat megoldásai

				K					
Ö		P		E				I	
R		É		R				S	
Ö	E	L	V	E	S	Z	E	T	T
M		D		S				E	
	L	Á	M	P	Á	S		N	
T	Í	Z							
D	R	A	C	H	M	A			
		T	A	L	Á	L			

Olvassuk el vagy nézzük meg közösen Max Lucado *Értékes vagy* című történetét. Mondjuk el a diákoknak, hogy ez is egy példázat. Ehhez kapcsolódóan beszéljünk arról, hogy ők miért „kapnak másoktól foltokat”, azaz milyen helyzetekben éreztetik velük, hogy ők valamilyen szempontból gyengék, rosszak volnának. A végén feltétlenül mutassuk meg, hogy a történetbeli Éli (Isten) szemében mindez nem számít.

Énekjavaslat

EÉ 487: Istenünk, minden áldás Atyja...

ZÉ 47: Elveszett bárányod vagyok

A foltmanók kicsi, fából készült emberkék voltak. Mindannyian Éli fafaragómester keze alól kerültek ki. A mester műhelye messze fent a hegyen állt, ahonnan szép kilátás nyílt a foltmanók kicsi falujára. Mindegyik manó másfolyen volt. Egyiknek nagy volt az orra, a másoknak a szája. Némelyek magasak voltak, mások pedig alacsonyak. Egyesek kalapot hordtak, míg mások kabátot viseltek. Két dolog azonban közös volt bennük: ugyanaz a fafaragó készítette őket és ugyanabban a faluban laktak.

A foltmanók egész életükben minden áldott nap matricákat osztogattak egymásnak. Minden manónak volt egy doboza tele aranycsillag alakú matricával és egy másik doboza tele szürke pontokkal. Naphosszat a falut járták, és mást sem csináltak, mint csillagokat vagy pontokat ragasztgattak egymásra.

A csinosak és jóvágásúak, akik szépen csiszoltak és fényesre festettek voltak, mindig csillagot kaptak. De akik érdes fából készültek vagy már pattogott róluk a festék, azok bizony csak szürke pontra számíthattak.

A tehetségesek is csillagot kaptak. Némelyikük könnyedén a feje fölé emelt hatalmas farudakat vagy átugrott magas dobozok fölött. Mások bonyolult szavakat használtak vagy gyönyörű dalokat énekeltek. Őket mindenki elárasztotta csillaggal.

Némely foltmanónak az egész testét csillagok borították! Persze mindig nagyon jól érezték magukat, amikor csillagot kaptak. Így aztán újabb és újabb dolgokat találtak ki, hogy ismét kiérdemeljék a csillagot.

Mások viszont nem voltak olyan ügyesek. Nekik mindig csak szürke pont jutott.

Pancsinelló is egy ilyen foltmanó volt. Próbált magasra ugrani, de mindig csak nagyot esett. Erre persze rögtön körégyültek néhányan, hogy ráragasszanak egy-egy szürke pontot. Néha eséskor megkarcolta a testét. Ilyenkor újabb pontokkal halmozták el.

Aztán, ha megpróbálta kimagyarázni az esetet, biztos valamit bután fogalmazott meg, amiért persze még több pontot ragasztottak rá. Egy idő után olyan sok szürke pont lett rajta, hogy már az utcára sem mert kimenni. Félt, hogy valamit megint elügyetlenkedik, például elfelejt sapkát húzni, vagy belelöp egy tócsába, és ezzel még több rossz pontot szerez. Sőt néha már minden ok nélkül is ráragasztottak egy-egy szürke pontot, pusztán azért, mert látták, hogy már úgyis olyan sok van rajta.

– Sok szürke pontot érdemel – mondogatták egymásnak. – Ő aztán tényleg nem jó foltmanó!

Egy idő után már maga Pancsinelló is elhitte ezt.

– Nem vagyok jó foltmanó – gondolta.

Amikor nagy ritkán kiment az utcára, csak olyan manókkal lófrált, akiken szintén sok szürke pont volt. Köztük jobban érezte magát.

Egy nap találkozott egy olyan manóval, aki egészen más volt, mint a többi. Nem volt rajta sem csillag, sem pont. Egyszerűen famanó volt. Lúciának hívták. Nem mintha az emberek nem ragasztottak volna rá matricákat – csak azok egyszerűen nem maradtak meg rajta! Némely manó emiatt felnézett rá és ragasztott rá egy csillagot. De a csillag leesett! Mások lenézték, mert nem volt egy csillaga sem, és raktak rá egy szürke pontot. Ám az is leesett!

– Én is ilyen akarok lenni! – gondolta Pancsinelló. – Nem akarom, hogy mások jeleket rakjanak rám!

Megkérdezte a matrica nélküli famanót, hogyan lehetséges az, hogy neki nincs egyetlen matricája sem.

– Ó, nem nagy ügy! – válaszolta Lúcia. – Egyszerűen csak mindennap meglátogatom Élit.

– Élit?

– Igen, Élit, a fafaragót. Jót ücsörgök a műhelyében.

– De miért?

– Majd megtudod! Menj el hozzá, fel a hegyre!

Ezzel a matrica nélküli famanó megfordult és elment.

– Szerinted egyáltalán szóba áll majd velem? – kiáltott utána Pancsinelló.

De Lúcia ezt már nem hallotta meg.

Így aztán Pancsinelló hazament. Leült az ablak elé, és nézte, hogyan rohangálnak ide-oda a manók, csillagokat és szürke pontokat osztogatva egymásnak. „Ez így nincs rendjén” – suttogta, és elhatározta, hogy elmegy Élihez.

Felkapaszkodott a hegytetőre vezető keskeny ösvényen, és belépett a nagy műhelybe. Szeme-szája

elállt a csodálkozástól az óriási bútorok láttán. A hokedli a feje búbjáig ért. Lábujjhegyre kellett állnia, hogy rálásson a munkapadra. A kalapács nyele olyan hosszú volt, mint az ő karja. Pancsinelló nyelt egy nagyot, és elindult kifelé.

Ekkor meghallotta a nevét.

– Pancsinelló! – hallatszott egy mély, erős hang.

Pancsinelló megállt.

– Pancsinelló! Örülök, hogy látlak! Gyere közelebb, hadd nézlek meg!

Pancsinelló lassan megfordult, és ránézett a nagydarab, szakállas mesterre.

– Te tudod a nevemet? – kérdezte a kis manó.

– Persze, hogy tudom! Én alkottalak!

Éli lehajolt, felemelte és maga mellé ültette a padra.

– Hm... – szólalt meg a mester elgondolkozva, miközben a szürke pontokat nézte. – Úgy látom, gyűjtöttél néhány rossz pontot!

– Nem akartam, Éli! Tényleg nagyon próbáltam jó lenni!

– Gyermezem, előttem nem kell védekezned. Én nem foglalkozom azzal, hogy mit gondolnak rólad a foltmanók.

– Tényleg?

– Tényleg. És neked sem kellene. Hát kik ők, hogy jó vagy rossz pontokat osztogassanak? Ők is ugyanolyan foltmanók, mint te. Amit ők gondolnak, az semmit sem számít, Pancsinelló. Csak az számít, amit én gondolok. És szerintem te nagyon értékes manó vagy!

Pancsinelló felnevetett.

– Én értékes?! Ugyan mitől? Nem tudok gyorsan járni. Nem tudok magasra ugrani. A festék repedezik rajtam. Mit számítok én neked?

Éli Pancsinellóra nézett, rátette kezét a kis favállakra, majd nagyon lassan így szólt:

– Az enyém vagy! Ezért vagy értékes nekem.

Pancsinellóra még soha senki nem nézett így – különösen nem az, aki alkotta őt. Nem is tudta, mit mondjon.

– Mindennap vártam, hogy eljössz! – folytatta Éli.

– Azért jöttem el, mert találkoztam valakivel, akin nem voltak matricák – mondta Pancsinelló.

– Tudom. Mesélt rólad.

– Rajta miért nem tapadnak meg a matricák?

A fafaragó nagyon kedvesen beszélt:

– Azért, mert elhatározta, hogy neki fontosabb az, amit én gondolok róla, mint az, amit mások. A matricák csak akkor ragadnak rád, ha hagyod.

– Micsoda?

– A matricák csak akkor ragadnak rád, ha fontosak neked. Minél jobban bízol az én szeretetemben, annál kevesebbet aggódsz a matricák miatt. Érted?

– Hát, még nem nagyon...

Éli elmosolyodott.

– Idővel majd megérted. Most még tele vagy szürke pontokkal. Egyelőre elég, ha mindennap eljössz hozzám, hogy emlékeztethesselek rá, mennyire fontos vagy nekem.

Éli letette Pancsinellót a földre.

– Ne felejtse el – mondta, miközben a foltmanó elindult az ajtó felé –, hogy nagyon értékes vagy, mert én alkottalak! És én sohasem hibázom!

Pancsinelló nem állt meg, de magában ezt gondolta:

– Azt hiszem, komolyan mondja!

És miközben ezt gondolta, már le is gurult róla egy szürke pont.

A történetet megtalálhatjuk az interneten rajzfilm formájában is.

7. Értékessé tehetem-e magam Isten előtt? – A gazdag ifjú (Mk 10,17–27)

Teológiai alapvetés

A gazdag emberről szóló történet a bölcsességteológia cáfolata. Az ószövetségi bölcsesség szerint az Isten áldottja az, aki gazdag, szerencsés, egészséges, szép családjá van és idős korában hal meg. A logikát fordítva is működtették: az ilyen élet Isten jutalma azoknak, akik törvényeit megtartják. Jézus teljesen ellentmond ennek, amikor ezt az „áldott életet” távol tudja Istentől. Sőt azt kéri, hogy az ember szüntesse meg ezt az állapotot, mert az ő követése viszi közelebb az Isten országához.

Másfelől az sem véletlen, hogy Jézus nem, mondjuk, a vagyon elégetését kéri. Mintha azt mondaná: „Elég, ha mindent elengedve követsz engem, de ha mindenképpen jót akarsz tenni, akkor szeresd a vagyonoddal a nincsteleneket.”

Vitára ad alkalmat a tű és a teve képe. Pröhle Károly ezt írja erről: „Próbálták a hasonlat élet letom-pítani. A *kamelos* helyett olvassunk *kamilost*, a teve helyett értsünk hajókötelet, és ez mégis inkább átfűzhető a tű fokán, mint egy teve. Vagy értsünk a tű fokán egy ilyen nevű kis kaput, amelyen nehezen, de mégis át lehet préselni a tevét. Ezek a magyarázatok nemcsak mesterkéltek, hanem el is fedik Jézus szavainak értelmét. Olyan hasonlat ez, mint az ízetlen só képe. Azt mondja ki hasonlattal, hogy lehetetlen. Gazdagnak lehetetlen Isten országába bemenni. Csak így érthető a megdöbbenet kérdés: akkor ki üdvözülhet?”

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Kortörténeti ismeretek a tű fokáról.

Az ember nem tehet semmit saját üdvösségért, egyedül Jézusban bízhatunk.

Fogalmak

Örök élet, Isten országa, keresztség

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A különböző érzéseket tükröző testtartások; helyzetek, amelyekhez ezek az érzések kötődnek.

Jézus nyitottsága, szeretete a gazdag ifjú felé.

A tanítványok döbbenete.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért nem visz eredményre a gazdag ifjú igyekezete?

Miért ennyire lehetetlen képet használ Jézus a tanításához?

Mi történik a keresztségben?

Javasolt óramenet

Kezdjük az órát egy bemelegítő játékkal. Ha elég hely áll rendelkezésünkre, sétáljanak a tanulók a teremben a következő utasítások szerint:

- Járj úgy, ami a mostani hangulatodat tükrözi!
- Menj tovább úgy, mint aki szomorú!
- Találkozzatok egymással, és menjetek úgy tovább, mint akiket elutasítottak, akiknek nemet mondtak!
- Menj tovább úgy, mint aki faképnél hagyja azt, akivel éppen találkozott!
- Fejezd ki, hogy csalódott vagy!
- Találkozzatok úgy egymással, mint akik örülnek egymásnak!

Ha erre nincs lehetőségünk, egyszerű állóképekkel jelenítsük meg a megadott érzéseket. Keressünk a diákok életéből olyan helyzeteket, amikor hasonlóan érezhetik magukat.

Meséljük el a történetet a gazdag ifjú távozásáig (22. vers), figyeltessük meg a szövegben a szereplőket, jellemző viselkedésüket, testtartásukat, mozgásukat, valamint a gazdag ifjú tulajdonságait.

Pantomimban a gyerekek is kipróbálhatják, hogy milyen érzés lelkesen odafutni, térdre borulni, hízelegve kérdezni valamit, büszkén kihúzni magát, az elfogadottságot megélni, meglepő dolgot hallani, csalódnia, szomorúan távozni.

Olvassuk el a történet folytatását! Keressenek benne a diákok egy meglepő képet, valamint keressék meg a tanítványok fő kérdését. Beszélgessünk ezután arról, hogy mi mindent jelenthet a tú foka. Éreztesük meg a kép abszurd voltát. Láttassuk meg, hogy az embernek ugyanennyire lehetetlen a saját üdvösségéről gondoskodni. A gazdag ifjú a saját érdemeiben bízott, és nem tudta megtenni azt, amit Jézus tőle kért.

Folytassuk a beszélgetést a gyerekek kereszttelésével. Miért vitték őket a szülők Istenhez? Mi történt, amikor megkeresztelték őket? Hívjuk fel a tanulók figyelmét arra, hogy Isten akkor is minden érdem nélkül, szeretetből ölel magához.

A hajóács kérdései mentén beszélgessünk arról, hogy a gazdag ifjú célja alapján véve jó. Fontos, hogy mi is elgondolkodjunk, és vágyjunk az örök életre. A baj az, hogy rossz módot választ, a saját érdemeivel akarja bebiztosítani magát. Kérdésfeltevése azért hibás, mert ő akar tenni valamit, anélkül, hogy Jézust követné. Úgy tűnik, mintha Jézus két dolgot is kérne tőle: a vagyona széttörését és az ő követését. Valójában ez a kettő egy: az ifjút a vagyona akadályozza meg abban, hogy kövesse Jézust. Itt nem a szegények iránti jótékonykodás cselekedete hangsúlyos, hanem az, hogy az ifjú megszabaduljon attól, ami őt Jézustól elválasztja. Ebben az értelemben gondolkodhatunk a mi „gazdagságunkról”, mindarról, amiben mi bízunk Jézus helyett.

A rejtvény megfejtése: *MEGKEDVELTE*.

A feladatok megoldása:

Tudod a parancsolatokat: *Ne ölj, ne paráználkoddj, ne lopj, ne tanúskodj hamisan, ne károsíts meg senkit, tiszteld apádat és anyádat.*

Add el, amid van, és oszd szét a szegények között, *akkor kincsed lesz a mennyben; azután jöjj, és kövess engem.*

Könnyebb a tevének a tú fokán átmenni, *mint gazdagnak az Isten országába bejutni.*

Az embereknek lehetetlen, *de az Istennek nem, mert az Istennek minden lehetséges.*

Énekjavaslat

EÉ 81: Úristen, most eléd lépek...

ZÉ 102: Mint az ezüstöt...

8. Valóban értéktelen volna? – A farizeus és a vámszedő (Lk 18,9–14)

Teológiai alapvetés

A farizeus és a vámszedő is csak Isten felől érthető meg. Nem az a kérdés, hogy kicsoda és mivel foglalkozik az ember, farizeus-e vagy vámszedő, és főleg nem következik ebből valamiféle direktíva, hogy legyünk vámszedők; a fő konklúzió az, hogy Isten úgy tud találkozni velünk, ha semmink sincs, ha nem terhelnek minket saját teljesítményeink.

A farizeus korának vallásos példaképe. Ez a farizeus saját elmondása szerint túlteljesíti az elvárásokat. Ugyanakkor magáról imádkozik (ezt jelenti az eredeti szöveg), adni akar Istennek valamit, áldozatot hoz. A vámszedőket népük árulóinak tekintették, tisztátalanoknak számítottak a pogányokkal való érintkezés miatt, és sokukról lehetett tudni, hogy tisztességtelenek és korruptak is.

Fontos érzékelteni, hogy a viszonyítás, megkülönböztetés viselkedésmódokra, attitűdökre vonatkozik, és nem annak képviselőire, a konkrét személyekre. Más szóval, érdemes felhívni a figyelmet annak a veszélyére, hogy a történetet könnyen a „de jó, hogy nem vagyok olyan, mint ez a farizeus” konklúzióval nyugtázzhatjuk, amivel ott lennénk, ahol a part szakad.

Az imádkozás esetében döntő jelentősége van nemcsak annak, hogy hogyan tekintünk Istenre, hanem annak is, hogy hogyan nézünk magunkra és egymásra. Jézus az embertárssal való viszonyt az Istennel való viszonytal szervesen összekapcsolja. Semmit nem ér a kegyesség, ha az ember lenézi a másikat. Emiatt nem fogadja el Isten az imádságát. Mihelyt az ember mások fölé emeli magát, szembekerül Istennel és Jézussal.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Kortörténeti ismeretek a farizeusokról, vámszedőkről.

Jézus értékítélete, amellyel az alázatost fölemeli annak ellenére, hogy bűnös.

Fogalmak

Farizeus, vámszedő, templom, tized; elbizakodottság, önteltség, alázat

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A farizeus elbizakodottsága, önteltsége, a vámszedő alázata.

A farizeus viszonya a vámszedőhöz és általában a „többi emberhez”.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Hogyan tekint ez a két ember saját magára?

Mit vár ez a két ember az imádságától?

Mit élhetnek át vajon az imádságban?

Mit várunk mi az imádságunktól? Mit élhetünk át benne?

Javasolt óramenet

Bemelegítő feladatnak ajánljuk a tankönyvben is megtalálható rejtvényfeladatot.

Megoldás: *farizeus, imádság, tized, vámszedő, templom.*

Csoporttól függően elkészíthetjük az anagrammákat szókártyákon is, amelyeket kirakhatunk a táblára. Ennek előnye, hogy a diákok előtt nincs ott a lecke címe. (Ha ez a szókincs új a tanulóknak, akkor ajánljuk, hogy a betűsorok első és utolsó betűje egyezzen meg a megfejtés első és utolsó betűjével. Így jelentősen könnyebbé válik a feladat. Például: FEAIZURS) A szavak megfejtése után párosítsák össze a tankönyvben a szavakat és a hozzájuk tartozó definíciót, illetve képet.

Megoldás: 1. *farizeus*, 2. *imádság*, 3. *vámszedő*, 4. *templom*, 5. *tized*.

Beszélgessünk ezekről a kortörténeti ismeretekről.

Olvassuk el egyszer a példázatot minden különösebb magyarázat nélkül. Figyeljük meg a két szereplő helyét, testtartását, mozdulatait. Fogalmazzuk meg, hogy mit jelent számunkra ma az elbizakodottság, önteltség, illetve az alázat.

Osszuk két csoportra az osztályt, vagy válasszunk ki két tanulót, és olvassák fel két „szólamban” a farizeus, illetve a vámszedő szövegét, akár többször egymás után. Vegyék fel a két szereplőre jellemző testtartást, figyeljenek a hangerőre, a beszédtempóra! Figyeljék meg, milyen érzés benne lenni ebben a szerepben, hallva a másikat is.

Figyeljük meg alaposan a két imádság tartalmát is! Miért szólal meg az egyik, miért a másik? Mi a szándékuk az imádságukkal? Fogalmazzuk meg, milyen élmény lehetett a farizeusnak és a vámszedőnek ez az imádság! Vajon hogy érezték benne magukat? Vajon milyen lelkiállapotban indulnak kifelé a templomból?

Elgondolkozhatunk azon, mit jelent ma egy teremben, egy templomban, ha valaki előremegy, mit az, ha hátul marad. Nehogy az az érzés maradjon a tanulóknak, hogy a templomban hátul a helyünk! Tény és való, hogy ma is van magamutogató felhangja annak, ha valaki az első padba ül le. Mégis, aki előremegy, az teljes valójában részese kíván lenni annak, ami a templomban történik. Aki hátul ül le, az ugyan alázatosnak tűnik, de kicsit olyan, mintha kevésbé lenne jelen, vagy ott sem lenne. Kint is van, bent is van. A vámszedő nem merészkedik előre, talán a társadalmi szokások is ezt sugallják. Talán tart attól, hogy nincs helye Isten közelében. Jézus éppen ezzel szemben emeli őt fel.

Beszélgessünk saját imádságainkról! Gondoljunk együtt azok célján, tartalmán, az imádság élményén. Ha lehetőségünk van rá, fogalmazzunk a csoporttal olyan közös imádságot, amelyet szívesen vinnének ezek után Isten elé!

A feladat megoldása

Imádkozni megy a templomba. (*mindkettő*)

Önmagát dicséri imádságában. (*farizeus*)

Lenézi a többieket, megvetéssel beszél róluk. (*farizeus*)

Alázatos Isten iránt. (*vámszedő*)

Megtart, sőt túlteljesít bizonyos törvényeket. (*farizeus*)

Tudja magáról, hogy sokszor vétkezik. (*vámszedő*)

Jézus elbizakodottnak, beképzeltnek tartja. (*farizeus*)

Isten irgalmas hozzá, és így igazabb lehet, mint a másik. (*vámszedő*)

Énekjavaslat

EÉ 311: Úristen, szánj meg, irgalmazz nékem!

ZÉ 38: Olyan jó előtted állni

9. Mit tesz velem Isten? Mivé leszek én? – Zákeus (Lk 19,1–10)

Teológiai alapvetés

Zákeus nem egyszerűen vámszedő, akiről a farizeus és vámszedő története kapcsán már említettük, hogy áruló, tisztátalan, és ebben az esetben nagyon is tisztességtelen, hanem egyébként is sok problémával megterhelt személyiség. Alacsonyága meghatározta egész személyiségét, jelképes erejűvé válik a történetben.

Hasznos lehet beszélni arról is, hogy már a „pályaválasztás”, a hatalommal járó fővámszedői poszt iránti ambíció is kompenzációs eredetű lehet Zákeusnál. Jézusban olyan valaki keresi a társaságát, aki nincs neki kiszolgáltatva. Zákeus reakciója arról tanúskodik, hogy ő is vágyik olyan kapcsolatra, amelyet nem a függőség félelme működtet. Szárnyakat ad neki, hogy valaki többet lát bele, mint amilyenek már ő sem tudta önmagát látni.

Megfigyelhetjük a történetben azt, ahogyan Jézus áttöri a vámszedőkkel kapcsolatos sztereotípiákat. A megvetett mellé telepszik, az alacsony ember asztalához ülve a saját élethelyzetében segít rajta ezzel az elfogadással. Ez a hozzáállás, a befogadás, a megértettség megváltoztatja Zákeust. Azzal, hogy Jézus a tisztátalanok közé ül, vállalja annak a vádját, hogy őt is tisztátalannak látják.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Kortörténeti ismeretek Jerikóról, a fővámszedőkről.

A Jézussal való találkozás döntő változást hozhat az ember életében.

Fogalmak

Adó, fővámszedő, üdvösség

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Zákeus alaphelyzete, életének alapélményei.

A sokaság zúgolódása.

Zákeus túlradó öröme, amivel meg akarja ajándékozni azokat, akiket megkárosított.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Vajon mit hallott Zákeus Jézusról, ami miatt ennyire kíváncsi rá?

Mit élhet át Zákeus, amikor Jézus megáll a fa alatt, fölnéz rá és megszólítja?

Vajon milyen beszélgetés zajlik Zákeus asztalánál?

Mit jelent az üdvösség?

Javasolt óramenet

Kis létszámú csoportoknál ajánljuk a következő bemelegítő játékot: alkossunk kört, kezdjük el az alábbi mondatokat, és mindenki folytassa kedve, érzése szerint. Figyeljünk egymásra.

Kíváncsi vagyok, hogy...

Elegem van abból, hogy...

Szeretném látni, hogy...

A legutolsó kérdéshez kapcsolódva beszéljünk arról, hogy mi kelti fel az érdeklődésüket, és mit tesznek a gyerekek azért, hogy meglássák, amit szeretnének.

A tankönyvben található kép és kortörténeti információk, valamint a Biblia végén található térkép alapján beszéljünk a Jézus korabeli Jerikó városáról.

A történet ismertetése előtt válasszuk ki a következő szereplőket: Zákeus, Jézus, három-öt tanítvány, öt-nyolc fős jerikói tömeg (köztük Teofil, akitől Zákeus frissen csalt ki egy jelentős összeget, valamint Timeus, akit szintén becsapott), Zákeus háza népe. Zákeus keresse meg a teremben azt a helyet, ahol az ő háza lesz. A tömeg pedig alkosson utat a teremben. Zákeus álljon meg az otthona ajtajában, Jézus pedig a tanítványokkal helyezkedjen el az út végén.

Kérjük meg a tanulókat, hogy ahogyan olvassuk a történetet, úgy játsszák ők némán a jelenetet. Készítsünk szerepriportot Teofillal és Timeussal, de megszólalhat a többi jerikói is.

Másodszorra játsszák el a történetet hangosan, felolvasás nélkül. Végül készítsünk szerepriportot Jézussal, kérdezzük meg tőle, miért szólította meg Zákeust. Zákeussal pedig beszéljünk arról, hogy mi vitte őt az utcára, és teljesült-e a kívánsága.

Leülve beszéljünk arról, hogy vajon mit tudhatott Zákeus Jézusról, ami felébresztette kíváncsiságát, milyen gondolatok fogalmazódtak meg a nézőkben és egyes szereplőkben a játék során. A tankönyvi rajz mellett gyűjtsük össze, milyen változás ment végbe Zákeusban.

Gondolkodjunk el a hajóács kérdéséről. Az üdvösség nem valamiféle túlvilági boldogság. Jézus nagyon gyakran utal egyszerűen arra, hogy az üdvösség Isten közelsége akár a földi életben, akár halálunk után. „*Ma lett üdvössége ennek a háznak*” – ez azt jelenti, hogy ennek a háznak a lakói Isten közelségét élhetik át.

A feladat megoldása

	Ki?	Milyen helyzetben?
szerette volna	<i>Zákeus</i>	<i>Felmászott a fügefára, hogy lássa Jézust.</i>
felnéz	<i>Jézus</i>	<i>Felnéz Zákeusra, amikor odaér.</i>
sietve, örömmel	<i>Zákeus</i>	<i>Sietve leszállt a fáról, és befogadta Jézust.</i>
zúgolódik	<i>tömeg</i>	<i>Amikor látják, hogy Jézus Zákeushoz bemegey.</i>
kizsarol	<i>Zákeus</i>	<i>Többszörösét zsarolta ki Zákeus az emberektől.</i>
visszaad	<i>Zákeus</i>	<i>Ezt bőven visszaadta.</i>
üdvösség	<i>Jézus mondja Zákeus háza népének.</i>	<i>Ma lett üdvössége a háznak.</i>
megtart	<i>Emberfia</i>	<i>Azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet.</i>

Ha szívesen rajzolnak a diákok, kiegészíthetik a tankönyvi mondatrejtvényt a szereplőkkel, fával, úttal, házzal stb. A mondatrejtvény megoldása: „Zákeus, szállj le hamar, mert ma a te házában kell megszállnom.”

Házi feladatként írassunk fogalmazást az idős Zákeus visszaemlékezéseiről, amelyben írják le a tanulók, hogy Zákeus élete hogyan alakult a Jézussal való találkozás után.

Énekjavaslat

EÉ 78: Látod, Isten, életünket...

ZÉ 95: Térj be, vendég, hozzám

10. Ki az, aki lát? – A vak Bartimeus meggyógyítása (Mk 10,46–52)

Teológiai alapvetés

Jézus minden gyógyítása messiási modell. Jézus úgy mutatja meg bennük Isten és ember kapcsolatát, ahogyan azt egykor a próféták tették a prófétai cselekedeteikben. Ez Isten és ember találkozása. A nem látás az ember jellemző vonása ebben a történetben. A jerikói vak Isten után kiáltozik. Válasza Jézus kérdésére – „hogy lássak” – egyben elismerése annak, hogy segítségre szorul.

A gyógyítás azt hirdeti, hogy csak Isten hatalma nyithatja meg a tanítványok szemét, hogy őt igazán felismerjék és megértsék. A hívó és ezért megnyílt szemű vak koldus az értetlen tanítványok ellenképe és a Krisztus-követés példája.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A „Dávid Fia” név messiási megszólítás.

A messiási titok.

Jézus csodái jelek.

Bartimeus neve és személye.

Fogalmak

Dávid Fia, Messiás; látni

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A tanítványok viselkedése, hozzáállása.

Ahogy Jézus helyreigazítja a tanítványokat.

Bartimeus bizalma, reménye, egyre kétségbeesettebb kiáltozása.

Jézus megszólítja, magához hívja, meggyógyítja Bartimeust.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mit jelent valójában látni? Mikor vagyok vak?

Mit csinállok én kétségbeesett helyzetemben?

Miért bízza Jézus a tanítványokra, hogy Bartimeust odavigyék hozzá?

Javasolt óramenet

Írjuk a táblára a SEGÍTSÉG! szót, és gyűjtsünk a tanulókkal olyan helyzeteket, amikor ők hangosan vagy akár magukban segítségért kiáltottak. Mondják el, hogy milyen helyzetben és kitől vártak segítséget. Miért bízhattak abban, hogy az illető segít?

Jerikóban is ül valaki az út szélén, aki kétségbeesett helyzetben van. Olvassuk el, majd rendezzük meg a történetet, játsszuk el minél pontosabban! Figyeljünk különösen is az egyes szereplők testtartására!

A tankönyvi kép alapján próbáljuk ki, látjuk-e tényleg azt, ami előttünk van. Krisztus arca jelenik meg előttünk. Maradnak a foltok? Vagy mégsem látunk? Beszélgessünk arról, mit jelent valójában látni, vagy milyen helyzetekben mondjuk azt, hogy valaki vak.

Bővítsük ki a bibliai párbeszédet úgy, hogy részletesebb gondolatokat fogalmazunk a tömören leírtak mellé. Tükrözzék ezek a bővítmények az egyes szereplők érzéseit, gondolatait!

A Ki mondhatta volna feladat megoldása

Bartimeus

Városlakó, farizeus

Tanítványok, tömeg

Tanítványok

Bartimeus

Jézus

Házi feladatnak adhatjuk a fogalmazást arról, vajon mit lát és gondol Bartimeus, amikor először körbenéz.

Énekjavaslat

EÉ 97: Ébredj fel, szívem, vigadj...

ZÉ 51: Fényességébe én...

11. Ilyen Isten? – A tékozló fiú (Lk 15,11–32)

Teológiai alapvetés

A példázat klasszikus elemeit, úgy tűnik, könnyű értelmezni. Az általános társadalmi ítélet szerint az apa jól teszi, ha a saját jóságával szemben a maga feje után menő fiút elzavarja a háztól. Jézusnál az apa egészen mást tesz, ezzel minden normalitást felborít. Méltóságával nem törődve a fia elé fut,

beszennyezi magát vele, nem hánytorgatja fel a vétkét, boldog, hogy hazajött a fiú. Ugyanez a féltés van benne a másik fia iránt is.

A régóta elterjedt magyarázat az embert helyezi a középpontba, nem Istent. Ez arról szól, hogy a fiú a disznóvályúnál megbánja a vétkét, „megtér”, hazaindul, és az apja elfogadja a közeledését. Ebben az esetben a példázat a fiúról szól, az emberi akaraton múló megtérést hirdeti, ami nem illik a lutheri teológiához, de Jézus gondolatmenetéhez főképp nem.

A példázat az apáról, Istenről szól. Érzelmileg jól követhető, ami történik. A fiú feltételezi, hogy az apja olyan keményen igazságos, hogy kész őt szolgaként tartani a házában. Kénytelen mégis megtenni ezt a megalázkodó lépést, hiszen különben éhen halna. Látjuk, hogy nemcsak testileg távolodott el az apjától – a disznók tartása arra utal, hogy más országba ment –, hanem lelkileg is végtelenül messze került tőle.

A fordulópont az apa ölelése. Ekkor tudja meg a fiú, hogy mennyire félreismerte őt. Ez a pillanat a megtérése. A másik fiú ugyanolyan rosszul jelenik meg a történetben, mint a testvére. Ő ugyan otthon volt, de ő is félreismerte az apját. Nem hitte, hogy az igazság a végtelen irgalom.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Kortörténet: a disznópásztor tisztátalan; örökösödési szokások, a ruha, saru, gyűrű jelképes jelentése. Isten végtelen szeretete fölülmúlja a mi elképzeléseinket, nem függ a mi cselekedeteinktől.

Fogalmak

Megtérés, új élet, halál/elveszettek lenni, feltámadás/megtaláltnak lenni.

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Mindkét fiú elégedetlensége, csalódottsága; a tékozló fiú sehová sem vezető, csillogó látszatélete; az apával való találkozások – az ölelés és az „elutasított ölelés”, öröm és „elutasított öröm”.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Lásd a javasolt óramenetben.

Javasolt óramenet

Nézzük meg a tankönyvi képeket, fogalmazzuk meg, hogy milyen érzéseket keltenek bennünk! Beszéljünk arról, hogy melyik helyzetbe vágyódunk és miért, illetve melyiket szeretnénk elkerülni és miért.

Alternatív megoldása lehet az előző feladatnak, ha beviszünk az órára három, a tankönyvihez hasonló képet, amelyek a történet három fázisát szemléltetik. Helyezzük el őket a terem három különböző pontján, és tegyünk melléjük egy-egy üres papírt. Tollal a kezükben járják végig a tanulók a képeket, és írják a lapra érzéseiket, asszociációikat.

Kezdjük el mesélni a történetet, a megfelelő pontokon fűzzük bele a kortörténeti tudnivalókat, és álljunk meg beszélgetni, vagy készítsünk állóképet a következő pontokon:

- Vajon mi viszi el a fiút otthonról? (Talán az, hogy dolgoznia kéne, hogy azt gondolja, az apja korlátozni akarja, hogy független akar lenni, hogy élvezni akarja az életet...) *Javaslunk egy állóképet, ahol a fiú elkéri apjától a vagyont.*
- Az apa hogyan gondol a távol lévő fiúra? (Aggódással, esetleg haraggal vagy megkönnyebbüléssel, ha problémái voltak előtte vele?)
- Hogyan érzi magát a fiú, amikor még van pénze és sokat mulathat? (Valószínűleg tele van pozitív élménnyel...) *Állóképet javaslunk.*
- Hogyan érzi magát a fiú a disznóvályúnál? Hogyan gondol ott az apjára és az otthonára? Mit jelent az, hogy „magába szállt”? (Végiggondolja a saját helyzetét, és felméri, hogy az apjánál még akkor is jobb dolga lenne, ha csak szolgaként fogadná vissza.)
- Milyen érzések vannak a találkozáskor a fiúban? Milyenek az apában? Vajon miért így cselekszik? (A fordulópont az apa ölelése. Ekkor tudja meg a fiú, hogy mennyire félreismerte őt. Ez a pillanat a megtérése. Az apát a felfoghatatlan szeretet vezérli, amellyel minden józan belátással szemben cselekszik.)
- Vajon miért dacos az idősebb fiú? (Ő is félreismerte az apját, szigorúnak, követelőnek látta, és igazságtalannak érezte azt, ahogy az apa a fiatalabb fiúval bánt.) *Javaslunk egy állóképet, az apa és az idősebb fiú kettőset.*

Olvassák el a tanulók ismét némán a történetet, figyeljék meg benne az egyes szereplők cselekedeteit, viselkedését, és írják be a tankönyvi táblázatba. Javasoljuk, hogy ezt a feladatot csoportban végezzék el, és minden csoport csak egy szempontra figyeljen az olvasás során. Utána osszák meg a csoportok egymással, hogy mit írtak a táblázatba, ez alapján töltsék ki a többiek is. (A könyvbe természetesen csak rövidebb jegyzet fér.)

Fiatalabb fiú	Idősebb fiú
<p><i>Nagyon messzire megy, és egyre jobban eltávolodik az apjától. Legmesszebb akkor megy, amikor rájön arra, hogy ahhoz, hogy életben maradjon, ki kell szolgáltatnia magát az apjának. Ahogy megy haza, tele van dühvel. Végtelenül félreérti az apját. Amikor megöleli az apja, akkor ismeri fel őt és érti meg, mit tett.</i></p>	<p><i>Végig otthon dolgozik; de nem érzi, hogy jó az apa közelségében lenni; megszokta már a jó dolgát; „mintagyerek”, aki jobbnak képzeli magát a másiknál, nincs benne bűnbánat. Nem érti az apja viselkedését. Úgy érzi, neki jár az, hogy elismerjék.</i></p>
Apa a fiúkkal szemben	
<p><i>Kész szabadságot adni a fiának, de majd megszakad a szíve, hogy a fia mennyire nem érti őt. Amikor visszajön, végtelen örömeben minden tekintélyét feladja.</i></p>	<p><i>Kijön hozzá az ünnepségről, kérleli, és rámutat arra, hogy mindene a fiúé. Nem érti azt, hogy miért gondolkozik a fia a „jogosság” alapján, hiszen egyformán szereti őket. Őt ugyanúgy szereti.</i></p>

A hajóács kérdése mentén gondoljuk végig, kikre utalt Jézus a maga korában, amikor a két fiúról beszélt, és milyen mai példákat tudunk hozni a kétféle életre.

Összefoglalásként keressünk más címet a történetnek, amely nem ennyire egyoldalú, hanem valóban a történet egészére és lényegére vonatkozik. Például: A két elveszett fiú; A megbocsátó Atya; A tékozló Atya.

pedig ellene mond annak, amit egy vezetőől elvárunk, hiszen oda a méltóság. Jézus óriási abban, hogy mindkettőt megőrzi.

Aztán a következő jelenetnek lehetünk tanúi: Jézus mossa Péter lábát, Péter pedig szégyenkezik. Szégyenkezve éli át, hogy a Mester alárendelődik, ő pedig kénytelen nagyobb lenni nála. Ebben a fel-emeltetésben átélt szégyene érti és érteti meg a krisztusi hatalom lényegét. Isten felemeli az embert arra a szintre, ahol ő van, sőt feljebb. Az ember nem tud tiltakozni, csak szégyenkezni: hogy kerül ő ilyen magasra? Jézus akkor mutatja meg hatalmát, amikor alárendelődik. Péter akkor válik tanítvánnyá, amikor hagyja, hogy szégyenletesen fölmagasztaltassék. Ha valaki megérti ezt a titkot, akkor hirtelen az evangélium számtalan pontján találkozik ugyanezzel a jelenséggel. Ilyen például – hogy csak a legfontosabbat említsük – maga a kereszthalál. Az ember hatalmassá lesz Isten felett, de ezt nem szégyenkezve, hanem diadalittasan éli át. Pünkösdkor azonban ráborul a szégyen, hogy mit is tett.

Jánosnál ez a jelenet lényegében az utolsó vacsora helyén történik, így míg az úrvacsora minden ízében áttételessé, szimbolikussá lett, a lábmosás közvetlensége, fizikalitása sokkoló, és ebben az értelemben segít rávilágítani az úrvacsora értelmére, jelentőségére.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Kortörténet: a lábmosás szokása.

A lábmosás történetének elhelyezkedése a szenvedéstörténetben.

Jézus istenségére utaló kifejezések a történetben.

Fogalmak

Megalázkodás, szégyen, felmagasztalás

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Jézus alázatos viselkedése.

Péter heves tiltakozása, majd buzgó kérése.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért érzi megszegényítőnek Péter azt, hogy Jézus megmossa a lábát?

Mivel indokolja Jézus azt, amit tesz?

Vajon miért fontos Jézusnak, hogy így mutasson példát a tanítványoknak?

Hogyan lehet Jézus példáját követni?

Javasolt óramenet

Induljunk ki a hajóács történetéből! A kis elbeszélés a mai történet központi problémáját veti föl, hétköznapi környezetbe helyezve. Azt a zavarodottságot, ami akkor ér minket, amikor valaki nálunk tekintélyesebb alázattal lehajol hozzánk, és ezzel zavarba hoz. Mert ezzel megmutatja, hogy valójában mennyire megbecsül minket.

Olvassák el a tanulók a történet 1–5. versét némán. Keressék ki belőle, hogy mikor játszódik a történet, és húzzák alá mindazokat a jelzőket, amelyek Jézusra vonatkoznak. Helyezzük el az eseményt

a nagyhét eseményei között! Hívjuk fel a tanulók figyelmét, hogy ebben a történetben is megfigyelhetjük Jézus isteni hatalmát.

Péter és Jézus párbeszédét két szereplővel olvassuk el. A jelenet után térjünk vissza Péter mondatára: „...*az én lábamat nem mosod meg soha.*” Ezt a pillanatot beállíthatjuk állóképben is, ügyelve Péter gesztusaira. Fogalmazzunk ehhez hasonló tartalmú kijelentéseket. Az állókép változhat egy kicsit, mindig a mondat pontos tartalmához igazodva. Például: Ne alázd már így meg magad! Ez ciki nekem... Ez szégyen! Nem fogadhatom el! Ki vagyok én, hogy miattam te rabszolgamunkát végezz?

Beszélgessünk arról, miért érzik kínban magukat a tanítványok. (Ezt szemlélteti a tankönyvi kép, Catrin Baisch akvarellje is.) Milyen döbbenetes, hogy Isten maga hajol le, és végzi el értünk a rabszolgamunkát! Éppen ezzel, hogy ilyen szégyenbe hoz minket, ezáltal tisztít meg és emel magához. Oly mértékig megalázkodik Jézus, hogy nemcsak a rabszolgamunkát végzi el értünk, hanem az életét adja értünk.

Vajon miért reagál Péter ilyen túlzó módon? Gondoljuk végig, hogy ő bizonyára Jézushoz akar tartozni, nagyon szereti őt, és éppen ezért még elviselhetlenebb számára a gondolat, hogy Isten Fia a rabszolga munkáját végezze el rajta. Nem érti még, hogy Jézus útja, a megváltás útja éppen az, hogy Isten megalázza magát.

Jézus példát ad ezen az estén a tanítványoknak. A hajóács kérdése kapcsán gondolkodjunk el azon, mit jelent ez a mi hétköznapijainkban. Éppen abban, hogy alázattal fordulunk mások felé. Azt jelenti, hogy a másik ember fontosabb nekem, mint én magam. Hogy közel engedhetem magamhoz a másikat, és nem kell attól félnem, hogy én ettől kevesebb leszek.

A feladat megoldása

1. I
2. H – Jézus azért mosta meg a tanítványok lábát, hogy példát adjon nekik.
3. I
4. I
5. H – Jézus ezzel példát adott a tanítványoknak, hogy alázatra tanítsa őket.
6. I

Megoldás: „*Példát adtam nektek, hogy amint én tettem veletek, ti is úgy tegyetek.*” (Jn 13,15)

Énekjavaslat

EÉ 384: Mily boldog, aki Jézusban...

EÉ 280: Itt az Isten köztünk...

ZÉ 45: Mélységeknek mélységéből

Fénymásolható szereplap

----- ✂

Jézus: *(megy egyik tanítványtól a másikig, és némán mossa a lábukat)*

Péter: Uram, te mosod meg az én lábamat?

Jézus: Amit én teszek, te azt most nem érted, de később megérted.

Péter: Az én lábamat nem mosod meg soha.

Jézus: Ha nem moslak meg, semmi közöd sincs hozzám.

Péter: Uram, ne csak a lábamat, hanem a kezemet, sőt a fejemet is!

Jézus: Aki megfürdött, annak csak arra van szüksége, hogy a lábát megmossák, különben teljesen tiszta.

----- ✂

Jézus: *(megy egyik tanítványtól a másikig, és némán mossa a lábukat)*

Péter: Uram, te mosod meg az én lábamat?

Jézus: Amit én teszek, te azt most nem érted, de később megérted.

Péter: Az én lábamat nem mosod meg soha.

Jézus: Ha nem moslak meg, semmi közöd sincs hozzám.

Péter: Uram, ne csak a lábamat, hanem a kezemet, sőt a fejemet is!

Jézus: Aki megfürdött, annak csak arra van szüksége, hogy a lábát megmossák, különben teljesen tiszta.

----- ✂

13. Hogyan kérjünk segítséget? – Jézus imádkozni tanít (Mt 6,5–8)

Az imádsággal foglalkozó következő három egység (13–15. lecke) nem feltétlenül egy-egy tanórára osztható, az első és harmadik egység rövidebb, a második talán több időt igényel. Tematikájukban is egymásba fonódnak. Gazdálkodjunk szabadon a felkínált anyaggal!

Teológiai alapvetés

Jézus egész élete imádság, Istenhez való kötődése nem hasonlítható az ember Istennel való kapcsolatához. Ő is elkülöníti az „én Atyám” és a „ti Atyátok” megjelölést, ugyanakkor fontosnak tartja, hogy az ember merje megszólítani Istent. Egészen gazdag jelentésű, ahogy azt mondja, szólítsuk őt Atyánknak, ami az apa megszólítás becéző formája. Ez egészen személyes, hiszen mindenkinek az a szó jut eszébe, ahogyan becézve megszólította az apját.

Több formában elmondja azt is, hogy van ereje az imádságnak, hogy Isten nem egyszerűen meghallja, hanem kész megváltoztatni az akaratát.

A *Miatyánk* című imádságot megszólítása, többes szám első személyű formája, kéréseinek széleskörűsége egészen egyedivé teszi. Talán ez az imádság az, amellyel a kereszténységet Jézus gyülekezetté teszi.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A legkülönbözőbb élethelyzetekben, sokféle módon fordulhatunk Istenhez. Az Istennel való beszélgetés olyan, mint amikor az apánkkal beszélgetünk. Jézus az imádság meghallgatását ígéri.

Fogalmak

Imádság

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Különböző emberek hogyan, milyen dolgokkal fordulnak Istenhez.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért van szükség imádságra? Miért jó imádkozni?

Van-e értelme az imádságnak?

Mire jók a kötött szövegű imádságok?

Javasolt óramenet

Keressünk az eddig tanult történetekből példát arra, hogyan és milyen gondolatokkal fordulnak emberek segítségért Jézushoz.

- Zákheus felmászik a fára, Jézusnak kell őt észrevennie, megszólítania, lehívnia. Ő a magányával, szomorúságával, azzal a lelkiismeret-furdalással áll Jézus elé, hogy tudja, hogy csalt.
- Bartimeus maga kiált Jézus után segítségért, Dávid Fiának szólítja, Jézus pedig magához hívja. Ő a betegségét, szegénységét viszi Jézushoz.
- A gazdag ifjú odaszalad, és azt szeretné hallani, hogy jó úton jár az örök élet felé.

Emeljük ki, hogy ezek az alakok mind kapcsolatot keresnek Jézussal, és jó nekik, mert személyesen elérhetik őt.

Jézus imádságai egy-egy jellemző helyzetben:

Lk 3,21–22: *„Történt, hogy amikor az egész nép megkeresztelkedése után Jézus is megkeresztelkedett és imádkozott, megnyílt az ég, leszállt rá a Szentlélek galambhoz hasonló testi alakban, és hang hallatszott a mennyből: »Te vagy az én szeretett Fiam, benned gyönyörködöm.«”*

Lk 6,12–13: *„Történt azokban a napokban, hogy kiment a hegyre imádkozni, és Istenhez imádkozva virrasztotta át az éjszakát. Amikor megvirradt, odahívta tanítványait, és kiválasztott közülük tizenkettőt, akiket apostoloknak is nevezett.”*

Mk 8,6: *„Ekkor megparancsolta a sokaságnak, hogy telepedjék le a földre, azután vette a hét kenyeret, hálát adott, megtörte, és tanítványainak adta, hogy tegyék eljűk.”*

Jn 11,41–44: *„Elvették tehát a követ, Jézus pedig felemelte a tekintetét, és ezt mondta: »Atyám, hálát adok neked, hogy meghallgattál. Én tudtam, hogy mindig meghallgatsz, csak a körülálló sokaság miatt mondtam, hogy elhiggyék, hogy te küldtél engem.« Miután ezt mondta, hangosan kiáltott: »Lázár, jöjj ki!« És kijött a halott.”*

Mt 26,36–39: *„Akkor elment velük Jézus egy helyre, amelyet Gecsemánénak hívtak, és így szólt tanítványaihoz: »Üljetek le itt, amíg elmegyek, és amott imádkozom.« Maga mellé vette Pétert és Zebedeus két fiát, azután szomorkodni és gyötrődni kezdett. Akkor így szólt hozzájuk: »Szomorú az én lelkem mindhalálig: maradjatok itt, és virrasszatok velem!« Egy kissé továbbment, arcra borult, és így imádkozott: »Atyám, ha lehetséges, távozzék el tőlem ez a pohár; mindazáltal ne úgy legyen, ahogyan én akarom, hanem amint te.«”*

Tanulóink tapasztalati világában meghatározóak a kötött szövegű imádságok. Ezért indulunk innen a gondolkodásunkban. A családokban esetleg még meglévő hagyománya a reggeli és esti imádságnak vagy az étkezés előtti és utáni imádságok, aztán egyházi iskolában a napkezdő és napzáró imák, az áhítatok ismétlődő szövegei vagy egyszerűen csak a hittanórák kezdő imádságai, énekei mind felvetik a következő kérdéseket.

A hajtócs kérdéséhez kötődően gondolkodhatunk el arról, hogyan válhat valóban saját imádsággá egy kötött szöveg elmondása, és vajon van-e értelme a kórusban elhadart imádságoknak például a közös étkezés előtt.

A zenetanulásban mindenki számára ismerős, hogy sok ujjgyakorlat szükséges ahhoz, hogy később valóban zenélni tudjunk. A kötött imádságok ilyen ujjgyakorlatok is lehetnek, amelyek segítenek megtanulni szabadon imádkozni. Az imádság meghallgatásának ígéretét hangsúlyozzuk az óra végén.

Énekjavaslat

EÉ 88: Imádkozzatok és buzgón kérjetelek

ZÉ 40: Ajtódnál valaki megáll

14. Mit mondjak, mit kérjek Istentől? – Miatyánk (Mt 6,9–13)

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A Miatyánk kérései, ezek tartalma.

Fogalmak

Atya, megszentel, Isten országa, Isten akarata, megbocsátás, kísértés, gonosz, ámen

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A diákok érzései, gondolatai az egyes kérésekhez kapcsolódóan.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért szólíthatom Atyának Istent?

Mi az, ha azt kérem, legyen meg a te akaratod? – Lemondás vagy gazdagodás?

Nem úgyis az van, amit Isten akar?

Mi az a kísértés egyáltalán? Miért baj az, hogy vágyom valamire?

Mi van akkor, ha nem tudok megbocsátani? Vagy ha megbocsátottam, és mégis nagyon fáj, amit a másik tett?

Javasolt óramenet

Az előző órához kapcsolódva idézzük föl, hogy Jézus tanítja azt az imádságot, amelyet szerte a világon minden keresztény ember együtt mond azóta: a *Miatyánkot*. Olvassuk el együtt a szöveget, és figyeljük meg az imádság szerkezetét, a bevezetést, a hét kérést és a lezárást.

Beszélgessünk az Atya megszólításáról és az imádság végi ámen jelentéséről.

Készítsünk A3-as lapokat, rajta a Miatyánk egyes kéréseivel. Rakjuk szét a lapokat a teremben. A tanulók járják végig csendben a kéréseket, és írjanak hozzá egy-egy kérdést, megjegyzést, ami akkor eszükbe jut, amikor ezt a kérést kimondják. Reagálhatnak a mások által írtakra is. Végül állva maradhatnak valamelyik lapnál, amelyik leginkább megszólította őket; adjunk időt nekik, hogy az azonos lapnál állók beszélgessenek a kérdéssről, majd foglalják össze a többiek számára a lapon szereplő dolgokat. Kiemelhetik, hogy miért éppen ezt a kérést választották.

Ha csoportunk nem érett még ehhez a feladathoz, használjuk a következő, fénymásolásra előkészített lapon szereplő diákvéleményeket, kérdéseket. Figyeljük meg, milyen sokrétű, mély tartalmú egy-egy kérés jelentése!

Amennyiben a beszélgetés során a diákok nem hozták elő, beszélgessünk a hajóács kérdéseiről, valamint a tankönyvi főszövegben szereplő gondolatokról!

A www.vater-unser.de oldalon megtalálható a *Miatyánk* szövege harmincnegyzolc nyelven. A tanár, ismerve csoportját, előre letöltheti a megfelelő szövegeket.

Énekjavaslat

EÉ 87: Tehozzád vinnék, Istenem...

ZÉ 94: Gyógyító folyó

Fénymásolható feladat

-----✂

Szenteltessék meg a te neved...

A te neved szent, ismerje el mindenki! Csak benned higgyenek! Mindenki az Urat dicsérje!

Jöjjön el a te országod...

Ne legyen gonosz, csak jó! Legyen béke, szeretet és igazság! Legyen az, amit te szeretnél, Atyánk!

Legyen meg a te akaratod...

Ő tudja, mi kell nekünk. Te irányíts minket! Amit Isten mond, azt tartsuk is be. Mondd meg, Atyánk, mit csináljunk! Mindenki téged szolgáljon! Mindenhol csak a te jóságod érvényesüljön, csak jó legyen.

Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma...

Biztosítsd az életkörülményeinket! Éltesz minket! Ne csak a testi, hanem a lelki táplálékot is add meg!

Add meg, amire feltétlenül szükségünk van! Senki ne éhezzen!

És bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek...

Könyörülj rajtunk! Szeressük azt is, akire haragszunk, és bocsássunk meg neki. Ne tartsunk haragot!

Bevalljuk, hogy sokszor vétkezünk Isten ellen és a többiek ellen is.

Ne vígy minket kísértésbe...

Ne hagyd, hogy eltávolodjunk tőled! Ne tegyünk rosszat, és ne is kíváncsozunk rosszra! Segíts, hogy ne vétkezzünk! Engedj a te utadon járni!

Szabadíts meg a gonosztól...

Legyen tiszta a lelkünk! Ne legyünk gonoszok! Védj meg minket, hogy biztonságban legyünk!

-----✂

Szenteltessék meg a te neved...

A te neved szent, ismerje el mindenki! Csak benned higgyenek! Mindenki az Urat dicsérje!

Jöjjön el a te országod...

Ne legyen gonosz, csak jó! Legyen béke, szeretet és igazság! Legyen az, amit te szeretnél, Atyánk!

Legyen meg a te akaratod...

Ő tudja, mi kell nekünk. Te irányíts minket! Amit Isten mond, azt tartsuk is be. Mondd meg, Atyánk, mit csináljunk! Mindenki téged szolgáljon! Mindenhol csak a te jóságod érvényesüljön, csak jó legyen.

Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma...

Biztosítsd az életkörülményeinket! Éltesz minket! Ne csak a testi, hanem a lelki táplálékot is add meg!

Add meg, amire feltétlenül szükségünk van! Senki ne éhezzen!

És bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek...

Könyörülj rajtunk! Szeressük azt is, akire haragszunk, és bocsássunk meg neki. Ne tartsunk haragot!

Bevalljuk, hogy sokszor vétkezünk Isten ellen és a többiek ellen is.

Ne vígy minket kísértésbe...

Ne hagyd, hogy eltávolodjunk tőled! Ne tegyünk rosszat, és ne is kíváncsozunk rosszra! Segíts, hogy ne vétkezzünk! Engedj a te utadon járni!

Szabadíts meg a gonosztól...

Legyen tiszta a lelkünk! Ne legyünk gonoszok! Védj meg minket, hogy biztonságban legyünk!

-----✂

15. Beszélgethetek Istennel? (Mt 14,23)

Teológiai alapvetés

Jézus magányos imádkozásairól akkor olvasunk, amikor valami különleges módon mutatkozik meg az embereknek, amikor kísértéseivel küzd. Ebben a szakaszban éppen az előtt, amikor mintegy a hit erejét szimbolizálja a vízen járás történetében. Jézus egysége az Atyával nem engedi azt meg, hogy imádkozását a magunk imádkozásának mintájává tegyük. Jézus maga is különbséget tett az ő és az ember Istennel való kapcsolata között. Emiatt imádkozik magányosan.

Amikor később a Gecsemáné-kertben magával hívja tanítványait, hogy együtt imádkozzanak vele, kudarcot vall. Az ember képtelen úgy beszélni Istennel, ahogy Jézus szeretné.

Nagyon fontos az a jelzés, ahogy Jézus emberi félelmekkel, belső kínlódásokkal viszi véghez küldetését, és ebben az egyetlen forrása az Atyával való közösség.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Imádságunk tartalma: dicsőítés, hálaadás, bűnvallás, panasz, kérés másokért és magunkért.

Fogalmak

Zsoltár

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Hogyan tudunk azonosulni egy-egy imádságos gondolattal, hogyan tudjuk megfogalmazni saját örömeinket és fájdalmainkat? Milyen érzés az, amikor ezeket ki tudjuk mondani?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Milyen helyzetek azok, amikor mi imádkozunk? Mi indít minket imádságra?

Miért imádkozunk, ha sokszor úgy érezzük, hiába kérünk?

Javasolt óramenet

Induljunk ki Mt 14,23-ból, ahol azt látjuk, hogy Jézus egy fárasztó nap után felmegy a hegyre magányosan imádkozni. Szüksége van arra, hogy megbeszélje az Atyával a történeteket, hogy megpihenjen nála, hogy erőt nyerjen. Gondoljuk végig, hogy a mi életünkben melyek azok a helyzetek, amelyek minket imádságra indítanak. (És itt most már ne a kötött imádságokra figyeljünk, hanem a saját, spontán imádságainkra.)

Figyeljük meg a tankönyvi zsoltárrészleteket! Párosítsuk össze a megadott témákat a megfelelő zsoltárral!

A feladat megoldása

Dicsőítés: 8

Hálaadás: 40

Bűnvallás: 130

Panasz: 55

Kérés másokért: 72

Kérés magunkért: 71, 80

Figyeljünk a mondanivalóra, keressenek a tanulók olyan gondolatokat bennük, amelyek őket éppen adott helyzetükben megszólítják. Ha van kedvük, kiemelhetnek olvasás után néhányat, de ez ne legyen kötelező.

Figyeljük meg a vámszedő imádságát a farizeus és a vámszedő már ismert történetében! Emeljük ki, hogy a vámszedő imádsága néhány sóhajtás csupán, de ebben sűrűsödik össze élete nehézsége. Jézus az ő imádságát is példának állítja elénk!

Fogalmazzunk meg saját imádságot! Gyűjtsünk először élményeket, amelyek az elmúlt héten történtek velünk. Kezdjük mondatainkat így: Annak örültem az elmúlt héten, hogy... Osszuk meg ezeket egymással, meséljünk róluk néhány mondatban, hogy mindenki értse, miről van szó. Utána újabb körben fogalmazzuk meg élményeinket tömören így: Köszönöm, Istenem, hogy... Megismételhetjük a kört a fájdalmainkkal, hasonlóképpen: Nagyon bánt, nagyon fáj, hogy... Bocsásd meg, hogy... Segíts, hogy...

Írhatnak a gyerekek hosszabb saját imádságot is, amelyet, ha szeretnék, megmutathatnak a tanárnak, de alapvetően „magánhasználatra” készüljön, semmiképpen ne kelljen fölolvasni. Végül beszéljünk arról, milyen kétségeink vannak az imádság kapcsán továbbra is (lásd a hajóács kérdését), illetve milyen ajándékot jelent számunkra az imádság.

Énekjavaslat

EÉ 76: Mint a szép hűvös patakra...

ZÉ 96: Elmesélném neked

A TEREMTETT VILÁG

16. Honnan van a világ? A Biblia a világ kezdetéről (1Móz 1,1–2,4a)

Figyelem!

A teremtett világról szóló három tanegység nem háromszor 45 perc tanóra. Az első egység csak egy rövid bevezető, és a harmadik egység végén visszatér még keretként az őstörténetre vonatkozó gondolatsor.

Teológiai alapvetés (16–18. lecke)

A bibliakritikusok általában megegyeznek abban, hogy a Biblia elején két teremtéstörténet van, amelyeket leginkább Isten nevének használata alapján (Elohim, illetve Adonáj) tudunk megkülönböztetni. Mint az őstörténet egészénél általában, itt is fokozottan találkozunk a költészet nyelvével. Az első teremtéstörténet mondanivalója, hogy Isten a semmiből egy gyönyörű világot teremtett. Ezt a minden zavaró tényező nélküli harmonikus szépséget láttatja velünk. Mintha egy tó partján ülnénk napkeltekor. Elkülönül egymástól az ég és a föld, a víz és a száraz; a növények, az égitestek, az állatok és az ember úgy jönnek elő, mint ahogy egy nap kezdődik, telve reménnyel, frissességgel és szépséggel. Ennek betetőzése a szombat, amely a nyugalomnak, áldásnak a megteremtése.

A második teremtés is szép képet hoz: egy kertet, amelyben az ember megtalálja saját identitását, küldetését, feladatait. A kert annak a helye, ahol az ember olyan lehet, amilyennek Isten megteremtette.

Mivel ezeket a történeteket a költészet a kifejezőeszközeivel alkották meg, ezért felvetései, szépen megfogalmazott hitvallásai nem érintkeznek a tudomány kérdésfelvetéseivel. Mondanivalója minden tudományosság jelenlétében ugyanazt mondja: Isten csodálatos világot alkotott, ő mindennek a kezdete, teljes jóságát az ember felé fordítja.

Mivel az őstörténet egésze hitvallás, érthető, hogy első kérdésünk az, hogy milyen Istenről vall az őstörténet, illetve mit mond el arról a világról, amelyet ez az Isten teremtett.

A teremtés okaként sejtünk mást, mint hogy Isten szeretetből teremtette a világot. Végtelen önzetlensége hasonló ahhoz a szülőhöz, aki világra hozva gyermekét, beavatja őt a világ ismereteibe, bekapcsolja munkájába, felhatalmazza önálló cselekvésre, és szabadságot ad neki. Ehhez rendelkezésére bocsátja csodálatos teremtményeit.

Az őstörténet jellemző vonása Isten antropomorfizálása. Úgy alkotja a világot, mint egy jó meseterember. Később majd megbánja, hogy világot teremtett. Legerősebb jellemvonása azonban a gondoskodó szeretet, amellyel örömet leli alkotásaiban, azok változatosságában, csodálatos voltában, és legfőképpen az emberben.

Az embert Isten a maga képére teremtette. Ezzel nyitottá tette őt a transzcendens világra, szóba állt vele, kiemelte teremtményei közül. Isten szeretetének legnagyobb jele az a szabadság, amellyel a teremtmény akár Isten ellen is fordulhat. Az istenképűség kapcsán érdekes lehet, hogy a héber szó (*celem*) úgy jelent képmást, ahogy a pecsétnyomónak a pecsét a mása, negatívja, másik oldala.

Az ember hatalmát leginkább az mutatja, hogy ő adhat nevet a többi teremtménynek. Meghatalmazása azonban olyan részvételre szólítja fel, amelyben őrzőjévé válik Isten teremtésének.

Az őstörténet patriarchális szemlélete ellenére hitvallást tesz arról, hogy az ember férfi és nő, tehát az egyik a másikkal lesz egészé. Ezzel megteremti egyenértékűségüket, ugyanakkor sajátos jellemzőiket is.

Az emberről nincs jó véleménnyel az őstörténet. Bár mindene megvolt, konkrét feladatokkal bízta meg Isten, valódi hatalmat ad a kezébe, kezdettől vágyódik arra, ami Istené. Szabadságát arra használja fel, hogy ellene forduljon, ezzel saját boldogtalanságának előkészítője. Isten és ember kapcsolatát ezután az embert mentő szeretet áldozatos útja jellemzi.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Az őstörténet szerkesztett mű, talán egyfajta tankönyv.

A babiloni fogság alatt állították össze, talán éppen az ott élő zsidók öntudatának erősítésére.

Fogalmi definíciók helyett történeteket mesél el.

A költészet nyelvén szól.

Fogalmak

Őstörténet, kezdet, teremtés

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Saját tapasztalataink a teremtett világ csodáival való találkozásaink kapcsán, rácsodálkozás.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Vajon miért foglalkoztatja az embert, miért kutatja a teremtett világot?

Javasolt óramenet

A tankönyvi képek és kérdések alapján beszéljünk a tanulókkal a teremtett világ eredetéről és céljáról. Beszélgetésünk jusson el addig a gondolatig, hogy sok részletkérdést ismerünk már a tudomány segítségével, egy kérdés azonban nyitott marad: ki akarja mindezt, ki működteti, ki tartja fenn, mi az oka és célja létezésüknek? A Biblia épp ezekre a kérdésekre válaszol, és vall Isten szeretetéről.

Térjünk ki arra is, hogy különböző célokból vizsgálhatjuk a természetet, másra keres választ a biológia, másra a földrajz vagy a kémia, és megint más kérdések izgatják a teológiát, akkor is, ha ugyanazt a világot vizsgálják. Gyűjthetünk olyan kérdésfelvetéseket, amelyek tipikusan az egyes tudományterületekhez tartoznak.

A következő óra elején szánjunk időt arra, hogy a tanulók megosszák egymással személyes élményeiket a teremtett világról. Készíthetünk a gyerekek írásaiból, rajzaiból, fotóiból közös posztert.

Énekjavaslat

EÉ 42: Áldunk téged, Istenünk...

ZÉ 15: Fénylik a hajnal

ZÉ 128: Ez az öröm el ne múljék

17. Milyen a Teremtő és milyen a teremtett világ? Az első teremtéstörténet (1Móz 1,1–2,4a)

Teológiai alapvetés

Lásd a 16. leckénél.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Két teremtéstörténet olvasható itt egymás után, más nézőponttal, más korból.

Az első teremtéstörténet tartalmi elemei (nem kell tudni, hogy mely napra milyen események jutnak, sem a leírás sorrendjét).

Isten a szavával teremt.

A hangsúly a teremtett világ szépségén, jóságán van.

Fogalmak

Kezdet, teremtés, gondoskodás, uralkodás, az ünnepnap megszentelése

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A leírás elégedett, sőt lelkes hangvétele.

Isten jónak látja a világot.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mit mond el ez a történet Istenről, az emberről és a teremtett világról?

Mit jelent az istenképűség?

Mit jelent az uralkodás? Mi lesz abból, ha mindenki uralkodni akar?

Mit jelent az ünnepnap megszentelése?

Javasolt óramenet

Folytassuk az 16. tanegységben szereplő gondolatokat még ugyanazon az órán!

A hajóács kérdése alapján beszélgethetünk arról, mit jelent ez a kezdet, hogy milyen megfoghatatlan számunkra a semmi és a végtelen időben és térben. Így talán érthetőbbé válik, mennyire megfoghatatlan maga a világ kezdete is, amelyről nem tudunk konkrét tényekkel beszélni, hanem szükségünk van képekre. Nem véletlen, hogy nem is csak egy leírás született.

Csoportmunkában dolgozzuk fel az 1Móz 1,1–2,4a-ban található első teremtéstörténetet. Osszuk három részre az osztályt, adjunk mindegyik csoportnak más megfigyelési szempontot: mit tudsz meg a történetből

- Istenről?
- a teremtett világról?
- magunkról, az emberről?

A tanár igyekezzen a történetet minél szuggesztívebben felolvasni, hogy a diákok maguk előtt lássák a képeket, s közben az adott megfigyelési szempont szerint gyűjtsenek kulcsszavakat, elsősorban igéket és jelzőket – ne a megteremtett dolgokat (!) – a tankönyvükbe. Ezután csoportokban egészítsék ki egymás gondolatait és jegyzeteit, és számoljanak be a többieknek. A kulcsszavak kerüljenek fel a táblára, amelyeket mindenki leír a tankönyvébe.

A feladat megoldása

- a) Istenről: *a világ teremtője, aki szavával teremt, s gondoskodik teremtményeiről.*
- b) A teremtett világról: *hihetetlenül sokszínű, burjánzó, élettel teli ez a világ. Jó – ezzel is hirdeti Isten nagyságát, hatalmát.*
- c) Az emberről: *Isten a maga képmására alkotott, azaz hozzá tartozó lényeknek teremtett bennünket.* (Fontos, hogy ő tudatosan vállalja ezt a közösséget az emberrel.) Férfivá és nővé teremt az embert, és megáldja őket. Uralkodnia kell, azaz feladata van a világban, és az embernek is szüksége van pihenésre. Az ember lényege az Istennel való kapcsolatában rejlik.

Emeljük ki az uralkodás fogalmát, és kisebb csoportokban (három-négy fő) készítsenek állóképet arról, hogy mit jelent számukra ez a fogalom, milyen képet idéz fel. Ha van pozitív állókép, emeljük ki azt, de mindenképpen tudatosítsuk a tanulóknak, hogy az uralkodás nem kizsákmányolást jelent, hanem a békéről és a jólétről való gondoskodást.

A hetedik napról olvassuk el a gyerekvéleményeket a tankönyvben. Beszéljünk róla, hogy mit látunk ma a környezetünkben, hogyan valósul meg ez az ő családjukban, és miért lenne fontos az ünnepnap megszentelése.

A rejtvény megfejtése: *Teremtő Istenem!*

Énekjavaslat

EÉ 69: Szólj, boldog hálaének...

ZÉ 109: Dal (Isten tenyere...)

18. Milyen az ember, akit Isten teremtett? A második teremtéstörténet

Teológiai alapvetés

Lásd a 16. leckénél.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A második teremtéstörténet tartalmi elemei.

Az ember teremtése, helye, feladata, férfi és nő viszonya.

Fogalmak

Éden, segítőtárs

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Milyen érzéseket kelt bennünk a kert (édenkert) gondolata?

Hiányérzetek a leírásban. Mi minden nincs az elején, hogyan hiányzik az embernek a segítőtárs; hogyan tölti be Isten a hiányokat?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mi a paradicsomi állapot lényege?

Mitől ember az ember?

Javasolt óramenet

Folytassuk az előző két tanegység gondolatmenetét!

Ráhangelődés: „Üljetek kényelmesen, csukjátok be a szemeteket. Mondok nektek egy szót. Amikor ezt halljátok, képzeljétek el ezt a dolgot egészen részletesen! Figyeljétek meg, milyen érzések vannak bennetek ezzel a dologgal kapcsolatban. Egy perc csendes megfigyelés után pedig meséljétek arról, amit megéltetek! A szavam a *kert*.”

Ha kevesebb diákunk van, és van elég helyünk, akkor gondolkodhatunk a kertről így is: „Álljatok föl, válasszatok egy párt magatoknak. Sétáljatok együtt a teremben. Mondok egy szót, és egymás után mindketten meséljétek el a másíknak mindazt, ami erről a szóról az eszetekbe jut: *kert*.”

Összegezve fogalmazzuk meg, hogy a kert otthonos, meghitt, átlátható, biztonságos hely, ahol igazán jól érezzük magunkat, ahol pihenhetünk, ahol jó együtt lenni.

Mondjuk el a tanulóknak, hogy a Bibliában több helyen szó van a teremtésről. Választhatjuk éneknek a 8. zsoltár Gryllus Dániel-féle feldolgozását (*Új ének* 171.), hogy lássák a tanulók, hogy a zsoltárok is foglalkoznak a teremtés kérdésével, a középpontjában pedig ennek is Isten dicsérete áll, és a rácsodálkozás a teremtett világ csodáira. Ez a zsoltár is a teremtett emberrel foglalkozik, ezért jó bevezető a második teremtéstörténethez, ahol az emberre figyelünk.

Önállóbb csoportokkal támaszkodjunk a tankönyvi kérdésre (Gyűjtsd össze, mit mond a második teremtéstörténet az emberről!), és biztassuk őket önálló szövegfeldolgozásra. Amennyiben segítségre van szükség, fénymásoljuk le a tanulóknak a következő feladatlapot:

A második teremtéstörténetet _____-ben találjuk a Bibliában. Szerzője elmondja nekünk, hogy Isten _____ lehele belénk; az _____ helye Isten közelében van. Az _____ teremtéstörténet szerint az ember feladata, hogy _____ a tenger halain és az ég madarain. Ebben a történetben pedig kiderül, hogy _____ és _____ kell a Földet. Egyvalamit megtilt Isten az embernek, hogy _____ egyen, mert nem akarja, hogy megismerjük a rosszat. Isten az embernek _____ is alkot, akihez az ember ragaszkodik.

A második teremtéstörténet a következőket mondja az emberről:

- Isten Lelkét leheli belénk; az ember helye Isten közelében van.
- Az ember feladata itt más megfogalmazást nyer, magyarázatot kap az uralkodás kifejezés: művelni és őrizni.
- Az ember sok mindent tehet, de van, amit Isten tilt: nem akarja, hogy megismerjük a rosszat (nem felismerni, hanem megismerni, azaz kapcsolatba kerülni vele).
- Az embernek segítőtársra van szüksége, akivel ragaszkodnak egymáshoz; itt nem csak házastársról van szó (az emberek egymás közötti viszonyában az a lényeg, a kapcsolat akkor igazán Istennek tetsző, ha egymásban a segítőtársat látják meg, illetve látják a másikban a segítségre szoruló).
- Az ember ekkor még nem szégyelli magát, átvitt értelemben nincs rejtegetni való titka, amiről a másik ne tudhatna.

Összehasonlíthatjuk a két történetet az Atrahaszisz babiloni teremtéstörténettel. E szerint az istenek és a világ már léteznek, kisebb istenek dolgoznak azon, hogy öntözzék a földet. A nehéz munka feldühíti az isteneket, akik fellázadnak. Az ember a lázadók megölt vezérének húsából és véréből készül, agyaggal keverve. Az így teremtett ember átveszi az istenek nehéz munkáját, és ellátja az isteneket étellel és itallal. Az istenek pedig pihenhetnek.

A két bibliai teremtéstörténet ismeretében beszélgethetünk arról, hogy a leírások megfelelnek koruk világgképének. Rámutathatunk arra, hogy a mai világgkép más, de a bibliai teremtéstörténet lényegi mondanivalóját nem érinti ez a változás: Istent ma is vallhatjuk teremtőnknek, aki gondoskodik is teremtményeiről. Megfogalmazhatnak a gyerekek egy mai teremtéstörténetet, amely tükrözi a mai világgképet, de nem feledkezik el a teremtő Istenről. (Ez a feladat önállóan még túl nehéz, ezért csoportmunkában javasolom. Gyűjtsünk előtte ötleteket plénumbeszélgetésben.)

Végül tekintsük át a Biblia első lapjait, az őstörténetet. Keressék meg a tanulók, hogy mely történetek a részei ennek a szakasznak.

A tankönyvi szövegre támaszkodva beszéljünk arról, hogy mindezek a történetek hitvallásként beszélnek a bennük felvetett kérdésekről.

A teremtéstörténetek alapján készítsünk csoportmunkában (három-öt fő) közös nagy (A3-as, A2-es méretű) festményt, montázst, amelynek a mottója lehet a teremtéstörténet visszatérő mondata: „*És látta Isten, hogy minden igen jó.*” A feladatot előkészítő házi feladatnak adhatjuk képek gyűjtését az adott témához.

Énekjavaslat

EÉ 96: Mennynek, földnek teremtője...

ZÉ 138: Áldjad, lelkem az Urat!

A keresztrejtvény megfejtése

						1	L	E	G	Y	E	N				
		2	K	É	P	M	Á	S	Á	R	A					
3	S	E	G	Í	T	Ő	T	Á	R	S	A	T				
		4	É	L	E	T		F	Á	J	A					
		5	M	A	D	A	R	A	K							
						6	V	I	L	Á	G	O	S	S	Á	G
						7	E	S	Ő							
		8	N	E	V	E	T									
		9	Ü	N	N	E	P	E	K	N	E	K				
		10	T	E	N	G	E	R								
		11	M	E	G	P	I	H	E	N	T					
						12	P	O	R	B	Ó	L				
						13	M	A	G	V	A	K	A	T		
14	A	S	S	Z	O	N	N	Y	Á							
		15	M	E	Z	Í	T	E	L	E	N	E	K			
						16	Z	Ö	L	D						
17	S	O	K	A	S	O	D	J	A	T	O	K				
18	V	I	L	Á	G	Í	T	Ó		T	E	S	T			

Fénymásolható feladat

----- ✂
A második teremtéstörténetet _____-ben találjuk a Bibliában. Szerzője elmondja nekünk, hogy Isten _____ leheli belénk; az _____ helye Isten közelében van. Az _____ teremtéstörténet szerint az ember feladata, hogy _____ a tenger halain és az ég madarain. Ebben a történetben pedig kiderül, hogy _____ és _____ kell a Földet. Egyvalamit megtilt Isten az embernek, hogy _____ egyen, mert nem akarja, hogy megismerjük a rosszat. Isten az embernek _____ is alkot, akihez az ember ragaszkodik.

----- ✂
A második teremtéstörténetet _____-ben találjuk a Bibliában. Szerzője elmondja nekünk, hogy Isten _____ leheli belénk; az _____ helye Isten közelében van. Az _____ teremtéstörténet szerint az ember feladata, hogy _____ a tenger halain és az ég madarain. Ebben a történetben pedig kiderül, hogy _____ és _____ kell a Földet. Egyvalamit megtilt Isten az embernek, hogy _____ egyen, mert nem akarja, hogy megismerjük a rosszat. Isten az embernek _____ is alkot, akihez az ember ragaszkodik.

----- ✂
A második teremtéstörténetet _____-ben találjuk a Bibliában. Szerzője elmondja nekünk, hogy Isten _____ leheli belénk; az _____ helye Isten közelében van. Az _____ teremtéstörténet szerint az ember feladata, hogy _____ a tenger halain és az ég madarain. Ebben a történetben pedig kiderül, hogy _____ és _____ kell a Földet. Egyvalamit megtilt Isten az embernek, hogy _____ egyen, mert nem akarja, hogy megismerjük a rosszat. Isten az embernek _____ is alkot, akihez az ember ragaszkodik.

----- ✂
A második teremtéstörténetet _____-ben találjuk a Bibliában. Szerzője elmondja nekünk, hogy Isten _____ leheli belénk; az _____ helye Isten közelében van. Az _____ teremtéstörténet szerint az ember feladata, hogy _____ a tenger halain és az ég madarain. Ebben a történetben pedig kiderül, hogy _____ és _____ kell a Földet. Egyvalamit megtilt Isten az embernek, hogy _____ egyen, mert nem akarja, hogy megismerjük a rosszat. Isten az embernek _____ is alkot, akihez az ember ragaszkodik.

MILYEN VAGYOK ÉN?

19. Mi a jó? Mi a rossz? – A bűneset (1Móz 2,26–3,24)

Teológiai alapvetés

A jó és a rossz tudásának fájáról való evés révén az ember illetéktelenül részese lesz annak, ami Istené. Lesz fogalma jóról és rosszról, de egyidejűleg képtelen helyesen dönteni jó és rossz relációjában. Így minden alkalommal, amikor jó és rossz között kell dönteni, kétségbeesetten kell Istenhez menekülnie, aki egyedüli módon birtokolja ezt a döntést.

A történet szépen írja le, hogy milyen vonzó istenné válni. A kígyó mint kísértő nyitja fel az ember szemét erre a lehetőségre. A leírás a nőről beszél, de a férfi szeme előtt zajlanak az események.

Létrejön az Istentől való távolság: a bűn, amely céltévesztetté teszi az ember életét. Ez azonnal megmutatja magát, a dolgok átkossá válnak. Isten büntetése ezt az átkosságot rajzolja meg, amikor elmondja, hogy az eddig szép dolgok hogyan válnak fájdalmassá, eredménytelenné, zavarodottá. Az ember megbontotta azt az egységet, amelyet Isten teremtett közte és az ember között. Az ember ugyan próbálja a felelősséget másra, sőt magára Istenre is terelni, de a szakítás végleges.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A történet választ keres arra, miért van annyi rossz a világban.

A kísértés lényege, hogy szembefordít Istennel.

Ádám és Éva nevének jelentése.

A kísértés nem egyszeri, ma is hasonló módon ismétlődik.

Fogalmak

Kísértés, bűn, szégyen, büntetés, protoevangélium

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A történet szereplőinek egymásra hatása.

Hogyan válik egy kísértő gondolatból elkövetett tett.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért hallgat az ember a kísértőre, amikor az édenben jó dolga van?

Milyen, a mindennapi életben megtapasztalható nehézségeket, fájdalmakat ír le a történet Isten büntetéseként?

Javasolt óramenet

Készítsünk két asszociogrammot a *jó* és a *rossz* fogalmához. Írjuk fel a táblára a *jó* szót, a tanulók pedig írják mellé mindazt, amit ehhez a szóhoz társítanak. Ugyanezt tegyük meg a *rossz* fogalmával is. Majd beszéljünk arról, hogy tapasztalatunk szerint melyik jellemzi inkább világunkat. Miért van vajon ennyi rossz, ennyi szenvedés, ha Isten szépnek és jónak teremtette ezt a világot? Ezt a kérdést teszi föl a tankönyvi hajóács is, és erre a kérdésre keres választ az őstörténet következő része.

A kész szereplapok alapján (ha sokan vagyunk, több csoport felkészülésével) játsszuk el a bűneset történetét! Mutassuk be először a szereplőket. Ádám és Éva kapcsán elevenítsük fel mindazt, amit tanultunk róluk a teremtéstörténetben. Az Úristennel kapcsolatban idézzük fel a paradicsomi állapotot, amelyben ő közvetlen kapcsolatban van az emberrel. Végül mutassuk be az új szereplőt, a kígyót, aki ravaszabb minden mezei állatnál.

Osszuk ki a fénymásolásra előkészített szereplapokat, s adjunk időt a gyerekeknek arra, hogy elolvassák és a szerepeket a csoporton belül szétosszák. Játék közben különösen figyeljenek a mozdulatokra, gesztusokra, hanglejtésre. Eljátszás közben a többiek figyeljék meg, hogy a csoportnak mennyire sikerült valóban odaillő gesztusokkal és mozgásokkal kísérni a mondanivalót. Beszéljünk arról, hogy milyen viszonyulás van a szereplők között.

Fénymásolható szereplap

----- ✂

Kígyó: Csakugyan azt mondta Isten, hogy a kert egyetlen fájáról sem ehettek?

Asszony: A kert fáinak gyümölcséből ehetünk, csak annak a fának a gyümölcséről, amely a kert közepén van, mondta Isten: Nem ehettek abból, ne is érintsétek, mert meghaltok.

Kígyó: Dehogyan haltok meg! Hanem jól tudja Isten, hogy ha esztek belőle, megnyílik a szemetek, és olyanok lesztek, mint az Isten: tudni fogjátok, mi a jó, és mi a rossz.

Asszony (az emberhez): Jó volna enni arról a fáról, mert csábítja a szemet, meg kívánatos is az a fa, mert okossá tesz! Szakítok a gyümölcséből! *(evett, majd adott a vele levő férjének is, és ő is evett)*

Asszony és ember: Készítsünk fügefalevelekből ágyékkötőt, hiszen mezítelenek vagyunk!

Úristen: *(szellős alkonyatkor jár-kei a kertben)*

Ember: Hallod, asszony, az Úristen itt jár a kertben! Rejtőzzünk el előle a kert fái közé!

Úristen: Hol vagy?

Ember: Meghallottam hangodat a kertben, és megijedtem, mert mezítelen vagyok. Ezért rejtőztem el.

Úristen: Ki mondta meg neked, hogy mezítelen vagy? Talán arról a fáról ettél, amelyről azt parancsoltam, hogy ne egyél?

Ember: Az asszony, akit mellém adtál, ő adott nekem a fáról, és így ettem!

Úristen: Asszony, mit tettél?

Asszony: A kígyó szedte rá, azért ettem.

Úristen (a kígyónak): Mivel ezt tetted, átkozott légy minden állat és minden mezei vad közt: hasadon járj, és port egyél egész életedben! Ellenségeskedést támasztok közted és az asszony közt, a te utódod és az ő utódja közt: ő a fejedet tapossa, te meg a sarkát mardosod.

Úristen (az asszonynak): Igen megnövelem terhességed fájdalmát, fájdalommal szülsz gyermeket, mégis vágyakozol férjed után, ő pedig uralkodni fog rajtad.

Úristen (az embernek): Mivel hallgattál feleséged szavára, és ettél arról a fáról, amelyről azt parancsoltam, hogy ne egyél, legyen a föld átkozott miattad, fáradsággal élj belőle egész életedben! Töviset és bogáncsot hajt neked, és a mező növényét eszed. Arcod verejtékével eszed a kenyeret, míg visszatérsz a földbe, mert abból vétettél. Bizony por vagy, és vissza fogsz térni a porba!

Hogy jobban elmélyedjünk a történetben, alkossunk új csoportokat (például az Ádám stb. szerepét játszókat egy csoportban), és bontsuk részjelenetekre a történetet a tankönyvi felosztás szerint. Egy-egy részjelenetet olvassanak el újra a Bibliából, és írjanak hozzá belső monológot mindkét szereplő számára. Hívjuk fel a tanulók figyelmét arra, hogy a belső monológ több, mint a történetben már olvasott mondatok újfogalmazása: a belső monológ figyel a háttérben születő gondolatokra, indítékokra, érzésekre, reflektál magában a másik viselkedésére.

Olvassuk el újra együtt jelenetenként a bibliai szöveget, majd olvassuk fel hozzá a belső monológokat. Beszéljünk az ezekben felmerülő gondolatokról.

A rejtvény segítségével szeretnénk tudatosítani a diákokban, hogy bár a képzőművészetben és a köztudatban egy almafa képe él, a Biblia csak gyümölcsfáról tud. Megfejtés: gyümölcsfa.

Énekjavaslat

EÉ 402: Mélységes mélyből kiáltunk...

ZÉ 45: Mélységeknek mélységéből...

20. Hogy romlik el a jó? – A mi kísértéseink (1Móz 3,1–24)

Teológiai alapvetés

A bűn nem objektum, hanem viszonyulás. Isten és ember közti távolság, céltévesztettség, az egység megbomlása. Mint minden, amiben ez a viszony fellelhető – egy rosszul rögzített munkadarab, egy oda nem illő stílus stb. –, azonnal konkrét hibákban is megmutatkozik. Az egység megbomlása tesz minket Istenre haragvókká, helyünket nem találókká, egyben a gonosz cselekvőivé.

Nem megoldás, ha pusztán ezekre a hibákra, cselekedetekre, jelenségekre koncentrálnak, ezek csak jelek. Ezt teszik azok, akik abban reménykednek, hogy a törvény megtartásával rendbe lehet hozni a dolgokat. Istennel való kapcsolatunkat Isten más síkra helyezi Jézus halálában. A törvény innen kezdve csak szégyenünk. A kereszten megtapasztalt szeretet mély, belső kötődést teremt Isten és ember között.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A rossz, amit teszünk, következménye annak, hogy Istentől távol élünk.

Nem vagyunk teljesen kiszolgáltatva a kísértőnek, Istent kérhetjük, hogy segítsen ellenállni.

Fogalmak

Kísértés, bűn

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Saját történetek, személyes példák.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Hol a mi felelősségünk, amikor rosszat teszünk?

Hogyan kaphatok segítséget Istentől?

Javasolt óramenet

Csoportokban vagy párokban írjanak a tanulók egy értelmező kézisztári szócikket a kísértés szó fogalmához. Beszéljessünk a szó hétköznapi jelentéséről. Hangsúlyozzuk, hogy a kísértés gondolati szinten, érzések szintjén jelenik meg bennük, amivel foglalkozni kezdünk. Arra csábít, hogy döntésünkben a rosszat válasszuk, ne Isten akaratának engedelmessédjünk.

Nézzük meg a képet, és idézzük Luther gondolatát. Helyezzünk hangsúlyt arra, hogy nem egyedül kell megállnunk a kísértésben, hanem Istenre figyelve, az ő segítségével.

Hasonlórol ír Antoine de Saint-Exupéry *A kis herceg* című művében. Olvassuk el a tanulónak ezt a történetet is! (Lásd alább, a tankönyvben ebből csak egy töredék szerepel.) Gyűjtsünk olyan dolgokat, tulajdonságokat az életünkben, amelyekkel ha nem törődünk, ha nem gyomláljuk, akkor ilyen majomkenyérfákká válhatnak, és tönkretelhetik az életünket. Ilyenek lehetnek például: lustaság, rosszindulat, önzés, türelmetlenség, szeretetlenség, féltékenység, harag, önzés, széthúzás, irigység, bosszúság, gorombaság... Ezekhez a kulcsszavakhoz keressenek a tanulók személyes élményeket, ahol ők maguk megtapasztalták romboló erejüket.

„Naponta megtudtam valamit a bolygójáról, az útrakeléséről, az utazásáról. Szép lassacskán, egy-egy elejtett megjegyzés jóvoltából. Így szereztem tudomást harmadnap a majomkenyérfa drámájáról.

Ezt is a báránynak köszönhettem, mert a kis herceg, mintha valami súlyos kétsége támadt volna, hirtelen azt kérdezte tőlem:

- Igaz, hogy a bárányok cserjéket esznek?
- Igaz.
- Ó, akkor jól van.

Sehogy sem értettem, miért olyan fontos, hogy a bárányok cserjéket egyenek. A kis herceg azonban hozzátette:

- Szóval a majomkenyérfaakat is megeszik?

Erre megjegyeztem neki, hogy a majomkenyérfa nem cserjék, hanem hatalmas, templomtorony nagyságú fák, és magával vihetne akár egy csordára való elefántot is: egyetlenegy majomkenyérfával sem bírának el.

Az elefántcsorda ötlete megnevettette a kis herceget.

- Egymás tetejébe kellene rakni őket...

Hanem aztán komolyan azt mondta:

- Mielőtt megnőnek, a majomkenyérfa is úgy kezdik, hogy kicsinyek.
- Pontosan így van! De miért akarod, hogy a bárányok megegyék a majomkenyérfaakat?

Azt felelte: »Miért ne?« – mintha valami nyilvánvaló dologról volna szó. Alaposan össze kellett szednem az eszemet, hogy magamtól jussak a probléma nyitjára.

Nos, mint minden bolygón, a kis hercegen is voltak jó növények meg rossz növények; tehát voltak jó növényektől származó jó magvak meg rossz növényektől származó rossz magvak is. A magvak azonban láthatatlanok. A föld titkos mélyén alusznak, míg csak az egyiknek eszébe nem jut, hogy fölbredjen...

Akkor nyújtózik egyet, és először csak egy elbűvölő, ártatlan kis hajtással kezd félénken a nap felé kapaszkodni. Ha rózsza vagy retek hajtása, hagyhatjuk, hadd nőjön kedvére. De ha rossz növényről van szó, mihelyt fölismertük, azonnal ki kell tépni. A kis herceg bolygóján pedig félelmetes magvak voltak: majomkenyérfa-magvak. A bolygó egész földjét megfertőzték. A majomkenyérfával meg úgy van, hogy ha az ember későn kap észbe, soha többé nem bír megszabadulni tőle. Egyszerűen elborítja a bolygót. Átlyuggatja a gyökereivel. Ha aztán a bolygó túl kicsi, a majomkenyérfák meg túl sokan vannak, előbb-utóbb szétrobbantják.

– Fegyelem kérdése – mondta egyszer később a kis herceg. – Miután reggel gondosan rendbe szedte magát az ember, gondosan rendbe kell szednie a bolygóját is. Neki kell látnia, s annak rendje és módja szerint ki kell gyomlálnia a majomkenyérfákat, mihelyt meg tudja különböztetni őket a rózsáktól; mert amíg egészen zsengék, nagyon hasonlítanak egymáshoz. Igen unalmas munka, de igen könnyű.

És egy szép napon azt ajánlotta, próbáljam mindezt lerajzolni, hogy a hazámbeli gyerekek jól megértsék a dolgot.

– Hasznukra lehet – mondta –, ha egyszer utazni fognak. Néha semmi baj sem származik belőle, ha valamilyen munkát későbbre halasztunk. De mindig végzetes következményekkel jár, ha a majomkenyérfákról van szó. Tudok egy bolygót: lusta gazdája volt, figyelmen kívül hagyott három cserjét...

Itt van, ezt a bolygót rajzoltam a kis herceg útmutatásai szerint. Sosem szerettem az erkölcsi intelmek modorában írni; a majomkenyérfák veszedelmét azonban olyan kevéssé ismerik, és azt, aki netán egy kisbolygóra tévedne, akkora kockázat fenyegeti, hogy ezúttal kivételesen legyőzöm a viszolygásomat, és azt mondom: »Gyerekek! Ügyeljetek a majomkenyérfákra!« (Antoine de Saint-Exupéry)

Énekjavaslat

EÉ 423: Én Istenem, én bűnös ember...

ZÉ 41: A mélyből hozzád száll szavam...

21. Mivé lesz az ember?– Kain és Ábel (1Móz 4,1–15)

Teológiai alapvetés

Az előző történetben megjelent átok, miszerint a dolgok az ember és Isten egységének megbomlása miatt megmutatják átkos oldalukat, ebben a fejezetben úgy folytatódik, hogy ilyen módon a legtisztábbnak vélt cselekmény, az istentisztelet is átkossá tud válni. Minden istenkérdés. Kain gyilkosságának alapja az, hogy úgy érzi, Isten nem fogadja el őt. Annak, hogy Isten miért nem néz Kain áldozatára, nem tudjuk az okát. Ebben mindenki – beleértve a Zsidó levél ide tartozó részét is – csak találgat. A válasz éppen az, hogy nem tudjuk. Kain ezt az el nem fogadtatást gyűlölettel éli át, mintegy megte-remtve minden irigységnek, féltékenységnek, gonoszságának az alapját.

Isten nem az elfogadtatott Ábellel törődik: Kaint vigasztalja. A kezdődő bajt a küszöbön fekvő állathoz hasonlítja, amin uralkodni lehet. Kain gyilkossága tervezett, ő hívja ki testvérét a mezőre.

Isten keresése jól rímel a bűnbeesés „Ember, hol vagy?” kérdésére: „Hol van a te testvéred?” Kain válasza cinikus: pásztora vagyon én a pásztornak?

A büntetés növeli a térbeli távolságot: Éden – Édentől keletre – oda, ahol Isten nincs (pokol). Egyben fenntartja Isten kötődését, akármilyen messze kerül Kain, Isten vigyáz rá.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Csak a gyerekbibliák képe az, hogy Kain nem a legszebb terményt áldozta volna, vagy hogy a füst nem szállna fölfelé. Egyikről sem tudunk.

Kain féltékeny Ábelre, mert úgy érzi, Isten kevésbé szereti őt.

Féltékenysége kontrollálatlan gyűlöletté válik, de nem Isten, hanem Ábel felé.

A mi egymás iránti gyűlöletünk is hitkérdés, abból fakad, hogy nem éljük át Isten szeretetét.

Pedig Isten időben figyelmeztet, ahogy Kaint is. Ez azonban nem hat Kainra, haragjában nem figyel az intó szóra.

A büntetést, tettének következményeit el kell viselnie Kainnak, de Isten akkor is megvédi őt. Így próbálja megakadályozni a bosszúállást is, sikertelenül.

Fogalmak

Féltékenység, gyűlölet, átok

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Hogyan fejeződik ki Kain haragja testbeszédében?

Isten odafigyel Kainra, hiszen észreveszi, amikor haragra gerjed.

Kain hidegvérű, előre megfontolt tette testvére ellen.

Kain érzései, amikor Isten megbünteti.

Hogyan tekint Isten a két testvér konfliktusára, hogyan avatkozik közbe?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Vajon miért visz áldozatot a két testvér?

Mit él át Kain az áldozat bemutatásakor?

Mit kezd vajon Kain Isten hozzá intézett figyelmeztetésével?

Felelős vagyok-e a testvéremért, keresheti-e őt rajtam Isten?

Javasolt óramenet

Testvérféltékenység, testvérharc – ez a két szó szerepel a tankönyvben piros alapon fekete betűkkel. Ha tehetnénk, még villogna is a felirat. Hozzanak a tanulók példákat a saját életükből, amikor ezeket megtapasztalták. Futtassuk ki a beszélgetést oda, hogy vannak helyzetek, amikor az egyik gyerek úgy éli meg, hogy a szülő a másikat előnyben részesíti, jobban szereti, a másikat pedig újra és újra háttérbe helyezi. Ilyenkor törhet elő a féltékenység, és ragadtathat durva tettekre.

A tanár maga mondja el ezután a bibliai történetet úgy, hogy a lényegesebb pontoknál megáll, hogy teret adjon a tanulóknak a helyzet elemzésére. Tartsuk folyamatosan a szemünk előtt a teológiai alapvetésben leírt gondolatokat! Ilyen pontok lehetnek: 1Móz 4,5a; 5b; 6–7a; 7b; 8; 9; 10–12; 13–15.

Figyeljük meg, hogyan fejeződik ki Kain kétségbeesése testbeszédében! Vajon észre vesszük-e mi, ha mellettünk valaki így haragszik? Hiszen akkor lehetne párbeszéd köztünk!

Gondoljuk végig, hogy mi történhetett volna másként, ha lett volna párbeszéd Kain és Ábel között az áldozat bemutatásakor, vagy amikor kimennek a mezőre. Vagy ha Kain hallgatott volna Isten figyelmeztető, óvó szavára.

Gondoljuk végig együtt, mit jelent a szólás: ember embernek farkasa. Milyen gyakran támadunk egymásra gyilkos indulattal, gyűlölettel!

A hajóács kérdése alapján nézzünk magunkba, milyen dühreakciókra vagyunk képesek, amikor úgy érezzük, igazságtalanság ért minket. Olvassuk újra Isten figyelmeztető szavait: Miért gerjedtél haragra...?

Elevenítsük fel az óra elején elhangzott, testvérharccal kapcsolatos szituációkat vagy olyanokat, amelyek a szólással kapcsolatban eszünkbe jutottak. Alkossunk két-három fős csoportokat, és minden csoport válasszon ki egy szituációt, amelyet megjelenít. Játsszák el kétféle kimenettel, először úgy, hogy a konfliktus kieleződik, másodsor pedig keressék meg azt a pontot, ahol a történet más fordulatot vehet és a konfliktus feloldható.

A feladat megoldása

„Ha jól cselekszel, emelt fővel járhatsz. Ha pedig nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselkedik, és rád vágyódik, de te uralkodjál rajta.” (1Móz 4,7)

A keresztrejtvény megfejtése

				1	K	I	Á	L	T										
				2	E	M	E	L	T		F	Ö	V	E	L				
		3	V	Á	G	Y	Ó	D	I	K									
		4	U	R	A	L	K	O	D	J	Á	L							
5	L	E	H	O	R	G	A	S	Z	T	O	T	T	A					
				6	H	A	R	A	G	R	A		G	E	R	J	E	D	
				7	J	Ó	T		C	S	E	L	E	K	S	Z	E	L	

Énekjavaslat

EÉ 417: Előtted állok, drága Jézusom...

ZÉ 68: Elszéledt a tévutakra nyájad...

22. Mivé lett a világ? – Nőé története (1Móz 6,9–8,14)

Teológiai alapvetés

Miközben úgy tekintünk az őstörténetre, mint példatörténetek sorára, feltűnő a történet párhuzamossága más mitológiai történetekkel. Ennek alapja valószínűleg az, hogy a föld – vagy bizonyos területek – őstörténetének jellemzője lehetett, hogy sok víz volt. A legerősebb mitológiai kapcsolat a

Gilgames-eposszal azonban éppen a babiloni hatások feltételezését erősíti. Az özönvíz történetének közepén azonban Isten áll. A bűn következménye özönvízként zúdul az emberre. Senkinek nem lenne esélye menekülni előle, ha Isten nem adna erre lehetőséget. Nőé „igaz” volta csupán abban mutatkozik meg, hogy kész hallgatni Istenre. A bárka a hit jelképe.

Foglalkoznunk kell Isten antropomorf megmutatkozásával: megbánja, hogy megteremtette a világot, de később azt is, hogy elpusztította, és ígéretet tesz, hogy többé nem tesz ilyet.

A történet sémája: a bűn büntetése özönvízként pusztít, amiből az Isten által felkínált egyedüli menekvés a benne való hit.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Számos ókori özönvízleírás van, Nőé története egy ezek közül. Számunkra mégis egyedi, középpontjában Isten áll.

Nőé „igaz” volta abban áll, hogy bízik Istenben. Isten tervezi és adja a menekülés lehetőségét neki.

Bűneink árja ma is elborít, egyedüli kiutat Isten ad.

A szövetségkötés tartalma és jele.

Fogalmak

Kegyelem, szövetség

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Isten megszorodik, megbánja, hogy embert alkotott.

Nőé bizalma és ebből fakadó engedelmissége – a hihetetlen körülmények ellenére.

Az özönvíz leírásának tömörsége (szemben a Gilgames-eposz leírásával).

Isten döntése, hogy többé nem cselekszik így.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Milyen veszélyek fenyegetik ma a világunkat? Mi az, ami elborít minket?

Miért Nőé története került a Bibliába az özönvíztörténetek közül?

Vajon miért engedelmeskedik Nőé Isten szavának?

Vajon hogyan tekint Nőéra a környezete?

Vajon mit jelent ez a szabadulás Nőé számára?

A Nőé történetét feldolgozó két órát kezeljük egy egységként!

A történet hossza és ismétlődései miatt készítettünk egy rövidített, fénymásolható szövegváltozatot.

Javasolt óramenet

Keressünk a tanulókkal olyan veszélyeket, amelyek fenyegetik a világunkat! (Környezetszennyezés, globális felmelegedés, túlnépesedés, a társadalom elöregedése stb.) Beszéljünk arról, hogy ezek

a veszélyek egyre komolyabban tornyosulnak felettünk. Az őstörténet a minket elborító veszélyt ábrázolja az özönvízzel.

Figyeltessük meg 1Móz 6,5–7,5-ben a következőket:

- a) Az özönvíz oka az elhatalmasodott emberi gonoszság, és hogy Istent ez megszorítja. Nagyon emberi ez a kifejezés, és rámutat arra, hogy Isten nem holmi szeszélyből vagy hatalmaskodásból, nem is hirtelen haragból ítél.
- b) Isten elhatározza, hogy véget vet a gonoszságnak, de megmenti az életet! Nőé nem kiérdemli Isten kegyelmét, hanem kegyelmet talál, érdemtelenül.
- c) A bárka építésére vonatkozó parancs nagyon részletes. (150 méter hosszú, 25 méter széles, 15 méter magas. 1609-ben Észak-Hollandiában egy Peter Jansen nevű ember meg is építette a bárkát a bibliai méretek szerint, és az kitűnően úszott a vízen.) Közmondásunkkal ellentétben jól látható, hogy nem „ember tervez, Isten végez”, hanem Isten tervez számunkra működő életlehetőséget, a mi feladatunk, hogy tervét véghezvigyük.
- d) Istennek Nőével kötött szövetsége azt mutatja, hogy Isten már a büntetés előtt elkészíti a szabadulás lehetőségét. A szövetséghez azonban két félre van szükség: Nőé engedelmeskedik, mindent megtesz úgy, ahogy azt Isten mondja. Minden „hihetlenség” ellenére bízik benne, nem szól semmit, teszi a dolgát.

Az 1Móz 7,10–8,20-ban található történetleírást röviden összefoglalva mondjuk el a diákoknak.

Alkossunk négy-hat fős csoportokat, és a különböző csoportok készítsenek jelenetet a következő két történetrészlethez:

- Nőé elkezd építeni a bárkát;
- Nőé családja beszáll a bárkába.

Szerepeljen a jelentben az is, hogy

- milyen érzésekkel nézik a hajóépítő Nőét;
- mit gondolnak arról, amit ő tesz;
- milyen gondolatokkal szállnak be a bárkába;
- és mivel próbálják meggyőzni egymást, mit gondolnak Istenről.

Énekjavaslat

EÉ 353: Csak te vagy, Isten, minden bizodalمام...

ZÉ 73: Szavad törjön utakat!

23. Lehet újra kezdeni? – Isten szövetséget köt Nóéval (1Móz 8,20–9,17)

1Móz 8,20–9,17-ből emeljük ki:

- a) a kultúrparancs megismétlését és a hozzá fűződő ígéretet;
- b) azt, hogy ez a rész külön hangsúlyozza, hogy felelősek vagyunk egymásért, hiszen mindannyian Isten képmására teremtettünk;
- c) azt, hogy Isten örök szövetséget kötött a világgal.

Az özönvíz babilóniai történetét összehasonlítva Nóé történetével élenként válik hangsúlyossá a bibliai történet sajátossága és lényege. Érdekes először elmélyedni a bibliai szövegben, és utána felolvasni az alábbi részleteket a Gilgames-eposzról. Megfigyelési szempontként adhatjuk azokat, amelyeket Nóé történeténél már megfigyeltünk.

Az istenek tanácsa úgy határoz, hogy özönvizet bocsát a földre. Ennek az az oka, hogy az emberiség elszaporodott a földön, és túlzott hangoskodásával zavarja az isteneket. Az ember teremtésének istene azonban figyelmezteti hívét, Utnapistimet, és így szól:

„Bontsd le az ékes házat, amelyben annyi sok öröm és gond vala részed; bontsd le a házat mindenestül, építs erős hajót helyette; bordája, árboca megálljon, még ha ég és föld összedől is! Építs hajót, s vesd meg ezentúl – hiszen amúgy is elhagyod majd –, vesd meg a birtoklás hatalmát, mely odakötöz javaidhoz, vesd meg a házat, kertet, földet, ezt a mulandó gazdagságot, s keresd az életet helyette – életet mentesz a hajóval! Gyűjts egy-egy párt az élő fajokból, hogy majd magjuk ne vesszen! Pontos mérték szerint építsd meg a hajót: se széle, se hossza hajszálnyit nem térhet el attól, amit veled parancsként közlök.”

Utnapistim magával viszi minden mozdítható vagyonát, szolgálakat, kézműveseket is. Részletesen van szó a világ pusztulásának kínjairól is:

„Álló napig zúgott, morajlott a déli szél, sziklákat döntött... Zilált sörényű harci ménként szembeszökve, vadul sodorva hullám zúdult az emberekre, akik lentről mindegyre följebb szöktek az ár elől, s a csúcson tehetetlenül megrekedtek. Fojtó gőzök lepték el őket; olyan sötét volt, mint a zsákban; a fellegtől és szélzúgástól nem látták, nem hallották egymást, s oly sűrű homály takará el a földet, hogy az istenek se tudhatták, mi történik ott lent... Ég-föld szakadt, s már nem maradt hely, biztonságos, az isteneknek, ők is lentről mindegyre följebb szöktek az ár elől az égen, s végül jutván Anu égébe, tehetetlenül megrekedtek – reszketve összekuporodtak, mint kutyák a falhoz lapulva. (...) Az istenek együtt sírnak, zokognak, fejük gyászban mellükre csügged, ajkuk kintól megvonaglik...”

A hetedik napon, amikor már minden élő elpusztult, vége szakadt a vízözönnek. Miután a Niszir hegye megakasztja hajóját, Utnapistim is madarakat enged ki először, egy galambot, egy fecskét és egy hollót.

„Azután a Niszir hegy ormán máglyát raktam, s kost s bakot ölvé égőáldozattal fizettem az isteneknek életünkért... Fölszállott a füsttel az illat, föl az istenek trónusáig, s az égiek sűrű rajokban gyűltek az áldozat helyére. Belépett az isten-úrasszony, Istár a láng s füst udvarába, s fölemelt egy csörrenő ékszert (...), s szólt ekképpen: »Ti istenek, amint ez ékszert, e lazúrkövű gyűrűt nem felejttem – minthogy mindig a nyakamon hordom! –, úgy nem felejttem azt a percet, amidőn balul határoztunk.«”

(Részletek *A bibliai idők kincsei* című könyvből)

A mondatpárosítós feladat jó összefoglalása, vázlata lehet a bibliai történetnek. Fénymásolásra előkészítve megtalálható a lecke végén.

Párosítsd össze a következő mondatokat! Ezeknek a segítségével te is könnyen össze tudod foglalni ezt a hosszú bibliai történetet.

<p>Megbánta az ÚR, hogy embert alkotott a földön, Csinálj bárkát góferfából, Minden el fog pusztulni, ami a földön van, Vigyél be a bárkába minden élőlényből, mindenből kettőt-kettőt, Nóé meg is tett mindent úgy, Isten azonban nem feledkezett meg Nóéról, Kiengedett egy galambot is, Oltárt épített Nóé az Úrnak, Szövetségre lépek veletek, Szivárványívemet helyezem a felhőkre,</p>	<p>hogy életben maradjanak veled együtt. ahogyan az ÚR megparancsolta neki. hogy lássa: vajon leapadt-e a víz a föld színéről. és semmi sem pusztul el többé özönvíz miatt. az lesz a jele a szövetségnek, melyet én a világgal kötök. és égőáldozatokat mutatott be az oltáron. és megszorodott szívében. szelet bocsátott Isten a földre, és a víz apadni kezdett. veled azonban szövetségre lépek. mert én özönvizet fogok hozni a földre.</p>
--	---

Énekjavaslat

EÉ 353: Csak te vagy, Isten... további versszakai

ZÉ 111: Ma nem lázadtam fel

Rövidített fénymásolható szövegváltozat

1Móz 6,5–9.13–19.21

„Amikor látta az Úr, hogy az emberi gonoszság mennyire elhatalmasodott a földön, és hogy az ember szívének minden szándéka és gondolata szüntelenül csak gonosz, megbánta az Úr, hogy embert alkotott a földön, és megszorodott szívében. Azért ezt mondta az Úr: *Eltörölöm a föld színéről az embert, akit teremtettem; az emberrel együtt az állatokat, a csúszómászókat és az égi madarakat is, mert megbántam, hogy alkottam őket. De Nőé kegyelmet talált az Úr előtt. Nőének ez a története: Nőé igaz ember volt, feddhetetlen a maga nemzedékében. Az Istennel járt Nőé. [...] Ezt mondta Isten Nőének: Elhatároztam, hogy minden élőnek véget vetek, mert erőszakossággal telt meg miattuk a föld. Ezért elpusztítom őket a földdel együtt. Csinálj bárkát góferfából, készíts rekeszeket a bárkában, és vond be kívülről-beliül szurokkal. Így készítsd el azt: a bárka hossza háromszáz könyök legyen, szélessége ötven könyök és magassága harminc könyök. Ablakot is csinálj a bárkára, és egy könyökre hagyd azt felülről; a bárka ajtaját az oldalára helyezd. Készíts alsó, középső és felső emeletet. Mert én özönvizet fogok hozni a földre, hogy elpusztítsak az ég alatt minden élőlényt. Minden el fog pusztulni, ami a földön van. Veled azonban szövetségre lépek: menj be a bárkába fiaiddal, feleségeddel és fiaid feleségeivel együtt. És vigyél be a bárkába minden élőlényből, mindenből kettőt-kettőt, hogy életben maradjanak veled együtt. Hímek és nőstények legyenek azok.[...] Vigyél magaddal mindenféle eledelt, ami csak megehető; gyűjtsd be magadhoz, hogy legyen ennivalótok, neked is, meg azoknak is.”*

1Móz 7,4–5.10–14.17–24

„Mert hét nap múlva negyven nap és negyven éjjel tartó esőt bocsátok a földre, és eltörölök a föld színéről minden élő, amelyet alkottam. Nőé meg is tett mindent úgy, ahogyan az Úr megparancsolta neki. [...] A hetedik napon özönvíz lett a földön. Nőé életének hatszázadik évében, a második hónap tizenhetedikén, fölfakadt ezen a napon a nagy mélység minden forrása, és megnyíltak az ég csatornái. Negyven nap és negyven éjjel esett az eső a földre. Még azon a napon bement Nőé és Nőé fiai, Sém, Hám és Jáfet, Nőé felesége és fiainak három felesége a bárkába, és velük együtt mindenfajta élőlény, [...] bementek, ahogyan Isten parancsolta. Az Úr pedig bezárta Nőé után az ajtót. Amikor már negyven napja tartott az özönvíz a földön, annyira megnövekedett a víz, hogy elbírta a bárkát, és az fölemelkedett a földről. A víz egyre áradt és növekedett a földön, úgyhogy a bárka a víz színén úszott. A víz egyre erősebben áradt a földön, és elborította a legmagasabb hegyeket is az ég alatt. Sőt tizenöt könyöknyit áradt a víz azután, hogy elborította a hegyeket. Elpusztult minden test, amely a földön mozgott: madár, állat és vad, a földön nyüzsgő minden féreg és minden ember. Minden meghalt, aminek az orrában élet lehelete volt, ami a szárazföldön élt. Eltörölt Isten minden élő, amely a föld színén volt, embert és állatot, csúszómászót és égi madarat. Mindent eltörölt a földről, csak Nőé maradt meg és azok, akik vele voltak a bárkában. A víz százötven napig áradt a földön.”

1Móz 8,1–22

„Isten azonban nem feledkezett meg Nóéről, sem azokról az élőlényekről, azokról az állatokról, amelyek vele voltak a bárkában. Szelet bocsátott Isten a földre, és a víz apadni kezdett. Bezárultak a mélység forrásai és az ég csatornáit; megszűnt esni az eső az égből. Azután a víz egyre jobban visszahúzódott a földről, és százötven nap múlva leapadt a víz. A bárka pedig a hetedik hónap tizenhetedik napján megfeneklett az Ararát-hegységben. A víz állandóan fogyott a tizedik hónapig. A tizedik hónap első napján láthatókká váltak a hegyek csúcsai. Negyven nap múlva kinyitotta Nóé a bárka ablakát, amelyet csinált, és kiengedett egy hollót. Az újra meg újra kirepült, meg visszatért, amíg föl nem száradt a víz a földről. Kiengedett egy galambot is, hogy lássa: vajon leapadt-e a víz a föld színéről. De a galamb nem talált helyet a lábának, hogy leszállhasson, ezért visszatért hozzá a bárkába, mert víz borította az egész föld színét. Ő pedig kinyújtotta a kezét, megfogta és bevette magához a bárkába. Várakozott még újabb hét napig, és ismét kiengedte a galambot a bárkából. Estére megjött hozzá a galamb, és ekkor már egy leszakított olajfalevél volt a csőrében. Ebből tudta meg Nóé, hogy a víz leapadt a földről. Várakozott még újabb hét napig, és kiengedte a galambot, de az már nem tért vissza hozzá. A hatszázegyedik esztendőben, az első hónap első napjára fölszikkadt a víz a földről. Ekkor Nóé eltávolította a bárka födelét, és látta, hogy már megszikkadt a föld színe. A második hónap huszonhetedik napjára megszáradt a föld. Ekkor így szólt Isten Nóéhoz: Jöjj ki a bárkából feleségeddel, fiaiddal és fiaid feleségeivel együtt! Mindenféle élőlényt, amely csak veled van: madarat, állatot és minden földi csúszómászót hozz ki magaddal, hadd nyüzsögjenek a földön, szaporodjanak és sokasodjanak a földön! Kijött tehát Nóé fiaival, feleségével és fiainak feleségeivel együtt. Minden élőlény, minden csúszómászó, minden madár, minden, ami mozog a földön, csoportonként kijött a bárkából. Azután oltárt épített Nóé az Úrnak, és vett minden tiszta állatból és minden tiszta madárból, és égőáldozatokat mutatott be az oltáron. Amikor az Úr megérezte a kedves illatot, ezt mondta magában az Úr: Nemátkozom meg többé a földet az ember miatt, bár gonosz az ember szívének szándéka ifjúságától fogva, és nem irtok ki többé minden élő, ahogyan most cselekedtem. Amíg csak föld lesz, nem szűnik meg a vetés és az aratás, a hideg és a meleg, a nyár és a tél, a nappal és az éjszaka.”

1Móz 9,1–17

„Isten megáldotta Nóét és fiait, és ezt mondta nekik: Szaporodjatok, sokasodjatok, és töltsétek be a földet! Féljen és rettegjen tőletek minden földi állat és minden égi madár, kezetekbe adom őket minden földi csúszómászóval és a tenger minden halával együtt. Minden, ami mozog, ami csak él, legyen a ti eledeletek. Nektek adom mindezt éppúgy, mint a zöld növényt. De húst az éltető vérral együtt ne egyetek! A benneteket éltető vért pedig számon kérem. Minden élőlénytől számon kérem azt, az embertől is. Számon kérem az ember életét: egyik embertől a másikét. Aki ember vérént ontja, annak vérént ember ontja. Mert Isten a maga képmására alkotta az embert. Ti azért szaporodjatok, sokasodjatok, népesítsétek be a földet, sokasodjatok rajta! Isten azt mondta Nóénak és fiainak: Íme, szövetségre lépek veletek és utódaitokkal, meg minden élőlényel, amely veletek van: madárral, állattal és minden földi élőlényel; mindennel, ami a bárkából kijött, minden földi élőlényel. Szövetségre lépek veletek, és semmi sem pusztul el többé özönvíz miatt, mert nem lesz többé özönvíz a föld elpusztítására. Majd azt mondta Isten: Ez a jele a szövetségnek, amit én szerzek veletek és minden élőlényel, amely veletek van, minden nemzedékkal, örökre: szivárványívemet helyezem a felhőkre, az lesz a jele a szövetségnek, melyet én a világgal kötök. Amikor felhőt borítok a földre, és feltűnik az ív a felhőn, akkor visszaemlékezem a szövetségre, amelyet kötöttem veletek és minden élőlényel, amely testben él, és nem lesz többé a víz özönvízzé minden test pusztulására. Ha ott lesz az ív a felhőn, látni fogom és visszaemlékezem az örök szövetségre, amelyet Isten kötött minden élőlényel, amely testben él a földön. Akkor ezt mondta Isten Nóénak: Ez annak a szövetségnek a jele, amelyet minden földi élővel kötöttem.”

Fénymásolható feladat

----- ✂

Párosítsd össze a következő mondatokat! Ezeknek a segítségével te is könnyen össze tudod foglalni ezt a hosszú bibliai történetet.

Megbánta az ÚR, hogy embert alkotott a földön, Csinálj bárkát góferfából, Minden el fog pusztulni, ami a földön van, Vigyél be a bárkába minden élőlényből, mindenből kettőt-kettőt, Nóé meg is tett mindent úgy, Isten azonban nem feledkezett meg Nóéról, Kiengedett egy galambot is, Oltárt épített Nóé az Úrnak, Szövetségre lépek veletek, Szivárványívemet helyezem a felhőkre,	hogy életben maradjanak veled együtt. ahogyan az ÚR megparancsolta neki. hogy lássa: vajon leapadt-e a víz a föld színéről. és semmi sem pusztul el többé özönvíz miatt. az lesz a jele a szövetségnek, melyet én a világgal kötök. és égőáldozatokat mutatott be az oltáron. és megszorodott szívében. szelet bocsátott Isten a földre, és a víz apadni kezdett. veled azonban szövetségre lépek. mert én özönvizet fogok hozni a földre.
---	--

----- ✂

Párosítsd össze a következő mondatokat! Ezeknek a segítségével te is könnyen össze tudod foglalni ezt a hosszú bibliai történetet.

Megbánta az ÚR, hogy embert alkotott a földön, Csinálj bárkát góferfából, Minden el fog pusztulni, ami a földön van, Vigyél be a bárkába minden élőlényből, mindenből kettőt-kettőt, Nóé meg is tett mindent úgy, Isten azonban nem feledkezett meg Nóéról, Kiengedett egy galambot is, Oltárt épített Nóé az Úrnak, Szövetségre lépek veletek, Szivárványívemet helyezem a felhőkre,	hogy életben maradjanak veled együtt. ahogyan az ÚR megparancsolta neki. hogy lássa: vajon leapadt-e a víz a föld színéről. és semmi sem pusztul el többé özönvíz miatt. az lesz a jele a szövetségnek, melyet én a világgal kötök. és égőáldozatokat mutatott be az oltáron. és megszorodott szívében. szelet bocsátott Isten a földre, és a víz apadni kezdett. veled azonban szövetségre lépek. mert én özönvizet fogok hozni a földre.
---	--

24. Lehetnének Istenné? – Bábel (1Móz 11,1–9)

Teológiai alapvetés

Ennél a történetnél kirívó a babiloni fogság hatása. Bábel, Babilon nagyvárosa a héber áthallásban zűrzavart jelent. A zsidók számára mélyen felháborítóak voltak a helyi toronytemplomok, a zikkuratok, amelyek tetején volt az istenség szentélye. Ez adja a történet alapját. Az ember istenné akar válni. Jól rímel ez a kigyó szavára: „...*hogyan olyanok legyetek, mint Isten*” (1Móz 3,5). Ostobaságában ellene mond Isten parancsának: „töltsétek be a földet”, és összegyülekezik azért, hogy valakivé legyen. Erre bátorítja technikai felkészültsége. Így válik ez a történet hallatlanul korszerűvé.

Isten a kiteljesedő átoknak – hiszen az ember istenülése átok – úgy áll ellen, hogy elveszi a kommunikáció eszközét, a közös nyelvet. Érdekes ellentéte a történetnek a pünkösdi jelenet, ahol a különböző népek értik a Jézusról szóló bizonyosságtételt.

Az őstörténet pesszimistán zárul. Az Isten által teremtett csodálatos világ, benne a jóra szánt ember oda jut, hogy magát akarja Isten helyére tenni, ezzel végletes szakadást hoz létre újra és újra önmaga és Teremtője között. Az Ószövetség azonban átlép ezen a pesszimizmuson azzal, hogy szerkezetileg egy teljesen más műfajú szöveggént, de ide helyezi Isten következő lépését: az Ábrahámmal kötött szövetséget.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Kortörténeti ismeretek.

Az ember magának akar dicsőséget szerezni, istenné válni.

Ezzel a tettel szembeeszegetül Isten akaratával.

Pünkösöd a bábeli nyelvzavar feloldása.

Fogalmak

Hírnév, bábeli zűrzavar

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Milyen hangulat övezheti az építkezést?

Az Úr „leszáll” megnézni a tornyot.

Helyzetek, amikor mi nem értjük egymást.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért nem akarja Isten, hogy elkészüljön ez a torony?

Milyen híres emberek, emberi teljesítmények jutnak az eszünkbe? Vajon mitől híresek? Isten dicsőségét szolgálja-e, amit tesznek?

Javasolt óramenet

Készítsünk a tanulókkal kis csoportokban toronyépítési tervet. Keressenek funkciót a leendő toronynak, és gondolják végig, mi minden szükséges ahhoz, hogy az építkezés megvalósulhasson. Számoljanak be a csoportok a tervükről, figyeljünk külön a funkcióra, célokra is. Vajon jó lenne valóban megépíteni a tornyot? Melyiket igen és melyiket nem? Miért? Mutassunk rá, hogy a célon múlik, érdemes volna-e nekiállni.

Szemléletes tanári elbeszéléssel ismertessük a történetet, belefűzve a kortörténeti ismereteket (lásd tankönyv). Figyeltessük meg, hogyan és milyen célból akarnak tornyot építeni az emberek.

A hajóács kérdése alapján beszélgetünk arról, mit jelent az, hogy valaki nevet szerez magának. Híressé válhat valaki a tisztességesen elvégzett munkájával, tudományos felfedezésével, azzal, hogy sokakon önfeláldozóan segít stb. Ilyenkor aligha a maga dicsőségét keresi a munkája során, és áldás lesz azon, amit csinál. Idézhetjük ennek kapcsán a Hegyi beszédet: „*Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.*” (Mt 5,16) De lehet híres valaki úgy, hogy azért tesz különleges, sokszor megdöbbentő dolgokat, hogy felkapja nevét a média, hogy magának szerezzen nevet. Az ilyen dicsőségnek nincs valós értéke, sőt sokszor nevetségessé válik. Történetünkben az Úr „leszáll” a toronyhoz, amiről az emberek azt szeretnék, hogy felérjen az Istenhez. Ennyire más Isten mércéje!

Keressük meg a Nőé történetének végén megismételt parancsok közül, hogy melyikkel szegülnek szembe Babel építői. (A föld benépesítésére vonatkozó paranccsal: 1Móz 9,4.)

Keressük a közelmúlt eseményei között olyan nagy vállalkozást, amelyet az emberek a maguk dicsőségére akartak megvalósítani, és amellyel valamilyen módon kudarcot vallottak.

Idézzünk föl a tanulókkal olyan helyzeteket, amikor ők úgy érezték, félreértették őket. Kis csoportokban el is játszhatják a jeleneteket. Igyekezzünk megkeresni a meg nem értés gyökerét, ami valószínűleg abból fakad, hogy a két fél egészen mást gondol dolgokról, nincs köztük összhang.

Találhatnak ellentétes előjelű történetet is, amely éppen arra példa, hogy egymást szerető, egymásra figyelő emberek félszavakból is értik egymást.

Az első feladat megoldása: bábeli zűrzavar

A keresztrejtvény megoldása

Hogyan?	V	E	S	S	Ü	N	K	TÉGLÁT		
Meddig?		É	G	I	G					
Mit?		T	O	R	N	Y	O	T		
Miért? HOGY		N	E	V	E	T	SZEREZZÜNK			
Miből?	T	É	G	L	Á	B	Ó	L		
Mivel?		S	Z	U	R	O	K	K	A	L

Melyik kérdőszó illik a megfejtéshez? *Hol?*

Énekjavaslat

EÉ 352: Az Úristenre építem...

ZÉ 144: Áldalak, jó Uram

EMBERI KAPCSOLATAIM

25. Mitől közösség a közösség? Krisztus teste (1Kor 12,11)

Teológiai alapvetés

Teremtettségünk révén közösségekben élünk. Kereszténységünk fontos eleme az, hogy Jézus nem elrejtett vallást teremtett, hanem tudatosan vezet minket ki a világba. Sorsunk minden mozzanata emberekhez köt minket. Senki nem magányos, még az sem, aki magányos formában éli az életét. Nem véletlenül fogalmaz Jézus többes szám első személyben: *mi Atyánk*.

Az Ószövetségben Isten egy néppel tartja a kapcsolatot. Jézus tanításában nem állhatunk Isten elé úgy, hogy közben megfélemlünk embertársainkról. Egyedülálló módon kapcsolja össze ezt a kettőt a nagy parancsolatokban.

Sajátos közösség a keresztény gyülekezet. Jézus tanítványait különböző emberek közül gyűjti össze, és a pünkösdi történet egyik első mozzanata, hogy közösség alakul ki, a Szentlélek közössége. Ennek legfontosabb meghatározója az Istentől vett agapészeretet. Minden közösség hordoz megoldásra váró konfliktusokat.

A közösséggel kapcsolatban fontos arról beszélni, hogy míg rendszerint egy közös élmény hívja életre, az élmény múltával már rendszerint a „*mi*”-tudat, a külvilággal való szembenállása élteti és képezi identitásának legmeghatározóbb elemét. Ez különösen kritikussá válhat a Jézus által létrehívott közösség esetében.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Közösségben, emberi kapcsolatokban tudjuk megélni a magunk emberségét.

A közösség segít minket arra, hogy emberségünket kibontakoztathassuk.

Közösségben élhetjük meg az élet örömeit is.

Minden közösségnek szüksége van közös célra, amely összetartja.

Együttműködés nélkül nem valósítható meg a közösség célja, ebből a közösség minden tagjának ki kell vennie a részét.

Fogalmak

Közösség, magány, cél, együttműködés

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A bevezető játékra reflektáljunk együtt – ki milyen szerepet játszott a feladat megoldásában?

A közösséghez tartozás élményei.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mi kell ahhoz, hogy valóban egy közösség tagja legyek?

Mi van akkor, ha nem tudom fölállalni a közösség célját?

Milyen szerepem van egyes közösségekben, mi az én feladatom ott?

A bevezető játék, illetve a közösség működéséről szóló személyes élmény kedvéért számhatunk két tanórát erre az egységre, bár csak egynek számoztuk a könyvben.

Javasolt óramenet

Új fejezetet kezdünk, az egész fejezet alaphangját adhatja meg a következő bevezető játék. Ne nevezük meg a tanulók előtt a témát, egyszerűen minden bevezetés nélkül játsszuk el a következő játékot!

A játékosok körben ülnek. Mindegyikük kap egy, ha kevesen vannak, két vagy három cédulát. (35 cédula van, mindegyiket ki kell osztani.) Az egyetlen szabály, amit elmondunk, hogy senki nem mutathatja meg a lapját másnak. Beszélni lehet róla, de megmutatni nem.

Ezután a játékvezető azt mondja: mostantól nem vagyok itt, azaz nem lehet őt kérdezni, nem adhat jelzéseket. A csoport magára marad. Természetesen a játékvezető a teremben van, hiszen ő a megfigyelő, akinek a tesztkérdésekre válaszolnia kell. Dönthetünk úgy is, hogy a játékosok közül választunk megfigyelőket, akkor ők csak a tesztkérdésekre koncentrálnak.

Fontos:

- Nem szabad megmondani, hogy mi a dolguk.
- Nem szabad megmondani nekik, hogy írjanak. Ugyanakkor legyen kéznél tábla, amire írni lehet.
- Nem szabad megmondani, hogy hogyan fogjanak hozzá.
- Csak a legvégén átadott megfejtést értékeljük.
- Végül megfigyeléseink felhasználásával alaposan beszélgessünk arról, ami a csoporttal történt, amit ők megéltek.

Megoldás a tanár számára:

Olga	Juci	Jakab	Sándor	Jenő
autó	gyalog	bicikli	vonat	léghajó
dinnye	barack	alma	szőlő	saláta
kutya	egér	szamár	zsiráf	medve

Megfigyelési szempontok a tanár vagy a megfigyelő diákok számára:

Hány perc múlva jöttek rá a feladatra?

Hány perc múlva kezdtek el írni?

Ki volt a vezér?

Mi volt a vezetés stílusa?

Volt-e, akit kihagytak?

Volt-e holtpont?

Más észrevétel

Fénymásolható játék (mindenki egy cetlit kap)

Ki kell találnunk a feladatot!	Nem Olgáé a léghajó.
Négy kérdésre kell válaszolni.	Olgának kevesebb kereke van, mint Sándornak.
Ki mivel utazik?	Az egér gyalog jár.
Ki hol lakik?	A kutya autón utazik.
Kinek milyen állata van?	A zsiráf a szomszédban látja a léghajót.
Ki mit termel?	A szőlőt vonaton szállítják.
Olgának csak egy szomszédja van.	Juci a szomszédból dinnyét lopott.
Jenő mellett férfi lakik.	Jenő terményéből nem lesz lekvár.
Juci egyik szomszédja Olga.	A barackot gyalog viszik a vásárba.
Jakab mindkét oldalán két-két ház van.	Sándor Afrikából hozta az állatát.
Sándor szomszédai férfiak.	Olga nem tart vadállatot.
Szemből nézve Olga a bal szélén lakik.	A szamár másnak hordja a terhet, mint a vonat.
Jakabnak nem kell benzint vennie.	Jenő állata meg tudná enni Jakabét.
Sándor mindkét szomszédjának van járműve.	Akinek biciklije van, annak nincs medvéje.
Jenő néha a fellegekben jár.	Nő termel dinnyét.
Jucinak a szomszédba kell mennie, ha járművel akar utazni.	Az egyetlen nem gyümölcs: a saláta.
Nem mindenkinek van járműve.	Juci nem almát termel.
	Sándornak van módja nagy mennyiséget szállítani.

A játék tapasztalataihoz kapcsolódóan beszéljünk arról, hogy a tanulók hogyan élték meg ezt a feladatot, és kívülről mi volt látható, felismerhető a csoport működésében. Egy-egy osztálynál talán ráismerünk az osztály működési sémájára, ahogy azt más közös feladatokban már megtapasztaltuk.

Beszéljünk általánosan is arról, hogy melyek a közösség lényegi jellemzői. Hangsúlyozzuk a közös cél és a központi motiváció fontosságát, ezek nélkül nem működhet egy közösség.

Figyeljük meg, hogy a „közösség” szóban is ott van a „közös” szótő, ahogy a német *Gemeinschaft* szónak közös töve van a *gemeinsammal*, a *Gemeinde*vel, vagy az angol *community* szónak a *common* szóval.

Gyűjtsenek a tanulók olyan közösségeket, amelyeknek ők tagjai. (Például család, osztály, baráti kör, gyülekezet, sportcsapat, cserkészlet stb.) Miért jó ahhoz a közösséghez tartozni? Milyen érzéseket, élményeket ad egy közösség életében való részvétel? Kis létszámú csoportoknál kérhetjük, hogy hozzanak fényképeket is az adott közösségről, és meséljenek róla. Keressék meg a különböző közösségek meghatározó céljait. Ezt nem mindig könnyű megtalálni, gondolkodjunk együtt róla! A különböző közösségek fontos szerepet játszanak a tanulók életében, formálják és megtartják őket. A tankönyvi keretben található szavak segítségével járjuk ezt körül.

A hajóács kérdése kapcsán beszéljünk arról, hogy van olyan helyzet, amikor nem tudjuk, nem akarjuk föl vállalni egy közösség célját. Mérlegelnünk kell, van közösség, amelyből kiléphetünk, de sok olyan van, amely életünk egy szakaszában adott. Gyerekként a családból, az iskolából nem szakadhatok ki. Ilyenkor az egész közösség érdeke és benne a gyerek érdeke, hogy mégis találjunk közös célokat, hogy azonosulni tudjunk a közös összetartó céllal. Ha a közösségnek nincs ilyen célja, akkor működésképtelenné válik, széthullik.

A páli mondatok kiegészítve:

13: Hiszen egy *Lélek* által mi is mindnyájan egy testté *kereszteltettünk*.

18: Isten rendezte el a tagokat a testben, *egyenként mindegyiket*, ahogyan akarta.

20: Így bár sok a tag, mégis egy a *test*.

21: Nem mondhatja a *szem* a *kéz*-nek: „Nincs rád *szükségem*”, vagy a fej a *lábak*-nak: „*Nincs rátok szükségem*.”

26: És így, ha *szened* az egyik tag, vele *együtt* szenved valamennyi, ha dicsőségben részesül az egyik *tag*, vele együtt *örül* valamennyi.

27: Ti pedig *Krisztus* teste vagytok, és egyenként annak *tagjai*.

Ez a kiegészítő feladat teszi hangsúlyossá, hogy a keresztény közösségben Krisztusért mindnyájunknak helye van, különböző feladatokkal, szerepekkel. A hajóács kérdése alapján kereshetjük most már nem azt, hogy mit ad nekünk a közösség, hanem azt, hogy mit adhatunk mi a közösségeinknek.

Énekjavaslat

EÉ 474: Úgy fogadd be a testvért...

ZÉ 71: Ímé, mily jó

26. Kik azok, akik Jézust követik? – Jézus elhívja a tanítványokat (Jn 1,35–51; Lk 5,27–32)

Teológiai alapvetés

Jézus életének fontos tanúi a tanítványok. A tizenkettőn kívül volt egy hetvenkettes tanítványi kör is, tágabb értelemben vett tanítványai, követői között pedig sok nő is volt. Az elhívás jellegzetes mondata – „Kövess engem!” – sokféle helyzetben szólal meg. Van, amikor mindent otthagya követik Jézust, de van, aki kifogást keres, haladékot kér. Olykor vannak önjelöltek is, akik követni szeretnék Jézust, de ő elhárítja ezt (Lk 10,1kk; Lk 9,57kk)

A tanítványok feladata az, hogy jelen legyenek. Ők tanúk, akik látnak és hallanak. Amikor Júdás helyére Mátyást választják, kiderül a tanítványság kritériuma. Azok közül választják, akik ott voltak Jézus megkeresztelésétől feltámadásáig (ApCsel 1,22).

Aki hallotta Jézust, látta, amiket tett, szinte kényszerítve érezte magát arra, hogy ezt elmondja másoknak is. Így válik a Jézust követő ember sóvá és világossággá, aki nem rejthető el, hasonlóan a hegyen épült városhoz (Mt 5,14).

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Az ismert elhívástörténetek tartalma.
A tanítványi kör sokszínűsége.

Fogalmak

Elhívás, Messiás, tanítvány

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Azok, akiket Jézus megszólít, feltétel nélkül mennek vele.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mit látnak meg a tanítványok Jézusban, amiért feltétlenül követik őt?
Mi mindent hagynak hátra ezek a tanítványok Jézusért?
Mi lesz a tanítványok eddigi hétköznapi életével?

Javasolt óramenet

Kapcsolódjunk a nagy halfogás történetéhez, amely az 5. lecke anyaga volt. Idézzük föl a történetet a két tankönyvben szereplő anagramma megfejtésével: *Genezáret-tó; halászat nappal*.

Gyűjtsünk ezek után a történethez nevetek, meghökkentő részleteket, kézzelfogható eredményt, csodát, feladatot/feladatokat.

A nagy halfogás történetének felidézendő, kiemelt részletei (Lk 5,1–11 alapján, de most fejből viszáidézve a történetet):

Szereplők	Jézus, Simon Péter, Jakab, János
Meghökkenítő részletek	Teljesen irreális körülmények között történt a halfogás, Jézus szavára mégis megteszik.
Kézzelfogható eredmény	Óriási mennyiségű hal / szakadozó hálók
Csoda	A tanítványok felismerik Jézus nagyságát és saját kicsiségüket.
Feladatok	Ne félj! Ezentúl emberhalász leszel!

Célunk, hogy megmutassuk, milyen sokféle ember veszi körül Jézust, és hogyan hívja el őket. János evangéliumából tudjuk, hogy a halász tanítványok korábban Keresztelő János követői voltak.

A Jn 1,35–34 leírását a tanár saját szavaival mondja el, kicsit bővebben, mert János stílusa nehéz a tanulóknak. Vigyázzunk, hogy elbeszélésünkben egyértelmű legyen, ki hol van, melyik Jánosról van szó, és milyen helyzetben van ő. Legyen az elbeszélés elejétől világos, hogy a két tanítvány közül András az egyik.

Célszerű a következő jelenetekre koncentrálni:

- János + tanítványai + Jézus.
- Követik Jézust, elmennek hozzá.
- András találkozik Simonnal, és elűjságolja neki a hírt.
- Jézushoz odamennek, aki a Kéfás nevet adja Simonnak.

Szemléletesebb az elbeszélésünk, ha választunk egy-egy gyereket szereplőnek (öt fő: János, Jézus, András, Simon Péter és még egy jánosi tanítvány), akiket elhelyezünk a teremben, akár a kezükbe adva a nevüket jelző cédulát. A történetet pedig úgy mondjuk el, hogy mindig az illető tanítvány háta mögé állunk, mintha ő beszélne. A mozgásokat is szemléltethetjük így, a mondatokat pedig velük is elismételhetjük.

A Fülöpre és Nátánaelre vonatkozó történetrész egyszerűbb, világos leírás, ezt olvashatjuk a Bibliából. Figyeltessük meg, hogy milyennek látják Jézust ezek az emberek, és hogyan idézik föl vele kapcsolatban a mózesi próféciát. Tisztázzuk, hogy míg Fülöp később a tizenkét tanítvány közé tartozik majd, Nátánael nem, ezért lehet kevésbé ismerős a neve.

A hajóács kérdésének a segítségével gondolkodjunk azon, mennyire határozottan felismerik ezek az emberek Jézusban azt, akit követni érdemes. Vajon ez a mai világban miért nem ennyire egyértelmű? A tankönyvi kép azt az örömteli hírtovábbadást mutatja, amellyel talán a Jézusról szóló híreket is elmondták egymásnak az emberek.

Lévi elhívása jól eljátszható pantomimmal. Olvassák el a tanulók némán a szöveget, utána húzzon mindenki egy szereplapot: Jézus, Lévi, Lévi barátja, szintén vámszedő x db, Farizeus, Írástudó x db. (Kisebb csoport esetén koncentrálnhatunk a főbb szereplőkre, a történet már két szereplővel is eljátszható, vagy segítségül hívhatunk bábokat, akár Lego-bábukat.) Jelöljük ki a két helyszínt a teremben: a piacteret, ahol Lévi a vámot szedi, és Lévi házat. Olvassák újra a tanulók a szöveget most már a saját szerepük szemszögéből. Pantomimmal játsszák el a jelenetet rögtönözve.

Ezután tegyenek föl kérdéseket a történethez az egyes szereplők gondolataira, érzéseire, tetteire vonatkozóan, és ezek alapján beszéljünk róla. Ilyen kérdések lehetnek például: Hogyan, milyen érzésekkel ül Lévi a vámszedő asztalnál? Vajon milyen napja volt eddig? Mit vár a nap hátralévő részétől? Miért lép oda hozzá Jézus? Vajon mit lát meg benne? Miért hagy ott Lévi mindent? Mi az a minden, amit otthagyt? Mi indítja őt arra, hogy vendégül lássa Jézust? Mit mond Jézus a farizeusoknak? Mit jelent ez tulajdonképpen?

A tankönyvi kérdés kapcsán jegyezzük fel, hogy János maga mutatja meg tanítványainak, hogy Jézus az Isten báránya. Ha nála maradnak, bizonyára sokat beszélgetnek. Ez a beszélgetés olyan lel-

kesítő, hogy András azonnal hírül adja testvérének, Simon Péternek. András már Messiásnak, azaz Felkentnek nevezi Jézust.

A tankönyvi kép azt az örömteli hírtovábbadást mutatja, amellyel talán a Jézusról szóló híreket is elmondták egymásnak az emberek, **mellette pedig az örvendező mondatok. Milyen szavakkal adhatjuk mi tovább a hírt, hogy találkoztunk Jézussal?**

A rejtvény megfejtése

1	M	I	T		K	E	R	E	S	T	E	K
2	B	Ű	N	Ö	S	Ö	K	E	T			
				V								
3	F	A	R	I	Z	E	U	S	O	K		
4	V	Á	M	S	Z	E	D	Ő				
5	M	E	S	S	I	Á	S					
6	N	Á	Z	Á	R	E	T					
7			J	Á	N	O	S					
8	V	E	N	D	É	G	S	É	G	E	T	
9	F	E	L	K	E	N	T					
					M							

Énekjavaslat

EÉ 438: Jézus hív, „Jertek énutánam!”

ZÉ 13: Eljött az óra

27. Követsz engem? – Jézus kiválasztja a tizenkettőt (Lk 6,12–16)

Teológiai alapvetés

A tanítványok közül Jézus kiválaszt egy tizenkettes kört, utalva Izrael törzseinek számára. Köztük kor, kegyesség, foglalkozás és családi háttér szerint különböző emberek vannak. Különleges szerep jut nekik. Ők közvetlenül látják és hallják Jézus tetteit és szavait. Közülük is kiemelkedik három: Péter, Jakab és János. Néhány történetben csak ők a tanúk.

A követés azt jelentette, hogy ezek az emberek mindenüket otthagyták, és Jézussal töltötték az egy

– vagy három – évet. A közelség ellenére gyakran félreértik őt. A tanítványokból lesznek az apostolok, akik az evangélium hirdetői és mártírjai lesznek.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Kortörténeti háttér: Jézus maga hívja el tanítványait.

A tanítványság lényege a Jézussal közösségben élt élet.

A tanítvány feladata a tanúskodás, továbbadása annak, amit megtapasztal Jézus közelében.

A tanítványok sokszínűsége lehetőség arra, hogy Jézus örömhírét minél színesebben tudják továbbadni.

A sokszínű tanítványi kör mutatja számunkra, hogy mindenki lehet Jézus tanítványa.

Fogalmak

Tanítványság, tanúskodás, életközösség

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Mennyire látszik a kosaras játékban, hogy ki mit cipel?

Milyen érzés kincset vinni?

Jézus imádságban, az Atyával párbeszédben átvirraszt egy éjszakát, hogy jól válassza ki a tizenkettőt.

Személyes pozitív és negatív tapasztalatok egy-egy közösség sokszínűségéről.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért van szüksége Jézusnak a tizenkét tanítványra?

Vajon látszik-e rajtunk, hogy Jézus tanítványaként Jézus üzenetét hordozzuk?

Tartást ad-e nekünk az evangélium, látszik-e rajtunk, hogy birtokában vagyunk?

Néha kinézünk valakit egy közösségből. Miért? Mit tehetnénk ez ellen?

Javasolt óramenet

A tanulók már ismerik az elhívástörténeteket, ennek az órának a hangsúlya a tanítványi közösség sokszínűségén és a tanítványok feladatán van, valamint azon, hogy az elhívás ránk is érvényes.

Vigyünk az órára egy fedeles kosarat! Adjuk egymás után a gyerekek kezébe, és kérjük őket, hogy vigyék a kosarat a terem egyik végéből a másikba. Előtte azonban súgjuk meg nekik, hogy mit rejt a kosaruk, és pantomimban jelenítsék meg, hogyan mozognak ekkor. Például: egy labdát, tojást, nehéz fahasábokat, kígyót, aranyat, almát, gyermeket kell átvinniük a terem túlsó oldalára. A többiek feladata kitalálni, hogy mit rejthet a kosár. Mondják meg azt is, hogy milyen viselkedést figyeltek meg, miből következtetnek arra, amire tippeltek. (Törékeny kell legyen, mert óvatosan vitte... Értékes kell legyen, mert meg-megállt és ellenőrizte...)

A feladat megoldása: *szeretet, öröm, békesség, türelem, szívesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás.*

Utaljunk vissza az előző óra elhívási történeteire. Idézzük föl, hogyan változik meg az elhívottak élete. Mutassuk be, hogyan választja ki Jézus a tizenkét tanítványt. Hangsúlyozzuk, hogy imádság-

ban fordul az Atyához, mielőtt megnevezi őket. Állítsuk szembe Jézus módszerét az ókori tanítók szokásával.

A hajóács kérdéséhez kapcsolódóan beszéljünk róla, hogy tizenkét fő az ideális csoportlétszám, már elég nagy ahhoz, hogy ne egy-két egyéniség uralja a közösséget, és elég színes, változatos lehessen, ugyanakkor még áttekinthető, és mindenkinek lehetőséget nyújt arra, hogy minden más csoporttaggal személyes kapcsolatot alakíthasson ki. Bibliai háttérét tekintve pedig utalhatunk Jákób tizenkét fiára, illetve Izrael népének tizenkét törzsére.

Idézzük föl az óra eleji kosaras játékot. Ehhez kapcsolódóan beszéljünk arról, hogy a mi kosarunk tulajdonképpen a tanítványságunk, a Krisztussal való közösségünk. Éppen azért lehetünk egy közösség, mert Jézus mindnyájunkat elhívott, „kezünkbe adta a kosarat”, azonos „csomagunk” van: mindnyájunknak Jézus örömhírét kell továbbvinni.

Vajon látszik-e ez rajtunk? Vajon látszik-e azokon az embereken, akik körülvesznek minket? A lelkészen, a tanáron, a szülőn, az orvoson, a szomszédon stb.? Egyáltalán minek kellene látszódnia? Kiemelhetjük az Istenben bízó életet, hivatkozhatunk a Lélek gyümölcseire (Gal 5,22): szeretet, öröm, békesség, türelem, szívedesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás.

A sokszínűség csak előny, hiszen az evangélium olyan, mint a fehér fény. Figyeljük meg a tankönyvi képen, hogyan áll össze a fehér fény a szivárvány színeiből, illetve hogyan bomlik a fehér fény a szivárvány színeire. Minél többfélék vagyunk, annál színesebben tudjuk továbbadni. És minden színre szükség van ahhoz, hogy a fény teljességét megismerhessük. Gondoljuk végig, milyen egyéni színnel járulnak hozzá tanítványaink a közösség színeéhez!

Ezek után gyűjtsenek a diákok ötleteket a tankönyvi lapra: Mitől leszek Jézus tanítványa? Ez a feladat abban segít, hogy a gyerekek tudatosodjanak: amit eddig a tanítványokról, tanítványságról hallottak, az rá személyesen is vonatkozik.

A személyes megtapasztalás ma mást jelent, mint egykor a tizenkét tanítványnál. De Jézus hívását és életet formáló szeretetét mi is személyesen átéljük.

Kiemelhetjük az Istenben bízó életet, hivatkozhatunk a Lélek gyümölcseire (Gal 5,22): szeretet, öröm, békesség, türelem, szívedesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás. Erre vonatkozik a tankönyvi feladat is.

Énekjavaslat

EÉ 357: Jézus, boldogságom...

ZÉ 78: Jöjj, add tovább a jó hírt

28. Befogadnak engem? – A szentek közössége (Fil 1,1–2)

Teológiai alapvetés

A szentek közössége témában leginkább Bonhoefferre támaszkodunk, aki azt mondja, hogy a gyülekezeti közösség egyetlen ponton kötődik, a Krisztusban való hitben. Ez furcsán hangzik abban az összehasonlításban, hogy a gyülekezetépítésünk törekvéseiben sokszor többet foglalkozunk közösségépítéssel, vonzó eszközök alkalmazásával, és a kötődéseket inkább emberi, társadalmi közösségek szempontjai irányítják.

A Filippi levél Pál érzelmes levele, szívbéli kötődése van a gyülekezethez. Ez mutatja azt is, hogy az egyedüli Krisztus-kötődés nagyon is színes, olykor bensőséges közösségeket hozhat létre.

Emberi kapcsolataink fontos meghatározója lehet az, hogy Isten elfogad minket, mindnyájunkat. Jézus határozottan mondja, hogy akkor értjük meg azt, hogy mit jelent Isten tág ölelésű szeretete, ha mi is elfogadjuk egymást (Mt 6,12.15).

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A Krisztussal való közösség tartja össze a keresztény közösséget.

A szentek közösségébe tartozik mindenki, aki Krisztushoz tartozik.

Fogalmak

Összetartozás, szent, közösség, szentek közössége, békesség a közösségben

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Milyen érzés megtapasztalni, hogy a kereszthez közelebb lépve egymáshoz is közelebb kerülünk?

Milyen otthon lenni egy közösségben?

Milyen megélni azt, hogy kívülálló vagyok?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mit várunk egy közösségtől?

Mitől jó szerintünk egy közösség?

El tudjuk-e fogadni azt az egészen más nézőpontot, amit a „szentek közössége” gondolat kifejez?

Javasolt óramenet

Két kérdés felől közelítünk a mai óra központi gondolatához. Egyrészt onnan, hogy emberileg mit várunk egy közösségtől, másrészt onnan, hogy a mi értelmezésünk szerint ki a szent. Mindkét kérdésben a tankönyvi képekből és a tanulók elképzeléseiből indulunk ki, amelyet majd fölülírhat az óra új információja.

Csatlakozzunk az előző óra témájához! Gondolkodjunk együtt azon, miért jó nekünk közösségben lenni, mi mindennel ajándékozza meg a közösség a tagjait. Ne a saját önös szempontjaink kerüljenek előtérbe, hanem a társak szerepére figyeljünk. Lássuk meg, hogy milyen emberi dolgokat keresünk a magunk részéről a közösségekben. Nem hallgathatjuk el a nehézségeket sem, de most még ne erre helyezzük a hangsúlyt, az a következő óra témája lesz.

Gyűjtsünk olyan mai mondatokat, amelyekben valamit szentnek nevezünk! Figyeljük meg, milyen összefüggésekben kerül elő ez a szó!

Az alapigét olvassuk el együtt, figyeljük meg, hogy ezek a mondatok egy levél elején találhatóak. A címzett a filippi gyülekezet, amelynek tagjait Pál szenteknek nevezi. Meglepő a megszólítás, beszél-gessünk a tankönyvi kérések alapján a szentségről. Tisztázzuk azt is, hogy a levél későbbi részéből (Fil 4,1–3) egyértelműen kiderül, hogy a gyülekezet tagjai a szó hétköznapi értelmében egyáltalán nem voltak szentek.

Tapasztaljuk meg fizikai valóságunkban is, hogy a Jézussal való közösség egymáshoz is közelebb visz! Helyezzünk el egy keresztet a terem közepén. Álljunk körül egy nagy körben (ha sokan vagyunk, több koncentrikus körben), de úgy, hogy a lehető legmesszebb legyünk a kereszttől és egymástól is. Ezután induljunk el együtt nagyon lassan a kör középpontja, a kereszt felé. Figyeljünk arra, hogyan érünk egyre közelebb a társainkhoz is. Beszélgessünk a játék tapasztalatairól, a benne megélt gondolatokról, érzésekről!

Elevenítsünk föl a diákokkal olyan közösségi élményeket, amikor megtapasztalták, hogy a Krisztus köré gyűlő emberekből társak, barátok lettek. Ha mást nem, magát a hittanórát említhetik így.

Nem kerülhető meg az sem, hogy a bonhoefferi idézet nehézségeiről beszéljünk. Kanyarodjunk vissza az óra elejei elképzelésekhez a közösségről! Látjuk, hogy magunktól egészen más szempontok szerint gondolkodunk. A hajóács teszi fel a kérdést a könyvben: Lehet ezt egyáltalán másképp? Az aranymondásként idézett jánosi levélrészlet adhat támpontot – csak az Istennel való közösségben élhetjük meg ezt a szemléletváltást.

Végül csatoljunk vissza az alapige második felére: kegyelem és békesség. Békében akkor élhetünk egymással, ha Krisztus-középpontú a közösségünk, és nem a magunk személyes érdekei vezérelnek minket közösségi létünkben.

Énekjavaslat

EÉ 271: Te hívtál minket, Jézusunk...

ZÉ 4: Induljunk, érkezünk

29. Ki a nagyobb? – Jakab és János elsősege (Mk 10,35–45)

Teológiai alapvetés

A történetben tetten érhetjük a tanítványok messiásvárását. Jakab és János arra törekszik, hogy Jézus eljövendő hatalomátvételében miniszterként jelenhessenek meg. Készek arra, hogy akár szenvedjenek is ezért. Arra gondolnak, hogy valamiféle háború előtt állnak, amelyben az életüket kockáztatják, de ha sikerre viszik, valóban Isten országa valósul meg. A többi tanítvány sértődöttsége azt mutatja, hogy ők is szívesen töltenének be hasonló tisztségeket.

Jellemző Jézus elképedése. Nemcsak az döbbeneti meg, hogy tanítványai milyen kicsinyesek, hanem az is, hogy mennyire nem értik azt, amit ő hozott. Jól illeszkedik ehhez Péter kardvásárlása, és a Gecsemáné-kertből való menekülésük is ahhoz köthető, hogy csalódnak Jézusban (Lk 22,38; Jn 18,10).

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Messiási remények.

Fogalmak

Elsőség, versengés, kudarc

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A vesztes indulatai, a győztes diadala.

A tanítványtársak reakciói, haragja.

Jézus válasza, amely egészen más megvilágításba helyezi a kérést.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért kér Jakab és János ilyet?

Szeretsz kitűnni valamivel a többiek közül? Miben vagy te a leg...?

Mivel tűnnek ki mások, és mit szólnak te ehhez?

Milyen veszekedések adódnak abból, hogy valaki valahol az első, vagy éppen hogy veszít?

Valóban megoldja-e a konfliktust, ha alázatos tudok lenni? Miért nagyon nehéz ez?

Javasolt óramenet

Nézzük meg a tankönyvi képeket, és írassunk a diákokkal belső monológot. Hívjuk föl a figyelmüket rá, hogy ne csak a győztesekre, hanem azokra is figyeljenek, akik lecsúsztak az első helyről! Olvassuk föl a monológokat, nézzük meg, mennyi indulat, feszültség van a szereplőkben.

Beszélgessünk tovább arról, hogy tanítványainknak mit jelent elsőnek lenni valamiben vagy lemaradni, kudarcot vallani.

Osszuk ki a történet szerepeit, válasszunk néma szereplőket is!

Adják elő a diákok maguk ezt a beszélgetést, állítsuk meg a játékot a következő pontokon, ahol szerepriportokat készítünk: a 37., a 38. és a 44. vers után (/ jellel jelölve a szövegben).

Fénymásolható szereplap

----- ✂

Jakab és János: Mester, szeretnénk, ha megtennéd nekünk, amit kérünk.

Jézus: Mit szeretnétek, mit tegyek meg nektek?

Jakab: Add meg nekünk, hogy egyikünk a jobb, a másikunk a bal kezed felől üljön majd dicsőséges uralkodásod idején. /

Jézus: Nem tudjátok, mit kértek. Vajon ki tudjátok-e inni azt a poharat, amelyet én kiiszom, és meg tudtok-e keresztkedni azzal a keresztséggel, amellyel én megkeresztelkedem? /

János: Meg tudjuk tenni.

Jézus: Azt a poharat, amelyből én iszom, kiisszátok, és azzal a keresztséggel, amellyel én megkeresztelkedem, megkeresztelkedtek, de hogy ki üljön jobb vagy bal kezem felől, azt nem az én dolgom megadni, mert azoké lesz az, akiknek elkészítettet.

Többi tanítvány: *(megharagudott Jakabra és Jánosra)*

Jézus: Tudjátok, hogy azok, akik a népek fejedelmeinek számítanak, uralkodnak rajtuk, és nagyaik hatalmaskodnak rajtuk. De nem így van közöttetek, hanem aki naggyá akar lenni közöttetek, az legyen szolgátok; és aki első akar lenni közöttetek, az legyen mindenki rabszolgája. / Mert az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért.

----- ✂

Jakab és János: Mester, szeretnénk, ha megtennéd nekünk, amit kérünk.

Jézus: Mit szeretnétek, mit tegyek meg nektek?

Jakab: Add meg nekünk, hogy egyikünk a jobb, a másikunk a bal kezed felől üljön majd dicsőséges uralkodásod idején. /

Jézus: Nem tudjátok, mit kértek. Vajon ki tudjátok-e inni azt a poharat, amelyet én kiiszom, és meg tudtok-e keresztkedni azzal a keresztséggel, amellyel én megkeresztelkedem? /

János: Meg tudjuk tenni.

Jézus: Azt a poharat, amelyből én iszom, kiisszátok, és azzal a keresztséggel, amellyel én megkeresztelkedem, megkeresztelkedtek, de hogy ki üljön jobb vagy bal kezem felől, azt nem az én dolgom megadni, mert azoké lesz az, akiknek elkészítettet.

Többi tanítvány: *(megharagudott Jakabra és Jánosra)*

Jézus: Tudjátok, hogy azok, akik a népek fejedelmeinek számítanak, uralkodnak rajtuk, és nagyaik hatalmaskodnak rajtuk. De nem így van közöttetek, hanem aki naggyá akar lenni közöttetek, az legyen szolgátok; és aki első akar lenni közöttetek, az legyen mindenki rabszolgája. / Mert az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért.

----- ✂

Tisztázzuk a kortörténeti hátteret, azt, hogy Jakab és János furcsa kérdése jelenthet hatalommegosztást vagy Jézus dicsőségében való részesedést. Mindenesetre jobb pozícióba szeretnének kerülni, mint a többiek.

A pohár kiívására utaló kérdés arra vonatkozik, hogy részesévé tudnak-e válni a tanítványok annak a szenvedésnek, amelyet Jézusnak el kell szenvednie.

A bibliai történet analógiájára mutassanak be a tanulók saját mindennapjaikból olyan veszekedés-helyzeteket, ahol valaki erőszakos, önző vagy stréber, megsérti a másikat, vagy csal a játékban stb. Adják elő ezeket kétféle kimenettel. Egyszer az eredeti változatban, egyszer úgy, hogy megkeresik a jelenetben azt a pontot, ahonnan még békés kimenetele is lehetne a történetnek.

Idézzük föl Kain és Ábel történetét, lássuk meg, hogy ott a féltékenység gyilkossághoz vezetett. Nézzük meg, mit mond Jézus a tanítványainak! Gondolkodjunk el a hajóács kérdésén, hogy valóban megoldja-e a konfliktust, ha alázatos tudok lenni. Miért nagyon nehéz ez?

Figyeljük meg, hogy a játékban előforduló okok (félreértés, féltékenység, piszkálódás, irigység, bandák/kirekesztés, gyáva, áruló, jobb/rosszabb tanuló, stréber, fel akar tűnni, figyelmet igényel, szeretetet akar kiharcolni, nem vesz részt a közösség feladataiban, vagy épp nem hagyja érvényesülni a többiek szándékát) hogyan jelennek meg a filmajánlóban bemutatott *Abigél* című filmben (1. lemez, 5–7. jelenet, az MTV-ben bemutatott film 1. részének a második fele, a 27. perctől). Ha nincs lehetőségünk órai keretek között megnézni a film részleteit, feldolgozhatjuk Szabó Magda *Abigél* című regényének idevágó részeit (*Terrárium és árulás*, valamint *Kiközösítve* című fejezet). A könyv pdf formátumban megtalálható az alábbi honlapon: http://www.sgyak.u-szeged.hu/bemutat/konyvtar/konyvek/szabo_magda_abigel.pdf.

Énekjavaslat

EÉ 326: Egy az, Uram, mi szükséges...

ZÉ 85: Újítsd meg bennünk békéd

Filmajánló

ABIGÉL (Rendező: Zsurzs Éva, 1978)

A történet a második világháború alatt játszódik. Georginát édesapja, Vitay tábornok az Árkodon található teljesen zárt, bentlakásos kálvinista Matula Leánynevelő Intézetbe írhatja be. Gina nem tudja, mindez miért történik, mivel édesapja nem árulja el neki, hogy attól fél, hogy őt mint az ellenállás egyik vezetőjét a lányával megszarolják.

A teljesen új közösségben Ginát kiközösítik az osztálytársai, miután összeveszik velük egy buta játékon és elárulja őket. A lány többször megpróbál megszökni, majd édesapja kérésére kibékül osztálytársaival. A német csapatok bevonulása után Vitay tábornok nem jelentkezik többé, megjelenik viszont Gina hajdani udvarlója, Kuncz Ferenc főhadnagy, aki megpróbálja őt megszöktetni. A szöktetés nem sikerül; kiderül, hogy a tábornokot már letartóztatták, a főhadnagy pedig Ginát akarta elcsalni a kémelhárítás utasítására. Váratlan fordulat a történetben, hogy a tanév vége előtt elrendelik az iskolák bezárását, ezért a helyi ellenállók Ginát az igazgató Gedeon-napi ünnepségén megszöktetik. Ekkor minden lelepleződik, s kiderül, ki is a csodákat teljesítő titokzatos Abigél.

KÓRISTÁK (Rendező: Christophe Barratier, 2004)

1949-ben egy franciaországi kis faluban Clément Mathieu, a munkanélküli zenetanár elvállal egy felügyelőtanári állást. A nehezen kezelhető gyerekek számára fenntartott nevelőintézetben az igazgató, Monsieur Rachin által bevezetett és alkalmazott kemény, rideg nevelési módszerek megdöbbentik az új tanárt. Mathieu-nek azonban teljesen más tanári módszerekkel s egy kórus létrehozásával sikerül megváltoztatni a gyerekek hétköznapijait s megtanítani őket a zene és egymás szeretetére.

30. Mindennek van határa? – A tanítványok tüzet kérnek a samáriai falura (Lk 9,51–56)

Teológiai alapvetés

A történet háttérében a zsidó–samáriai ellentét áll, amelynek napi velejárója volt, hogy a samáriaiak nem fogadták be a zarándokúton levő zsidókat. Kirívó kivétel, amikor Sikár lakói behívják Jézust (Jn 3). A természetes inkább ez, ami itt történik.

Jakab és János szent lelkesedésükben kérnek tüzet a falura, késői kéziratok hozzá is teszik: „ahogy Illés tette”. Ez a lelkesedés kegyetlenné és bosszúállóvá teszi őket, de elsősorban szenvedélyesen elkötelezettek Isten ügyében. Vallásosságuk számára végképp furcsa, amit Jézus mond: én nem azért jöttem, hogy Isten ügyében bosszúálló legyek, hanem hogy megmentsem az embereket. Ez az engedékenység nehezen egyeztethető össze Isten szentségével. Ez a történet mondanivalója.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A zsidó–samáriai ellentét.
Jézus ellentéteket feloldó viselkedése.

Fogalmak

Samária, samáriai, előítéletek

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A kitaszítottság érzése.
A kitaszítottakkal szemben érzett ellenérzések végiggondolása, a konfliktusokat elsimító szándék tudatosítása.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért viselkednek így a tanítványok?
Miért volna számukra természetes a bosszú? Mi ez, bosszú vagy igazságszolgáltatás?
Közvetlen környezetben te kiket kerülsz el, kikkel nem akarsz szóba állni? Vajon igazad van? Jézus hogyan viszonyulna hozzájuk?
Hogyan viszonyulhatnál te másképp?

Javasolt óramenet

Induljunk ki a címből és az első képből, és gyűjtsünk az emberekre jellemző indulatokat – irányítsuk a gyűjtést a negatív érzések felé, ahogy a kép is sugallja (düh, harag, bosszúvágy; ordítanak, odavágok valamit stb.).

Az egyénről irányítsuk a figyelmünket a közösségek felé. Beszéljünk arról, hogy sokszor közösségek is éles harcban állnak más közösségekkel. Gyűjtsünk mai példákat a mindennapi életből, amikor közösségek között ellentét van, lenéznek egymást, kirekesztő módon viszonyulnak egymáshoz. Ilyen ellentét volt Jézus korában a zsidóság és a samáriaiak között is.

Mondjuk el a történet elejét az 53. vers végéig, belefűzve a kortörténeti tudnivalókat. Hangsúlyozzuk azt is, hogy mindez akkor történik, amikor Jézus felemeltetése előtt, azaz kereszthalála előtt jár arra. Szállást keres, és nem fogadják be. Visszaidézhetjük a születését megelőző szálláskeresést.

Próbáljuk ki utána a következő szituációs játékot (már két fővel is kipróbálható):

A terem vagy folyosó egy részén jelöljük ki Galileát, Samáriát és Jeruzsálemet. Válasszunk egy diákot, aki samáriai lesz, egy másik pedig Jézus tanítványa. Jézus tanítványa álljon a galileai területre, a samáriai a saját falujához. A tanítványnak az a feladata, hogy eljusson Jeruzsálembe. Induljon el, semmi más utasítást ne adjunk. Figyeljük meg, mi történik út közben. Hogyan viselkednek a szereplők? Többször, több különböző szereplővel is kipróbálhatjuk a szituációt, bizonyára más és más helyzetek adódnak majd. Utána beszéljünk a megélt tapasztalatokról. Természetesen fontos, hogy a tanár szükség esetén beavatkozzon, és ne engedjen durvaságot!

Ezután nézzük tovább a történetet, a tanítványi mondatot lássák el a tanulók indoklásokkal a tanítványi feladat szerint. Miért gondolják ők, hogy „jogos” volna a bosszú? Figyeljük meg ezzel szemben Jézus reakcióját és tettének indoklását!

Énekjavaslat

EÉ 385: Szelíd szemed, Úr Jézus...

ZÉ 113: Jézus szívedbe lát

31. Mi szabja meg életünk kereteit, rendjét? – Tízparancsolat (2Móz 20,1–17)

Teológiai alapvetés

A Tízparancsolat Isten népe számára a Mindenható jelenlétét jelenti. Alapja az a szabadság, amelyet az Egyiptomból való szabadulással teremtett Isten az ő népének. Eredeti szövege jobban idézi, hogy ennek a kapcsolatnak következménye minden cselekedet. (Én vagyok a te Istened, ezért nem lopsz stb.)

A Tízparancsolat megértéséhez nélkülözhetetlen Jézus Hegyi beszéd-beli kiterjesztése, ami egybeesik Luther *Kis káté*-beli magyarázatával. Ez arról szól, hogy a parancsolatokat soha nem szabad külső utasításként kezelni, az mindig az Istennel való kapcsolatunk kijelzése. Ez sarkalatos kérdés. Ezek nem erkölcsi utasítások, hanem annak körülírása, hogy hogyan bontakozik ki életünk Isten közelében. A kereszténység nem törvényvallás.

A hagyomány szerint a parancsolatokat két csoportba szokták rendezni. Az „első kőtábla” az Istennel való kapcsolatunkról szól, a „második kőtábla” pedig saját személyiségünk, sorsunk meghatározója. Isten úgy szeretné erősíteni emberi identitásunkat, hogy elfogadtatja velünk a múltunkat, gyökereinket, az élet tiszteletét, azt szeretné, hogy legyünk érzékenyek, hogy tiszteljük mások életterét, és még a gondolatainkban is legyünk közel hozzá.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A Tízparancsolat.

Az első parancsolat kijelentő jellege.

Fogalmak

Szabályok, korlátok, parancsolat, törvény

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Személyes viszonyulásunk a parancsokhoz, tiltásokhoz.

Kérdések, amelyeket föl kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Jó-e, hogy szabályok vesznek körül minket?

Mi az értelme a szabályoknak?

Betartható-e az első parancsolat?

Javasolt óramenet

A hajóács első kérdése alapján beszéljünk arról, hogy milyen saját tapasztalatai vannak diákjainknak különböző szabályokról, mint például iskolai szabályok, családi szabályok. Baj-e, hogy léteznek ezek a korlátok? Útban vannak-e? Mi lenne, ha nem volnának?

Nézzük meg a tankönyvi képen szereplő korlátot, és ez alapján beszéljünk arról, hogy a korlátoknak, szabályoknak védő funkciójuk van.

Figyeltessük meg, hogy milyen parancsok vannak az első, valamint a második kőtáblán. Vegyék észre a tanulók, hogy az első három parancsolat Isten és ember viszonyával foglalkozik, míg a második hét ember és ember kapcsolatával. Ezt azonban ne hangsúlyozzuk túl, és véletlenül se állítsuk szembe a két kőtáblát egymással, hiszen sem az Ószövetségben, sem a zsidó hagyományban nincs szó felosztásról, ez csak később alakult ki a keresztény hagyományban. Ráadásul más számozást használ a református egyház.

Figyeltessük meg azt is, hogy az első parancsolat egy állítással indít. Minden további parancsnak ez a kijelentés az alapja. Az eredeti szövegben a parancsolatokat megelőzi az a tény, hogy Isten már megszabadította a népet Egyiptomból.

Rendezzünk az osztályban vitát. Szavazzanak a diákok először arról, hogy be tudjuk-e tartani az első parancsolatot. A szavazás alapján osszuk őket két csoportra, állítsuk fel őket a terem két oldalára. Érveljenek a maguk véleménye mellett. Ahol szükséges, mi magunk is adhatunk további szempontokat a vitához. Ha valamelyik diák úgy érzi, meggyőzték, átállhat a másik csapathoz.

A vitát futtassuk ki oda, hogy a hajóács kérdésének a segítségével rávilágítunk, mennyi mindenben bízunk, milyen sokszor tartunk más dolgokat Istennél fontosabbnak.

A képek és a keretes szöveg segítségével mutassunk rá arra, hogy a zsidóság mindennapjait mennyire meghatározza a Törvényhez való ragaszkodás. Gyűjtsünk konkrét példákat!

Előkészítve a házi feladatot latolgassuk együtt, mennyire sok mindent ölel föl egy-egy tömören megfogalmazott parancsolat. Adjuk házi feladatnak, hogy a diákok nézzenek utána a finn kátében

(<http://www.lutheran.hu/konyvek/kate/>) egy parancsolat részletes magyarázatának. Beoszthatjuk a gyerekek között, hogy ki melyiket dolgozza fel, és ki melyikről számol be a következő óra elején.

Énekjavaslat

EÉ 433: Ez a szent tízparancsolat...

ZÉ 120: Mi Atyánk, jóakarónk

32. Tényleg csupa tiltás? – Tízparancsolat (2Móz 20,1–17)

Teológiai alapvetés

Lásd a 31. óránál.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A parancsolatok jelentése.

A parancsolatok másképp is fordíthatók.

Fogalmak

A parancsolatokban előforduló fogalmak.

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A felszabadító érzés, amely a parancsolatok átfogalmazásából fakadhat.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mit jelentenek a parancsolatok hétköznapi életünkben?

Hogy nézek ezekre a parancsokra, ha én vagyok az áldozat?

Javasolt óramenet

Amennyiben házi feladatként a tanulók készültek egy-egy parancsolat magyarázatából, hallgassuk meg ezeket a beszámolókat, és hozzájuk kötődően röviden beszéljünk az egyes parancsolatokról.

Egy másik lehetőség a Tízparancsolat részletes feldolgozására az óra keretén belül: előre írjuk fel a Tízparancsolat mondatait külön egy-egy A3-as lapra. Helyezzük el ezeket a teremben, egymástól

távolabb. A hajóács motiváló kérdéseit elolvasva kérjük meg a tanulókat, hogy járjanak körbe, olvassák el az egyes parancsolatokat, és írjanak hozzájuk kérdéseket. Megnézhetik egymás kérdéseit is, ezekre esetleg reagálhatnak is. Ezek után beszéljünk végig a parancsolatokat az ő kérdéseik mentén.

A Tízparancsolat mondatait héberből úgy is fordíthatnánk, hogy kijelentések legyenek. Ahogyan a magyar „idejössz” szót is értelmezhetem kijelentésnek vagy szigorú felszólításnak. Ennek megfelelően például: ha én vagyok a te Istened, nem fogsz lopni. Így tulajdonképpen nem feladatot, hanem ígéretet kapunk. A Tízparancsolat az ókori törvények sorába illeszkedik, ezért szokás a tiltó formával fordítani.

Ernst Lange *Tízszabadság* című szövegének bekezdései mellé írják oda a tanulók a Tízparancsolat megfelelő mondatait. Hasonlítsák is össze, keressék meg, hogy milyen nehézségekről és milyen lehetőségekről beszél a szerző.

A feladat megoldása: 1, 7, 3, 2, 6, 4, 9, 5, 8, 10.

A hajóács záró kérdései érdekes szemléletváltásra adnak lehetőséget. Éreztesük meg a diákokkal, mennyire vágyunk áldozatként a minket védő rendre.

Záró gondolatként érettebb csoportokkal megoszthatjuk vagy egyszerűen készüléskor a magunk örömeire olvashatjuk az alábbi Weöres-idézetet:

„A szabály nem arra való, hogy beléje börtönözd magad; legyen lakószobád, szabadon ki-be járhass, dolgozod szerint.

A szabály semmit sem ér, ha elhatározásszerűen viseled, ha komoran és konokul csörömpöl rajtad; a szabály akkor jó, ha érzéseidbe ivódik és finoman, hajlékonyan támogat.” (Weöres Sándor: *A szabály mint fogság és mint szabadság*)

Énekjavaslat

EÉ 433: Ez a szent tízparancsolat...

ZÉ 131: Hála hű kegyelmedért

33. Csak törvény és feladat, vagy segítség és útmutatás? – A Hegyi beszéd (Mt 5–7)

Teológiai alapvetés

A Hegyi beszéd a Logion-forrás nagy, egybefüggő része. Konstruktívként értjük meg a mondanivaló kibontakozását.

A boldogmondások egyrészt rögzítik, hogy a kereszténység soha nem tűzi ki célul a boldogságot. Amit Jézus boldogságnak nevez, nem azonos sem a sikerrel, sem a világi örömmel. Ez az életforma azonban sugárzó, mint a világosság a sötétben vagy a só az ételben. Nem elrejtendő, hegyen épült város.

Amit Jézus körülír, az az Istenhez tartozás érzékenységéről szól. Az, aki sír, éhezi és szomjazza az igazságot, szelíd, tiszta szívű, általában védtelen is. Ez a védtelensége érzékenységből fakad. Másrészt úgy tudjuk, hogy az érzékenység értéke emberségünknek, része lelki egészségünknek. Jézus világosan látja, hogy a körülöttünk levő világ kikényszeríti azokat a védelmi rendszereket, amelyekben elveszítjük érzékenységünket, ezért mondja, hogy boldogok, akiknek ez megmaradt.

Másfelől éppen ez a világ hallatlanul vágyik arra, hogy legyenek érzékeny emberek. Olyanok ezek, mint a só a levesben vagy a fény a sötét szobában. Sőt Jézus azt mondja, hogy ez az érzékenység olyan feltűnő, hogy nem is lehet elrejtetni, olyan, mint a hegyen épült város.

Ebből a szemszögből érthető az a megközelítés, ahogy Jézus a törvényeket értelmezi. Az Istenhez való tartozás teremt meg a parancsolatok eredeti szándékát, miszerint az ember így – és csak ennek az átélésével – bántónak érez mindent, ami Istentől és embertől elválasztja.

Ugyanez jelenik meg hétköznapi vallásos cselekvéseiben, a böjtölésben, az adakozásban és az imádságban. Így éli át azt is, hogy Isten gondoskodik róla.

A farizeusok és az írástudók törekvése az volt, hogy minden törvényt hiánytalanul teljesítsenek. Jézus még többet akar. A mennyiségi törekvés kötelezően magában rejti a hiányt. Ő más megközelítést javasol.

A kereszténység nem a törvény teljesítését tartja céljának. A törvényben Isten mutatkozik meg, erre a közeledésére reagálnak cselekedeteink. Így nem arra kell koncentrálnunk, mit teszünk, hanem arra, hogy Isten itt van. Így válik a törvény belső indítékká. Egyúttal így szabadul meg a teljesítés kényszerétől. És így a hiányra rendkívül érzékenyen reagálunk, hiszen az az Istentől való távolságunk. Jézus törvénybetöltése nem más, mint Isten közelségének megmutatása.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A Hegyi beszéd önálló beszédgyűjtemény.

A hangsúly a bibliai szövegrészletek megismerésén van, nem pedig a teológiai tartalom kibontásán.

Fogalmak

Boldogmondások, Isten országa, só, világosság, az igazi kincs, szálla és gerenda, Isten gondviselése, keskeny és széles út, kősziklára épített ház

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A megdöbbenés, ami a boldogmondások láttán kialakul bennünk.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Lásd a javasolt óramenetben az egyes igeszakaszokkal kapcsolatban.

A megvalósítás lehetetlensége.

Javasolt óramenet

Keressük meg diákjainkkal a Bibliában a Hegyi beszédet! Figyeltessük meg, hogy ez egy önálló gyűjtemény bevezetéssel és befejezéssel. Fedezzük fel, hogy a 6. fejezetben megtalálhatjuk a Miatyánkot. Ne olvassuk végig a szöveget, az óra során egymás után több rövid részlettel foglalkozunk.

A boldogmondásokról szóló tankönyvi feladat segítségével beszéljünk arról, hogy milyen tulajdonságokat nevez meg Jézus a boldogság kulcsaként. Fogalmazzuk meg, hogy az érzékenység, a többiek felé való nyitottság, szelídség megőrzése mennyire fontos a boldog élethez.

Kétféle feldolgozási módot javaslunk az óra további részére:

Nagyobb, önálló csoportok esetében készítsünk elő a teremben hat állomást. Helyezzünk el minden állomáson egy, a Hegyi beszédnél kinyitott Bibliát vagy fénymásolt szöveget, valamint állomásonként az alábbi kérdéseket (nyomtatásra előkészítve). Három-négy fős kiscsoportokban járják végig a diákok

az állomásokat, helyszínenként 3-4 percben olvassák el a kijelölt szöveget, és röviden beszélgessenek a megadott kérdésekről. Ha végigjárták az állomásokat, együtt is beszélgessünk még a számukra legérdekesebb, őket legjobban foglalkoztató kérdésekről.

Kisebb csoportok esetén együtt haladjunk végig a kiemelt részleteken, felhasználva a tankönyv feladatait.

A feladatok megoldása:

Hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.

Mert ahol a kincsed van, ott lesz a szíved is.

Mt 6,25–34-hez kapcsolódóan tanuljuk meg a *Te csak az Istennek országát keresd* című kánont.

Énekjavaslat

EÉ 443: Vezess, Jézusunk...

ZÉ 138: Áldjad, lelkem az Urat!

Fénymásolható feladatok

----- ✂
Mt 5,13–16

Mire való a só?
Milyen az, ha valami sótlan?
Miért ijesztő számodra a sötétség?
Mi mindent jelent átvitt értelemben a világosság?
Hogyan lehetsz te só vagy világosság?

----- ✂
Mt 6,19–21

Miféle kincseket gyűjtenek ma az emberek? És te?
Miért ragaszkodsz a kincsedhez?
Mit jelent a zárómondat: Mert ahol a kincsed van, ott lesz a szíved is?

----- ✂
Mt 6,25–34

Mi mindenre van szükségünk az élethez?
Kinek az étkezését, kinek az öltözködését állítja elénk Jézus példaként?
A történet mely mondata lett szólás a magyar nyelvben is?
Mit jelent az, hogy Isten gondot visel rólunk?

----- ✂
Mt 7,1–5

Mire utal Jézus a szálka képével?
Mire utal a gerenda képével?
Te milyen helyzetekben, hogyan szoktál másról ítéletet mondani?
Miféle gerenda van a szememben?

----- ✂
Mt 7,13–14

Hogyan mész végig egy nagy, széles, aszfaltozott úton?
Hogyan kell közlekedni egy keskeny hegyi ösvényen?
Mit jelent az, hogy az út életre visz? Milyen életről van szó?
Miért hasonlítja Jézus az életre vivő utat keskeny úthoz?

----- ✂
Mt 7,24–27

Miért veszélyes homokra építeni a házat?
Miféle árvizek és szelek fenyegetik a házunkat?
Miért okos az, aki kősziklára építi a házat?
Mi a példázatban a kőszikla?

----- ✂

KÖZÖSSÉGI FORMÁK

34. Hol és ki az én népem? (Dán 1,1–21)

Teológiai alapvetés

Kr. e. 605-ben Jeruzsálemet megszállta Nebukadneccar, elhurcolta a templom kincseinek is egy jó részét. Ekkor vitték az akkor 14 éves, királyi származású Dánielt és társait a babiloni királyi udvarba. Ott megtanulták az ékírást és a babiloni nyelvet, jártasak lettek mindenféle bölcsességben, Dániel pedig még az álomfejtést is elsajátította. Szigorúan megőrizték zsidó vallásuk előírásait, tisztátalant nem ettek, bálványnak nem áldoztak. Királyi szolgálatban álltak.

Témánk azt a teológiai-etikai problémát kutatja, hogy egy népi meghatározottság teremtési rendként való élése milyen feszültségekkel jár. Hozott szokásaink, hagyományaink Isten ajándékai. Meg lehet ugyan változtatni ezeket, de ez mindig konfliktusokhoz vezet. Természetesen a mi korunkban felvetődik az a kérdés, hogy vajon tekinthető-e egyáltalán teremtési rendnek a népi hovatartozás, de nem csupán Dániel története, hanem a minket körülvevő társadalom is azt mutatja, hogy országot, nyelvet, hagyományokat nem lehet büntetlenül, következmények nélkül megváltoztatni. Dániel ilyen értelemben választja az Istennek való engedelmességet, mert ez a királlyal és a tisztségviselőkkel állítja szembe, míg hagyományaitól való elfordulás Istennel.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A babiloni fogság ténye, ideje.

Dániel nevének jelentése.

Az ifjak hitükhöz, Istenhez ragaszkodnak, amikor bizonyos kérdésekben nem alkalmazkodnak. Hitükkel együtt pedig azt az identitásukat őrzik meg, hogy ők Istenhez tartoznak.

Fogalmak

Önazonosság, identitás, összetartozás, beilleszkedés, alkalmazkodás

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Dánielék határozottan döntenek Isten mellett, hitükben nem hagyják magukat befolyásolni.

Alkalmazkodásuknak hitük megtartása szab határokat.

Dániel nincs egyedül ebben a küzdelmében, közösségben erősítik egymást.

Az ifjak döntésén Isten áldása van.

Kérdések, amelyeket föl kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Milyen érzés kívülállónak lenni, aki nem ismeri a szokásokat, szabályokat?

Milyen nehézségekkel kerül szembe valaki, aki idegen kultúrába kell beilleszkedjen?

Vajon hogyan hat ez rá, mennyiben változik, mennyiben tudja megőrizni önazonosságát?
Hol van az a határ, ameddig alkalmazkodni lehet vagy kell?

Javasolt óramenet

Kitalálós játékkal kezdjük az órát. Kiküldünk valakit, a többiek egy „faluközösséget” alkotva kigondolják, milyen szokása legyen most a falu lakóinak. A kiküldött gyerek visszajön, és mindenféle tetszőleges kérdést tehet föl a falubelieknek. A válaszadás során igazodni kell a kialakított közös szabályhoz (például minden válaszoló megérinti a fülét, vagy keresztbe rakja a lábát, vagy „hát”-tal kezdi a válaszát, egy bizonyos szót belefűz a válaszba és így tovább). Feladat kitalálni, hogy milyen szokása van a falu lakóinak. Így a „faluközösség” megélheti az összetartozás élményét, aki pedig próbál beilleszkedni, az ennek a nehézségeit.

Ismételhető a játék többször, és kiküldhetünk egyszerre kettő-négy kitalálót, akik segíthetik egymást. Ezzel is fontos tapasztalatot nyerhetnek arról, hogy az „idegenben” milyen jól támaszkodhatnak egymásra.

Hasonló tapasztalatra tehet szert az, aki újként csöppen egy összekovácsolódott közösségbe. Talán van a csoportban ilyen friss élmény, akkor érdemes beszélgetni róla mind az újonnan érkező, mind a befogadók szemszögéből.

Beszélgessünk arról, ismerünk-e olyan embert, aki külföldiként hozzánk került, vagy magyarként külföldre szakadt. Milyen nehézségekkel szembesül ez az ember? Gondoljuk végig milyen nyelvi, kulturális szakadékokat kell áthidalni, adott esetben egészen eltérő táplálkozási szokásokhoz alkalmazkodni.

Ismertessük a történet elejét (1–7. vers), kiegészítve a szükséges kortörténeti információkkal. Gondolkodjunk el azon, miért akarják Dániéléket így nevelni.

Játsszuk el a barátok beszélgetését azon az estén, amikor megtudják, milyen élet vár rájuk három évig! Az egész csoport részt vehet a játékban, létszámtól függetlenül, és a hitoktató is legyen egy a beszélgetők közül. Fogalmazzák meg a diákok azokat a kérdéseket, félelmeket, aggodalmakat, megbántottságot és egyéb érzéseket amelyek felébrednek bennük. Külön hangsúly kerüljön arra, kit hogy érint, amikor a nevét rosszul mondják, gúnyolják stb. Egy másik név – az nem is én vagyok...

Játsszunk el a hajóács kérdésével is: mennyire alkalmazkodjunk, mit tehetünk egy ilyen helyzetben? Vigyük be a beszélgetésbe az önazonosság, az identitás fogalmát. Mutassuk meg azt a konfliktust, amely egy ilyen helyzetben élesen fölmerül: Ha alkalmazkodom, akkor lemondok önazonosságom egy részéről, akkor sok mindent elveszíték. Ugyanakkor megnyerem azt, hogy elfogadnak, elismernek stb. De akkor az én vagyok-e még? Megéri-e földni magamból valamit, ami nekem fontos?

Említsük meg azt is, hogy milyen jó erőforrás az, hogy ebben a helyzetben nem egyedül kell dönteni, hanem egy közösség áll mellettünk.

Amennyiben a diákokat foglalkoztatja a nevek jelentése, elmondhatjuk a másik három fiatal nevének jelentését is, kiemelve, hogy héber nevük mind Istenre utal: Hananjá – „az Úr kegyelmet gyakorol”; Misáél – „Ki olyan, mint Isten?”; Azarjá – „Az Úr segít”.

Utánajárhatnak saját nevük jelentésének is.

Továbbhaladva a bibliai történetben ismertessük Dániélék elhatározását, és ennek következményeit. Mutassunk rá, hogy Isten áldása van az ő döntésükön (17. vers).

Reflektáljanak a tanulók saját maguk személyére – mi az, ami számukra olyan fontos, hogy nem engednék belőle akkor, ha külföldre szakadnának? Például magyarul beszélnének, továbbra is kedvencük lenne a palacsinta, ragaszkodnának a családjukhoz és a többi.

A Ki mondta kinek feladat megoldása

	Ki?	Kinek?	Milyen helyzetben?
Hozzátok ki a templomból az összes kincset, hadd szolgálják azok ezentúl a mi isteneinket!	<i>Nebudadneccar, Babilónia királya</i>	<i>katonáinak</i>	<i>Amikor elfoglalták Jeruzsálemet</i>
Királyi vérből vagy, szép és értelmes! Éppen alkalmas arra, hogy királyunk szolgálatába állj!	<i>Aspenaz, a király főudvarmestere</i>	<i>Dánielnek</i>	<i>Amikor kiválasztja őt a király szolgálatára</i>
Új néven szólítanak minket, de majd meglátják, hogy az én nevemben erő van: Isten a bíró, ő fog bírászkodni a babiloniak fölött is!	<i>Dániel</i>	<i>Hananjának, Misáélnak és Azarjának</i>	<i>Amikor új, babiloni nevet adnak nekik</i>
Testvéreim, nem ehetünk és ihatunk a király asztaláról, Isten ellen való véték volna az!	<i>Dániel</i>	<i>társainak</i>	<i>Amikor áldozati ételeket kellene enniük.</i>
Azt hallottam felőletek, hogy nem fogadtátok el az ennivalót az asztalomról! Különös makacsság! Ellenben látom, hogy szorgalmasan tanultatok, kérdezhetek tőletek bármit. Méltók vagytok a szolgálatomra.	<i>Nebukadneccar király</i>	<i>A júdai ifjaknak</i>	<i>Amikor letelt a fölkészülésük ideje, és a király szolgálatába álltak.</i>

Énekjavaslat

EÉ 277: Légy velünk kegyelmeddel...

ZÉ 101: Hiszek benned

35. Hogyan bánunk az értékeinkkel? (Dán 5)

Teológiai alapvetés

Babilon utolsó királyának, Nabonidnak a fia Bélsaccar, akinek az apja visszavonult, és fiára bízta a kormányzást. A történet Kr. e. 539-ben játszódik. Bélsaccar lakomájára a jeruzsálemi templom edé-

nyeit hozzák be, hogy abból igyanak. Ez nyilván leigázó, megszenteltető szándékot mutat. A falra írt szöveg megfejtése nem könnyű. Arra gondolnak az írásmagyarázók, hogy talán súlymértékre utalnak, és így olvassák: „mina, mina, másfél sekel”. Az öreg Dániel ebből hozza elő azt a jelentést, hogy „számba vett”, könnyűnek talált és „feldarabolta birodalmadat”. Eközben Círusz, perzsa király elterelte az Eufráteszt, hogy száraz lábbal támadhassa meg Babilont, elfoglalhassa, és véget vessen Bésaccar uralmának.

A történetben Isten lenyűgöző módon részt vesz a történelem formálásában, de teológiai tartalmat ad ennek, hogy a templomi edényeket nem engedi büntetlenül megszenteltetni. Az ókori birodalmak fölemelkedésében és eltűnésében a Biblia hitvallásszerűen fogalmazza meg, hogy Isten a történelem ura, de egyben ez szentségének színtere is.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Bésaccar király nevének jelentése.

A templomi edények szentek a zsidóság számára. Ezeknek a használata a tivornyán Isten semmibe vevését is jelentette.

Bésaccar azért nyeri el büntetését, mert népével együtt semmibe veszi Istent, és nem tanul elődei tapasztalatából sem.

Dánielben még a pogányok szerint is „szent, isteni lélek van”.

Isten formálja a történelmet, a király sorsa beteljesedik.

A minket körülvevő világ is tele van olyan értékekkel, amelyek Isten előtt szentek, de amelyeket a mai világ nem becsül meg.

Fogalmak

szent, megszenteltetni, látomás, prófécia

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A tivornya gondtalansága szembeállítva az írás által keltett félelemmel

A király ijedtsége, kétségbeesése

A babiloni bölcsek tehetetlensége

Az anyakirálynő látja, hogy szükség van a segítségére, megoldást kínál.

Kérdések, amelyeket föl kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Melyek azok az értékek a minket körülvevő világban, amelyek számunkra, keresztények számára fontosak, a mai társadalom viszont nem tiszteli?

Milyen „csinált” istenek, azaz bálványok vesznek körül minket? Mik azok a dolgok, amelyeket ma az emberek imádnak?

Vajon mit írna ma Isten a falra?

Dánielről már csak az anyakirálynő tudja, hogy Isten embere. Vajon miért feledkeztek meg róla?

Javasolt óramenet

A történet ismertetésében folyamatosan támaszkodunk a szövegre, a diákok részben önálló szövegfeldolgozására.

Kapcsolódjunk az előző óra anyagához: Babilonban vagyunk, de már egy másik király, Belsőccar udvarában. Igazi pogány királynév ez a Belsőccar, hiszen azt jelenti, „Bél, véd meg a királyt”.

Egy királyi lakomába, tivornyába csöppenünk a mai történettel. Keressük ki a szövegből 5,1–4-ig, hogy mivel igyekeznek emelni az ünnep fényét. Beszélgessünk arról, mi nem való ide, erre az alkalomra.

A templomi edények kapcsán idézzük vissza mindazt, amit a szentről tanultunk. Beszélgessünk arról, van-e otthon a családban olyan nagy becsben tartott edény, pohár stb., amelyet csak ritka alkalmakkor vesznek elő? Miért fontos ez a tárgy a család számára?

Tágítsuk a látókörünket, és ne csak a konkrét edényekről beszélgessünk. Keressünk olyan értékeket a mai társadalomban, amelyek Isten előtt kedvesek, a keresztény ember számára szentek, de amelyeket a mai társadalom megvet, nem becsül, esetleg még gúnyt is űz belőle. A tanulók érettségétől, tájékozottságától függően lehet itt szó a családról (ahol olyan természetes ma már a válás, de már az sem magától értetődő, hogy a család férfi és nő szövetségére épül), az ember tiszteletéről (szemben a megvetéssel), az áldozatos életről (amely helyett leginkább az önérvényesítés a fontos), az alázatról (amelyet leginkább megmosolyognak), a tisztességes munkáról (amellyel szemben a minél kevesebb munkával való meggazdagodást reklámozzák), a becsületességről (amely helyett a törvények kijátszása, egymás becsapása ügyes trükközésnek számít), a hithez való hűségről (amelyet lenéznek, vagy maradinak tartanak).

Figyeljünk külön a bálványistenek leírására! Tisztázzuk a bálvány fogalmát. Mit dicsérenének egy mai parti vendégei? A kocsikát, amelyekkel a többiek érkeztek? A márkás karórákat vagy telefonokat? Milyen „csinált” istenek vesznek ma körül minket?

A lakoma résztvevői nem törődtek azzal, honnan származnak a gyönyörű, drága aranyedények. Színezzük ki együtt a királyi lakoma eseményeit! Helyezkedjünk gondolatban a terembe, és írjuk le, mi mindent látunk, mit eszünk, mit iszunk, ilyen zenét hallunk, milyen hangulatot érzékelünk. Figyeljünk arra az információra is, hogy a király a bor hatására parancsolja meg azt, hogy a szent edényeket elővegyék. Amíg a diákok sorolják mindezt, egyszer csak írjuk föl a táblára minden kommentár nélkül a megjelenő szavakat!

A diákok maguk fognak rögtön rákérdezni, és találgatni, hogy mi is jelent meg a falon. Vajon mi ez? Hasonlíthatjuk a feliratot graffitikhez, amelyekkel egymásnak üzengetnek szerelmesek vagy éppen ellenségek. Milyen tartalma lehet egy ilyen írásnak?

Figyeljük meg a király reakcióját az 5–7. versben. A testtartás leírása jól szemlélteti a benne lévő érzéseket. El is játszhatja, be is mutathatja valaki (a tanár olvassa a részt, a tanuló csak pantomimban mozog hozzá). Beszélgessünk a félelem átéléséről, testi jeleiről, a többiek pedig megfigyelhetik, hogyan hat kívülről nézve ez az alak. Vajon mitől félhet a király?

Olvassuk tovább a történetet, és emeljük ki az anyakirálynő alakját. Érdemes megállni egy pillanatra annál a gondolatnál, hogy az anya ott van gondoskodásával, megnyugtató gondolataival, kiutat mutató ötletével. De vajon miért csak ő emlékszik Dánielre? Miért feledkeztek meg róla az országban?

Csak most jelenik meg a történetben Dániel személye. Idézzük föl, mit tanultunk nevének jelentéséről! Mit tudunk még róla az előző történetből? Figyeljük meg, hogyan beszél róla az anyakirálynő, aki maga is pogány asszony! (11–12. vers)

Végül tanári elbeszélésből, a Nebukadnecarra vonatkozó rész leegyszerűsítésével ismerjék meg a tanulók a történet végét. A fölírt szavak jelentését keressék is ki a szövegből, és írják a tankönyvbe. Gondolkodjunk még együtt azon, vajon Isten a mai világot is így megítéli-e? Mit írna ma a falra?

A történetet összefoglaló feladat megoldása

1. Miközben a király a bálványokat dicsőíti,	–	C. a szent templomi edényekből iszik.
2. Egy emberi kéz írt a falra,	–	E. a király ettől nagyon megijedt.
3. A babiloni bölcsek	–	D. nem tudták megfejteni az írást.
4. A király kincseket és rangot ígér annak,	–	A. aki megmagyarázza neki az írást.
5. Az anyakirálynő, aki ismeri Dánielt,	–	F. a király segítségére siet.
6. Dániel azért tudja megmagyarázni az írást,	–	B. mert isteni lélek van benne.
7. A rejtélyes írás ítéletet hirdet	–	G. a király és birodalma fölött.

Énekjavaslat

EÉ 411: Fordítsd el rólunk, Urunk haragodat...

ZÉ 122: Jöjjetek, itt a kenyér

36. Milyen örökséget hozunk magunkkal? (Dán 6,2–29)

Teológiai alapvetés

Nebukadneccar második utódja, Dárius idején Dániel az ország harmadik méltóságát nyerte el. A babilóniai hivatalnokok – kijátszva a királyt – Dánielt oroslánverembe vetették. Ő azonban hat nap múlva, csodálatos módon teljesen ép volt, sértetlenül került ki onnan, és az irigyeit vetették be a király parancsára a verembe.

A történet lényeges bibliai mondanivalója, hogy a babiloni vallás hogy alázkodik meg az Úr előtt. Számunkra némileg idegen vallási berendezkedés szerint egy-egy nép, illetve kultúra jellemzője a hozzá tartozó istenség imádata. Dárius egyrészt politikai zsákutcába kerül, amikor a saját törvényével találja szembe magát, másrészt vallási identitászavarba kerül, amikor Dániel istene, az Úr hatalmasan tűnik fel az ő népében.

Vallások és kultúrák sajátos módon kapcsolódnak össze. Ez a mi időnkben jóval bonyolultabb rétegződést kap, mint az ókorban. Megnö ezért annak a szerepe, hogy ki milyen erőteljesen, mennyire karakteresen vállalja hitét. A bibliai történet üzenete szerint a vállalt hitvallás hatása be tud törni az idegen vallásosság vagy korunkban éppen az érzéketlenség világába.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Dánielben rendkívüli lélek volt, Istennel való kapcsolata kiemelte pogány környezetéből.

Aki vezető, azt kritikával szemlélik, sokszor féltékenyek rá, vagy irigylük a hatalmát.

A féltékenység, irigység bűnbe sodor, ahogy már Kain és Ábel történeténél láttuk.

Fogalmak

hagyomány, otthonosság, biztonság;
kritika, féltékenység; alattomos támadás

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A féltékeny kormányzók alattomosan támadják meg Dánielt, és a királyt is sarokba szorítják. Dániel hűségével megmenti nemcsak saját magát, hanem a királyt is meglátja Isten hatalmát.

Kérdések, amelyeket föl kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Milyen dolog vezetőnek lenni? Milyen jó és milyen nehéz oldalai vannak? Hogy néznek rám, ha én vagyok a főnök?

Nem lehetett volna Dánielnek mégis titokban imádkozni?

Javasolt óramenet

Olyan személyes élményeket szólaltassunk meg az óra elején, amelyek a diákok családi hagyományaira kérdeznek rá. Keressünk olyan szokásokat, amelyeket a nagyszülői ház és a szülői ház is hordozott! (Imádság az asztal körül, karácsonyi, húsvéti szokások.) Mi az, ami nálunk úgy van, mint apai nagyszüleimnél, és mi az, ami úgy, ahogy anyai nagyszüleimnél?

Segíthetünk közelebb jutni a témához, ha személyes példával kezdünk, illetve ha azt a nézőpontot adjuk eléjük, hogy mi az, amit más családban csodálkozva látnak. (Nálunk otthon mindig csöngetett az, aki hazaért, akkor is, ha volt kulcsa. És mindenki elé ment, hogy köszöntse. Ez csak akkor tűnt föl egyszer, amikor a barátnőmnél voltam, akinek hazajött az apukája. Nem csöngetett, csak hallottuk a hangját, nem jött be a szobába, mi sem mentünk ki. Pedig jól ismertem Miklós bácsit. Meglepett a hiányérzet, ami akkor bennem volt.)

A beszélgetés során emeljük ki, hogy ezek a szokások összetartják a családot, az otthonosság érzését adják, biztonságot.

Indítsuk el a történet ismertetését azzal, hogy elmondjuk, Babilonban új király van, a hódító Dárius, aki kormányzókat nevez ki. (A történelmi részleteibe ne menjünk bele, a prófétai könyv nem tartja magát a történelmi hitelességhez.) Dánielt a főkormányzók fölé akarja helyezni, az ország élére. Keressük ki a szövegből, mi ennek az oka!

A hajóács kérdése kapcsán gondolkodjunk arról, hogyan tekintenek az emberek egy-egy vezetőre. A gyerekek életéből ismert konkrét példákat is előhozhatunk, baráti társaságokról, osztályról és tanárról. Beszéljünk arról, hogy sok kritikának és féltékenységnak is ki van téve az, aki vezető feladatot kap.

A féltékenységből sokszor gonosz lépések fakadnak, idézzük föl ennek kapcsán Kain és Ábel történetét! Itt a kormányzók alattomosabb eszközökhöz nyúlnak, és azon a ponton támadják meg Dánielt, amelyben ő más, mint a többiek. Olyan ponton, amelyikről tudják, hogy számára nagyon fontos.

Beszéljünk a törvényről, amelyet a királlyal hozatnak, és mondjuk el, hogy Dániel is tud erről. Mérlegeljük, mit tehet Dániel. Ehhez álljunk meg egy kicsit, és készítsünk állóképet! Dániel térden állva imádkozik, az ablakon kívül leselkednek a tisztviselők. Adjunk belső hangot az állókép szereplőinek!

Figyeljük meg, nyomozzanak a tanulók maguk a szövegben (6–16. vers), hogyan szorítják sarokba a tisztviselők a királyt, hogyan kell végül szándéka ellenére oroszlánverembe dobnia Dánielt.

Érdekes, hogy a szöveg a király félelmével foglalkozik (keressük ki az erre vonatkozó jeleket a szövegből), nem Dánieléval. Vajon ő mit tesz?

Végül figyeljük meg, mit ér el Dániel az Istenhez való hűséges ragaszkodásával! Nemcsak a saját életét menti meg, hanem a királyt is meglátja Isten hatalmát, és elrendeli, hogy az egész birodalomban féljék őt. Megkerülhetetlen azonban a hajóács kérdése: nem lehetett volna titokban imádkozni?

Ehhez kötődően kutathatnak a tágabb családban is hasonló élethelyzetek után, ahol a hitéért hurcoltak meg valakit. Ez az otthoni beszélgetés, kutatás is erősítheti a tanulók ragaszkodását gyökereikhez.

A feladat megoldása

Ki?	Mit tesz, mi történik?	Hogyan? Mi mutatja ezt?
Dárius király	Csapdába kerül	<i>Amikor a rendeletet hozza, nem gondolja, hogy Dániel ellen fogják fordítani.</i>
	Aggódik	<i>Bőjtől éjszaka, hajnalban siet a veremhez.</i>
Dániel	Isteni lélek van benne,	<i>Kiemelkedett a többiek közül, megbízhatóan tette a dolgát.</i>
	hűséges Istenhez	<i>Akkor is imádkozik hozzá, amikor tudja, hogy tilos.</i>
A kormányzók	Féltékeny	<i>Űrügyet keresnek, hogy bevádolják azt, aki sikeresebb náluk.</i>

Énekjavaslat

EÉ 352: Az Úristenre építem...

ZÉ 127: Te vagy az út

37. Kihez tartozom? – A 12 éves Jézus (Lk 2,41–52)

Teológiai alapvetés

A 12 éves Jézus történetének fő mondanivalója az, hogy a bar micvo előtti évben Jézus tisztázza, hogy az ő atyja Isten. A szövegben jól látszik ez:

- „apád (ὁ πατήρ σου) és én nagy bánattal kerestünk téged”;
- „az én Atyám (τοῦ πατρὸς μου) házában kell lennem”.

Az apának a bar micvo idején elmondott imádsága, miszerint „Áldott legyen, ki az érette viselt felelősség alól feloldott!”, itt új jelentést kap. József áldásos szerepe megszűnik Jézus életében, nem is hallunk róla többet.

Nem tudjuk, hogy azért viszik-e csak most föl Jézust Jeruzsálembe, mert mostanra halnak meg azok, akik gyermekként az életére törnek – Lukácsnál nincs gyerekgyilkosság! –, vagy csak ez a történet teszi fontossá ezt a zarándoklatot.

A leírás fontos kortörténeti adalék a zarándoklás szokásához. Évente háromszor egész falvak indultak fel Jeruzsálembe, az ünnepre. Ilyenkor külön mentek a férfiak, a nők és gyerekek. Ez az oka annak, hogy Mária csak egy nap múlva veszi észre, hogy a fia eltűnt.

Talán lényeges megjegyezni, hogy Jézus kérdez a bölcsektől. Gyerek még. A mi életünket, Istenhez való tartozásunkat nem lehet Jézushoz hasonlítani. Nekünk nem kérdésünk, hogy apánkhoz vagy Istenhez tartozunk. Viszont életünk fontos meghatározója, hogy Jézus Istenhez tartozik. Emiatt a Jézushoz tartozásunk emberi identitásunkat teljesíti ki.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A zarándoklatokra és a templomra vonatkozó kortörténeti ismeretek.
Siratófal, annak szerepe a mai zsidóság életében.
Jézus Isten Fia, és ennek ő tudatában van.
Jézus engedelmesen hazamegy, és Názáretben él 30 éves koráig.

Fogalmak

Zarándoklat, Templom, Isten-élmény

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A közösen megélt ünnep öröme
Mária és József kétségbeesett keresése
Jézus az Atya közelében egészen megfélelkezik a mindennapi életről
A tanítómesterek csodálkozása

Kérdések, amelyeket föl kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Milyen nehézségeket vállalunk föl azért, hogy eljussunk a templomba?
Vajon Jézus mikor döbben rá, hogy más, mint a többi gyermek?
Mit jelent az számunkra, hogy Jézus Isten Fia?
Megélhetek én is „nagy találkozást” a mennyei Atyával?

Javasolt óramenet

Építsünk templomot! Képzeld el, hogy egyetlen templom sincs Magyarországon, és csak arra van lehetőség, hogy egyetlen templomot építsünk. Szerinted hol lenne ez, milyen lenne, mit kellene figyelembe vennünk?

Idézzük vissza a csoporttal azt az alkalmat, amikor legutóbb együtt voltunk a templomban. Hol van ez a templom? Milyen út vezet oda? Ki jár rendszeresen másik templomba? Az hol van? Hogy juthatunk oda? Hányféle templomban fordultak már meg a diákok?

Az elmúlt húsz-huszonöt évben sok új templom épülhetett Magyarországon. Mindig ott, ahol egyre gyarapodó gyülekezetek voltak, azért, hogy közel legyen a templom a családokhoz. Más templomok kiürülnek, mert elköltöznek a közeléből az emberek.

Ha az országban egyetlen templom lenne a fővárosban, elmennél-e? Vállalnád-e a fáradságot? Ezekkel a kérdésekkel kapcsolódhatunk a tanulók saját tapasztalataihoz és juthatunk el a Jeruzsálemi templom témájához.

Figyeljük meg a tankönyvi képeket, a makettet és az alaprajzot! Beszéljünk arról, milyen élet folyt a templomban, milyen alkalmakra mentek oda az emberek. A siratófalat ábrázoló képek kifejezik, mennyire fontos szent hely a Templom egy zsidó ember számára ma is.

Nézzük meg a térképen, hol fekszik Názáret és hol Jeruzsálem, figyeljük meg a lehetséges zarándokút vonalakat. Ismertessük a zarándoklatokhoz kötődő szokásokat.

Olvassuk el együtt a 122. zsoltárt! Fölolvashatjuk közösen hangosan, hiszen a zarándokok is együtt énekelték.

Beszélgessünk arról a személyes tapasztalatról is, hogy milyen élmény együtt ünnepelni nagy közösségben. Kinek milyen erre vonatkozó élményei vannak, amelyeket szívesen megoszt a többiekkel?

Ismertessük a 12 éves Jézus történetét! Helyezzük el a frissen tanult kortörténeti ismeretek között. Emeljük ki közben a következő lényeges pontokat:

- Képzeljük el a szülők aggodását, akik három napig hiába róják Jeruzsálem útjait, hiába érdeklődnek emberek százaitól, nem találják a gyermekeket.
- Jézusnak egészen mély találkozásélménye lehetett a mennyei Atyával, ami olyan fontos neki, hogy minden mást háttérbe szorít. Nem gondol Máriára és Józsefre sem. Az Atya közelében akar maradni, Róla beszélgetni.
- Jézus ámulatba ejti a tanítómestereket. Azt gondolhatjuk, hogy olyan dolgokat tud, mond az Atyáról, olyan fontos kérdéseket tesz föl, amelyeket a tanítómesterek csodálkozva hallgatnak.
- Amikor szülei rátalálnak, teljes természetességgel válaszol nekik.
- Mégis engedelmesen elmegy haza, Máriának pedig bőven van min gondolkodnia.

Beszélgessünk arról, mit jelent számunkra az, hogy Jézus Isten Fia! Hangsúlyozzuk, hogy ebből a történetből egyértelművé válik: Jézus nem olyan, mint mi vagyunk. Amit tesz, azt nem mérhetjük a mi emberi mércéinkkel. Magunkat sem hasonlíthatjuk hozzá. Bármikor beszélünk róla, úgy kell rá gondolnunk, mit Isten Fiára.

Istennel való nagy találkozásélményünk azonban nekünk is lehet: mi is megélhetjük a hozzá tartozás örömét. A keresztségben Isten minket is gyermekévé fogad.

Készítsünk a tanulókkal párbeszédet a tankönyvi feladat alapján! Lehet ez órai feladat, és akár spontán szóban eljátszható, de lehet írásbeli munka is.

Az Igaz vagy hamis? feladat megoldása

Jézus szülei gyermekük születése óta nem jártak Jeruzsálemben, mert félték Heródestől. *H*

A család most az egész ünnepi hetet Jeruzsálemben töltötte. *I*

A zarándokcsapatban Jézusnak több rokona is ott volt. *I*

Este, táborveréskor jöttek rá, hogy Jézus nincs velük. *H*

Az útitársak elmondták, hogy Jézus Jeruzsálemben maradt a templomban. *H*

Egy egész álló napig keresték Jézust, végül a templomban találták meg. *H*

Jézus ezek után ottmaradt Atyjának házában. *H*

Mária nem értette azt, amit Jézus az Atyáról mondott, de soha nem felejtette el. *I*

Énekjavaslat

EÉ 276: Mondjatok dicséretet...

ZÉ 161: Zarándokének

38. Közétek tartozom-e? – Jézus Názáretben (Lk 4,14–30)

Teológiai alapvetés

Jézus Názáretben egy sajátos liturgia szereplője lesz. A zsinagógai istentisztelet egy pontján felkérlik őt, hogy olvasson fel az Írásokból. Ézsaiásból való idézetében megáll az előtt a mondat előtt, amely Isten bosszúállásáról szól. A kezdeti helyeslés váratlanul fordul ellenséges hangulatba, aminek a vége az, hogy majdnem megölik.

A történetben a názáretiek tragikus módon nem tudnak elszakadni az általuk ismert embertől. Jézus idegen. Nem „kezelhető”, nem besorolható közénk. Közénk tartozik, de másképp. Emberré lett, és idegensége abból fakad, hogy mi már elvesztettük emberi identitásunkat.

„Programja” azonban teljesen az ember felé fordul. Csak elég szegénynek, fogolynak, vaknak és megkínzottnak kell lenni ahhoz, hogy meg tudjuk érteni.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A zsinagógai istentisztelet keretében más és más gyülekezeti tagot szólítanak föl felolvasni. Jézus magára értelmezi Ézsaiás próféciaját, de hagyja az eredeti prófécia Isten bosszúállására vonatkozó részét.

Fogalmak

zsinagóga, bibliai tekercs

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Feszültség, amellyel a názáretiek Jézus megszólalását várják.

Kudarcézés van a szólás mögött: senki nem próféta a maga hazájában.

A názáretiek megsértődnek Jézus szavain, azon, hogy nem tesz köztük csodát.

Kérdések, amelyeket föl kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mit jelent Jézus mondata az írás beteljesedéséről?

Kikre vonatkozik a felolvasott örömhír?

Miért nem olvassa végig Jézus az ézsaiási próféciaját?

Miért reagálnak a názáretiek ennyire hevesen Jézus mondataira?

Vajon mi fölismerjük, amikor Jézus örömhíre a mi fülünk hallatára hangzik?

Javasolt óramenet

Képzeljük el magunkat húsz év múlva. Kiből mi lesz? Most képzeld el, hogy a barátod vagy éppen az, akit most nem szeretsz annyira, híres színész lesz. Érettségi találkozóra jöttök össze, és megérkezik a sztár. Hogy fogadjuk? Hogy köszöntjük? Milyen szerepet szánánk neki az estén? Ki ülne mellé? Miről beszélgetnénk vele?

A képrejtvény megfejtése: *Senki sem próféta a maga hazájában.*

Ennek a közmondásnak az értelmezésével indítsuk az órát. Beszéljessünk róla, mit jelent ez a közmondás, kire vonatkozik ebben a hétköznapi értelemben a próféta kifejezés. Készíthetnek a tanulók rövid hétköznapi jelenetet, amelyben ez a mondat elhangozhat.

Helyezzük el a történetet a názáreti zsinagógában. Tisztázzuk, mi a különbség az előző leckében tárgyalt templom és a zsinagóga között, milyen szerepet tölt be a zsinagóga a Jézus korabeli zsidóság életében.

A zsinagóga görög szó jelentése: 'gyülekezet'. Ezzel a szóval fordítja a Septuaginta a héber *edah* vagy *kahal* szavakat. Az újhéber nyelv, a judaizmus ma a zsinagógát *bet kneset*nek, a gyülekezés házának vagy *bet tefillah*nak, az imádság házának nevezi.

Mondjuk el, hogyan szólítják föl Jézust felolvasni, érzékeltessük a várakozás feszültségét, hiszen a názáretiek hallottak már híreket arról, hogy Jézus tanít és gyógyít.

Olvassuk föl Lk 4,18–19-t, majd lassan tegyük hozzá a 20. verset.

Kérdezzük meg a diákoktól mint a zsinagóga hallgatóságától, mi a véleményük? Mit is hallottak? Kitől? Mire számítanak most? Vajon hogyan fogja Jézus magyarázni a názáretiek előtt jól ismert próféciaát? Ez után olvassuk el a 21. verset.

Négy kérdést, feladatot csatoljunk ehhez a szövegrészlethez:

- Mit jelent Jézus mondata az írás beteljesedéséről?
- Keressenek a diákok olyan, már tanult történeteket, amelyek köthetők a felolvasott próféciahoz!
- Figyeljék meg a szövegben, hogy kik azok, akiknek ez az evangélium (jó hír) szól!
- Tanítsuk meg a párhuzamos igehelyek, illetve visszautalások keresését! Keressük meg együtt az eredeti ézsaiási helyet (Ézs 61,1–2), és hasonlítsuk össze a lukácsi idézettel. A tankönyvi feladat alapján gondolkodjunk a különbségekről.

A történet második feléhez négy cédulát helyezünk a táblára:

Egyetértés	Örömteli csodálkozás	Kétkedő csodálkozás	Felháborodás
------------	----------------------	---------------------	--------------

Csoportmunkában olvassák a tanulók a 22–30. verseket, és azonosítsák be a fenti érzéseket. Mely versekben melyikről olvasunk?

Beszéljessünk együtt arról, vajon mi okozza a fordulatot? Mutassunk rá, hogy az első, egyetértő gondolat még szólhat annak, hogy igen, hasonló híreket kaptak már ők is Jézusról. Örülnek annak, amit mond, hiszen nagyon erős messiásvárás él az emberekben, és örömmel hallgatják a kegyelem hirdetését.

De hamar megszólalnak a kétkedő hangok, akik nem Isten Fiát, hanem József fiát látják benne, akik kétkednek, talán irigykednek is. Jézus tudja, hogy csodát várnának tőle bizonyítékként, de épp kétkedésük miatt nem tesz csodát. Keressük meg a párhuzamos mondatot erről Mt 13,58-ban!

Végül figyeljük meg, hogy milyen gyorsan eljut a názáreti közösség odáig, hogy Jézus halálát kívánják! Nem tudják elfogadni, hogy az, akit gyerekkora óta ismernek, aki úgy tűnt, egy közülük, most messiási elhivatottsággal jöjjön közéjük.

Kanyarodjunk vissza személyes élményeinkhez, és tegyük fel magunknak a hajóács kérdését: Vajon mi fölismerjük-e, ha Jézus szól hozzánk? Vajon elfogadjuk-e tőle, amit mond?

A Ki gondolkodhatott így? feladat megoldása

„Hazamegyek oda, ahol felnőttem. Rég nem láttam őket.” – *Jézus akkor, amikor Názáretbe megy.*

„Hallottam már egyet s mást erről az emberről, kíváncsi vagyok, hogyan magyarázza az igét!” – *A zsinagógai elöljáró, aki felolvasni szólítja Jézust.*

„Remélem, tesz valami csodát, ahogy Kapernaumban is történt.” – *Egy názáreti gyülekezeti tag, aki várakozással néz Jézus látogatása elé.*

„Felháborító, amit ez az alak csinál! Nem olvassa végig az igét, és aztán magára érti? Kész istenkáromlás!” – *Egy csalódott gyülekezeti tag, aki elkergetné Jézust.*

„Nem gondoltam, hogy ennyire elzárkóznak, és hogy Isten szava ennyire vad indulatokat ébreszt bennük!” – *Jézus, amikor kiűzi őt a városból.*

Énekjavaslat

EÉ 360: Jézus, édes emlékezet...

ZÉ 152: Minden széthullik

MI A KERESZTÉNYSÉG LÉNYEGE?

39. Kit vár(t) a zsidóság? – Messiási próféciák (Ézs 9,1.5–6; Ézs 42,1–4; Mik 5,1; Zak 9,9–10)

Teológiai alapvetés

„Te vagy-e az eljövendő, vagy mást várjunk?” – kérdezi Keresztelő János a Názáreti Jézustól (Mt 11,3). A válasz Jézus részéről azonban nem egy egyszerű és egyértelmű igen, hanem egy, a kortársak számára minden bizonnyal ismerős idézet Ézsaiás könyvéből: „*Vakok látnak és bénák járnak, leprások tisztulnak meg, és süketek hallanak, halottak támadnak fel, és szegényeknek hirdettetik az evangélium (...).*” A zsidóság hagyományában Jézus korára tehát már evidens, hogy az eljövendő üdvkorszak beköszöntét ezek a jelek, események kísérik.

Az 1. századi Palesztinában Jézus korára igen felerősödött a messiásvárás: ennek elsősorban politikai okai voltak. Az elnyomó római hatalom agresszív jelenléte kiélezte a korábbi évszázadok teológiai kérdésselvetéseit. Jöhet-e végre egy új kor, trónra ülhet-e egyszer egy igazságosan uralkodó király, aki törvényesen jár el a szegények védelmében? Megvalósulhat-e vajon az, amelyet Nátán próféta hirdetett meg Dávidnak: trónja szilárdan fog állni, és örökké megmarad? (2Sám 7)

Felvetődik a kérdés, hogy mikor is kezdődött el a messiásvárás gondolatainak kibontakozása. A kezdetek még a száműzetés előtti idősakra nyúlnak vissza, de a messiás érkezésének reménye a Kr. e. 5. századtól erősödik föl. A babiloni fogság időszaka után a hazatérők, ország-újraalapítók számára nem volt kérdés: továbbra is egy nagybirodalom provinciájaként élhet csak tovább a zsidóság a saját földjén. Királya nem lehet, de a nép a szellemi-lelki vezetését a főpapok, vallási vezetők – adott esetben a próféták – vállalhatják magukra. Az évszázadok során azonban egyre nagyobb hangsúly került arra a régi ígéretre, hogy eljön egy új Dávid, aki jó pásztorként vezet és védi a népét. Zsoltárokból énekeltek meg ezt az új korszakot, de a Krónikák két könyvében is Dávid ideális személye fémjelzi a jó és igazságos hatalmat. Az üdvkorszak képei egy ideális világot tárnak elénk: a farkas a bárányal együtt lakik (Ézs 11,6); beköszönt a béke korszaka, tele lesz a föld Isten ismeretével (11,9); a nép bőségben él, háborítatlan nyugalomban. Ilyen várakozások, remények régebben is éltek a zsidóság körében, de ekkor, a perzsa időszakban, majd a hellenizmus korában színesebb, gazdagabb teológiai hagyomány alakult ki.

Megfigyelhetjük, hogy az Ószövetség messiási szövegei (Ézs 7,14–16; 9,1–6; 11,1–10; Mik 5,1–5; Zak 9,9–10) nem beszélnek konkrétan a messiásról: érdekes módon ez a szó nem is szerepel bennük. Ugyanakkor az Ótestamentum messiási jelleg nélküli személyeket nevez messiásnak: királyokat, főpapokat és prófétákat (lásd Saul, Dávid felkenése; Zsolt 89; 110). Egy különleges személy Círusz, akit – mint a babiloni fogságból „szabadító” perzsa királyt – Második Ézsaiás határozottan messiásnak nevez (Ézs 45,1). Az Ószövetség az eljövendő messiás konkrét személyéről nem nyilatkozik, a kérdés nyitva marad – minden egyes korban újra aktualizálódik. Az azonban tény, hogy ő egy hús-vér ember, politikai, szellemi vezető, akinek prófétai és papi „karakterjegyei” is lesznek.

A messiásvárás gondolata egyrészt restaurációs törekvés: vagyis a régi hagyományhoz való visszatérés útja, de ugyanakkor utópia is: valami egészen újnak, csak a fantázia és a remény számára megfogadhatónak a befogadása.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A messiási prófécia tartalma, mondanivalója
Jézus korának reménye: a római uralom alóli szabadulást várták

Fogalmak

Messiás, Krisztus, Felkent; Messiási prófécia

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A várakozás élménye, feszültsége, reményei, elvárásai, csalódásai

Kérdések, amelyeket föl kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mit ígér Isten a messiási próféciaikon keresztül?
Azt várjuk-e a Messiástól, amit ő hozni, adni akar?
Miért nem fogadja el a zsidóság Jézust Megváltójának?

Javasolt óramenet

A képek segítségével beszéljünk az óra elején a gyerekek várakozásélményeiről. Járjuk körül a következő aspektusokat: türelmetlenség (Meddig kell még várni?), elképzelések (Milyen lesz?), elvárások (Szerintem ilyennek kellene lennie...), csalódások (Nem ilyennek képzeltem...). Gyűjtsünk konkrét szituációkat, amelyeket a gyerekek elő is adhatnak.

A fejezet elején mondjuk el a diákoknak, hogy a következő órákon keresztény hitünk alapjairól, Jézus életének kulcsfontosságú eseményeiről lesz szó.

A várakozás gondolatához kötődően beszéljünk arról, hogy a zsidóság régóta várta a megígért Messiást. Tisztázzuk, hogy mit jelent a Messiás fogalma.

Nézzük meg az Ószövetség néhány kiemelt messiási prófeciáját. A tankönyvi feladatokon keresztül beszéljünk arról, hogy a Messiás:

- Betlehemben születik, Júda nemzetségéből, uralkodni fog Izraelen, öröktől fogva volt;
- érkezése öröm lesz, királyként fogadják, de ő alázatos;
- világosságot és békességet hoz, gyermekként érkezik, de hatalmas lesz és igazságos;
- szolgaként érkezik, szelíd, irgalmas, törvényt hirdet.

A kiegészítő feladat megoldása

Örvendj nagyon, Sion leánya, ujjongj, Jeruzsálem leánya! Királyod érkezik hozzád, aki igaz és diadalmas, alázatos, és számaron ül, számarcsikó hátán.

A párosítós feladat megoldása

<i>Csodálatos Tanácsos</i>	<i>Örökkévaló Atya</i>
<i>törvény, igazság</i>	<i>féltő szeretet</i>
<i>uralom, béke</i>	<i>árnyék, világosság</i>
<i>Erős Isten</i>	<i>Békesség fejedelme</i>

Tisztázzuk, hogy Jézus születésének idején milyen viszonyok jellemezték Palesztinát, és hogyan erősödik fel a messiási várakozás. Játsszunk el a gondolattal, hogy milyen beszélgetés zajlik egy korabeli családban, miután fiúgyermek született. A beszélgetésben részt vehetnek szülők, nagyszülők, rokonok, barátok, szomszédok (csoportlétszámtól függően).

Az eddig Jézusról tanultak alapján gondoljuk végig, mennyire téves volt a korabeli zsidóság elvárása Jézus felé! Vajon mi nem hasonlóan gondolkodunk? Úgy, hogy e világi igényeink kiszolgálását várjuk tőle? Mi mindent szoktak a gyerekek imádságukban Jézustól, Istentől kérni?

Végül a hajóács segítségével vessük fel, hogy a zsidóság minden várakozása ellenére nem ismeri fel Jézusban a Messiást, s a mai napig várja a Szabadítót. Ahogy Jézus korában, úgy ma is azt várják, hogy itt a Földön valósuljon meg Isten országának teljes békessége. (Érdekes ennek a témának utánaolvasni a www.zsido.hu és a www.zsido.com honlapokon.) Ezen a ponton válik ketté a zsidóság és kereszténység útja. A kérdésre sok tekintetben még nem tudunk válaszolni, jelezzük a diákoknak, hogy a következő fejezetben több pontot találunk majd, amely egy-egy okot megmutat nekünk.

Énekjavaslat

EÉ 133: Ó jöjj, ó jöjj, Immánuel...

ZÉ : 21: Ó jöjj, ó jöjj, Immánuel...

40. Hogyan érkezik Jézus közénk? – Angyali üdvözlet (Lk 1,26–38; Mt 1,18–25)

Teológiai alapvetés

Jézus születésének történetét két hagyományból, a Máté-féle és a Lukács-féle változatokból ismerhetjük meg az Újszövetségben. Fontos tanítási szempont, hogy ezeket nem szabad összekeverni.

A Lukács-féle történet békés. Az események Keresztelő János születésével indulnak. Zakariás pap hírt kap fia születéséről. Felesége, Erzsébet terhességének hatodik hónapjában kapja rokona, Mária Názáretben a hírt, hogy gyermeke lesz. Ezután ő elmegy Erzsébethez, és Keresztelő János születéséig ott is marad. Ezután visszatér Názáretbe. Már nagyon közel van a szüléshez, amikor megérkezik az a rendelet, hogy Betlehembe kell utazniuk az Augustus-féle népszámlálás miatt. Ezeknek az eseményeknek kortörténeti hátterét itt nincs lehetőségünk végigmondani, de Lukács számára fontos jelzés, hogy egy forrongó politikai helyzetben József engedelmes. Lukács kicsit kielezi a kis család számkivetettségét azzal, hogy a vendégfogadóban nem volt számukra hely. A valóságban minden bizonynyal rendezettebb volt egy tiszta, félreeső helyen szülni, mint egy túlszűfolt fogadóban.

Lukács szociális karaktere a pásztorokkal láttatja elsőként a Megváltót, akik némileg számkivetet-

tek, szegények és megvetettek voltak. Ők a kegyesség szép útját járják be, amikor készek utánajárni annak az üzenetnek, amelyet Istentől kaptak.

József betölti a mózesi törvényeket is, amikor a kisfiú megszületik. A nyolcadik napon körülmetéli, a hatodik héten pedig bemennek Jeruzsálembe, a templomba, hogy bemutassák Jézust. Ezután hazamennek Názáretbe.

Ebben a történetben nincsenek napkeleti bölcsek, Heródes, gyerekgyilkosság és menekülés Egyiptomba. Ez egy békés történet.

A Máté-féle verzió zaklatottabb. A zsidó hagyományú olvasók számára fontos lehetett, hogy a történetet József szempontjából írja le. Mária váratlan várandósága ugyanazt a helyzetet teremti meg, mint amelyről Jn 7-ben olvasunk. A menyasszonyságban megesett – ott tetten ért – nőnek kijáró büntetés volt a megkövezés, a férjes asszonyt ugyanilyen helyzetben megfojtották. Ez mutatja, milyen veszélyt vállalt Mária, és mutatja József nagylelkűségét is.

A történetben itt nincs népszámlálás, de nem is kell, hiszen a család Betlehemben élt eleve. Ezt mutatja, hogy csak az Egyiptomból való visszaérkezésük után keresi József a nagyobb biztonságot adó Názáretet, de talán az is, hogy a napkeleti bölcsek nem egy istállóba, hanem egy házba mennek be.

Máténál ezek a csillagjósok a zsidóság ősi ellenségének területéről érkeznek, Mezopotámiából. Ők képviselik a „népeket”, a pogányságot.

Fontos kronológiai elem a „csillag”, mely Johannes Kepler szerint a Jupiter (nagyság) és a Szaturnusz (királyság) bolygóegyüttállása a Halak csillagképben (a zsidók csillagképe).

Heródes történelmileg is jegyzett alakja szintén segíti az időbeli tájolást. Máté mondanivalójában azonban elsősorban a világi hatalom reagálását, Jézus üldözött voltát jelképezi.

Ha valaki szeretne történeti kronológiát összeállítani, akkor a következő feltételezésünk lehet:

Zakariás papék hírt kapnak arról, hogy gyermekük fog születni. Erzsébet terhességének harmadik hónapjában megérkezik rokona, Mária, aki eddigre hasonlóképpen tudja meg azt, hogy gyermeke fog születni. A hírt Názáretben kapja Gabriel angyaltól. Keresztelő János születése után a már harmadik hónapban járó Mária hazamegy, és József megtudja, hogy a menyasszonya várandós. Nem akarja megszégyeníteni, lehet, hogy ki is végeznék, el akarja engedni, de álmot lát, ezért elveszi feleségül. Kiadják az adóösszeírásra vonatkozó rendeletet, elmennek Betlehembe. Ott az istállóban megszületik Jézus. Pásztorok kapnak hírt felőle, ők jelennek meg elsőként az istállóban. A nyolcadik napon József körülmetéli Jézust, és nevet ad neki. Talán átköltöznek közben egy házba. A hatodik héten elviszik a templomba bemutatni, ahol találkoznak Simeonnal és Annával. Eközben napkeletről bölcsek érkeznek Heródes udvarába. Ez a Jézus születése utáni hatodik héttől – hiszen, ha előbb, akkor nem mentek volna el nyugodtan a Heródes palotájának szomszédságában levő templomba – két éves koráig bár mikor lehetett, de inkább ennek a szakasznak az elején volt. A gyerekgyilkosság hírére Egyiptomba menekülnek, ahonnan Heródes halála után visszatérnek Názáretbe.

Ez a változat elfeledkezik arról, hogy Lukácsnak pontos értesülései lehettek a történet egészéről, hiszen az egyik forrása talán éppen Mária. Hogy lehet, hogy ő nem emlékezett az egyiptomi útra?

Elfeledkezik arról, hogy miért akartak volna Egyiptomból visszatérni Betlehembe, hiszen nem is odavalók voltak. Lehet, hogy betlehemiek voltak, akkor az egész lukácsi történet felborul.

Elfeledkezik arról, hogy Máté esetleg – zsidóknak írva az evangéliumot – egy midrásokkal, áthallásokkal megtűzdelt történetet ír, hogy ezzel megmutassa, hogy a születés hírét elsőként a pogányok kapták, és hogy itt az új Jákób és Mózes, akikre ebből a történetből asszociálni lehet.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Isten Fia emberré lesz

A házasságtörésre vonatkozó kortörténeti tudnivalók

A két evangélium információi, Mária és József nézőpontja

Fogalmak

Angyali üdvözlés, Jézus neve

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Hihetetlennek tűnő hírek fogadása / Hiszem? Nem hiszem? Miért hiszem?
Mária és József érzései, gondolatai Gábrriel hírei kapcsán, mindkettőjük alázata

Kérdések, amelyeket föl kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért ezt az utat választja Isten arra, hogy Fiát a földre küldje?

Javasolt óramenet

Kezdjük az órát újságban található szalagcímekkel, amelyek meghökkentő híreket tartalmaznak. Vajon melyik lehet igaz és melyiknek nem adhatunk hitelt? Néhány példa a 2013. augusztus 13-i hírekből:

- Kecskék találtak rá az ellopott Jézus-szoborra Szegeden – A tolvaj nem jutott messzire a nehéz tárggyal (*igaz*)
- Több mint kétszázezer fiatal kap segítséget – Munkahelyvédelmi akciót indít a kormány (*igaz*)
- Jövő év szeptemberétől minden ötödikes diák laptopot kap – A kormány iskolai modernizációról döntött (*hamis*)
- Úgy vásárolhatunk Mercedest, mint pizzát – A megrendelést követően házhoz is szállítják a kiválasztott darabot (*igaz*)
- Az xy iskola (a mi iskolánk) tíz tanulója amerikai utazást nyert – Az evangélikus egyház ezzel is szeretné támogatni a diákok látásmódjának kiszélesítését (*hamis*)

A tankönyvben található „Angyali üdvözlés” képet nézve, figyeljünk most a bibliai történetre. Válasszanak ki a tanulók egy alakot a képekről. Állítsuk be a jelenetet egy-egy vállalkozó tanulóval a mozdulatok pontos utánzásával szoborként a tanteremben. A párbeszéd szövegét adjuk másik két gyereke kezébe, akik a két alak mögött kicsit távolabb állva megszólaltatják a jelenetet. A szobor közben megelevenedhet, gesztusokkal kísérve a mondandót. (Szereplapot lásd lejjebb, önállóan nyomtathatóan, fénymásolhatóan!)

Gábrriel: „Üdvözlégy, kegyelembe fogadott, az Úr veled van!” (*Ezután vár, és figyelni Máriát.*)

Mária: (*megdöbben, és fontolgatta, mit jelenthet ez a köszöntés, de nem szól.*)

Gábrriel: „Ne félj, Mária, mert kegyelmet találtál az Istennél! Íme, fogasz méhedben, és fiút szülsz, akit nevezd Jézusnak. Nagy lesz ő, és a Magasságos Fiának mondják majd; az Úr Isten neki adja atyjának, Dávidnak a trónját, ő pedig uralkodik a Jákób házán örökké, és uralkodásának nem lesz vége.”

Mária: „Hogyan lehetséges ez, mikor én férfit nem ismerek?”

Gábrriel: „A Szentlélek száll reád, és a Magasságos ereje árnyékoz be téged, ezért a születendőt is Szentnek nevezik majd, Isten Fiának. Íme, a te rokonod, Erzsébet is fiút fogant öregségére, és már a hatodik hónapjában van az, akit meddőnek mondanak, mert az Istennek semmi sem lehetetlen.”

Mária: „Íme, az Úr szolgálóleánya: történjék velem a te beszéded szerint!”

Fogalmazzák meg a gyerekek azokat a kérdéseket, gondolatokat, amelyek Máriában felmerülhettek. Ezeket Mária mögé állva mondják ki. A tankönyvi jegyzetlapra gyűjtsék ki azokat az érzéseket, ame-

lyeket Máriában felfedeztünk: megdöbben, meglepődik, értetlen, engedelmes, beleegyező. (A Józsefre vonatkozó részt majd később töltjük ki.)

A házasságtörésre vonatkozó kortörténetet megemlítve, gondolkodjunk el a hajóács kérdésén. Beszélgessünk arról, hogy milyen feszültséget okozhatott József és Mária között az, ami történt. Milyen nehézségekkel kell szembenézniük? Ezután térjünk rá a Mt 1,18–25-re, és töltsük ki a feladat Józsefre vonatkozó részét. (József igaz ember, felháborodik, végül engedelmeskedik Istennek.) Képzeljük el azt a beszélgetést, amely József álma után kettejük között folyhatott.

Olvassuk el újra mindkét szövegrészt, és gyűjtsük ki belőle, mit tudunk meg a születendő gyermekről.

Lukács:

- Jézus
- Magasságos Fia
- nagy lesz
- Dávid trónján uralkodik örökké
- a Szentlélek erejéből
- szent lesz

Máté:

- Jézus
- Szentlélektől fogant
- ő szabadítja meg népét bűneiből

Gondoljuk végig, hogy miért választja Isten ezt az utat, hogy Fiát így küldi a Földre közénk. Mutassuk meg, hogy így egészen olyanná válik, mint mi, és egészen közel jön hozzánk.

Beszélgjünk Jézus nevének jelentéséről. Az óra végi rejtvenyfeladatok is Jézus neveire vonatkoznak: *Velünk az Isten = Immánuel.*

A mondatpárosítás megoldása

*Üdvözlégy, kegyelembe fogadott,
Ne félj, Mária,
Íme, fogansz méhedben,
Nagy lesz ő,
A Szentlélek száll reád, és a
Magasságos ereje árnyékoz be téged,
Íme, az Úr szolgálóleánya:*

*az Úr veled van!
mert kegyelmet találtál az Istennél!
és fiút szülsz, akit nevezz Jézusnak.
és a Magasságos Fiának mondják majd.*

*ezért a születendőt is Szentnek nevezik majd...
történjék velem a te beszéded szerint!*

Énekjavaslat

EÉ 149: Ó jöjj, ó jöjj, üdvözítő...

ZÉ 19: Ó jöjj, ó jöjj, üdvözítő...

Fénymásolható feladat

----- ✂

Gábrriel: „Üdvözlégy, kegyelembe fogadott, az Úr veled van!”(Ezután vár, és figyelni Máriát.)

Mária: (megdöbben, és fontolgatta, mit jelenthet ez a köszöntés, de nem szól.)

Gábrriel: „Ne félj, Mária, mert kegyelmet találtál az Istennél! Íme, fogansz méhedben, és fiút szülsz, akit nevezsz Jézusnak. Nagy lesz ő, és a Magasságos Fiának mondják majd; az Úr Isten neki adja atyjának, Dávidnak a trónját, ő pedig uralkodik a Jákób házában örökké, és uralkodásának nem lesz vége.”

Mária: „Hogyan lehetséges ez, mikor én férfit nem ismerek?”

Gábrriel: „A Szentlélek száll reád, és a Magasságos ereje árnyékoz be téged, ezért a születendőt is Szentnek nevezik majd, Isten Fiának. Íme, a te rokonod, Erzsébet is fiút fogant öregségére, és már a hatodik hónapjában van az, akit meddőnek mondanak, mert az Istennek semmi sem lehetetlen.”

Mária: „Íme, az Úr szolgálóleánya: történjék velem a te beszéded szerint!”

----- ✂

Gábrriel: „Üdvözlégy, kegyelembe fogadott, az Úr veled van!”(Ezután vár, és figyelni Máriát.)

Mária: (megdöbben, és fontolgatta, mit jelenthet ez a köszöntés, de nem szól.)

Gábrriel: „Ne félj, Mária, mert kegyelmet találtál az Istennél! Íme, fogansz méhedben, és fiút szülsz, akit nevezsz Jézusnak. Nagy lesz ő, és a Magasságos Fiának mondják majd; az Úr Isten neki adja atyjának, Dávidnak a trónját, ő pedig uralkodik a Jákób házában örökké, és uralkodásának nem lesz vége.”

Mária: „Hogyan lehetséges ez, mikor én férfit nem ismerek?”

Gábrriel: „A Szentlélek száll reád, és a Magasságos ereje árnyékoz be téged, ezért a születendőt is Szentnek nevezik majd, Isten Fiának. Íme, a te rokonod, Erzsébet is fiút fogant öregségére, és már a hatodik hónapjában van az, akit meddőnek mondanak, mert az Istennek semmi sem lehetetlen.”

Mária: „Íme, az Úr szolgálóleánya: történjék velem a te beszéded szerint!”

41. Hogyan várjuk Jézust? – Mária és Zakariás éneke (Lk 1,39–56; Lk 1,67–79)

Teológiai alapvetés

Bár némileg úgy tűnik, hogy a zsidóság Krisztus-várása távol esik tőlünk, érdemes felfedezni, hogy ezeken az énekeken mennyire átüt az igazságosság, a társadalmi rendeződés ősi vágya. A korabeli messiásvárás és a jézusi mondanivaló összeütközése gyakori téma az evangéliumokban. Ennek jellemző megfogalmazása az, hogy a váradalmak teljesültek, de egészen másképp, mint ahogy ezt a várakozók gondolták. Jézus sokkal inkább az emberi identitás, az élet teljessége és az örökkévalóság felé koncentrált, és miközben nagyon is odafigyelt a hétköznapi igazságosságra, ezt elsősorban nem nagyhatalmi összefüggésekben, hanem a napi jócselekedetek és a belső szabadság megélése tekintetében tartotta fontosnak.

Mária és Zakariás éneke a Jézus korabeli zsolnártérszet csodálatos darabjai.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Mária, Erzsébet és Zakariás rokonsága
Keresztelő János Erzsébet és Zakariás gyermeke
A Szentlélek jelenléte a történetben

Fogalmak

Magnificat, advent

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Az énekekben megjelenő öröm

Kérdések, amelyeket föl kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Jézus már eljött, mégis várjuk évről évre. Miért?
Hogyan élhetjük meg mi az adventi időt?

Javasolt óramenet

Idézzünk föl óra elején olyan helyzeteket, amikor énekelni, dudorászni, füttyörészni szoktunk magunkban vagy akár együtt. Hivatkozhatunk népdalainkra, de nemzeti Himnuszunkra is. Figyeljük meg, hogy érzéseinket, a bennünk lévő örömet vagy feszültséget sokszor és szívesen adjuk ki magunkból énekekben. Ősi kifejezésmód ez, nagy erő van benne. Így figyelünk a mai órán két énekre.

Beszélgessünk a képekről a tankönyvi kérdések alapján. Ez után mondjuk csak el Mária és Erzsébet találkozásának történetét. Tisztázzuk, hogy milyen rokoni kapcsolat van Mária és Erzsébet között, valamint

hogy Erzsébet gyermeke lesz Keresztelő János. A bibliai szövegben figyeljük meg, hogyan hat Erzsébetre Mária érkezése. Mit jelent az, hogy Erzsébet megtelt Szentlélekkel? Mit tudunk meg a szövegből Máriáról, születendő gyermekéről és Erzsébet gyermekéről? Hangsúlyozzuk ki a történetben megjelenő örömet.

A tankönyvben található *Magnificat* ének megtanulásával folytassuk az órát. Ez gyakorlatilag Mária válasza Erzsébet szavaira, a hálaadás hangja. A gyermekek számára tartalmilag nehezebben megragadható szövegben való elmélyedést hatékonyan segíti a dallam.

A 46–50.versekkel foglalkozunk mélyebben a tankönyvi feladat segítségével. Fogalmazzuk meg, hogyan valósulnak majd meg a kiemelt gondolatok Mária életében, és mit jelentenek a mi életünkben!

Zakariás énekében két szempontra figyeljünk: Mit tudunk meg belőle Jézusról, és mit Keresztelő Jánosról. Lássuk meg, hogy János megszületésével közelebb kerülünk az ígéretek beteljesedéséhez.

A feladat megoldása

Mit jelent ez Mária számára, hogyan valósul majd meg az ő életében?	Magnificat	Mit jelenthet ez a mi életünkben?
<p><i>Isten kiválasztotta Máriát</i></p> <p><i>Mária boldogsága nagyon sok szenvedéssel is jár majd, amit édesanyaként át kell élnie</i></p> <p><i>Jézus születésének csodája</i></p>	<p>Ránk tekint az Isten</p> <p>Boldognak mondanak minket</p> <p>Nagy dolgokat tett velünk a Hatalmas</p>	<p><i>Számon tart minket, nevünkön szólít</i></p> <p><i>Lásd Boldogmondások, amelyekről már idén tanultunk</i></p> <p><i>Isten teremtett minket, gyermekei vagyunk, gondunkat viseli, és megvált minket</i></p>

A hajóács kérdései kapcsán beszélgetünk a mi személyes Jézus-várásunkról, az adventi idő szerepéről.

A *Ki mit mondott?* feladat megoldása (a feladat segít még egyszer a két ének tartalmára koncentrálni és sok párhuzamot észrevenni):

Áldotta Istent (M 46, Z 68)

Üdvözítőt adott nekünk az Isten. (Z 69)

Régi ígélet teljesül (M 54–55, Z 73)

Nemzedékek emlékeznek majd rá (M 48)

Irgalmasan cselekszik Isten (M 54, Z 72)

Megszabadít Isten az ellenségtől (M 52, Z 71)

A gyermek János próféta lesz, a Messiás útjának előkészítője (Z 76)

A *Ki mondta, kiről, kinek?* feladat megoldása

Ki mondta?	Mit?	Kiről?/Kinek?
<i>Erzsébet</i>	Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhed gyümölcse!	<i>Máriának, Jézusról</i>
<i>Mária</i>	Magasztalja lelkem az Urat, és az én lelkem ujjong Isten, az én Megtartóm előtt.	<i>Istennek</i>

<i>Zakariás</i>	Erős üdvözítőt támasztott nekünk szolgájának, Dávidnak házából.	<i>Istenről, Jézusról</i>
<i>Zakariás</i>	Te pedig, kisgyermek, a Magasságos prófétája leszel, mert az Úr előtt jársz, hogy előkészítsd az ő útjait.	<i>Jánosról</i>

Énekjavaslat

EÉ 38: Mária éneke: Magnificat

ZÉ : 9 Valaki így kiált

42. Miért éppen a pásztorok? – A pásztorok látogatása (Lk 2,1–20)

Teológiai alapvetés

A népszámlálás miatt Józsefék Betlehembe mennek, mintegy 100 kilométernyi utat tesznek meg. A körülmények nem retteneteseek, de Lukács fontosnak tartja, hogy „nem volt számukra hely”, mert így mutatja meg, hogy a világból kitaszított Isten Fia már születésekor sem talált helyet.

Jól rímel erre a pásztorok szerepe, akik összhangban állnak az evangélium szociális érzékenységével. A pásztorok abban a korban a társadalom szélén álló, kissé elvadult emberek voltak, éppen azért nagyon szép, hogy az örömhír elsőként számukra szól. Az ő „sötétségben” való életük képes reagálni ennyire frissen a hírre, elindulnak, hogy megtalálják a nekik született Üdvözítőt.

Miközben Lukács történetét lehetne akár szokványosnak is tartani a kor viszonyaihoz képest, tele van jelzésekkel. A világ politikai sodrásában megjelenik Isten, akit születésétől kezdve elutasítás vesz körül, de azok, akik szegények, maguk is elveszettek, végtelen örömmel élik át, „amit pontosan úgy hallottak és láttak, ahogyan ő megüzente nekik”.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Az összeírással és a pásztorokkal kapcsolatos kortörténeti tudnivalók

A népi tradícióval szemben a pásztorok ajándéka az, hogy elmondják az angyaloktól hallott örömhírt.

Fogalmak

Adóösszeírás, Dávid városa

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Saját karácsonyi emlékek, hangulatok, érzések felidézése

A kitaszítottság, be nem fogadottság érzése

A pásztorok lelkesedése, ahogy útnak indulnak

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért fontos az, hogy a pásztorok kapnak először hírt az angyaloktól?

Vajon ma kik kapnának először hírt Jézus születéséről?

Mit jelenthet az ma számunkra, hogy szállást adunk Jézusnak?

Javasolt óramenet

A karácsonyi történet legismertebb része a pásztorok látogatása, ezért itt biztosan támaszkodhatunk tanulóink előismereteire, élményeire. Meséljenek gyermekkori karácsonyi emlékmorzsákat.

Folytathatjuk az órát a *Beszélgés a táblánál* játékkal. Kulcsszavunk a karácsonyi történet. Oszszuk kétfelé a táblát, egyik felére a kulcsszóra vonatkozó kérdéseiket, másik felére a megjegyzéseiket, illetve a kérdésekre adott válaszaikat írhatják a diákok. Fontos, hogy a végén együtt áttekintsük és megbeszéljük, hogy mi minden került fel a táblára és miért.

Mondjuk el a lukácsi történetrészt minden kortörténeti tudnivalóval színesítve. Elbeszélésünk legyen annyira szuggesztív, hogy a történet megelevenedjen a gyermekek előtt. Ha szükséges a kortörténet alapján tudatosan korrigáljuk a gyermeki és népi elképzeléseket (például a pásztorok ajándéka).

Az ökör és a szamár Ézsaiás próféciaja alapján kerül az ábrázolásokra, aki így ír: „Az ökör ismeri gazdáját, a szamár is urának jászlát, de Izrael nem ismer, népem nem ért meg engem.” (Ézs 1,3)

Óra végi összefoglalásként a tanultak tudatos átgondolása céljából írassunk útinaplórészletet József és Mária Betlehem felé vezető útjáról vagy egy kettejük között útközben elhangzó párbeszédet.

Hallgassuk meg és tanuljuk meg a *Kaláka* betlehemeséből a következő Bicskei dalt. A hajóács kérdései alapján beszélgessünk a dalról. A kottát kivetíthetjük vagy kioszthatjuk a tanulóknak (nyomtatásra előkészítve lásd lejjebb).

Az igaz–hamis feladat megfejtése:

1. H – Círénius helytartó volt.
2. I
3. H – A pásztorok azon a vidéken tanyáztak.
4. I
5. H – A pásztorok elmondták az üzenetet.

A feladat megfejtése

angyal megjelenése és szavai

Úr dicsőségének ragyogása

félelem

kisgyermek

bepólyálva

jászolban

mennyei seregek éneke

A csoport összetételétől függően Visky András ötlete alapján megfogalmazhatjuk a tanultakat egy bárány szemszögéből is.

Énekjavaslat

EÉ 138: Jertek, hívek, Jézus elé...

ZÉ 23: Az égbolt megnyílik

43. Miért éppen a bölcsek? – A napkeleti bölcsek (Mt 2,1–12)

Teológiai alapvetés

A Máté-féle történet József felől láttatja az eseményeket. Máriát egészen röviden említi. Számára fontosabb, hogy József lássa azt, hogy itt Isten cselekszik. Ugyanúgy, mint Jákób esetében, álmokban beszél vele. A zsidó olvasók miatt a férfinak kell pecsétet tenni az események igaz volta miatt.

A babiloni csillagjósok a népeket jelentik. Máté univerzális látása szerint, amikor Isten elküldte Fiát, akkor a világmindenség, a királyi hatalmak és a világ népei egyaránt megmozdulnak.

Közben a történet nagyon is emberi vonásokat hordoz. Heródes sajátos uralkodó, ebben az időben legyilkolta fiait és feleségét, mert veszélyben érezte tőlük a trónját.

Meg kell még említenünk azt a bolygóegyüttállást, amely az asztrológia eszközeivel mutatta meg, hogy Izraelben nagy király születik.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A napkeleti bölcsekkel, az ajándékokkal, a csillaggal, Heródesdel kapcsolatos kortörténeti tudnivalók

Fogalmak

bolygóegyüttállás

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A bölcsek kitartó kutatása

Heródes pánikja

Vajon hogyan fogadja József és Mária a bölcseket?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért fontos az, hogy pogány csillagászok foglalkoznak Jézus születésével?

Milyen útmutatást kapnak a csillagtól, és miért mennek Heródes palotájába?

Miért akar Heródes elmenni Jézushoz?

Kik azok az angyalok?

Javasolt óramenet

Nyúljunk vissza az előző óra eleji beszélgetésre, idézzük fel milyen háromkirályok-kép él a gyerekekben. Ahogyan az előző órán nagyon sok kortörténeti információt kaphattak, így lesz ez ezen az órán is. (Kénytelenek vagyunk leépíteni a gyermeki fantáziavilág színes elképzeléseit, de úgy, hogy közben új kapaszkodókat adunk.)

Kísérjük végig a bölcseket az útukon! Szakítsuk meg az elbeszélést a következő pontoknál:

- pogány csillagászokról van szó, tehát Jézus születése az egész világot érinti;
- a csillagászok az égboltot kutatták, minden földön túli jelre kíváncsiak voltak;
- készítsünk párbeszédet a bölcsek között, amikor úton vannak Palesztina felé (a bölcsek logikusan gondolhatják, hogy a születendő királyt a királyi palotában kell keresni);
- olvassuk el alaposan Heródes és a bölcsek párbeszédét, figyeljük meg Heródes reakcióját;
- nyúljunk vissza a már tanult mikeási próféciához, hangsúlyozzuk, hogy Heródes írástudói az ószövetségi tekercekhez nyúlnak;
- figyeljük meg, milyen feladatot ad Heródes a bölcseknek;
- készítsünk párbeszédet a bölcsek között akkor, amikor eljöttek Heródestól, és úton vannak Betlehem felé;
- a tankönyvi feladat segítségével figyeljük meg a bölcsek ajándékait;
- indítsuk el a bölcseket a hazafelé vezető úton, amely elkerüli Jeruzsálemet, de maradjunk még ott Máriával és Józseffel, írjunk egy köztük zajló párbeszédet;

Angyalok a karácsonyi történetekben:

- angyali üdvözlés
- József álmában
- A pásztoroknak jelennek meg
- A bölcseknek mondják, hogy ne térjenek vissza Heródeshez
- Józsefet figyelmeztetik, hogy meneküljön Egyiptomba

A feladat megoldása: *arany, tömjén, mirha.*

A hajóács kérdéséből kiindulva beszéljünk arról, hogy az angyalok Isten hírnökei, az ő üzenetét adják tovább az embernek. Bár általában földöntúli, szárnyas lényeknek ábrázolják őket, az isteni üzenetet sokszor hétköznapi emberek adják át nekünk.

A kiegészítő feladat megoldása

napkeletről, királyi, gyermeket, Heródes, csillag, Máriával, kincsesládáikat, tömjént, kijelentést

Énekjavaslat

EÉ 161: Ím, jászlad mellett...

ZÉ 18: Csillag gyúlt

44. Felismertük-e a Messiást? – Simeon és Anna (Lk 2,21–40)

Teológiai alapvetés

Jézus körülmetélése születése utáni nyolcadik napon történt a hagyományok szerint. A Jézus név a Jehosua vagy Józsuá héber név görögös formája.

A Jézus név jelentése: 'Isten megszabadít'. A Biblia feljegyzése szerint Jézus születése előtt isteni utasítás szölt nevelőapjához, Józsefhez: „*József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát,*

mert ami benne fogant, az a Szentlélektől van. Fiút fog szülni, akit nevezz el Jézusnak, mert ő szabadítja meg népét bűneiből.”

Másfelől Jézus neve köznapi név, amelyet abban az időben nagyon sok fiú kapott. Csak később vált szent névvé, melyre „minden térd meghajoljon”.

A templomban való bemutatás a mózesi törvények szerint a hatodik héten történt, amikor áldozatot kellett bemutatnia a kismamának. A sok hasonló pár közül találja meg Simeon őket.

Simeon énekében vázolódik fel legszebben a zsidó messiásvárás. A zsidóságban jön létre Istennek az a szabadítása, amely dicsőséget hoz a választott népnek, és egyben összegyűjti a többi népet Isten köré.

Azzal, hogy Simeon megtalálta Jézust, életének értelme teljesedett be.

Jézus megtalálása Mária számára is feladat, hiszen a kisgyermekben neki is nehéz felismerni a Megváltót. Ebben kap segítséget Simeontól és Annától.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A körülmételésre és a templomban való bemutatásra vonatkozó kortörténeti ismeretek
Simeon énekének lényeges pontjai

Fogalmak

körülmételés, áldozat

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Mennyire fontos Simeonnak, hogy megláthassa Jézust
Hogyan fogadja Mária és József mindazt, amit Simeontól hall?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Vajon mi fölismerjük-e Jézust, ráismerünk-e, amikor találkozunk vele?

Javasolt óramenet

A feladatból kiindulva mondjuk el, hogy József és Mária elviszik Jézust a templomba. Beszélgessünk a gyerekekkel arról, hogy őket mikor vitték először a szüleik, vagy milyen alkalomból láttak ők már kisgyermeket a templomban. Így kerülhet sor arra, hogy felidézzük: amikor az édesanya felépül a gyermekágyból, kb. hat hét után, szívesen elmegy a templomba, hogy hálát adjon a gyermekért, és maga is áldást kérjen. Ekkor vagy később keresztelőre hozzák a kisgyermeket.

A zsidóknak törvény írja elő, hogy a kisgyermeket körül kell metélni, és azt is, hogy mikor kell vele először megjeleníteni a templomban. Nyomozzanak a tanulók a Bibliában megadott ószövetségi hivatkozások segítségével, hogy Mária és József mely törvényeknek engedelmeskednek!

Adott Lk 2,21-hez 3Móz 12,3: „A nyolcadik napon metélik körül a fiú szeméremteste bőrét.” – nyomozzunk még tovább, hiszen itt utalást találunk 1Móz 17,12-re, ahol az Ábrahámmal kötött szövetségre bukkanunk.

Lk 2,22-t kihagyhatjuk a nyomozásból.

Lk 2,23-hoz 2Móz 13,12–15-öt találjuk: 2Nekem szentelj Izráel fiai közül minden elsőszülöttet,

amely megnyitja anyja méhét; akár ember, akár állat, enyém az. [...] 12akkor add át az Úrnak mind- azt, ami megnyitja anyja méhét. Minden állatodnak az elsőszülöttje, ha hím, az Úré. 13A számár elsőszülöttjét juhon váltsd meg. Ha nem váltod meg, szegd a nyakát. Minden ember elsőszülött fiát váltsd meg. 14És ha majd megkérdezi egykor a fiad, hogy mit jelent ez, akkor mondd el neki: Erős kézzel hozott ki bennünket az Úr Egyiptomból, a szolgaság házából. 15Mert amikor a fáraó makacs volt, és nem bocsátott el bennünket, megölt az Úr minden elsőszülöttet Egyiptomban, az ember elsőszülöttjét csakúgy, mint az állat elsőszülöttjét. Ezért áldozok véresáldozatul az Úrnak minden hímet, amely megnyitja anyja méhét, és ezért váltok meg minden elsőszülött fiút.”

Lk 2,24-hez pedig 3Móz 12,8-at: „De ha nem telik neki bárányra, akkor fogjon két gerlicét vagy két galambfiókát: egyet égőáldozatul, egyet vétekáldozatul.”

Ezek alapján a kortörténeti tudnivalókhöz írjuk be a következőt (fénymásolva ki is oszthatjuk, beragaszthatják a jegyzetlapra; lásd alább fénymásolásra előkészítve, jegyzetlap méretűre):

A körülmetélés az Ábrahámval kötött szövetség jele. Az elsőszülötteket az egyiptomi szabadulás emlékére kellett Istennek szentelni, a gyermeket két gerlicével vagy galambfiókával kellett megváltani, ezeket a templomban föláldozni.

Sokadszor lépünk be gondolatban a hittanórákon a jeruzsálemi templomba. A makettek és az alaprajzok segítségével a tanulók már jól maguk elé tudják képzelni a helyszínt. Fontos, hogy most újra tudatosítsuk, hogy nem egy mai egyterű templomi helyszínről van szó, ahol egyszerű észrevenni, ha belép valaki, hanem egy sok udvarral, helyiséggel rendelkező épületegyüttesről. A véletlen találkozásnak kicsi az esélye.

Figyeljük meg Simeont! Milyen embernek látjuk? Irányítsuk rá a figyelmet, hogy a templomban találkozunk Jézussal, a Szentlélek vezetése mellett. Olvassuk együtt a próféciáját. Mit tudunk meg belőle Jézusról? És Mária sorsáról?

Anna kapcsán eljátszhatunk a számokkal, megpróbálhatjuk megbecsülni, mennyi idős lehetett ő. Tizenkét éves kora körül házasodhatott, így $12 + 7 + 84 = 103$. Fogalmazzuk meg, mit mondhatott ő Jézusról!

Szakonyi Károly magyar drámaíró a '70-es években írt egy darabot *Adáshiba* címmel. A darabban egy család annyira el van foglalva a hétköznapi örömeivel és történéseivel, hogy észre sem veszik, hogy egyszer csak betoppan közéjük a Megváltó. Tömören utalhatunk erre a színdarabra, és elgondolkodhatunk rajta, hogy velünk vajon mi a helyzet. Felismernénk-e a Megváltót? Simeon tudja, hogy kit vár, és ígérete van rá, hogy láthatja. Ez a lehetőség számunkra is adott! A hajóács kérdése kapcsán beszéljünk arról, hogy számunkra is az egyházhoz, a gyülekezethez tartozás, a keresztyén közösségben élés lehet segítségünkre, és a Szentlélek mutathatja meg számunkra azt, hogy Jézus a mi Megváltónk is.

A feladat megoldása

1. *ahogyan az angyal nevezte őt, mielőtt még anyja méhében megfogant.*
2. *ahol bemutatták az Úrnak.*
3. *hogy nem hal meg addig, amíg meg nem látja az Úr Krisztusát.*
4. *hálát adott az Istennek, és beszélt róla mindazoknak, akik várták Jeruzsálem megváltását.*
5. *az Isten kegyelme volt rajta.*

A két idős ember alakja és a fényképek kapcsán biztassuk a diákokat arra, hogy otthon beszéljessenek a náluk jóval idősebbekkel. Fontos lehet ez a nézőpont, hogy ne ellenérzésekkel nézzék az idős embereket a templomban, hanem sok szeretettel, érezve, hogy vágnak Isten közelében lenni, és talán rácsodálkozva arra, hogy mennyi tudásuk, emléküik, élményük, találkozásuk van Istennel.

Énekjavaslat

EÉ 147: Kitárom előtted szívem...

ZÉ 2: Szívem csendben az Úrra figyel

Fénymásolható magyarázat

<p>A körülmetélés az Ábrahámval kötött szövetség jele. Az elsőszülötteket az egyiptomi szabadulás emlékére kellett Istennek szentelni, a gyermeket két gerlicével vagy galambfiókával kellett megváltani, ezeket a templomban föláldozni.</p>	<p>A körülmetélés az Ábrahámval kötött szövetség jele. Az elsőszülötteket az egyiptomi szabadulás emlékére kellett Istennek szentelni, a gyermeket két gerlicével vagy galambfiókával kellett megváltani, ezeket a templomban föláldozni.</p>
<p>A körülmetélés az Ábrahámval kötött szövetség jele. Az elsőszülötteket az egyiptomi szabadulás emlékére kellett Istennek szentelni, a gyermeket két gerlicével vagy galambfiókával kellett megváltani, ezeket a templomban föláldozni.</p>	<p>A körülmetélés az Ábrahámval kötött szövetség jele. Az elsőszülötteket az egyiptomi szabadulás emlékére kellett Istennek szentelni, a gyermeket két gerlicével vagy galambfiókával kellett megváltani, ezeket a templomban föláldozni.</p>
<p>A körülmetélés az Ábrahámval kötött szövetség jele. Az elsőszülötteket az egyiptomi szabadulás emlékére kellett Istennek szentelni, a gyermeket két gerlicével vagy galambfiókával kellett megváltani, ezeket a templomban föláldozni.</p>	<p>A körülmetélés az Ábrahámval kötött szövetség jele. Az elsőszülötteket az egyiptomi szabadulás emlékére kellett Istennek szentelni, a gyermeket két gerlicével vagy galambfiókával kellett megváltani, ezeket a templomban föláldozni.</p>
<p>A körülmetélés az Ábrahámval kötött szövetség jele. Az elsőszülötteket az egyiptomi szabadulás emlékére kellett Istennek szentelni, a gyermeket két gerlicével vagy galambfiókával kellett megváltani, ezeket a templomban föláldozni.</p>	<p>A körülmetélés az Ábrahámval kötött szövetség jele. Az elsőszülötteket az egyiptomi szabadulás emlékére kellett Istennek szentelni, a gyermeket két gerlicével vagy galambfiókával kellett megváltani, ezeket a templomban föláldozni.</p>
<p>A körülmetélés az Ábrahámval kötött szövetség jele. Az elsőszülötteket az egyiptomi szabadulás emlékére kellett Istennek szentelni, a gyermeket két gerlicével vagy galambfiókával kellett megváltani, ezeket a templomban föláldozni.</p>	<p>A körülmetélés az Ábrahámval kötött szövetség jele. Az elsőszülötteket az egyiptomi szabadulás emlékére kellett Istennek szentelni, a gyermeket két gerlicével vagy galambfiókával kellett megváltani, ezeket a templomban föláldozni.</p>

45. Félelmetes-e Isten közeledése? – Te vagy-e a Messiás? (Lk 3,1–20)

Teológiai alapvetés

Keresztelő János a Megváltót beharangozó utolsó nagy próféta, Lukács evangéliuma első részeinek meghatározó szereplője, de a többi híradás fontos figurája is.

A kezdeti kereszténység környezetében minden bizonnyal nagyobb szerepet kapott az ő mozgalma. Ha az evangéliumok szövegét alaposan megvizsgáljuk, akkor könnyen lehet, hogy a történet – ha történet egyáltalán – negatív üzenetei mintegy reagáltak erre mondván, Keresztelő Jánostól el kell jutni Krisztusig. Ebben az értelemben nem csupán egyik személytől a másikig, hanem az egyik gondolkodástól, mozgalomtól a másikig.

Ugyanígy könnyen lehet, hogy az evangéliumok Keresztelőről szóló szövegei nem csupán – az egyház által ma hangsúlyozott – pozitívumokat emelik ki, hanem elhatárolódások, de legalábbis értékítéletek.

Hogy ennek történeti alapja is van, azt jól mutatja az Apostolok cselekedeteinek az a részlete, amikor Pálék Efezusba érkeznek (18,24kk) Apollós, egy alexandriai zsidó után, aki maga is megrekedt Keresztelő János tanításánál. Akvila és Priscilla segítik őt abban, hogy eljusson gondolkodásában Krisztusig. Az ő tanítványai azonban megragadnának a Keresztelő János-féle kerstésnél, és az ebből fakadó hitbeli gondolkodásnál, ha Pál nem beszélne a Szentlélekről nekik. Így válik egyértelművé az evangéliumok szándéka is. János Krisztushoz vezet ugyan, de figyelmeztet: akik Jánoshoz tartoznak, még nem keresztények.

Ha ezeknek a történeteknek nem a dramatikus vonásait, hanem a kérügmátikus szándékait helyezzük homloktérbe, akkor a komplex mondanivaló nem pusztán méltatja Keresztelő személyét, hanem az általa formált mondanivalót elhelyezi a maga helyére, alárendeli Krisztusnak.

Lukács evangéliumában találkozunk Keresztelő születésének történetével. Zakariás pap és Erzsébet fia, akinek érkezését angyal jelenti be. Van egy kis áthallás Ábrahám történetével. Egy idős ember és egy idős asszony, nincs gyermekük, de bejelentést kapnak arról, hogy hamarosan születni fog, nagy küldetéssel. Fontos a történetben, hogy már a magzatról azt halljuk, hogy dicséri a szintén magzat Megváltót, aminek az édesanyja szavakba öntött zoltározása ad jelentést.

Eltérnek a vélemények abban, hogy vajon Keresztelőnek mennyi köze van a későbbiekben az esszénus szektához. Az öltözködése – a teveszőr ruha, a bőrvő –, a táplálkozása – sáska és erdei méz – aszkéta életmódot feltételez. A pusztában való élés lehet eufemizmus is, amelyet az esszénusokkal kapcsolatban használtak. A mondanivalójának ereje nagyon is jellemző lehet egy elkülönülő vallási csoportra. Az Isten országának eljövetele központi helyen áll az esszénus tanításban, ennek fenyegető éle különösen is. A törvények kőkemény megtartása éppen ezzel áll kapcsolatban.

A kapcsolódásokon túl nyilván találunk eltéréseket is Keresztelő János és a szekta magatartásában. Ezek közül a legfontosabb, hogy azt hirdeti, hogy a Messiás már itt van.

A tartalmi különbség érdekes módon egy azonos alakú mondatban érhető tetten leginkább. A két mondat Máténál így hangzik: „*Térjete meg, mert elközelített a mennyek országa!*” Az egyik a harmadik rész elején János szavaként, a másik a negyedik rész közepén Jézus szavaként hangzik el.

Első olvasatra úgy tűnik, mintha Keresztelő fogságba vitele arra ösztönözné Jézust, hogy folytassa ugyanazt a küldetést, amelynek során ő ellehetetlenült. A szélesebb vizsgálatban azonban kiderül, hogy Keresztelő ideje lejárt, és most kezdődik Jézus korszaka. Ez a váltás János teljes igehirdetését körülvette. Ő tudta, hogy neki bevezető szerepe van, Jézus lesz a lényeg, még ha ezt a lényegyet talán máshogy gondolta is.

A korszakváltásban azonban a mondat jelentése is megváltozik. János azt mondja: *Változzatok meg, mert jön az Úr napja haraggal, a fejsze már a fák gyökerén van, és aki nincs készen, azt baj éri!* Jézus

pedig azt: Eljött az Isten országa (bennem), ez akkora öröm, hogy meg tudja változtatni az életet. (A két jelentés mögött természetesen ott van a küldetésük számtalan eseménye is, ami útjaikat jellemzi.)

Ez érdekes hangsúlyeltolódásnak tűnik, de mi igazolja, hogy a két mondat valóban eltér, sőt ellentétes, vagy ez csupán a szeretetre éhezők belemagyarázása? Az igazolás egyik eszköze Lukács evangéliumából a názáreti prédikáció lehetne, de még erősebb János evangéliumának a kánai menyegzőről szóló, az itteniekkel párhuzamos története.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Jézus korának meghatározása Lukács adatai szerint
Keresztelő János személye, kortörténeti tudnivalók
Milyennek mutatja János Jézust, János tévedése

Fogalmak

császár, főpap, helytartó, negyedes fejedelem;
útkészítő

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A Jánost hallgató sokaság megdöbbenése, szándéka a változtatásra

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Hogyan hat ránk János igehirdetése?
Milyennek ismertük meg mi eddig Jézust?
Hogyan szólt Jézus például Zákéushoz? Vajon mit mondott volna neki Keresztelő János?
Hogyan ismerhetjük meg igazán Jézust?

Javasolt óramenet

Idézzük fel az óra elején sok osztály szokását: a diákok a teremben várják a tanárt, de mindig van „ügyeletes kém”, aki lesi, hogy mikor jön, majd berohan, és elordítja magát: „Jön a tanár!”

Ki mit csinál ilyenkor? Ki milyen érzésekkel várja az érkezőt? A többség rendezí sorait, abbahagyja a bunyót, van, aki félni kezd a feleléstől... Az, hogy ijesztő-e a helyzet, attól is függ, hogy dolgozat lesz-e, vagy helyettesítés, attól, hogy mit várnak az érkezőtől, hogy milyen viszony van közöttük.

Lukács evangélistáról tudjuk, hogy mindennek pontosan utánajárt, és törekszik arra, hogy időben is elhelyezze az eseményeket. Ennek szép példája Lk 3,1–2, ahol hét név szerepel viszonyításul. Milyen fontos időpont lehet ez, amit ennyire precízen meg kell határozni! Hiszen ez Jézus nyilvánosságra lépésének is a kezdete.

Mutassuk be János személyét, prófétai alakját, kiegészítve a kortörténeti ismeretekkel. A párhuzamos Mt 3,4-ből a tanulók keressék ki, hogyan nézett ki János, és mivel táplálkozott. Készítsenek jegyzetet a könyvbe.

Az ézsaiási prófécia kapcsán idézzük föl Zakariás énekét, aki szintén arról beszél, hogy János Jézus útját készíti majd.

Játsszunk el a gondolattal, hogy mi is elmegyünk a Jordánhoz Jánost meghallgatni. Érdekes prófétának ígérkezik, hallottuk már a városban, hogy keresztel, hát megnézzük. Ismerjük a sokszínű messiási próféciaikat, hátha ő lesz az!

Ebbe a hangulatba vág bele János szava: *Viperák fajtái!* – idézzük szuggesztíven János szavait (Lk 3,7–9), utána beszéljünk róla, milyen érzéseket, kérdéseket keltett a tanulóiban.

Foglaljuk össze, hogy János a „Mit tegyünk?” kérdésre korrekt életvitelt, cselekedeteket vár, „megtéréshez méltó gyümölcsöket”. Teljesítményünkön múlna a sorsunk.

Figyeljük meg a nép reménységét! Ebben is a kor intenzív messiásvárása fejeződik ki. Hangsúlyozzuk, hogy János egyértelműen Jézusra mutat. Figyeljük meg, hogyan beszél róla!

Végül beszéljünk János kétségeiről, amelyek később támadnak benne Jézus munkáját látva. Itt nem kell János élete végére kitérnünk, csak azt mutassuk meg, hogy még neki sem könnyű elfogadni, hogy Jézus más, mint amilyennek várta. János követel, a törvényekhez ragaszkodik, Jézus gyógyít, megajándékozik, és ebben a szeretetben lehet egészen mássá az életem.

A párosítós feladat megoldása

Tibérius – császár

Poncius Pilátus – helytartó

Heródes – negyedes fejedeleme

Annás és Kajafás – főpap

A kiegészítő feladat megoldása

Viperák fajtái! Ki figyelmeztetett titeket, hogy meneküljétek az eljövendő harag elől? Teremjétek hát *megtéréshez méltó gyümölcsöket*, és ne kezdjétek azt mondogatni magatokban: *Ábrahám* a mi atyánk! Mert mondom nektek, hogy az Isten ezekből a kövekből is tud fiaikat támasztani Ábrahámnak. A *fejsze* pedig ott van már a fák *gyökerén*: ezért minden fa, amely nem terem jó *gyümölcsöt*, kivágatik, és tüzre vettetik. Én ugyan vízzel *keresztellek* titeket, de eljön az, aki erősebb nálam, és én még arra sem vagyok méltó, hogy *saruja* szíját megoldjam: Ő majd *Szentlélekkel* és *tüzzel* keresztel titeket, *kezében* szórólapát lesz, és megtisztítja szérűjét: a gabonát csűrűbe takarítja, a polyvát pedig *megégeti* olthatatlan tüzzel.

Énekjavaslat

EÉ 140: Várj ember szíve készen... 1–2. versszak

ZÉ 20: Várlak

RÉSZISMÉTLŐ VETÉLKEDŐJÁTÉK

A Jézus születésével kapcsolatos leckék után célszerű egy órát összefoglalásra szánni, mielőtt a szenvedéstörténettel tovább haladnánk. Ezt a célt szolgálja a 45 perc alatt lejátszható vetélkedőjáték.

Három csapat játszik, egymás után kérhetnek egy-egy kérdést a táblázatból, kategória és érték megjelöléssel. A táblára egy üres hálót rajzolunk föl, és ott jelöljük, mely kérdések mentek már ki.

Ha sikerül megválaszolni a kérdést, annyi pontot kap a csapat, amennyit az ér. Ha nem, akkor annyit vonunk le tőlük. Ekkor a válaszadás lehetőségét egy másik csapat jelentkezéssel megszerezheti.

A csoportok aktuális pontszámait is a táblára írhatjuk.

	Profécia	Karácsonyi látogatók	Keresztelő János	Helyszínek	Kortörténet	Aranymondások
100	Mikeás árulja el nekünk ezt a fontos információt a születendő gyermekkel kapcsolatban (Jézus Betlehemben születik)	A hagyomány szerint hárman voltak ezek a látogatók (királyok!)	Ők Keresztelő János szülei (Zakariás és Erzsébet)	Innen indulnak a bölcsek Jézus keresésére (Napkelet)	Két uralkodó Jézus születésekor Palesztinában (Augustus császár és Nagy Heródes)	Így szólítják meg az angyalok a pásztorokat (Ne féljetelek!)
200	Ilyen nevekkkel illeti Ézsaiás próféta az eljövendő Messiást (min. 2-t) (Csodálatos, Tanácsos, Erős Isten stb.)	Ez az angyal adott hírt Máriaának Jézus születéséről (Gá브리el)	Ilyen kapcsolat van a gyermek Jézus és János között (rokonok)	Ebben a városban jelenik meg az angyal Máriaának (Názáret)	Így nézhetett ki a jászol (barlang falába vájt mélyedés)	Magasztalja az én lelkem az Urat... – így kezdődik ez az ének (Magnificat, Mária éneke)
300	A hagyomány és Ézsaiás próféta szerint ők is ott voltak az istállóban Jézus születésekor (ökör és szamár)	Ez az idős asszony a templomban beszél Jézusról (Anna)	Erre nem tartja magát méltónak Keresztelő János (hogy Jézus saruja szíját megoldja)	Itt keresik először a bölcsek a megszületett királyt (Heródes palotájában / Jeruzsálemben)	Ez a célja a népszámlálásnak (adóösszeírás)	Fejezd be a két ézsaiási félmondatot: A megrepedt nádat... a füstölő mécesest... (nem töri el; nem oltja ki)
400	Egy prófécia beteljesedését látta ez az ember a Jézussal való találkozásban (Simeon)	Ezért nem bocsátja el József a tervei ellenére Máriát (mert megjelenik neki az angyal)	Így szólítja meg János a hallgatóságát (Viperák fájzatai)	Itt kapnak hírt a pásztorok Jézus megszületéséről (Betlehemi mező)	Így nézett ki és így táplálkozott Keresztelő János (teveszőr ruha, bőr öv, sáska, erdei méz)	Jézust Immánuelnek nevezik, ami azt jelenti... (Veliünk az Isten)
500	Ezt a nehéz sorsot vetíti Simeon Mária elé, amikor a templomban találkoznak (a te lelkedet is éles kard járja majd át)	Ilyen ajándékot vittek a pásztorok (Elmondták az üzenetet, amit a gyermekről kaptak)	Milyen közösséghez tartozhatott János fiatal korában? (Qumrani közösség)	Egy pár gerlicét vagy galambfiókat áldoztak itt Jézusért (Jeruzsálemi templom)	A csillagászok szerint a betlehemi csillag... (a Jupiter és a Szaturnusz együttlátása)	Ezt mondja az angyal Józsefnek, amikor először megjelenik neki (Ne félj magadhoz venni Máriát...)

46. Ki az, aki bevonul Jeruzsálembe? – Virágvasárnap (Lk 19,28–40)

Teológiai alapvetés

Jézus bevonulása Jeruzsálembe lehetne egy szokványos ünnepi pillanat is. Máté szerint a már a városban levő zarándokok kivonulva köszöntik az újonnan érkezőket. Jézus személye azonban már jobban ismert annál, semhogy az a virágvasárnap szokványos maradhasson. János evangéliuma szerint elsősorban Lázár feltámasztása miatt érdeklődnek utána, de működésének egyik lényege, hogy ne maradjon rejtve. Lukácsnál éppen az Olajfák hegyének lejtőjén, tehát ahonnan a Messiást várták, a tanítványok kezdenek messiási énekbe. Még kívül vannak a városon, amikor a körülötte levő farizeusok – talán jó szándékúan – figyelmeztetik őt, hogy vegye észre, hogy milyen éneket énekelnek az őt követők. Jézus válasza párhuzamos a város megsiratásával kapcsolatos mondataival. A Messiás felismerése, az Istennel való békesség megtalálása lenne az egyedüli menekülés. Amikor ez a dal elhallgat, „kő kövön nem marad”. A korai kereszténység hitvallása ez Jeruzsálem pusztulásáról. Itt volt a lehetőség, de mi nem vettük komolyan.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Virágvasárnap jelképrendszere: a pálmaág, a „hossánna” köszöntés, a szamárcsikó, illetve az Olajfák hegye.

Jézus megsiratja Jeruzsálemet

Fogalmak

Virágvasárnap, hosszánna, Olajfák hegye

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A tömeg várakozása, reményei

A farizeusok viselkedése

Jézus alázata, szomorúsága

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Milyen tapasztalatokat gyűjtöttek az emberek Jézusról működésének három éve alatt?

Vajon mit várnak most a bevonuló Jézustól?

Vajon milyen érzésekkel vettek részt a tanítványok ezen a bevonuláson?

Miért siratja Jézus Jeruzsálemet?

Javasolt óramenet

Mondjuk el előre, hogy a következő órákon Jézus életének végével, szenvedéstörténetével foglalkozunk, mint keresztény hitünk középpontjával. Nézzük meg együtt, hogy mind a négy evangélium foglalkozik a kérdéssel. A címetek olvasva kiderül, hogy melyek lesznek ennek a témának a legfontosabb állomásai. Együtt fogjuk használni a különböző evangéliumok szövegeit, hiszen sokszor különböző megközelítésben írják le az egyes eseményeket, és így kiegészítik egymást.

Hidaljuk át a három év szakadékot Keresztelő János igehirdetéséhez képest. Gyűjtsük össze eddigi tanulmányaink alapján, mit tudnak a diákjaink már Jézusról.

Képzeljük magunk elé a virágvasárnapi sokaságot! Mondjuk el, hogy páska ünnepére, a zsidó húsvét ünnepére gyülekeznek az emberek a városban, és nagyon kíváncsiak, hogy vajon Jézus is eljön-e. Híre megelőzi őt, még csak közeledik a városhoz, amikor már mindenki azt beszél, hogy igen, jön, rövidesen itt lesz.

Készítsünk kis jeleneteket, beszélgetéseket, párbeszédet, amelyek a Jézust váró sokaságban folyhattak! Hívjuk föl a tanulók figyelmét, hogy minél többféle információt, véleményt szöjjenek bele ezekbe a beszélgetésekbe, és igyekezzenek visszaadni a várakozásteli hangulatot is. Majd pedig „az út mentén állva” adjuk elő a párbeszédet, jeleneteket!

Ezután irányítsuk figyelmünket a közeledő Jézusra, arra a jelenetre, amikor számára ül. Adjunk belső hangot a tanítványok meglepetésének, kérdéseinek, csodálkozásának!

Keressük meg Jn 12,12–15-ben a bevonulás jellegzetes jeleit, mondjuk el ezek jelképes értelmét. Gondolkodjunk együtt azon, miért nem vállalja Jézus a „sztár” szerepét! Láttassuk meg, hogy a sokaság a hadvezér-messiást várta volna benne, aki most végső harcot kezd a rómaiak ellen. Jézus azonban a halála felé indul, mert tudja, hogy ez a valódi szabadítás útja. Szomorúan látja, hogy félreértik, nem ismerik fel valójában. Ezt a gondolatot találjuk meg a Jeruzsálem megsiratásáról szóló szakaszban, amelyet önálló szövegfeldolgozásként adhatunk tanítványaink elé. Az ünnepnap a pálmaágakról kapta a nevét, amellyel Jézust fogadták.

A történetben ki érezhetett, gondolhatott így? feladat megoldása

Érzés, gondolat	Ki érezhette, gondolhatta?
Hát nem fura, hogy pont egy szamárcsikóért küld minket?!	<i>Jézus tanítványai</i>
Miért pont az én állatomat viszik el?	<i>A szamárcsikó gazdája</i>
Rakjuk rá a felsőruháinkat!	<i>Tanítványok</i>
Ha tudnátok, hova vezet ez az út...	<i>Jézus</i>
Mit kiabál ez a tömeg?!	<i>Farizeusok</i>

Énekjavaslat

EÉ 141: Mint fogadjalak téged... 1–2. versszak

ZÉ 32: Urunk, kérünk

47. Mi történik itt? – Utolsó vacsora (Lk 22,7–23)

Teológiai alapvetés

A kereszténység egyik legfontosabb pillanata az úrvacsora szerzése. A páskavacsora szép rendjét Jézus teljesen átformálja azzal, hogy halálához köti. Alapja az a vágyódás, amellyel szeretne együtt lenni

tanítványaival. Az eredeti szó a beteljesületlen vágyakozást jelenti; Jézus valójában nem eszik velük, hanem csak adja nekik az ételt. Így köti ezt össze Isten országával, ahol ez a közösség teljes lehet. A pohár körbeadása nem volt általános, ez bensőséges összetartozásról, barátságról szól.

Az úrvacsora leírása is mutatja, hogy többről van itt szó, mint egyszerű hasonlatról. Maga a kenyér a test és a bor a vér. Lukács, aki gyakran él az emlékeztetés formájával, itt most nem arról beszél, hogy majd beszéljék el ezt, emlékeztetve egymást, hogy mi történt, hanem tegyék meg, amiről mindenki emlékezni is tud. Szépen húz így párhuzamot az Emmusi tanítványok történetével (Lk 24,13kk), akiket az ige magyarázásával emlékeztet az ígéretekre, de a valódi felismerés nem a szavak révén, hanem a kenyér megtörésekor jön létre.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A páskaünnep témája, kötött liturgiája

Az utolsó vacsora eseményei

Körösvény Jézus ellen

Júdás helyzete, szerepe

A szereztetési igék szövege

Luther tanítása az úrvacsoráról (csak amennyi a könyvben van!)

Fogalmak

Páska, kovásztalan kenyér, új szövetség, úrvacsora, szereztetési igék

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Jézus vágyakozása az asztalközösségre, a búcsúra

A tanítványok reakciója, amikor Jézus az árulóról beszél

Júdás viselkedése

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Hogyan árulhatja el Jézust az, aki három évig együtt élt vele? Miért nem tesz Jézus ez ellen, ha pedig tudja?

Mit jelent számunkra az úrvacsora?

Javasolt óramenet

Kezdjük az órát egy meglepő aprósággal: kínálunk körbe egy zacskó mogyorót! A közös „étkezés”, a „vendéglátás” élménye, a közösség ilyen módon való megélése adhatja meg a mai óra alaphangját.

Beszélgethetünk ezután röviden a tanulók családi vagy más közösségben megélt ünnepi étkezéseiről, annak adott esetben szertartásos rendjéről (például karácsonykor mindig ugyanazt az ételt készítik, vagy egy kerek születésnapon felelevenítenek képeket az ünnepelt életéből).

Így kapcsolódhatunk a páskaünnephez. 5. osztályban még nem volt tananyag az egyiptomi kivonulás, azoknál a csoportoknál viszont, ahol bővebb előismeretekkel számolhatunk, maguk eleveníthetik föl ennek az ünnepnek a lényegét. Helyezzünk hangsúlyt az ünnep kötött liturgiájára.

Figyeljük meg a lukácsi leírásban (22,7–16), hogyan készül Jézus a tanítványaival a húsvéti vacsora megünneplésére. Hívjuk fel a figyelmet a 14–15. versre: Jézus vágyakozására, arra, hogy ő tudja, ez lesz az utolsó vacsora szenvedése előtt.

Az árulóról szóló beszélgetést Máté írja le részletesebben. Keressük ki a párhuzamos Mt 26,20–24-et! Figyeljük meg a tanítványok riadalmát. Vajon hogyan tekintenek magukra és egymásra? Milyen

az, amikor hirtelen mindenki gyanús? Ezt az élményt a diákok is többször megélik, amikor testvérek között vagy az osztályban folyik „nyomozás” arról, hogy ki követett el valami rosszat. Beszéljünk a Jézus ellen kiadott körölvényről, arról, hogy Júdás már az utolsó vacsora előtt megegyezett a főpapokkal.

A hajóács kérdése kapcsán beszéljünk arról, hogy Jézus mindennek pontosan tudatában van, és azért nem tesz ellene semmit, mert tudja: így teljesítheti be azt a feladatot, amelyet Isten rá bízott. Utalhatunk arra, hogy Jézus maga tartja kezében az eseményeket, ő irányítja úgy, hogy keresztthalála a páskaünnepre essen.

Figyeljünk ezután a vacsora legfontosabb részére, az úrvacsora szerzésére. A hajóács kérdései segítenek megragadni egyrészt az úrvacsora egyetemes üzenetét, másrészt személyes jelentőségét.

Együtt gondoljuk végig, hogyan lép az Egyiptomból való szabadulás emlékének helyére Jézus szabaddítása. Luther szavai segítenek a mélyebb megértésben. Mindemellett a lecke címben feltett kérdésre továbbra is az a válaszunk, hogy titok, misztérium az, ami az úrvacsorában történik. Jézus ezen a titkon keresztül ajándékoz meg minket önmagával.

Lehetőség szerint látogasson el a csoport egy olyan istentiszteletre, ahol az úrvacsorát az istentisztelet részeként ünnepli a gyülekezet.

A keresztrejtvény megfejtése: *kovásztalan kenyér*

1	M	E	N	J	E	T	E	K		E	L													
					2	J	Á	N	O	S														
				3	H	Ú	S	V	É	T														
			4	K	Í	V	Á	N	S	Á	G	O	D											
				5	M	E	S	T	E	R														
					6	S	Z	Ö	V	E	T	S	É	G										
			7	A	P	O	S	T	O	L	O	K												
	8	V	A	C	S	O	R	A																
				9	S	Z	Ő	L	Ő															
10	E	M	B	E	R	F	I	A																
					11	T	A	N	Í	T	V	Á	N	Y										
					12	C	S	E	L	E	K	E	D	J	É	T	E	K						
										13	T	E	S	T	E	M								
											14	I	S	T	E	N		O	R	S	Z	Á	G	A
												15	K	E	N	Y	É	R						
16	S	Z	E	N	V	E	D	É	S															
17	Ú	R	V	A	C	S	O	R	A															

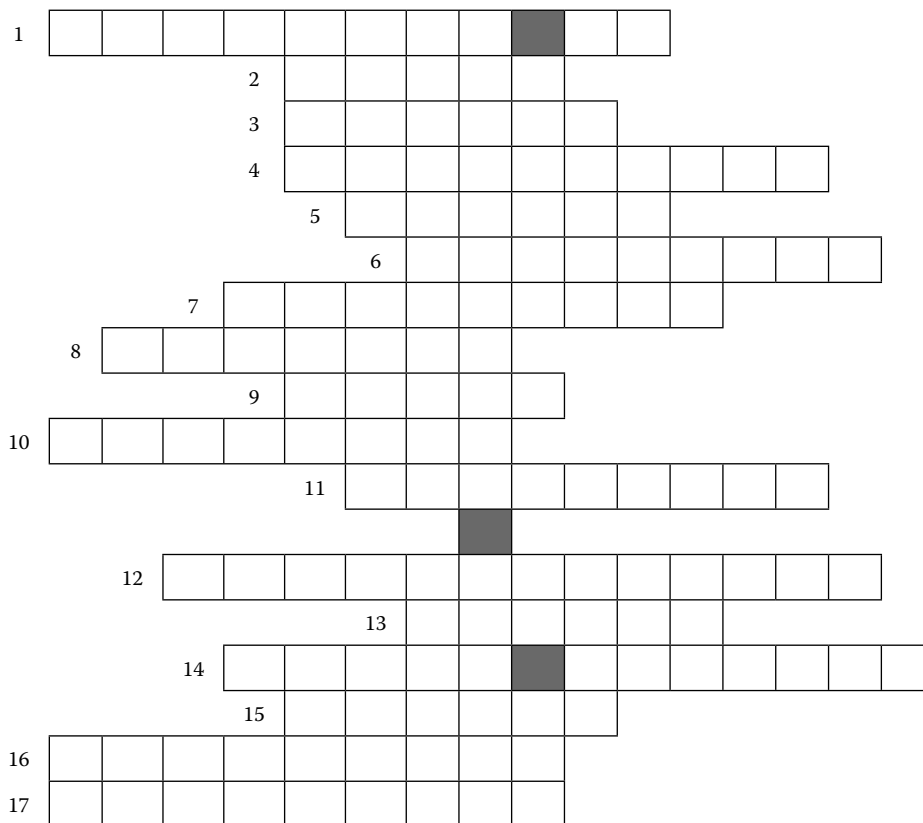
Énekjavaslat

EÉ 304: Áldassék Isten, hála jóságáért...

ZÉ 128: Ez az öröm el ne múlték

Keresztrejtvény

1. Ezt mondja a történet elején Jézus a tanítványoknak.
2. Tanítvány, aki Péterrel együtt készíti el a húsvéti vacsorát.
3. Ezt ünnepelte Jézus akkor a tanítványokkal. Az Ószövetségben pászkaként, peszachként szerepel.
4. A tanítványok ezt kérdezik Jézustól: „Mi a ..., hol készítsük el?”
5. A tanítványok így szólítják Jézust a történetben.
6. Erről az újról beszél Jézus a történetben.
7. Velük telepedett Jézus az asztalhoz.
8. A történet címe: Az utolsó ...
9. Jézus azt mondja, hogy nem iszik ezután ennek a terméséből.
10. Jézus ezzel a névvel illeti magát a 22. versben.
11. A tizenkettő más szóval.
12. Jézus mondja: „Ezt ... az én emlékezetemre!”
13. „Ez az én ...”
14. Jézus kétszer is utal rá a történetben.
15. Jézus vette és megtörte a történetben.
16. Jézus vágyva vágyott arra, hogy ez előtt megegye a tanítványokkal a húsvéti vacsorát.
17. Az egyik szentség a keresztény egyházakban.

48. Legyen meg a te akaratod? – Jézus elfogatása (Mt 26,30–56; Lk 22,54–62)

Teológiai alapvetés

Az egyik legizgalmasabb kérdés Jézus szenvedéstörténetében, hogy mennyire áldozata Isten akaratának, illetve mennyire azonosul ezzel. János némileg eltér a szinoptikusoktól abban, hogy Jézus maga adja oda az életét, az első pillanattól kezdve készül kereszthalálára. Szinte látjuk az áldozatra szánt Izsákot menni apja mellett: „*Így mentek (...) ketten együtt.*” (1Móz 22,8)

A szinoptikus evangéliumokban Jézus törekvése, amely az ember megtérítéséről szól az úgynevezett Cézárea Filippi jelenetnél (Mt 16,13–20; Mk 8,27–30; Lk 9,18–21), megtörik, és onnan kezdve készül a halálra, mint egyetlen megoldásra.

Jézus lemondása saját akaratáról a keresztény élet mintája. Akaratunk teremti meg emberi identitásunkat. Szándékaink, döntéseink alkotják személyiségünket. Természetes módon ragaszkodunk ezekhez. Az, amikor az ember lemond erről, egyben átadja saját életének döntését Istennek. Ettől kezdve identitásának meghatározója Isten akaratára.

Mindez nem úgy jön létre, mintha egy autó kormányát átadnánk valakinek, hiszen saját akaratunk mélyen átítatja valónkat. Éppen az tesz minket emberekké, hogy nem tudunk ezek nélkül lenni. Így a megalázkodás folyton küzd saját énünk hatalomra juttatásával. Ez Jézus szenvedése is. Belealázkodik Isten akaratába. Legnagyobb döntése az, hogy lemond a döntésről.

Jó kontrasztot teremtenek ehhez a tanítványok, akik nem lemondanak a döntésről, hanem kivonják magukat a döntés alól, alszanak. Így rajzolódik ki aktivitás és passzivitás határa. Jézus nem passzív: lemond a döntésről.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Nagycsütörtök estéjének kronológiája, helyszínei, szereplői
A kardcsapás mint jel

Fogalmak

áruló, Olajfák hegye, Gecsemáné-kert, nagytanács

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Jézus szembenéz mindazzal, ami vár rá. És bár fél, könyörög, mégis elfogadja az Atya akaratát.
Péter magabiztossága, amelyben nem tudja elképzelni, hogy cserbenhagyná Jézust
A tanítványok kétségei, amikor magukban maradnak
Hogyan bánik Jézus Júdással, és hogyan figyel a tanítványokra
Péter tagadása, Péter és Jézus szemkontaktusa

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mit jelképez az a pohár, amelyet Jézusnak ki kell innia?
Tehettek volna mást a tanítványok, mint hogy elfutnak?
Mit gondoljunk Péterről, az ő viselkedéséről?

Javasolt óramenet

Ráhangelődésként gondoljunk bele, mi a helyes taktika, ha valakit üldöznek. Mit csináljon? A gyerekek a folyosón visítva menekülnek egymás elől, vagy elbújnak, éles helyzetekben van, aki nevet változtat, vagy más országba kér menedékjogot... Ezzel helyezzük szembe azt, hogy Jézus nem bujkál, nem menekül, bár tudja, hogy Júdás elárulta őt. Mégis megy tovább a maga útján.

Csatlakozunk az előző óra történetéhez, figyeljük meg Mt 26,30-ban, hogyan ér véget az utolsó vacsora. Mondjuk el, hogy Jézus virágvasárnap óta valószínűleg minden nap az Olajfák hegyén töltötte az éjszakát. Most sem mennek máshová.

Mt 26,30–35-ben keressük meg, hogyan figyelmezteti Jézus a tanítványokat arra, ami előttük áll. Keressük meg azt is, hogy Jézus egyben bátorítja is őket, hiszen a feltámadására utal előre.

A tanítványok még nem érzik valójában az események súlyát, Péter sem tudja elképzelni, hogy cserbenhagyná Jézust.

Képzeljük magunk elé a Gecsemáné-kertet! Telihold világít, nincs egészen sötét, még árnyékok is vetnek a mozgó alakok. Jézus pedig leülteti a tanítványait, hárman egy darabig elkísérik, de aztán ő még odébb megy imádkozni. Vajon milyen érzések, gondolatok járnak a tanítványok fejében, akik ott maradnak Jézus nélkül? Beszélgetnek vajon egy kicsit? Tudjuk, hogy elalszanak. Milyen képek jelennek meg előttük az álom és a valóság határán?

Fókuszáljunk ezek után Jézusra! Figyeljük meg az Atyával való alkuját, ahol mégis mindig teret kap az elfogadás. Akár ehhez, akár az előző részhez gyűjthetünk ötletet, készíthetünk jegyzeteket a tankönyvben.

Júdás érkezését, árulását elmondhatjuk vagy elolvashatjuk, a részletesebb feldolgozásban a tankönyvi feladat segít: Ki mondta kinek, kiről?

A feladat megoldása

1. Jézus, tanítványok, Júdás
2. Júdás, katonák, Jézus
3. Júdás, Jézus
4. Jézus, Júdás
5. Jézus, Péter
6. Jézus, sokaság, magáról

Jézust először a főpap házába viszik, itt van addig, amíg összehívják a nagytanácsot. Ezt a részt Lukács evangéliumából olvassuk (Lk 22,54–56), és két dologra figyeljünk: Péter tagadására és arra, ahogy az Úr rátekint Péterre.

Eljátszhatjuk a jelenetet pantomimban, így a háromszor ismétlődő kérdés és a háromszor ismétlődő tagadás különböző gesztusokkal jól kifejezhető, és időt ad a vívódás átélésére. Vonjuk bele a játékba Jézust, jelenítsük meg kettejük tekintetének találkozását is. Esetleg menet közben megállítva a jelenetet belső hangot adhatunk a szereplőknek.

A hajóács kérdése kapcsán gondoljunk arról, hogyan is tekintsünk Péterre. Emeljük ki azt, hogy ő az egyetlen, aki egyáltalán Jézus után mer menni, és ott van a főpap udvarán!

A feladat megoldása

pohár – Atya

bot – sokaság

csók – Júdás

kakas – Péter

fül – szolga

angyalsereg – Jézus

Énekjavaslat

EÉ 209: Én lelkem, útra készülj...

ZÉ 115: Uram, kihez mehetnénk

49. Te vagy-e a Krisztus? Te vagy a zsidók királya? – Jézus pere (Mt 26,57–68; Lk 23,1–25)

Teológiai alapvetés

Jézus passiójának fontos kettőssége, hogy egyfelől a Szinédrium egyféle vallási vádat fogalmazott meg, amelyben azzal vádolták, hogy Isten igényével, Istenként lépett fel. A koncepció pernek több leírása is van, lényege, hogy nem sikerül szabályszerűen levezetni az ülést, ezért a főpap prófétai hatalmával kényszeríti válaszadásra Jézust. Az ítélet halál, de ezt a rómaiak miatt nem hajthatják végre, ezért úgy döntenek, hogy Pilátussal, a római helytartóval végeztetik ki.

Pilátust nem érdekelte a vallási vád, ezért elé azzal a politikai váddal mennek, hogy Jézus népfelkelő. Pilátus ártatlannak találja, de nem elég erős a néppel szemben, hogy megvédje.

Jézus személyének összetettségét jól mutatja a két per. A zsidók számára botrány, a pogányok számára bolondság, ahogy erről később Pál ír (1Kor 1,22–23). A történetben maga az ember mutatja meg magát. Mindnyájan végrehajtói vagyunk ennek a halálos ítéletnek. Egyfelől vallási értelemben mutatjuk meg önistenítésünket, ahogy készek vagyunk elpusztítani Isten szeretetének minden kezdeményezését. Másfelől saját magunk, világban betöltött helyünk olyan védelmezői vagyunk, akik a legkisebb önfeláldozásra, a legkisebb áldozatra sem vagyunk készek.

A kiemelt emberek mellett beszélnünk kell még a tömegekről, amely pontosan követi a szokványos, ilyen helyzetekben megnyilvánuló alantas szerepét. Ezzel szemben áll maga „az Ember”, Isten Fia. Az Isten által megfogalmazott emberképet nem képes elviselni az, amivé az ember tette önmagát.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Kortörténeti tudnivalók Jézus peréről

Fogalmak

Nagytanács, Kajafás, főpap, Pilátus, helytartó, Heródes, negyedes fejedelem, eretnektörvények

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Kajafás valóban bizonyosságot akar szerezni, kérdése azonban hitetlen
Pilátus menteni próbálja Jézust, de saját politikai érdekei győznek
Heródes szeretne csodát látni, és csalódik, hogy Jézus nem méltatja válasza
Heródes és Pilátus kibékülése

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Vajon miért gyűlölik a főpapok ennyire Jézust? Miért nem ismerik föl benne a Messiást?
Mi lett volna, ha a nagytanács felismeri Jézusban a Messiást, és királlyá akarja tenni?
Mit várnánk mi Jézustól, ha belépne az ajtónkon?
Kik azok, akik „Feszítsd meg”-et kiáltanak Pilátus ablaka alatt? Hova lett a virágvasárnapi ujjongó tömeg?

Javasolt óramenet

Az előző óra kulcsfogalmait ismétlik a lecke elején található anagrammák. Megoldások: *KARDOK, BOTOK, JÚDÁS-CSÓK, FŐPAPOK*.

Helyezkedjünk vissza ebbe a feszült, bizonytalan helyzetbe, innen mondjuk tovább szuggesztíven a történetet! Fűzzük bele az elbeszélésbe a kortörténeti ismereteket, mutassuk meg, kinek milyen felelősségi köre, jogköre, illetve érdeke volt Jézus perében.

A hajóács két kérdése alapján idézzük vissza a messiási váradalmakat, azt, hogy Jézus nem vállalja föl a hadvezér szerepét. Mondjuk el, hogy látszólag három olyan törvény ellen is vét Jézus, amely miatt eretneknek tarthatták: szombaton gyógyít, szavaiban azonosítja magát Istennel, és „káromolja a templomot”. A nagytanács elképzeléseibe nem fér bele az, hogy a messiás akár egyetlen törvényt ne tartson be maradéktalanul.

Bár a templomra vonatkozó történetet nem tanulták még a gyerekek, érdeklődő csoportoknál elmondhatjuk, hogy rosszul idézik őt a perben, hiszen ő úgy fogalmazott: *romboljátok* le ezt a templomot, és én három nap alatt felépítem. Ezekkel a szavakkal saját halálára és feltámadására utalt, nem pedig a jeruzsálemi templomépületre.

Mi lett volna, ha felismerik Jézusban a Messiást? Az ötezer megvendéglésénél láttunk erre példát: Jézus elmenne, nem vállalja a király szerepét, és ezzel haragítaná magára a főpapokat.

A Pilátus előtt zajló pert jelenítsük meg hangjáték formájában, így találkozzanak vele a diákok! Kérjük föl a következő szereplőket: Pilátus, Jézus, a nagytanács egy-két képviselője, a sokaság két-három képviselője, és a szereplapot a kezükbe adva hangozzon el a párbeszéd. Állítsuk a szereplőket úgy, hogy látszódjon, ki hova tartozik, ki van kint, ki van bent. Álljunk meg helyenként, és fűzzük hozzá a kortörténeti tudnivalókat, kérdezzünk rá a szereplők motivációira, érzéseire.

Pilátus a nagytanács tagjaihoz: „Milyen vádat emeltek ez ellen az ember ellen?”

Nagytanács tagjai: „Ha ez nem volna gonosztevő, nem adtuk volna át neked.”

Pilátus: „Vegyétek át ti, és ítéljétek el a ti törvényetek szerint!”

Nagytanács tagjai: „Nekünk senkit sincs jogunk megölni!”

Pilátus Jézushoz: „Te vagy a zsidók királya?”

Jézus: „Magadtól mondod-e ezt, vagy mások mondták neked rólam?”

Pilátus: „Hát zsidó vagyok én? A te néped és a főpapok adtak át nekem téged: Mit tettél?”

Jézus: „Az én országom nem e világból való: ha ebből a világból való volna az én országom, az én

szolgáim harcolnának, hogy ne szolgáltassanak ki a zsidóknak. De az én országom nem innen való.”

Pilátus: „Akkor mégis király vagy te?”

Jézus: „Te mondd, hogy király vagyok. Én azért születtem, és azért jöttem a világba, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról: mindenki, aki az igazságból való, hallgat az én szavamra.”

Pilátus: „Mi az igazság?”

Pilátus kint a nagytanács tagjaihoz és a sokasághoz: „Én nem találok benne semmiféle bűnt. Szokás nálatok, hogy valakit szabadon bocsássak a húsvét ünnepén: akarjátok-e hát, hogy szabadon bocsássam nektek a zsidók királyát?”

Sokaság: „Ne ezt, hanem Barabbást!”

(Barabbás pedig rabló volt. *Vajon hogy éli meg ő azt, amikor kiállítják Jézus mellé, hogy a nép választhasson közülük?*)

(Akkor Pilátus elvitette Jézust, és megkorbácsoltatta. A katonák tövisből koronát fontak, a fejére tették, és bíborruhát adtak rá; oda járultak hozzá, és ezt mondták: „Üdvözlégy, zsidók királya!” – és arcul ütötték.)

Pilátus a sokaságnak: „Íme, kihozom őt nektek. Tudjátok meg, hogy semmiféle bűnt nem találok benne. Íme, az ember!”

Nagytanács tagjai, sokaság: „Feszítsd meg, feszítsd meg!”

Pilátus: „Vegyétek át ti, és feszítsétek meg, mert én nem találok bűnösnek.”

Nagytanács tagjai: „Nekünk törvényünk van, és a törvény szerint meg kell halnia, mert Isten Fiává tette magát.”

(Amikor Pilátus ezt meghallotta, még nagyobb félelem szállta meg. *Vajon mitől ijed meg Pilátus?*)

Pilátus Jézushoz: „Honnan való vagy te?”

Jézus: *(Nem felelt neki.)*

Pilátus: „Nekem nem felelsz? Nem tudod, hogy hatalmam van arra, hogy szabadon bocsássalak, de hatalmam van arra is, hogy megfeszíttesselek?”

Jézus: „Semmi hatalmad nem volna rajtam, ha felülről nem adatott volna neked: ezért annak, aki engem átadott neked, nagyobb a bűne.”

(Ettől fogva Pilátus igyekezett őt szabadon bocsátani. *Vajon miért? Talán rájött, hogy Jézus nem veszélyes trónkövetelő, akitől neki tartania kéne.*)

Sokaság: „Ha ezt szabadon bocsátod, nem vagy a császár barátja: aki királlyá teszi magát, az ellene szegül a császárnak.”

(Amikor Pilátus meghallotta ezeket a szavakat, kihozatta Jézust az épület elé, és a bírói székbe ült azon a helyen, amelyet Kövezett-udvarnak, héberül pedig Gabbatának neveztek. A húsvétra való előkészület napja volt, délfelé járt az idő.)

Pilátus a sokasághoz: „Íme, a ti királyotok!”

Sokaság: „Vidd el, vidd el, feszítsd meg!”

Pilátus: „A ti királyotokat feszítsem meg?”

Nagytanács tagjai: „Nem királyunk van, hanem császáruk!”

(*Miért alattomos ez a mondat? Pilátus ekkor kiszolgáltatta őt nekik, hogy megfeszítsék.*)

Pilátus előtt már egészen más a per tárgya. Itt csak olyan vád állhat meg, amely érdekli Pilátust. A vallási kérdések nem tartoznak ide. Hasonlítsuk össze a tankönyvi feladat segítségével a két per vádját! Figyeljük meg, milyen módokat keres Pilátus arra, hogy szabadon engedhesse Jézust! Ragadjuk ki a Barabbással kapcsolatos részletet. Készítsenek a tanulók belső monológot, vagy abban a helyzetben, amikor ott áll Jézus mellett, és hallja Pilátust és a népet választani, vagy akkor, amikor ő már kiszabadult.

A párosítós feladat megoldása

Kajafás kérdésére, hogy ő-e a Krisztus, Jézus azt válaszolta: „*Te mondtad.*”

A legfőbb vád szerint Jézus azt mondta magáról, hogy *le tudja rombolni a templomot, s három nap alatt fölépíti.*

Végül Jézust a nagytanács *istenkáromlásért ítéli el.*

A nagytanács megpróbált *hamis tanúkat keresni Jézus ellen.*

Jézus válaszára a főpap *megszaggatta ruháját.*

A kiegészítő feladat megoldása

Jézust elvitték Pilátushoz. Azzal vádolták, hogy félrevezeti a népet, ellenzi, hogy adót fizessenek a császárnak, és azt állítja magáról, hogy ő a felkent király. Pilátus semmi bűnt nem talált Jézusban, majd átküldte Heródeshez. Heródes hosszasan kérdezgette őt, de Jézus semmit sem válaszolt neki. Heródes katonai kíséretével együtt megvetően bánt vele, kigúnyolta és fényes ruhába öltöztetve visszaküldte Pilátushoz. Ekkor egy kísérletet tett, hogy szabadon bocsássa Jézust, a tömeg azonban Barabbás szabadon bocsátását követelte. Pilátus ekkor úgy döntött, hogy legyen meg, amit kívánnak: szabadon bocsátotta Barabbást, Jézust pedig kiszolgáltatta akaratauknak.

Énekjavaslat

EÉ 198: Ó, drága Jézus, vajon mit vétettél...

ZÉ 56: A homályba tűnik

Fénymásolható szereplap

Pilátus a nagytanács tagjaihoz: „Milyen vádat emeltek ez ellen az ember ellen?”

Nagytanács tagjai: „Ha ez nem volna gonosztevő, nem adtuk volna át neked.”

Pilátus: „Vegyétek át ti, és ítéljétek el a ti törvényetek szerint!”

Nagytanács tagjai: „Nekünk senkit sincs jogunk megölni!”

Pilátus Jézushoz: „Te vagy a zsidók királya?”

Jézus: „Magadtól mondod-e ezt, vagy mások mondták neked rólam?”

Pilátus: „Hát zsidó vagyok én? A te néped és a főpapok adtak át nekem téged: Mit tettél?”

Jézus: „Az én országom nem e világból való: ha ebből a világból való volna az én országom, az én szolgálaim harcolnának, hogy ne szolgáltassanak ki a zsidóknak. De az én országom nem innen való.”

Pilátus: „Akkor mégis király vagy te?”

Jézus: „Te mondod, hogy király vagyok. Én azért születtem, és azért jöttem a világba, hogy bizonysgot tegyek az igazságról: mindenki, aki az igazságból való, hallgat az én szavamra.”

Pilátus: „Mi az igazság?”

Pilátus kint a nagytanács tagjaihoz és a sokasághoz: „Én nem találok benne semmiféle bűnt.

Szokás nálatok, hogy valakit szabadon bocsássak a húsvét ünnepén: akarjátok-e hát, hogy szabadon bocsássam nektek a zsidók királyát?”

Sokaság: „Ne ezt, hanem Barabbást!”

Pilátus a sokaságnak: „Íme, kihozom őt nektek. Tudjátok meg, hogy semmiféle bűnt nem találok benne. Íme, az ember!”

Nagytanács tagjai, sokaság: „Feszítsd meg, feszítsd meg!”

Pilátus: „Vegyétek át ti, és feszítsétek meg, mert én nem találok bűnösnek.”

Nagytanács tagjai: „Nekünk törvényünk van, és a törvény szerint meg kell halnia, mert Isten Fiává tette magát.”

Pilátus Jézushoz: „Honnan való vagy te?”

Jézus: *(Nem felelt neki.)*

Pilátus: „Nekem nem felelsz? Nem tudod, hogy hatalmam van arra, hogy szabadon bocsássalak, de hatalmam van arra is, hogy megfeszíttesselek?”

Jézus: „Semmi hatalmad nem volna rajtam, ha felülről nem adatott volna neked: ezért annak, aki engem átadott neked, nagyobb a bűne.”

Sokaság: „Ha ezt szabadon bocsátod, nem vagy a császár barátja: aki királlyá teszi magát, az ellene szegül a császárnak.”

Pilátus a sokasághoz: „Íme, a ti királyotok!”

Sokaság: „Vidd el, vidd el, feszítsd meg!”

Pilátus: „A ti királyotokat feszítsem meg?”

Nagytanács tagjai: „Nem királyunk van, hanem császáruk!”

50. Bizony ez az ember Isten Fia volt! – Jézus kereszthalála (Lk 23,26–56)

Teológiai alapvetés

Jézus kereszthalála minden bizonnyal a kereszténység számára megszólaló egyik legfontosabb híradás. Míg a szavaknak sajátos jelentései, áthallásai a különböző evangéliumokban más és más dolgokat erősítenek fel, és ezek kibontása nagyon fontos, nem feledkezhetünk el a kereszthalál központi kérdéséről: mi történik ott?

Jézus kereszthalálában Isten a végsőkig elmegy, hogy feloldja közte és az ember között levő hatalmas feszültséget, amelyet az ember okozott. A szent és a profán, a végtelen és a töredékes, az örökkévaló és a halandó közti szakadékot Isten végtelen szeretete hidalja át. Ennek megmutatása a kereszt. Ahogy egykor Ábrahám tette Istenért, most Isten mutatja meg, mennyire rajong az emberért. Jézus átokká lesz, megvetett és Istentől elhagyott. Olyan dráma ez, melyben az ember arra kényszerül, hogy valahogy reagáljon, logikusan úgy, hogy meghatottan adja át életét Istennek. Miközben az ember végtelen embertelenségét demonstrálja Krisztus kivégzésében, aközben Isten nem bosszújával, hanem elfogadó szeretetével öleli őt magához.

A látvány egy meggyalázott, összetört emberi holttest. Ez lenne Isten? A szeretet idáig vitte. Az egyház pedig a keresztet látva visszhangozza a pogány százados hitvallását: ez az ember valóban Isten Fia volt.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A keresztre feszítéssel kapcsolatos kortörténeti tudnivalók
Az INRI felirat jelentése
Krisztus hét szavának háttere

Fogalmak

Golgota, INRI

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A római százados részvétele az eseményekben, következtetései

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért nem tetszik a nagytanácsnak Pilátus felirata?
Hogy történhetett mindez értünk?

Javasolt óramenet

A százados szemszögéből mutassuk be a keresztre feszítés eseményeit. Figyeljük meg a bemutatkozását, idézzük föl azokat a kortörténeti tudnivalókat, amelyek szavai mögött meghúzódnak.

A századossal együtt haladjunk végig a történeten, ő beszéljen a Golgotára vezető útról, arról, hogy az elítéltek maguk viszik a kereszti vízszintes gerendáját. Ejtsen szót a sokaságról, amely bámulja az eseményeket. Mutassa be a Golgotát, mint a kivégzések rendszeres helyszínét. Beszéljen a keresztre feszítésről, annak módszereiről és arról, hogy ez a rabszolgák halálneme volt. Térjen ki az INRI feliratra, amelyről Pilátus nem hajlandó vitát nyitni.

Ezután ülünk le a századossal együtt a keresztfá alá, és figyeljük, mi történik! Vegyük sorra azt a hét mondatot, amelyet Jézustól idéznek az evangéliumok, tegyük mögéjük a kortörténetileg izgalmas részleteket.

A feladat megoldása

	Kinek mondja?	Milyen helyzetben?
„Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.” (Lk 23,34)	<i>Istennek</i>	<i>Imádkozik azokért, akik kivégzik</i>
„Bizony, mondom néked, ma velem leszel a paradicsomban.” (Lk 23,43)	<i>Jó lator</i>	<i>Jézusnak mondott „kérésére” reagál</i>
„Asszony, íme, a te fiad!” „Íme, a te anyád!” (Jn 19,26–27)	<i>János, Mária</i>	<i>Jánosra bízta Máriát és viszont</i>
„Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?” (Mt 27,46)	<i>Istennek</i>	<i>Halála előtt imádkozik</i>
„Szomjazom.” (Jn 19,28)	<i>Katonák</i>	<i>Ecettel teli szivacsot adnak neki a katonák</i>
„Atyám, a te kezébe teszem le az én lelkemet!” (Lk 23,46)	<i>Istennek</i>	<i>Halála előtt imádkozik</i>
„Elvégeztetett!” (Jn 19,30)	<i>Mindenkinek</i>	<i>Amikor beteljesíti a feladatát</i>

Nézzük meg együtt a 22. zsoltárt, mondjuk el, hogy Jézus azt bizonyára végigimádkozta a kereszten. Mint például ha egy mai beszámolóban elhangzik, hogy elénekeltük a Himnusz, akkor is az egész műre gondolunk. Figyeljük meg, hogy az Isten dicsérő, hatalmát kifejező szavak a végsők, nem pedig az elhagyatottságé.

Az „Atyám, a te kezébe teszem le az én lelkemet” pedig esti gyerekimádság volt.

Az „Elvégeztetett” szót véletlenül se keverjék össze a tanulók az egyszerű „vége van” kifejezéssel. Jézus szava magába foglalja azt, hogy megtette, beteljesítette, amit Isten rá bízott.

Figyeljünk újra a századosra, az ő nagy rádöbbenésére és hitvallására. A diákok maguk írhatják meg azokat a gondolatokat, amelyek a századosban megfogalmazódtak, hallva, látva Jézus szenvedését és szavait.

Hívjuk föl a tanulók figyelmét arra, hogy Jézus a kereszten függve, a legnagyobb kínok között kér bocsánatot azoknak, akik ezt a szenvedést okozták. Az üdvösséget, a vele való örök közösséget ígéri annak, aki hisz benne. Jézus valóságos emberként szenved, emberi szükségletei vannak. A kor igénye volt, hogy egy asszony ne maradjon férfi támasz nélkül. Így gondoskodik Jézus az édesanyjáról.

A feladat megoldása

Arimátiai József a nagytanács tagja volt, de *nem értett egyet a többiek határozatával és eljárásával.*
József elkérte Pilátustól *Jézus testét.*

József maga vette le és göngyölte gyolcsba *Jézus testét.*

Jézus testét elhelyezték *egy sziklába vágott sírboltba, amelyben még senki sem feküdt soha.*

Az asszonyok, akik Jézus galileai követői voltak, tudni akarták, *hova helyezték el Jézus testét. Aztán visszatértek, illatszereket és drága keneteket készítettek.*

Megkezdődött a szombat, ezért *aznap pihentek a parancsolat szerint.*

Énekjavaslat

EÉ 200: Ó Krisztusfő sok sebbel...

ZÉ 57: Ott voltál

51. Miért keresitek a holtak közt az élő? – Jézus feltámadása (Mt 28,1–10; Mk 16,1–12; Lk 24,1–12; Jn 20,1–18)

Teológiai alapvetés

Ha egymás mellé helyezzük a feltámadásról szóló történeteket, keresve az események valódi fonalát, akkor a jól követhető események mellett tetten érhetjük azokat a sajátosságokat is, amelyek egy-egy evangéliumra különösképpen is jellemzők. János evangéliumában kezdődik a történet, ahol még sötétben megy oda Magdalai Mária a sírhoz. Nála nagy szerepe van a sötétségnek és világosságnak, illetve az ehhez kötődő látásnak.

Máté drámai jelenetet vonultat fel, amelyben az ég és föld is megrendül. Neki fontos az őrség jelenléte talán a zsidók között elterjedt szóbeszédnek miatt.

Márk pesszimista hangvételében senki nem hisz semmit, mindenki fél. Az evangélium lezárása minden bizonnyal későbbi szöveg, van egy másik változata is ennek, mert senki nem tudta elviselni azt a véget, hogy „nem mondtak senkinek semmit, mert féltek”.

A Lukács-féle szövegben nő a főszereplők. Nekik szól a híradás, a Lukácsnál jellemző formában a Jézus szavára való emlékeztetés, a hírvivés-igehirdetés feladata. A férfiak ezt üres fecsegésnek tartják, pedig most ők a letéteményesei az evangéliumnak. A későbbi hozzászólás a 12. versben szinkronizációs törekvés utalva a jánosi hagyományra vagy talán annak a furcsa helyzetnek a helyrehozási kísérlete, hogy az „okos” férfiak nem hisznek a nőknek. Ebben a helyzetben ők pontosan azt teszik, amit a János evangéliumában kárhoztatott Tamás, aki nem hisz társainak. Sőt az asszonyok evangéliumhirdetése már eleve hitre támaszkodó. Lukács történetét átjárja a húsvéti öröm. Nincs a holtak között az élő.

A kereszténység történetre alapuló vallás. Az evangéliumok – a sokféleség ellenére – leginkább azt hangsúlyozzák, hogy a hír igaz, Jézus valóban halott volt és feltámadt. E nélkül a történet nélkül – Pál szavaival élve – „semmit sem ér a ti hitetetek”.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Arimátiai József személye és szerepe
A temetéssel kapcsolatos kortörténeti tudnivalók
A sír őrzésének oka, a főpapok
A feltámadás ténye
Az asszonyok tanúságtétele
Találkozások Jézussal

Fogalmak

Sziklasír, torinói lepel

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Az asszonyok gyásza
Az asszonyok meglepetése
A tanítványok kétkedése
A főpapok riadalma

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Milyen érzések jellemeznék valakit, aki gyászol?
Vajon mi hisszük-e, hogy Jézus föltámadt? Elhittük volna-e a tanítványok helyében, ha mi nézünk be az üres sírba?
Miért van most is szükség az angyalok közreműködésére?
Egyszeri csoda volt vajon a feltámadás?

Javasolt óramenet

Az evangéliumok párhuzamos helyei mind kis hangsúlyeltolódásokkal számolnak be a feltámadás eseményeiről. Érdekes ezért mind a négy szakasszal foglalkozni.

Indítsuk az órát azokkal a személyes tapasztalatokkal, amelyek egy szeretett személynek az elvesztésével kapcsolatosak. Sajnos bizonyosan megélték már a gyerekek nagyszülő vagy dédszülő elvesztését. Bánjunk óvatosan a témával, a gyerekek ismeretében alakítsuk ezt a részt!

Felfoghatatlan egy haláleset. Egy ideig el sem tudjuk hinni, hogy megtörtént. Mintha még itt lenne, mintha bármikor betoppanhatna az, akit szeretünk. Erős hiányérzet van bennünk, hogy már nem beszélgethetünk vele, fájdalom és szomorúság lesz úrrá rajtunk. Talán hasonlót éltek át a tanítványok is Jézus halálával.

Mondjuk el, hogyan temetik el az ünnep előtti pénteken még Jézust, de az idő hiányában munkájukat nem tudják teljesen elvégezni.

Innen négy csoport foglalkozhat a négy különböző beszámolóval. Jelenítsék meg az olvasottakat úgy, hogy kiegészítik a szereplők gondolataival, érzéseivel. Ezt segítsük szerepriportokkal, vagy adjunk lehetőséget belső hangok megfogalmazására! (Kevesebb gyerek esetén foglalkozhatunk csak egy szinoptikus beszámolóval és Jánossal.)

Mt 28,1–10: Helyezkedjünk bele az asszonyok helyzetébe, akik a sírhoz indulnak hajnalban! Írjanak

vagy mondjanak a gyerekek olyan párbeszédfoszlányokat, amelyek elhangozhattak közöttük a sír felé menet! Érezzük meg, hogy teljes kétségbeesés lehet úrrá rajtuk, amikor nyitva találják a sírt, és nem találják Jézus testét. Vajon mit gondolnak, amikor az angyalok szava hangzik? Jelenítsük meg a Jézussal való találkozást is, és mutassunk rá, hogy Jézus feladatot ad nekik.

Mk 16,1–12: Figyeljünk az előzőeken kívül az asszonyok döbbenetére, arra, hogy vagy nem mondják el, amit láttak, tán mert maguk sem hiszik, vagy elmondják ugyan, de senki nem hisz nekik.

Lk 24,1–12: Itt utalhatunk arra, hogy Jézus korában az asszonyok nem számítottak hiteles tanúnak. Péterről sem írja Lukács, hogy meglátta volna az összefüggéseket, csak csodálkozik magában.

Jn 20,1–18: Figyeljünk Péter és János versenyfutására. Vajon mi járt a fejükben, amíg rohantak a sír felé? Miért futottak? Mit reméltek vagy mitől féltek? Nem csoda, hogy János nem mer bemenni: félhetett attól, hogy szembe kell néznie a veszteséggel. Péter ismét a cselekvő, Jánosról olvassuk, hogy hitt. De ezután mégis hazamentek.

A sír őrzése tipikus példája a hatalom hazugságának. Védik az érdekeiket, és ehhez alattomos módszereket is felhasználnak. Ugyanakkor a sírt őrző katonák félelme mélyen érthető. Mit szólnak majd az előjáróik? Milyen büntetést fognak kapni azért, hogy ez megtörtént? Érdekes adaléka lehet az órának a torinói lepelről szóló kiegészítés.

Az Igaz vagy hamis feladat megoldása

1. A szombat elmúltával a magdalai Mária és a másik Mária mentek el, hogy megnézzék a sírt, és az üres sír mellett egy angyallal találkoztak. **I**
2. Az asszonyok mindent alaposan ellenőriztek, s csak utána távoztak a sírtól. **H** (*Gyorsan távoztak, félelemmel és örömmel futottak el.*)
3. Márk evangéliuma szerint velük tartott Erzsébet is, és az asszonyok azért mentek a sírhoz, hogy megkenjék Jézus testét. **H** (*Erzsébet nem volt jelen, csak a magdalai Mária és Mária, a Jakab anyja, valamint Salómé.*)
4. A tanítványok nem hitték el Máriának, hogy Jézus él. **I**
5. János evangéliuma szerint magdalai Mária Simon Péternek és a másik tanítványnak viszi meg a hírt, hogy eltűnt Jézus. **H** (*A tanítványoknak mondja, nincs kiemelve*)
6. A két tanítvány odafutott a sírhez, hogy ellenőrizzék, amit Mária mondott. Péter hamarabb odaért a sírhez, mint a társa. **H** (*János ér hamarabb a sírhez, de nem mer bemenni.*)
7. A síron kívül Mária találkozott Jézussal, akiről először azt hitte, hogy a kertész az. **I**

Énekjavaslat

EÉ 203: Krisztus feltámadt...

ZÉ 61: Felvirradt áldott szép napunk

52. Tényleg te vagy, Uram? – Jézus megjelenik a tanítványoknak (Lk 24,13–35; Jn 20,19–29)

Teológiai alapvetés

A két történet abban közös, hogy egyféle rejtettség után fedi fel magát a feltámadott Jézus. Az emmausi tanítványokat a reménytelenség, Tamást a feltámadás elképzelhetetlensége akadályozza meg, hogy felismerjék a Mestert. Mindkét helyzetben maga Jézus lép a kétséget hordozók felé.

Az emmausi tanítványok szépen szerkesztett története akár az egyház és a keresztény ember Jézussal való találkozását is jelentheti. A szomorú emberek, akik visszatérnek megszokott életükhöz, most a tanításon – Lukácsra jellemző módon emlékeztetés – és a szentségen keresztül ismerik fel a Feltámadottat.

Tamás történetében a központi fogalom a látás. A tanítvány csak akkor hiszi el a feltámadást, amikor optikailag látja Jézust. Az előrettekintő mondanivaló egy másik látásra hívja a kereszténységet, a hit látására.

A mai tanítványok egy olyan valóságos eseményekre épülő vallás emberei, amelyben számukra az optikai látás helyett csak az évezredekben átnyúló tanúságtétel és a Lélek bizonyító ereje marad.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A gyászban segít az, ha beszélgethetünk arról, akit elveszítettünk.

Emmausról nem tudjuk, hol feküdt pontosan.

Jézus tanítja a két tanítványát, megmutatja nekik, hogyan teljesedtek be a prófétai ígéretek.

Fogalmak

A kenyér megtörése, kételkedés

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Jézus odaszegődik a tanítványok mellé, akik érzik, hogy jó a közelében lenni.

Tamás „lemaradt”, csalódott, erős kételkedése talán ennek is szól.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mi lesz egy csoporttal, ha nincs többé vezetőjük?

Vajon hogyan hallgatja Jézus a tanítványok meghíúsult reményeit?

Miért nem áll Jézus egyszerűen oda a tanítványok elé azzal, hogy itt vagyok?

Miért szeretne Tamás ennyire direkt bizonyítékot?

Miféle bizonyítékokra vágyunk mi Istentől, Jézustól?

Javasolt óramenet

Képzeld el azt a helyzetet, amikor egy közösségnek – például sportcsapatnak vagy énekkarnak – a vezetője egyszer csak külföldre megy vagy meghal, és nem tartja össze, nem szervezi a továbbiakban a közösség életét. Hogyan reagálnak a közösség tagjai? Mi lesz a közösséggel? Új vezetőt választanak? Vagy szétszélednek? Hogyan viszonyulnak az eltávozott vezetőhöz?

Jézus életének eseményeihez közelítve beszéljünk a gyászról, amely a tanítványok nagypéntek utáni napjait meghatározta. Mondjuk el, hogy a gyászfeldolgozás fontos része az elhunytól való emlékezés, a róla való beszélgetés. Figyeljük meg a szövegben a tanítványok csalódottságának megfogalmazódását!

Szinte humoros fordulat, hogy Jézus társul ehhez az őt sirató beszélgetéshez. Tudatosítsuk, hogy nem saját maga mutatkozik be, hanem a prófétákra utal, azt akarja, hogy a tanítványok meglássák az összefüggést a prófétai ígéretek és a beteljesült események között. Hasonló a mi helyzetünk is: az ígéhirdetésben és a szentségekben találkozhatunk Jézussal.

Megérezhetjük a tanítványok hangulatának változását, ha eljártsszuk az Emmaus felé való ballagásukat és a lelkes visszafutást Jeruzsálembe. Milyen erőt, lendületet ad a Jézussal való találkozás öröme!

A többi tanítvánnyal való jeruzsálemi találkozás és beszélgetés végiggondolása vagy a saját élmények megosztása lehet írásbeli feladat.

Ezekből a közös élménymegosztásokból, a Jézussal való személyes találkozásból kimarad Tamás. Nem tudjuk, hol járt és mit csinált, de elmulasztott néhány találkozási lehetőséget. Ez talán dühíti, talán elkeseríti. A két téma között átvezetést biztosíthat az a kérdés, hogy mi az, amit találkozásélményként mi meg tudunk osztani, illetve éppen ellenkezőleg, hol vannak kételyeink. Beszéljünk ez utóbbiakról is őszintén!

Idézzünk föl olyan helyzeteket tanulóink életéből, amikor valaki lemarad egy eseményről, és nem hiszi el azt, amit a többiek mondanak! Ma ez akár így hangozhat: „Addig úgysem hiszem, amíg nem mutatsz róla fényképet!”

A történetet csak röviden ismertessük, figyeljünk inkább saját magunkra, a magunk bizonyosságkeresésére! Ehhez segítenek a tankönyvi kérdések.

Miért vágyunk ennyire bizonyítékokra? Mert nincs elég bizalmunk Istenben. Hozhatjuk példának, hogy ha a szüleink mondanak valamit, vagy olyan barátunk, akinek adunk a szavára, azt könnyen elhisszük, bízunk benne. Ha valaki idegentől halljuk, akkor inkább kételkedünk.

A kiegészítő feladat megoldása

A hét első napján Jézus megjelent az összegyűlt *tanítványoknak*, és megmutatta nekik a kezét s az oldalát. A tanítványok megörültek, hogy látják az Urat. *Tamás* pedig, egy a tizenkettő közül, éppen nem volt velük, amikor *megjelent* Jézus. A többi tanítvány elmesélte neki, hogy látták az Urat. Tamás azonban nem hitte el, és azt mondta: „Ha nem látom a kezén a *szegek* helyét, és nem érintem meg *ujjammal* a *szegek* helyét, és nem teszem a kezemet az *oldalára*, nem hiszem.” *Nyolc* nap múlva, amikor együtt voltak a tanítványok, s Tamás is velük volt, *Jézus* újra megjelent nekik. Jézus így szólt Tamáshoz: „*Nyújtsd* ide az *ujjadat*, és nézd meg a kezeimet, *nyújtsd* ide a *kezedet*, és tedd az *oldalamba*, és ne légy *hitetlen*, hanem *hívő*.”

Tamás pedig így felelt: „*Én Uram, és én Istenem!*” Jézus így szólt hozzá: „*Mivel látsz engem, hiszel: boldogok, akik nem látnak és hisznek.*”

Énekjavaslat

EÉ 221: Két tanítvány indul útnak...

ZÉ 60: Másnap este

53. „Szeretsz-e engem?” – Nagy halfogás a Tibériás-tengernél (Jn 21)

Teológiai alapvetés

A sok feltevéssel körülvett 21. rész fontos jelenete ez a párbeszéd Jézus és Péter között. Az eredeti szövegben egyféle fejlődés látható a kérdések és válaszok között. Első kérdésében Jézus az ἀγαπάω igét használja, mire Péter a φιλέω szóval válaszol. A Jézus által használt *agapé* az odaadó, érdek és feltétel nélküli, cselekvésközpontú, Istentől származó, lelki-szellemi egységélményből fakadó szeretetet jelenti, míg a Péter által használt *filia* a kölcsönösségen alapuló szeretet szava, a lelki szimpátia és vonzalom nyomán kialakuló emberi érzelem, amelyet most – csak a megkülönböztetés kedvéért – helyettesítsünk be a „kedvel” igével, bár a jelentése nem fedi ezt. (Az ember csak Isten segítségével, a Szentlélek munkája nyomán képes az agapéra.)

A párbeszéd ezután – némi parafrázissal – így zajlik:

- Péter, szeretsz-e engem?
- Tudod, hogy kedvellek téged.
- Péter, de szeretsz-e engem?
- Igen, kedvellek téged.
- És kedvelni kedvelsz?
- Te mindent tudsz, tudod, hogy még ez a barátságom is mire volt elég.

Ugyanígy változnak a „bárány”, illetve a „juhocska” szavak, és a „legeltesd” és a „pásztorold” kifejezések.

Sokan arra gondolnak, hogy itt a tagadás hármasságára utal a háromszori kérdés, de ugyanígy lehet, hogy a megbízatás hármassága a kor sajátosságaként jelenik meg benne.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

A Tibériás-tenger nevei
A szeretetnek sokféle mélysége lehet
Jézus megerősíti Pétert feladatában
Péter későbbi sorsa

Fogalmak

Szeretet

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A tanítványok reménytelensége, amikor visszamennek halászni
Péter buzgó lelkesedése és szégyene
Jézus türelmes szeretete

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Hogy juthat Péter eszébe, hogy visszamenjenek halászni?
Miért fontos Jézusnak, hogy Péter szereti-e? Vajon Jézusnak fontos?
Hogyan tudom én Jézust szeretni?
Mit jelent Péter feladata?

Javasolt óramenet

Idézzenek föl az óra elején olyan baráti kapcsolatokat, amelyek véget értek. Amikor például a gyerekek eljöttek az alsó tagozatról, talán egészen új közösségbe kerültek, vagy épp egy osztálytárs ment el gimnáziumba. Vagy elköltöztek, és ezért nincs már kapcsolata valakivel. Idézzék vissza, milyen érzés volt ez akkor? Hogyan emlékeznek vissza a barátságra? Hogyan hatott rájuk ez a barátjuk? Mit hoztak magukkal ebből a barátságból?

Határozzuk meg a történet helyszínét, oldják meg a tankönyvi feladatot, nézzék meg a térképet! A feladat megoldása: Lk 5,1: *Genezáret-tó*; Mt 15,29: *Galileai tenger*; Jn 6,1: *Tibériás tava*.

Éljük bele magunkat abba a helyzetbe, hogy a tanítványok napok óta nem látták már a feltámadott Jézust. Talán úgy gondolják, vége, megszakad a kapcsolatuk. Valamit kezdeni kell az életükkel, talán vissza kell térni oda, ahonnan három éve elindultak. Így indulhat Péter halászni, és többen csatlakoznak hozzá, hiszen valóban kezdeniük kell magukkal valamit.

Játsszunk vagy írjunk belső monológot Péterhez, mielőtt előáll ezzel az ötlettel, vagy párbeszédet, amely a tanítványok között zajlik, amikor útnak indulnak, vagy amikor ott ülnek a hajóban fogásra várva.

Érezzék meg a tanulók, hogy Jézus nélkül üresnek, céltalannak érzik a tanítványok az életüket, és kudarcosnak is, hiszen nem úgy történtek a dolgok, ahogy ők remélték, és még halat sem fognak. Ebbe a kétségbeesett helyzetbe lép be Jézus, amikor megjelenik a tenger partján.

Figyeljünk Péter ügybuzgalmára, keressünk hasonló jellemvonásokat mutató történeteket az eddig tanultak közül!

A három jézusi kérdést és a három választ a teológiai előzetes és a tankönyvi kérdések alapján gondoljuk együtt végig! Eljátszhatjuk pantomimban ezt a részt, Péter kifejező testtartására ügyelve. Gondolkojunk együtt a feladaton, amit Péter kapott. Gyűjtsünk olyan kifejezéseket az egyházi nyelvhasználatból, amelyek ebből a képből táplálkoznak! Például lelkipásztor, a gyülekezet mint nyáj, a hívek mint bárányok. Utaljunk végül Péter sorsára, amely a Néró-féle keresztényüldözések idején teljesedik be.

A párbeszédék helyes sorrendje

- 14 Uram, te mindent tudsz; te tudod, hogy szeretlek téged.
- 4 Nincs.
- 1 Elmegyek halászni.
- 8;11 Igen, Uram, te tudod, hogy szeretlek téged.
- 5 Vessétek ki a hálót a hajó jobb oldalán, és találtok!
- 7 Simon, Jóna fia, jobban szeretsz-e engem, mint ezek?
- 8;11 Igen, Uram, te tudod, hogy szeretlek téged!
- 10 Simon, Jóna fia, szeretsz-e engem?
- 12 Őrizd az én juhaimat!
- 13 Simon, Jóna fia, szeretsz-e engem?
- 2 Mi is elmegyünk veled.
- 16 Kövess engem!

- 15 Legeltesd az én juhaimat! Bizony, bizony, mondom néked: amikor fiatalabb voltál, felövezted magadat, és oda mentél, ahova akartál; de amikor megöregszel, kinyújtod a kezedet, más övez fel téged, és oda visz, ahova nem akarod.
- 6 Az Úr az!
- 9 Legeltesd az én bárányaimat!
- 3 Fiaim, nincs valami ennivalótok?

Énekjavaslat

EÉ 223: Jézus él, én is vele!

ZÉ 55: Rám néztél

54. Hogyan tovább? – Jézus mennybemenetele (Mt 28,16–20; ApCsel 1,4–11)

Teológiai alapvetés

Az Apostolok cselekedeteiről szóló könyv történetileg viszi tovább az eseményeket, míg a Máté evangéliumából ismert missziói parancs az evangélium lezárása.

Az ApCsel-részlet a Szentlélek felé irányítja a tanítványokat. Jézus nem lesz velük többé láthatóan, de ők maradjanak Jeruzsálemben, és a Szentlélek ereje majd továbbsegíti őket, megérteti velük Jézus tanításait, életét, halálának és feltámadásának értelmét. Ez a néhány nap a mennybemenetel és pünkösd között kritikus a tanítványok életében.

A missziói parancs elsősorban a konkrét tennivalókra tereli a figyelmet, és az ígéret szerint Jézus ezekben velük lesz mindennap. A konkrét tevékenységek mintegy körvonalazzák az egyház életét: a tanítványság fontosságát, a keresztséget – ez a szentség szerzési ígéje is egyben –, a tanítást, mégpedig abban a szűkítésben, hogy a leendő tanítványoknak Jézus tanításának megtartását kell megtartaniuk, tehát egyféle életvitelre nevelést kell hordoznia. Így válik Jézus szava az egyház életének zsinórmértékévé, küldetésének meghatározójává.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Jézus feladatot ad azoknak, akiknek megjelenik

A missziós parancs tartalma

A felhő az isteni jelenlét szimbóluma

Jézus a Szentlélek eljövételét ígéri

Fogalmak

Mennybemenetel, Olajfák hegye, missziós parancs

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A tanítványok kétségei, bizonytalansága

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Vajon a mai tanítványok engedelmeskednek Jézus missziói parancsának?

Javasolt óramenet

Gyűjtsük össze azokat a történeteket, ahol Jézus megjelenik a tanítványoknak. Milyen információkat, feladatokat kapnak a Feltámadottól?

Vajon számítottak a tanítványok arra, hogy ezek a találkozások újra és újra megismétlődnek? Vajon várták, remélték? Nem lenne jó, ha ez még ma is így lenne?

A feladat megoldása

Történet	Személy/ek	Tanítás, feladat, útmutatás
Mt 28,1–10	<i>Két Mária</i>	<i>Ne féljete! Menjete el, adjátok híriül atyámfiainak, hogy menjene Galileába, és ott meglátnak engem.</i>
Lk 24,13–35	<i>Emmausi tanítványok</i>	<i>Jézus megmagyarázza nekik, hogy az írások szerint történt mindaz, ami történt.</i>
Jn 20,11–18	<i>Magdalai Mária</i>	<i>Ne érints engem, mert még nem mentem fel az Atyához, hanem menj az én testvéreimhez, és mondd meg nekik: felmegyek az én Atyámhoz, és a ti Atyátokhoz, az én Istenemhez és a ti Istenetekhez.</i>
Jn 20,19–23	<i>Tanítványok</i>	<i>Elküldelek titeket [...]. Akinek megbocsátjátok bűneit, megbocsáttatnak...</i>
Jn 20,24–29	<i>Tamás</i>	<i>Boldogok, akik nem látnak, és hisznek.</i>
Jn 21,15–19	<i>Péter</i>	<i>Legeltesd az én juhaimat!</i>

A hajóács kérdése kapcsán gondolkodjunk el Jézus megjelenéseinek időlegességéről és helyhez kötöttségéről. Értékesebb ma azt tudnunk, hogy nincs messze egyikünkötől sem, hogy mindnyájan mindig megszólíthatjuk és segítségül hívhatjuk.

A missziói parancsban éppen azt ígéri nekünk Jézus, hogy velünk van minden napon. Figyeljük meg a tanítványok kétségeit. Mit takarnak, miből fakadhatnak ezek a kétségek? Fogalmazzunk meg egy-egy gondolatot, amit a Galileába vezető úton egymásnak mondhattak! Csatlakozhatunk a magunk kétségeihez: vajon tényleg Jézus-e az, akivel találkozhatunk?

A missziós parancs lényegét alapos szövegelemzéssel figyeljük meg. Ezt a szakaszt tanulják is meg fejből a diákok! Vajon a mai tanítványok engedelmeskednek-e még az ősi parancsnak, és ha igen, hogyan?

A mennybemenetel történetében rámutathatunk, hogy a tanítványok még most is reménykedné-

nek a földi királyságban. Jézus ezzel az izraeli királysággal állítja szembe az egész világra vonatkozó tanúságtételt. (Ellenben... ApCsel 1,8.)

Hajlamosak vagyunk úgy elképzelni a mennybemenetelt, mint ahogy egy madár vagy repülőgép felszáll, és egybeolvadva a kékséggel, eltűnik a szemünk előtt. Fontos ezzel szemben, hogy Jézust felhő takarja el a szemünk előtt – Isten jelenlétébe távozik, nem térben föl, az űrbe.

Beszélgessünk még arról, hogyan várunk mi egy-egy ígéret beteljesedésére. Példa lehet számunkra a tanítványok kitartó imádkozása. Ugyanakkor a Szentlélek számunkra jelenvaló valóság már, csak észre kell vennünk, hogy élhessünk erejével.

A feladat megoldása

Menjetek el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, *tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek.*

Nekem adatott *minden hatalom mennyen és földön.*

És íme, én veletek vagyok *minden napon a világ végezetéig.*

Galileai férfiak, *miért álltok itt az ég felé nézve?*

Ez a Jézus, aki felvitetett tőletek a mennybe, úgy jön el, *ahogyan láttátok őt felmenni a mennybe.*

Énekjavaslat

EÉ 478: Mind elvégezted, Jézusunk...

ZÉ 62: Jézus feltámadt a sírból

MILYEN AZ ÉLET AZ EGYHÁZON BELÜL?

55. Mit tegyünk? – A tanítványok élete húsvét után (ApCsel 1,12–26)

Teológiai alapvetés

A mennybemenetel és pünkösd között levő tíz nap nagyon tanulságos a tanítványok életében. Hordozói ugyan a nagyon fontos hírnek, hogy Jézus feltámadt, de még nem töltötte el őket a Szentlélek, hogy egyházzá legyenek. Ez az idő számukra a szervezeti rekonstrukcióra tűnik alkalmasnak. Kiegészülnek, Júdás helyett megválasztják Mátyást. Ha szabad ezt jelképesnek venni, mint ahogy az egyház életének körülírását láthatjuk a következő jelenetekben, akkor ez arról beszél, hogy az egyház Lélek nélkül szervezeti változásokra alkalmas csupán még akkor is, ha ezt a legszentebb odafigyeléssel teszi is. Jellemző módon azonban ez az egyetlen, első és utolsó hely, ahol Mátyás nevével találkozunk.

Emeljünk ki néhány fontos jelzést a történetből! A sorshúzás ószövetségi szent cselekmény. A papi ruhában levő Urim és Tummim egyes vélemények szerint éppen az ilyen jóslásokra, sorshúzásokra alkalmas eszközök. Keresztelő János apját, Zakariást is sorshúzással jelölték ki a szolgálatra.

Másik érdekesség, hogy a tanítványság feltételeként Jézus életéből csak a felnőtt küldetés szakaszát húzzák meg. A karácsonyi történet nem része a tanítványi tanúskodásnak. Ugyanakkor ezek szerint voltak többen is, akik ezt az utat végigjárták Jézussal. A Szentlélek teszi majd ezt a közösséget egyházzá.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Jézus követőinek összetartása
Amit Jézus testvéreiről az evangéliumokból tudhatunk
A tanítványi kört kiegészítik
Mátyás apostollá választásának célja és szempontjai
Júdás halála

Fogalmak

Apostol, szombatnapi járóföld

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Hogyan gyűlnek össze, alkotnak közösséget Jézus követői
Péter vezető szerepe itt is megmutatkozik

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Hogyan készülünk mi az életünk nagyobb feladataira?

Vajon miért nem József lesz a 12. apostol? Hogyan éli meg ő ezt a döntést?

Vajon minket milyen feladatra választ ki Isten?

Javasolt óramenet

Az utolsó fejezet, és benne ez a lecke számos lehetőséget kínál év vége felé az ismétlésre.

Hogyan készülünk egy nagy feladatra? Az osztálynak, csoportnak számos közös feladata lehet az iskolában. Termet kell díszíteni vagy műsort készíteni stb. Hogyan készülünk akkor, amikor már tudjuk, hogy mi a feladat, de még bőven van időnk a megvalósításig? Gondoljuk végig, milyen lépéseket kell megtennünk!

Vagy közelíthetjük a témát egy másik szemszögből is: milyen szempontok alapján választunk magunk mellé munkatársat, csoporttársat, kivel dolgozunk együtt szívesen egy közös feladaton? Később összehasonlíthatjuk majd, milyen szempontokat vettek figyelembe az apostolok.

Kapcsolódjunk a mennybemenetel eseményéhez, mutassuk meg, hogy a tanítványokat Jézus és az angyalok szava továbbküldi az Olajfák hegyéről. A várakozás, készülődés lényeges elemeként hívjuk fel a diákok figyelmét arra, hogy imádságban vannak együtt, „egy szívvel, egy lélekkel” – azaz egység van köztük, és teljes szívükkel ott vannak ebben a készülődésben. Milyen jó, ha így tudunk egy feladatra készülni!

Jézus testvéreiről olvassuk el az alábbi igéket:

Lk 8,19: Egyszer elmentek hozzá anyja és testvérei, de nem tudtak Jézushoz jutni a sokaság miatt.

Mt 13,55–56: Hát nem az ács fia ez? Nem Máriának hívják-e az anyját, testvéreit meg Jakabnak, Józsefnek, Simonnak és Júdásnak? Nem közöttünk élnek-e nővérei is mind?

Jn 2,12: Ezután lement Kapernaumba anyjával, testvéreivel és tanítványaival együtt, és ott tartózkodtak néhány napig.

Beszélgessünk arról, hogy Jakab lett a jeruzsálemi ősgyülekezet vezetője. Bizonyos, hogy nem egyszerűen a mai keresztény szóhasználat szerint nevezik az evangélisták testvéreknek Jézus követőit, hiszen külön említik a tanítványokat és külön a testvéreket egyetlen mondaton belül.

Fogalmazzunk együtt olyan imádságos mondatokat, amelyek ebben a helyzetben elhangozhattak a tanítványok, a testvérek vagy Mária szájából! Figyelhetünk a „kitartóan” szóra is – talán egyre türelmetlenebbül várják, hogy beteljesedjen az ígélet, és megkapják a Szentlelket.

Júdás haláláról csak röviden adjunk információt, indokolva, hogy miért töltik be a 12. apostol helyét. Ha valamit mégis ki akarunk emelni az ApCsel 1,15–20-ból, akkor arra mutathatunk rá, hogy Péter így beszél róla: „...közénk tartozott és részt kapott ebből a szolgálatból.” Az együtt töltött időt nem feketíti be utólag.

Az apostol kiválasztásánál hangsúlyos volt, hogy János keresztelésétől kezdve együtt volt a tanítványokkal, és tanúja volt a feltámadásnak. Itt a helye annak, hogy hangsúlyozzuk, Jézus körül többen voltak, mint a sokat emlegetett tizenkettő!

A sorsvetésről mondjuk el, hogy Isten akaratának kifürkészését jelentette, ezt támasztja alá az az imádság is, amelyet a sorsvetés előtt elmondanak.

József is alkalmasnak látszik a feladatra, mégsem ő kerül Júdás helyére. Vajon hogyan éli ő meg a döntést? A kitüntetett helyről ezúttal lemaradt József kapcsán érdemes hosszabban beszélgetni arról, hogy a diákjaink is sokszor vágnak „főszerepre”, és sokszor csalódnak, mert mást választanak. Mutassuk meg azt, hogy ettől ő még nem alkalmatlan, hiszen alkalmasak közül választottak! Vajon mi lehetett mégis Mátyás szívében, amiért ő kapta Istentől a feladatot?

Hasonlítsuk össze az óra elején gyűjtött ötleteinket azzal, ahogy a tanítványok készülnek a rájuk bízott feladatra!

Keresztény emberként ránk is számos feladat vár. Visszaidézhetjük a tízparancsolatról, a Hegyi beszédről tanultakat, és újra szemünk elé kerül a két nagy parancsolat.

A Ki érezhetett, gondolkodhatott így? feladat megoldása

Elment Jézus, pedig azt ígérte, velünk lesz minden napon a világ végezetéig! – *Tanítványok, Jézus követői, mindazok, akik jelen voltak Jézus mennybemenetelekor, amikor ez az ígéret elhangzott.*

A legjobban tesszük, ha együtt maradunk! Imádkozzunk, hogy megtudjuk, mit kell tennünk! – *Tanítványok, Mária, Jézus testvérei*

Jó volt Jézussal és a tanítványokkal járni! Szívesen adnám tovább mindazt, amit megéltem velük! – *Mátyás, József*

Nem rám esett a sors. Csak Isten tudja, miért. És éppen azért, mert ő tudja, bizonyára jól van ez így. – *József*

Énekjavaslat

EÉ 230: Jövel, Szentlélek Isten...

ZÉ 36: Emlékszem számtalan tévelygésre

56. Nem hevült-e a szívünk? – Pünkösd (ApCsel 2,1–41)

Teológiai alapvetés

Még az emmausi tanítványok történetéből idézett mondat mutatja, hogy a húsvéti hit valójában a Szentlélek kitöltésekor kap célt, értelmet, hatékony lelkesedést.

A zsidók pünkösdje, a Sávuoat az árpa első betakarításának ünnepe, és annak, hogy Mózes bemutatja a kőtáblákat a népnek. „Ma lettél néppé” – mondják. A húsvét utáni gyülekezet pünkösd előtti történetének jellemzője az a félelem, amivel behúzódnak az ünnep idejére a zárt ajtók mögé. A Szentlélek azonban minden értelemben felnyitja a zárat. Az első igehirdetés Jézusról szól. A bábéli zűrzavar ellentétjeként az összegyűlteket mind értik Péter beszédét, de a reakció szélsőséges. A tömeg egyik része nem tudja, mi történhetett, másik része részegnek gondolja az átszellemült tanítványokat.

Míg a zsidóságot a törvény tette néppé, addig az egyházat Isten Szentlelke. Az első gyülekezet 3000 embert számlált, ami néhány nap múlva 5000-re nő, párhuzamot teremtve az 5000 ember megvédéséről szóló történetnek.

A Péter igehirdetésére jövő reakció húzza meg a Krisztus keresztjétől húzódó vonal végét. Isten végtelen szeretetét mutatta be Krisztus kereszthalálában, amikor az embernek áldozta Fiát. A passióban az ember megmutatta minden embertelenségét. Isten azonban nem bosszúállását mutatja meg ezután, hanem mindazoknak, akik megértik, hogy megölték az Atya Egyetlenét, akik össze tudnak törni tettük súlya alatt, kegyelmét kínálja fel.

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Pünkösd ünnepének kortörténeti háttere

A pünkösd események kronológiája, szereplői

A tűz Isten jelenlétének szimbóluma

Péter prédikációjának legfontosabb vonásai

Fogalmak

Pünkösöd, Szentlélek kitöltése, egyház, prédikáció

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Péter biztos kiállása

A tanítványokat hallgató sokaság tettekeszsége

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Hogyan lesz Jézus követőiből egész világra szóló keresztény közösség?

Hogyan tapasztalhatjuk meg azt, hogy a keresztények megérthetik egymást?

Javasolt óramenet

Indítsuk az órát egy 2010-es adatsorral a keresztények létszámáról (az amerikai Pew Research Center felmérése alapján)! Gondolkodjunk el a hajóáccsal együtt arról, hogyan lesz Jézus tizenkét tanítványából és néhány száz követőjéből kétezer év múltán ekkora, egész világot átfogó kereszténység!

Mondjuk el a pünkösdi történetet, szemléletesen érzékeltetve a hallgatóság megdöbbenését, találgatását, hogy mi is történhetett. Helyezzük szembe az előző tíz nap várakozását azzal az erővel, amellyel most a tanítványok útnak indulnak és megszólalnak.

Tisztázzuk, hogy Lukács nem valóságos tűzről és szélről ír. Isten Lelke jelenlétének szimbólumai ezek. Keressünk olyan bibliai történeteket, amelyekben Isten megjelenéséhez tűz köthető! Ilyen például az égő csipkebokor vagy a tűzoszlop, amely a pusztai vándorlásnál éjjel vezeti a népet. De ilyen Illés történetében a Kármel hegyi villám, amely tüzet gyújt az oltáron.

A nyelveken szólás rejtélyébe nem kell belemenni, helyezzük a hangsúlyt arra, hogy úgy tudnak a tanítványok megszólalni, hogy mindenki érti őket. Kereshetünk párhuzamot, hányszor nem értjük az igehirdetést, elbeszélnek a fejünk fölött, talán mert túl felnőttes, vagy mi nem figyelünk. Most viszont létrejön az összhang, megértik egymást. A „magunk nyelve” nem feltétlenül a magyar vagy az arámi, hanem az, ami az én gondolkodásomhoz közel áll.

Péter prédikációja hosszú és nehéz az ötödikesek számára, azzal ne terheljük meg őket. Ha mégis ki akarunk emelni valamit belőle, javasoljuk a 32–33. és a 36. verset.

Végiggondolhatjuk azonban, hogy mit mondanának ők Jézusról, ezzel is átismételve az előző fejezet legfontosabb eseményeit.

Elgondolkozhatunk azon is, milyen egy jó prédikáció, amely megszólít minket. Mi kell ahhoz, hogy mi megkérdezzük: „Mit tegyünk?”

A háromezer megkeresztelkedő létszámát hasonlítsuk saját templomunk közösségéhez! Érezzük meg, mekkora nagy létszámról van szó!

A Szentlélek személyéről, művéről való gondolkodásunkban segítségünkre lehet az Apostoli hitvallás harmadik hitágazata, valamint a tankönyvi főszerzőben idézett szakaszok. Az egyetemes anyaszentegyház kérdése a következő lecke anyaga, arra itt ne térjünk ki részletesen.

A pünkösdi események helyes sorrendje

6 Péter prédikálni kezdett, Jóel prófétára hivatkozott.

1 Eljött pünkösöd napja, a nagy zarándokünnepre sokan jöttek Jeruzsálembe.

- 8 Sokan megkeresztelkedtek, és csatlakoztak a tanítványokhoz.
2 Szélrohamhoz hasonló zúgás támadt, és valami lángnyelvek jelentek meg.
3 A tanítványok megteltek Szentlélekkel.
7 Az emberek úgy érezték, ha mindez úgy van, ahogy Péter mondta, tenniük kell valamit.
5 Sokan azt hitték, édes bortól részegedtek meg a tanítványok.
4 Mindenki a maga nyelvén hallotta beszélni a tanítványokat.

Énekjavaslat

EÉ 235: A pünkösdnek jeles napján...

ZÉ 70: Jöjj, Szentlélek

57. Mi az egyház? – Az első gyülekezet (ApCsel 2,42–47; 4,32–35)

Teológiai alapvetés

Ha az Apostolok cselekedeteinek történetét az egyház körülírásának, meghatározásának tekintjük, akkor itt most az egyház funkcióival találkozunk. Ezek: a keresztség, az apostoli tanítás, a közösség, az úrvacsora, az imádkozás, az események (csodák és jelek), a hit, a vagyonszövetség, az üdvözülők számának növekedése.

Ezeknek a cselekményeknek ma is vannak párhuzamaik. Nem kétséges a hit, az imádság, a szentségek és a tanítás fontossága. A gyülekezetek önkéntes adakozása egyféle vagyonszövetség. Ha csak szó van, de nincs esemény, emberek életének változása, kibékülések, megtérések, akkor elerőtlenedik a mondanivaló is. A növekedés pedig nem létszám szerinti gyarapodást jelent, hanem a hitben elindulókat. Ezért azt kell hinnünk, hogy ahol ezek közül akár csak egy is elvész, az a gyülekezet ideig-óráig maradhat fenn. Ezek mutatják ugyanis, hogy a Szentlélek cselekvő módon van közöttünk. Egyház pedig csak a Szentlélek munkája nyomán alakulhat ki és maradhat életben.

Ide kell kapcsolnunk – bár meghatározásában szűkebb tartalmú – az Ágostai hitvallás klasszikus egyház-meghatározását: „Az egyház a szentek gyülekezete, amelyben az evangéliumot tisztán tanítják és a szentségeket helyesen szolgáltatják.”

Tények, amelyeket meg kell tanítani

Az első gyülekezetek életével kapcsolatos kortörténeti tudnivalók

A hajó és a hal szimbolikája

A katolikus szó 'egyetemest' jelent, így a hitvallás harmadik hitágazatában nincs valós különbség a felekezetek között.

Fogalmak

Egyház, gyülekezet, vagyonszövetség, evangélium, keresztség,

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Milyen gyökeresen változtatják meg emberek az életüket, és vállalnak közösséget egymással!
Mennyire kitölti az életüket a Jézussal való közösség!

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mi az egyház lényege?

Miért nem élünk ma vagyonközösségben?

Miért nem határozza meg életünket ilyen mélyen a Krisztushoz tartozásunk?

Javasolt óramenet

Gyűjtsünk asszociációkat az egyház fogalmához! Rajzoljuk a táblára az asszociogrammot, hogy később össze tudjuk hasonlítani mindazzal, amiről az órán beszélgettünk. Figyeljük meg, hogy a hétköznapi szóhasználatban gyorsan társítják a tanulók a szóhoz a felekezeteket, a templomokat, papokat, embereket, akik a templomba járnak, szervezetet, presbitériumot stb.

De mindez nem ragadja meg az egyház lényegét. A hajóács lényegkereső kérdése indítsa a választ keresést.

Két csoportban dolgozhatnak a tanulók a két szöveggel. Ugyan azt a tankönyvi táblázatot töltsék ki, de természetesen az egyik szöveg alapján nem lesz teljes a válasz. Ezután mondják el a másik csapatnak, hogy az általuk olvasott szövegben milyen információk voltak, egészítsék ki a táblázatot.

A feladat megoldása

Milyen tevékenységek voltak meghatározóak számukra?	<i>tanítás, közösség, kenyér megtörése, imádság, Isten dicsőítése; jelek, csodák; biztonyságtétel</i>
Mi volt a fő mondanivalójuk?	<i>Jézus feltámadása</i>
Milyen helyszíneket említ a szöveg?	<i>templom, házaknál</i>
Hogyan viselkedtek egymással?	<i>vayonközösség, szívben-lélekben egyek</i>
Milyen tulajdonságokkal jellemzi őket a Biblia?	<i>állhatatosság, öröm, tiszta szív; erővel tesznek biztonyságot, kegyelem volt rajtuk</i>
Hogyan tekintettek rájuk az emberek?	<i>kedvelte őket az egész nép; egyre többen csatlakoznak</i>

Jó áttekintést ad ez a gyűjtemény arról, hogy mi jellemi az egyházat. A vagyonközösség problémájára kitérhetünk röviden. Elmondhatjuk, hogy az ősgyülekezet közelre várta Jézus visszatérését, és ezért gondolta jó megoldásnak a teljes vagyonközösséget. Ma az adakozás, a gyülekezet terheinek közös viselése, a rászorulóknak segítése formájában éljük meg ezt a felelősségvállalást az egyház és egymás iránt.

Sok vegyes házasságban élő gyerek hallhatja katolikus templomban a hitvallást másképp. Ezért fontos erről a kérdéstről is beszélni. Sajnos a „katolikus” szó le nem fordítása az egyébként végig ma-

gyar szövegben sok félreértésre ad okot azok körében, akik nem elég tájékozottak, és így kirekesztő értelmében használják a hitvallásnak ezt a mondatát.

A rejtvény megfejtése

hal – ICHTYS – Jézus Krisztus Isten Fia Megváltó

Az *Igaz vagy hamis?* feladat megoldása

A tanítványok tanították a közösséget. **I**

Jézus csodái jelei voltak isteni hatalmának, a tanítványok nem tettek ilyen jeleket. **H** (*Ők is gyógyítottak.*)

Az első keresztények mindenüket megosztották egymással, javaikat eladták. **I**

A templomban megtörték a kenyeret, ahogy Jézus az utolsó vacsorán elrendelte. **H** (*Ez házaknál történt, a templomban nem tűrték volna.*)

Egyre nőtt a gyülekezet, napról napra sokan csatlakoztak hozzájuk. **I**

Kitartás, öröm és tiszta szív jellemezte az első keresztényeket, kedvelték őket. **I**

Énekjavaslat

EÉ 258: Új világosság jelenék...

ZÉ 74: Drága Szentlélek, jöjj

58-60. Lehet máshogy nézni az idő múlását?

Összefoglalásnak szánjuk a tankönyv utolsó három leckéjét magába foglaló projektmunkát. Bízunk abban, hogy a tanulók gyermekkoruk óta élik, érzik a keresztény ünnepek hangulatát, a hozzájuk tartozó szokásokat, népszokásokat, ismernek verseket, énekelnek énekeket, látják a templomban az oltárterítőt, de mindez nem tudatosul bennük, nem alakul összefüggő képpé. Ebben a tanévben a Jézusról szóló történetek kapcsán, reméljük, érthetővé vált sok minden, rácsodálkoztak a régen ismert dolgok tartalmára, lényegére.

Célunk, hogy a gyerekek kapcsolatot találjanak a tananyag és megélt ünnepeink között; hogy megtanuljanak igazán ünnepelni, meglássák az ünnep lényegét, és megérezzék, hogy ünnepeink közösek, s nemcsak a család, a gyülekezet is ünnepel.

Javasolt óramenet

Helyezzünk el a táblán vagy vetítsünk ki diákjaink számára is felismerhető, gyülekezeti alkalmakról készült fényképeket. A tanulók feladata felismerni a képeket, azokat a megfelelő egyházi ünnepekkel összepárosítani, majd sorba rendezni az egyházi esztendőnek megfelelően. A feladathoz használhatjuk saját, gyülekezeti képeinket is, de segítségünkre lehetnek a lecke végén található összegyűjtött képek is.

A tankönyvben található összepárosítós feladat megoldása

Készítsétek az Úr útját!	<i>Advent</i>
Isten emberré lett.	<i>Karácsony</i>
Ez az én szeretett Fiam, őt hallgassátok!	<i>Vízkereszt</i>
Én hozzád imádkozom, Uram.	<i>Böjt</i>
Hozsánna a Dávid Fiának.	<i>Virágvasárnap</i>
Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre!	<i>Nagycsütörtök</i>
Elvégeztetett.	<i>Nagypéntek</i>
Feltámadt!	<i>Húsvét</i>
Tegyetek tanítvánnyá minden népet!	<i>Mennybemenetel</i>
Kitöltötte Szentlelkét.	<i>Pünkösd</i>

A tankönyvben található ábra az egyházi esztendőt szemlélteti. Segítséget ad abban, hogy az év folyamán egymást követő ünnepek között a tanulók meglássák az összefüggéseket, és lássák azt is, hogy ezek ismétlődően végigkísérik életünket. Az ábra hiányos, hiszen csak az ünnepek neveit tartalmazza.

Színezzük ki a körivet az oltárterítő színének megfelelően, beszéljünk a színek jelentéséről. Keressünk az énekeskönyvben az ünnephez illő szimbólumot (segít a szimbólumok magyarázata a 785. oldalon), és rajzoljuk a körön belülré az ünnep mellé.

A karácsonyi ünnepkör december 24-éhez igazodik. Az ezt megelőző négy vasárnap a négy adventi vasárnap. A húsvéti ünnepkör változó időpontra esik, hiszen a holdhónapokhoz igazodik: az első tavaszi holdtöltét követő első vasárnap húsvét vasárnapja. Az ünnepkör minden más ünnepét ehhez viszonyítjuk.

A projekt második óráján csoportmunkában dolgozunk. Osztály-, illetve csoportlétszámtól függően alkossunk három-öt fős csapatokat, s jelöljük ki tizenegy állomást (például tizenegy padot) az osztályteremben. Minden állomás egy ünnepnek felel majd meg, így minden helyszínen helyezzük el az ünnepnek megfelelő verset, részletet, képzőművészeti alkotást, valamint az ehhez kapcsolódó feladatokat. (A feladatokat természetesen annyi példányban fénymásolva, ahány csapatunk van.) Adjunk a tanulóknak minden állomásnál 3-4 percet, hogy megoldják a feladatokat, s azt írásban rögzítsék. Majd kérjük meg a csoportokat, hogy haladjanak tovább a következő ünnephez. Csoporttól függően a verseken változtathatunk, kiemelhetünk belőle csak egy részletet, vagy akár egy a diákjaink számára ismertebb versre, idézetre is cserélhetjük azt. A feladat értékelésére a harmadik óra elején kerül sor.

Zárjuk a második tanórát a házi feladat kiosztásával. Minden diák válasszon vagy húzzon magának egy ünnepet, és a kiválasztott ünnepről hozzon a következő órára egy képet, képzőművészeti alkotást, amely kifejezi az ünnep lényegét. Fontos, hogy saját munka legyen! A fotózni szerető diákokat arra is biztathatjuk, hogy készítsenek fényképet, amely kifejezi az ünnep hangulatát.

A projekt harmadik óráját az előző órán csoportmunkában megoldott feladatok megbeszélésével kezdjük. Egyesével haladjunk végig az ünnepeken, s hallgassuk meg a tanulók észrevételeit a képek és versek kapcsolatáról.

Ezt követően készítsünk egy közös egyházi esztendő képet, ragasszuk fel egy körív mentén a diákok által készített alkotásokat, s rendezzünk belőle egy kiállítást.

Fénymásolható feladat

ADVENT

Légy csendben, és várj az Úrra!
(Zsolt 37,7)

ADY ENDRE: AZ ISTEN-KERESŐ LÁRMA

Neved sem értem, Istenem,
De van két árva, nagy szemem
S annyi bolondot látok,
Hogy e sok bolondságból
Nagy ijedelmemben,
Uram, hozzád kiáltok.

Próbáltam sokféle mesét,
De hajh, egyik se volt elég:
Szívemben, idegeimben
Kiabáló, nagy lárma
Téged keres, Fölség,
Isten, a tied minden.

KARÁCSONY

Nekem olyan jó Isten közelsége! (Zsolt 73,28)

ADY ENDRE: KARÁCSONY (részlet)

Harang csendül,
Ének zendül,
Messze zsong a hálaének,
Az én kedves kis falumban
Karácsonykor
Magába száll minden lélek.

Minden ember
Szeretettel
Borul földre imádkozni,
Az én kedves kis falumba
A Messiás
Boldogságot szokott hozni.

A templomba
Hosszú sorba
Indulnak el ifjak, vének,
Az én kedves kis falumban
Hálát adnak
A magasság Istenének.

Mintha itt lenn
A nagy Isten
Szent kegyelme súgna, szállna,
Az én kedves, kis falumban
Minden szívben
Csak szeretet lakik máma.

Ha ez a szép rege
Igaz hitté válna,
Óh de nagy boldogság
Szállna a világra.
És a gyarló ember
Ember lenne újra,
Talizmánja lenne
A szomorú útra.

Golgota nem volna
Ez a földi élet,
Egy erő hatná át
A nagy mindenséget,
Nem volna más vallás,
Nem volna csak ennyi:

Imádni az Istent
És egymást szeretni...
Karácsonyi rege,
Ha valóra válna,
Igazi boldogság
Szállna a világra...

VÍZKERESZT

*Az egész föld leborul előtted,
és énekel neked, énekli neved dicséretét.
(Zsolt 66,4)*

JÓZSEF ATTILA: BETLEHEMI KIRÁLYOK

Adjonisten, Jézusunk, Jézusunk!
Három király mi vagyunk.
Lángos csillag állt felettünk,
gyalog jöttünk, mert siettünk,
kis juhocska mondta – biztos
itt lakik a Jézus Krisztus.
Menyhárt király a nevem.
Segíts, édes Istenem!

Istenfia, jónapot, jónapot!
Nem vagyunk mi vén papok.
Úgy hallottuk, megszületél,
szegények királya lettél.
Benéztünk hát kicsit hozzád,
Üdvösségünk, égi ország!
Gáspár volnék, afféle
földi király személye.

Adjonisten, Megváltó, Megváltó!
Jöttünk meleg országból.
Főtt kolbászunk mind elfogyott,
fényes csizmánk is megrogyott,
hoztunk aranyat hat marékkal,
tömjént egész vasfazékkal.
Én vagyok a Boldizsár,
aki szerecseny király.

Irul-pirul Mária, Mária,
boldogságos kis mama.
Hulló könnye záporán át
alig látja Jézuskáját.
A sok pásztor mind muzsikál.
Meg is kéne szoptatni már.
Kedves három királyok,
jóéjszakát kívánok!

BÖJT

*Én hozzád imádkozom, Uram,
a kegyelem idején, Istenem.
(Zsolt 69,14)*

REMÉNYIK SÁNDOR: ISTENARC

Egy istenarc van eltemetve bennem,
Tán lét-előtti létem emlék-képe!
Fölibe ezer réteg tornyosul,
De érzem ezer rétegen alul,
Csak nem tudom, mikép került a mélybe.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
Néha magamban látom, néha másban.
Néha állok, mint fosztott ág, szegényen,
Ha rossz órámban eltűnik egészen
Alter-egóm az örök vándorlásban.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
A rárakódott világ-szenny alatt.
A rámrakódott világ-szenny alól,
Kihűlt csillagok hamuja alól
Akarom kibányászni magam.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
S most ásót, kapát, csákányt ragadok,
Testvéreim, jertek, segítsetek,
Egy kapavágást ti is tegyetek,
Mert az az arc igazán én vagyok.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
Antik szobor, tiszta, nyugodt erő.
Nem nyugszom, amíg nem hívom elő.
S bár világ-szennye rakódott reája,
Nem nyugszom, amíg nem lesz reneszánsza.

VIRÁGVASÁRNAP

*Magasztallak téged, Istenem, királyom,
áldom nevedet mindörökké. (Zsolt 145,1)*

PÁLÓCZI HORVÁTH ÁDÁM: A NAGY KIRÁLY JÖN...

Zöld ágakat szeldelnek útjára,
Békességet hoz népe javára.
Áldott, aki jött az Úrnak nevébe',
Általa léptünk az Isten kedvébe;
Békesség ott fenn a mennyországban,
Áldott az Isten a magasságban!
A nagy király jön: Hozsánna! Hozsánna!
Zeng e kiáltás előtte, utána;

Ó, szentegyház, hívek boldog országa!
Mily édes ez a Jézus királysága!
Szelíd, szegény ez és alázatos,
De nagyhatalmú és csodálatos.
Igaz ez és a bűntől szabadító,
A bűnt, halált és népeket hódító;
Vasvesszővel bírja ellenségét,
de szelíden őrzi örökségét.

Jézus király és magát annak vallja,
De hogy királlyá tegyék, nem javalja;
Sőt, noha Isten, Sion királya:
Lett az időben szolgák szolgája.
Jön számárháton alázatossággal,
Aki pedig bír az egész világgal;
Nem jön királyi fényes bíborban,
Nem fegyverekkel zörgő táborban.

Ó édes Jézus, Atyádnak szent Fia!
Ó, Isten, néped kegyelmes királya!
Vezérelj jóra egész éltünket,
Tégy tulajdon népeddé bennünket.
Légy segítségül, ki a magasságban
Ülsz drága véreden szerzett országban;
Tégy engedelmes, hű polgárokká
S nyert kincseidben birtokosokká.

Hogy csak a Jézus és az ő szent Atyja
Törvénye legyen és szent akaratja
Cselekedeteink zsinórmértéke:
Áldott királyunk királyi széke
Hű szíveinkben legyen felemelve,
És hűségére életünk szentelve;
Tégyen méltóvá a Jézus vére
A boldog lelkek lakóhelyére.

NAGYCSÜTÖRTÖK

*A mélységből kiáltok hozzád, Uram!
Uram, halld meg szavam,
füled legyen figyelmes könyörgő szavamra!
Ha a bűnöket számon tartod, Uram,
Uram, ki marad meg akkor?
De nálad van a bocsánat, ezért félnek téged.
(Zsolt 130,1–4)*

DSIDA JENŐ: NAGYCSÜTÖRTÖKÖN

A szél suhogva borzong
az olajfa-lombokon.
A kanyargós úton, által az erdőn
tömöttsorú fáklyások jönnek.

Testemet ételül adtam,
véretem italul adtam,
könnyel mostam meg lábaitokat;
Mégis egyedül maradtam.

Hajnal-derengés borzong
a sötét lombokon.
Júdás után, által az erdőn
sátánarcú fáklyások jönnek

Testvéreim, tanítványaim!
Égignyúló kemény kereszten
holnap megölnék engem!
És ti alusztok, mélyen alusztok!

NAGYPÉNTEK

Hagyd az Úrra utadat, bizzál benne, mert ő munkálkodik.
(Zsolt 37,5)

Ó, drága Jézus, vajon mit vétettél, Ilyen keményen hogy megítéltté?
Mi bűnt találtak benned és mi vétet, Kik elítéltek?

Megostoroznak, szent arcodba vágnek, Szúró tövissel gúnyból koronáznak.
S te keresztfádon tűrsz, míg őket áldod, Kínt, szomjúságot.

Én, én okoztam minden szenvedésed. Bűneim vittek keresztfára téged.
Mindazt, mit, Jézus, eltűrtél helyettem, Én érdemeltem.

Ily büntetésre álmétkodva nézünk: Pásztorunk szenved juhaidért, értünk,
És mert szolgálai adósságba estek, Az Úr fizet meg.

Ó, mérhetetlen szeretet csodája! Az vitt a kínok, fájdalmak útjára!
Én múltó földi örömeiben éltem, S véred hullt értem.

Johann Heermann 1585–1647 (német).

HÚSVÉT

*Nálad van az élet forrása,
a te világosságod által látunk világosságot.
(Zsolt 36,10)*

TÚRMEZEI ERZSÉBET: HÚSVÉT UTÁN

Húsvét előtt... nehéz, szomorú léptek.
Húsvét előtt... zokogó, bús miértek.
Húsvét előtt... ajtók, kemények, zártak.
Húsvét előtt... arcok, fakóra-váltak.
Húsvét előtt... szívek, üres-szegények.
Húsvét előtt... kihamvadott remények.
Húsvét előtt... egy nagy: Minden hiába!
Bús eltemetkezés az éjszakába.

De húsvét lett! Feltámadott a Mester!
Húsvét után el gyásszal, könnyekkel!
Húsvét után futni a hírrel frissen.
Húsvét után már nem kérdezni mit sem!
Húsvét után új cél és új sietség!
Jézus él! Nincs út, amely messze esnék.
Húsvét után... erő, diadal, élet!

Csak azokért sírjunk húsvéti könnyet,
akik még mindig húsvét előtt élnek.

MENNYBEMENETEL

*Reménykedj az Úrban,
maradj az ő útján.
(Zsolt 3,34)*

BODROG MIKLÓS: MIND ELVÉGEZTETETT, JÉZUSUNK

Mind elvégezted, Jézusunk,
Mit Atyád rádbízott.
Menny-föld Urának hódolunk:
Tanúid elhívod.

Kit választhatnál követül,
Hogy hirdesd országod?
Ránk gyöngeségünk nehezül –
De felold jóságod.

Bűnbocsánattal indítasz
Szeretet útjára,
Szétsugározni a vigaszt,
Világunk javára.

Egymásra bízol bennünket:
Ne maradjunk árván,
Munkáljunk békét, jó ügyet,
Ösvényeden járván.

Mennyei fénybe távoztál,
S így vagy közel hozzánk,
Hívó imádság megtalál,
Áldásod száll reánk.

(Evangélikus Énekeskönyv 478. ének)

PÜNKÖSD

*Tiszta szívet teremts bennem, Istenem,
és az erős lelket újítsd meg bennem!*
(Zsolt 51,12)

PUSZTA SÁNDOR: A SZENTLÉLEK HIMNUSZA (részlet)

A Lelket várom, a nagyszerűt,
Mi szépségekben szíven üt,
A Lelket, ki az Atyától lett
S a vizek felett lebegett.
A Lelket, akiben élet forr,
És rózsáival teleszór...

A Lelket, mely gyújt, csodát mível,
És betölt kegyelmeivel,
Mi föntről, egekből árad át,
Az örök élet áramát,
Mi telít, ürít és újra tölt
És újjászületik a Föld!

A Lelket várom, dús égi szél,
Ott fú, ahol akar és beszél.
Mond kimondhatatlan szavakat
És kormányoz világokat...

Mint irgalmas szellő lengedez,
Békéjével simít, legyen.
Meggérem, mondjom majd értem szót,
Védje az egyedülvalót.
Velem, veled és vele legyen,
Hogy minden ember szent legyen!...
Ámen.

REFORMÁCIÓ

*Te vagy az én erőm, rád figyelek,
Isten az én erős váram.
(Zsolt 59,10)*

GARAY JÁNOS: HIT, REMÉNY ÉS SZERETET

Téged hiszünk, nagy Isten,
Mindenható király!
Ki földön és az égen
Örökké vagy s valál,
Ki térben és időben
Megfoghatatlanul
Múlt és jelen s jövődön
Áldásként átvonul.

Benned remélünk, Isten!
Mert nyilatkoztatád,
Hogy úgy imádkozhatunk mint
Kegyes szelíd atyát,
Ki szent gondviseléssel
Fejünk felett virraszt,
Ki tévedőknek is nyújt
Szelíd, kegyes vigaszt.

Téged merünk szeretni,
Fiadnak általa,
Ki szent, dicső tanával,
Mely szeretet vala;
Az Isten és ember közt
Szent híd gyanánt felállt,
S ki által így az ég s föld
Egy szép egésszé vált!

Téged, hiszünk, nagy Isten,
Ég, föld dicső ura,
Benned remélünk, Isten!
Szelíd, kegyes atya.
Téged merünk szeretni
Fiadnak általa;
Mert te vagy a szeretet
Legtisztább hajnala!

ADVENT

----- ✂
Milyen élethelyzetben éltetek át valami hasonlót?

Mi mindent látunk magunk körül, ami riadalommal tölt el?

Hogyan próbáljuk megnyugtatni magunkat, ha félünk valamitől?

Hol találhatunk valóban vigaszra, bátorításra?

Keressetek választ a freskó ábrázolásában a költő kérdéseire!

Hasonlítsátok össze a vers és a kép hangulatát! Gyűjtsetek hangokat, mozdulatokat leíró szavakat a képhez, és hasonlítsátok össze a vers kifejezéseivel!

----- ✂
Milyen élethelyzetben éltetek át valami hasonlót?

Mi mindent látunk magunk körül, ami riadalommal tölt el?

Hogyan próbáljuk megnyugtatni magunkat, ha félünk valamitől?

Hol találhatunk valóban vigaszra, bátorításra?

Keressetek választ a freskó ábrázolásában a költő kérdéseire!

Hasonlítsátok össze a vers és a kép hangulatát! Gyűjtsetek hangokat, mozdulatokat leíró szavakat a képhez, és hasonlítsátok össze a vers kifejezéseivel!

----- ✂
Milyen élethelyzetben éltetek át valami hasonlót?

Mi mindent látunk magunk körül, ami riadalommal tölt el?

Hogyan próbáljuk megnyugtatni magunkat, ha félünk valamitől?

Hol találhatunk valóban vigaszra, bátorításra?

Keressetek választ a freskó ábrázolásában a költő kérdéseire!

Hasonlítsátok össze a vers és a kép hangulatát! Gyűjtsetek hangokat, mozdulatokat leíró szavakat a képhez, és hasonlítsátok össze a vers kifejezéseivel!

----- ✂

KARÁCSONY

----->✂
Olvassátok el a vers első részét, beszélgetek hangulatáról, hasonlítsátok össze az ünnep otthoni hangulatával, szokásainkkal.

Figyeljétek meg, hogy milyen eszközöket használ a festő, hogy a kisgyermek a középpontban legyen!

A vers harmadik részének olvasása után beszélgetek arról, miért van feltételes módban! Nem lenne tán valóság a karácsonyi történet? Gondoljunk arra, hogy mindenki számára személy szerint is valósággá kell válnia! Mi lehet az oka annak, hogy csak karácsonykor „száll magába minden lélek”?

----->✂
Olvassátok el a vers első részét, beszélgetek hangulatáról, hasonlítsátok össze az ünnep otthoni hangulatával, szokásainkkal.

Figyeljétek meg, hogy milyen eszközöket használ a festő, hogy a kisgyermek a középpontban legyen!

A vers harmadik részének olvasása után beszélgetek arról, miért van feltételes módban! Nem lenne tán valóság a karácsonyi történet? Gondoljunk arra, hogy mindenki számára személy szerint is valósággá kell válnia! Mi lehet az oka annak, hogy csak karácsonykor „száll magába minden lélek”?

----->✂
Olvassátok el a vers első részét, beszélgetek hangulatáról, hasonlítsátok össze az ünnep otthoni hangulatával, szokásainkkal.

Figyeljétek meg, hogy milyen eszközöket használ a festő, hogy a kisgyermek a középpontban legyen!

A vers harmadik részének olvasása után beszélgetek arról, miért van feltételes módban! Nem lenne tán valóság a karácsonyi történet? Gondoljunk arra, hogy mindenki számára személy szerint is valósággá kell válnia! Mi lehet az oka annak, hogy csak karácsonykor „száll magába minden lélek”?

VÍZKERESZT

----- ✂
Figyeljétek meg, mit mond a vers Jézusról!

Hasonlítsd össze, mit mond Máté evangélista a bölcsekről, és mit ír József Attila!

Figyeljétek meg a festményen, hogy Botticelli milyen gyönyörű színeket és gazdag díszítést használ: mennyire fontos volt az alkotónak ez a jelenet! Vajon számunkra is fontos?

A bölcsek az egész föld népeit képviselik a jászolnál. Ma kik lennének ott, milyen ajándékok lennének a kezükben?

----- ✂
Figyeljétek meg, mit mond a vers Jézusról!

Hasonlítsd össze, mit mond Máté evangélista a bölcsekről, és mit ír József Attila!

Figyeljétek meg a festményen, hogy Botticelli milyen gyönyörű színeket és gazdag díszítést használ: mennyire fontos volt az alkotónak ez a jelenet! Vajon számunkra is fontos?

A bölcsek az egész föld népeit képviselik a jászolnál. Ma kik lennének ott, milyen ajándékok lennének a kezükben?

----- ✂
Figyeljétek meg, mit mond a vers Jézusról!

Hasonlítsd össze, mit mond Máté evangélista a bölcsekről, és mit ír József Attila!

Figyeljétek meg a festményen, hogy Botticelli milyen gyönyörű színeket és gazdag díszítést használ: mennyire fontos volt az alkotónak ez a jelenet! Vajon számunkra is fontos?

A bölcsek az egész föld népeit képviselik a jászolnál. Ma kik lennének ott, milyen ajándékok lennének a kezükben?

----- ✂

BÖJT

----->✂
Figyeljétek meg Simon András grafikáját! Beszélgetsetek arról, mire gondolhat ez az ember, milyen tartalmú lehet az imádsága.

Reményik Sándor *Istenarc* című verse is önvizsgálatból fakadhatott. Gondoljátok végig, miért beszél a költő eltemetett arcról, mi az az ezer réteg, amely eltakarja? Mit tehetünk azért, hogy magunkban és másokban felszínre segítsük a jót, miféle „kapavágásra” van szükség?

Szómagyarázat

Alteregó: „másik én”. A reneszánsz kifejezés itt az eltemetett arcnak az újjáéledését jelenti.

----->✂
Figyeljétek meg Simon András grafikáját! Beszélgetsetek arról, mire gondolhat ez az ember, milyen tartalmú lehet az imádsága.

Reményik Sándor *Istenarc* című verse is önvizsgálatból fakadhatott. Gondoljátok végig, miért beszél a költő eltemetett arcról, mi az az ezer réteg, amely eltakarja? Mit tehetünk azért, hogy magunkban és másokban felszínre segítsük a jót, miféle „kapavágásra” van szükség?

Szómagyarázat

Alteregó: „másik én”. A reneszánsz kifejezés itt az eltemetett arcnak az újjáéledését jelenti.

----->✂
Figyeljétek meg Simon András grafikáját! Beszélgetsetek arról, mire gondolhat ez az ember, milyen tartalmú lehet az imádsága.

Reményik Sándor *Istenarc* című verse is önvizsgálatból fakadhatott. Gondoljátok végig, miért beszél a költő eltemetett arcról, mi az az ezer réteg, amely eltakarja? Mit tehetünk azért, hogy magunkban és másokban felszínre segítsük a jót, miféle „kapavágásra” van szükség?

Szómagyarázat

Alteregó: „másik én”. A reneszánsz kifejezés itt az eltemetett arcnak az újjáéledését jelenti.

VIRÁGVASÁRNAP

----- ✂
Figyeljétek meg a versben a kettősséget: gyűjtsétek ki, hogy Jézus mivel szemben gyakorolja erős hatalmát, és kihez fordul szelídségével. Mit kér a költő a szelíd királytól? Figyeljétek meg, hogyan válik személyessé a kétezer éves esemény!

A képet nézve helyezzétek el a költőt a képen, majd keressétek meg a magatok helyét!

----- ✂
Figyeljétek meg a versben a kettősséget: gyűjtsétek ki, hogy Jézus mivel szemben gyakorolja erős hatalmát, és kihez fordul szelídségével. Mit kér a költő a szelíd királytól? Figyeljétek meg, hogyan válik személyessé a kétezer éves esemény!

A képet nézve helyezzétek el a költőt a képen, majd keressétek meg a magatok helyét!

----- ✂
Figyeljétek meg a versben a kettősséget: gyűjtsétek ki, hogy Jézus mivel szemben gyakorolja erős hatalmát, és kihez fordul szelídségével. Mit kér a költő a szelíd királytól? Figyeljétek meg, hogyan válik személyessé a kétezer éves esemény!

A képet nézve helyezzétek el a költőt a képen, majd keressétek meg a magatok helyét!

----- ✂
Figyeljétek meg a versben a kettősséget: gyűjtsétek ki, hogy Jézus mivel szemben gyakorolja erős hatalmát, és kihez fordul szelídségével. Mit kér a költő a szelíd királytól? Figyeljétek meg, hogyan válik személyessé a kétezer éves esemény!

A képet nézve helyezzétek el a költőt a képen, majd keressétek meg a magatok helyét!

----- ✂
Figyeljétek meg a versben a kettősséget: gyűjtsétek ki, hogy Jézus mivel szemben gyakorolja erős hatalmát, és kihez fordul szelídségével. Mit kér a költő a szelíd királytól? Figyeljétek meg, hogyan válik személyessé a kétezer éves esemény!

A képet nézve helyezzétek el a költőt a képen, majd keressétek meg a magatok helyét!

----- ✂

NAGYCSÜTÖRTÖK

----- ✂
Figyeljétek meg az oltárképet, elevenítsétek föl, kik láthatók itt, milyen helyzetben!

Szerintetek ki a kép központi alakja? Vajon miért így ábrázolta a művész?

Keressétek meg a versben az este eseményeit leíró sorokat, majd az este hangulatára vonatkozó kifejezéseket. Figyeljétek meg, hogyan szólít meg minket a vers, mit mond rólunk.

Figyeljétek végül a zsoltáros szavára! A Jézus mellett kitartani nem tudó ember kiálthat Istenhez, kérhet és kaphat bocsánatot.

----- ✂
Figyeljétek meg az oltárképet, elevenítsétek föl, kik láthatók itt, milyen helyzetben!

Szerintetek ki a kép központi alakja? Vajon miért így ábrázolta a művész?

Keressétek meg a versben az este eseményeit leíró sorokat, majd az este hangulatára vonatkozó kifejezéseket. Figyeljétek meg, hogyan szólít meg minket a vers, mit mond rólunk.

Figyeljétek végül a zsoltáros szavára! A Jézus mellett kitartani nem tudó ember kiálthat Istenhez, kérhet és kaphat bocsánatot.

----- ✂
Figyeljétek meg az oltárképet, elevenítsétek föl, kik láthatók itt, milyen helyzetben!

Szerintetek ki a kép központi alakja? Vajon miért így ábrázolta a művész?

Keressétek meg a versben az este eseményeit leíró sorokat, majd az este hangulatára vonatkozó kifejezéseket. Figyeljétek meg, hogyan szólít meg minket a vers, mit mond rólunk.

Figyeljétek végül a zsoltáros szavára! A Jézus mellett kitartani nem tudó ember kiálthat Istenhez, kérhet és kaphat bocsánatot.

----- ✂
Figyeljétek meg az oltárképet, elevenítsétek föl, kik láthatók itt, milyen helyzetben!

Szerintetek ki a kép központi alakja? Vajon miért így ábrázolta a művész?

Keressétek meg a versben az este eseményeit leíró sorokat, majd az este hangulatára vonatkozó kifejezéseket. Figyeljétek meg, hogyan szólít meg minket a vers, mit mond rólunk.

Figyeljétek végül a zsoltáros szavára! A Jézus mellett kitartani nem tudó ember kiálthat Istenhez, kérhet és kaphat bocsánatot.

----- ✂

NAGYPÉNTEK

----- ✂
Olvassátok el a Johann Sebastian Bach *János-passiójának* részletét, és figyeljétek meg, mekkora nyugalom árad a szövegből!

Nézzétek meg Giotto freskóját, és ismételjétek át a szenvedéstörténet eseményeit!

Ki mindenki van jelen Jézus keresztjénél?

----- ✂
Olvassátok el a Johann Sebastian Bach *János-passiójának* részletét, és figyeljétek meg, mekkora nyugalom árad a szövegből!

Nézzétek meg Giotto freskóját, és ismételjétek át a szenvedéstörténet eseményeit!

Ki mindenki van jelen Jézus keresztjénél?

----- ✂
Olvassátok el a Johann Sebastian Bach *János-passiójának* részletét, és figyeljétek meg, mekkora nyugalom árad a szövegből!

Nézzétek meg Giotto freskóját, és ismételjétek át a szenvedéstörténet eseményeit!

Ki mindenki van jelen Jézus keresztjénél?

----- ✂
Olvassátok el a Johann Sebastian Bach *János-passiójának* részletét, és figyeljétek meg, mekkora nyugalom árad a szövegből!

Nézzétek meg Giotto freskóját, és ismételjétek át a szenvedéstörténet eseményeit!

Ki mindenki van jelen Jézus keresztjénél?

----- ✂
Olvassátok el a Johann Sebastian Bach *János-passiójának* részletét, és figyeljétek meg, mekkora nyugalom árad a szövegből!

Nézzétek meg Giotto freskóját, és ismételjétek át a szenvedéstörténet eseményeit!

Ki mindenki van jelen Jézus keresztjénél?

----- ✂

HÚSVÉT

----- ✂
Nézzük meg Daniel Bonnell festményét, gyűjtsetek jelzőket, kifejezéseket, amelyekkel a kép hangulatát leírhatjátok!

Idézzétek fel, milyen, amikor duzzadnak a rügyek, nyílnak a virágok! Hogyan hat ránk mindez?

Olvastassátok el a verset. Gondoljátok végig, hogyan lehet felolvasni úgy, hogy a két utolsó sor megszólítsa a hallgatókat!

----- ✂
Nézzük meg Daniel Bonnell festményét, gyűjtsetek jelzőket, kifejezéseket, amelyekkel a kép hangulatát leírhatjátok!

Idézzétek fel, milyen, amikor duzzadnak a rügyek, nyílnak a virágok! Hogyan hat ránk mindez?

Olvastassátok el a verset. Gondoljátok végig, hogyan lehet felolvasni úgy, hogy a két utolsó sor megszólítsa a hallgatókat!

----- ✂
Nézzük meg Daniel Bonnell festményét, gyűjtsetek jelzőket, kifejezéseket, amelyekkel a kép hangulatát leírhatjátok!

Idézzétek fel, milyen, amikor duzzadnak a rügyek, nyílnak a virágok! Hogyan hat ránk mindez?

Olvastassátok el a verset. Gondoljátok végig, hogyan lehet felolvasni úgy, hogy a két utolsó sor megszólítsa a hallgatókat!

----- ✂
Nézzük meg Daniel Bonnell festményét, gyűjtsetek jelzőket, kifejezéseket, amelyekkel a kép hangulatát leírhatjátok!

Idézzétek fel, milyen, amikor duzzadnak a rügyek, nyílnak a virágok! Hogyan hat ránk mindez?

Olvastassátok el a verset. Gondoljátok végig, hogyan lehet felolvasni úgy, hogy a két utolsó sor megszólítsa a hallgatókat!

----- ✂

MENNYBEMENETEL

-----✂
A freskón a tanítványok Jézusra néznek. Nem figyelnek másra, tudják, hogy mi a fontos, hol van a lényeg. Vajon mi is tudunk ennyire Jézusra figyelni? Észrevesszük-e az ünnepnap fontosságát, azt, hogy ehhez nekünk is közük van?

Olvassátok el az éneket! Először figyeljétek meg a szövegét, emeljétek ki belőle, mit mond el Jézusról, és mit mond rólunk. Hová küld minket?

-----✂
A freskón a tanítványok Jézusra néznek. Nem figyelnek másra, tudják, hogy mi a fontos, hol van a lényeg. Vajon mi is tudunk ennyire Jézusra figyelni? Észrevesszük-e az ünnepnap fontosságát, azt, hogy ehhez nekünk is közük van?

Olvassátok el az éneket! Először figyeljétek meg a szövegét, emeljétek ki belőle, mit mond el Jézusról, és mit mond rólunk. Hová küld minket?

-----✂
A freskón a tanítványok Jézusra néznek. Nem figyelnek másra, tudják, hogy mi a fontos, hol van a lényeg. Vajon mi is tudunk ennyire Jézusra figyelni? Észrevesszük-e az ünnepnap fontosságát, azt, hogy ehhez nekünk is közük van?

Olvassátok el az éneket! Először figyeljétek meg a szövegét, emeljétek ki belőle, mit mond el Jézusról, és mit mond rólunk. Hová küld minket?

-----✂
A freskón a tanítványok Jézusra néznek. Nem figyelnek másra, tudják, hogy mi a fontos, hol van a lényeg. Vajon mi is tudunk ennyire Jézusra figyelni? Észrevesszük-e az ünnepnap fontosságát, azt, hogy ehhez nekünk is közük van?

Olvassátok el az éneket! Először figyeljétek meg a szövegét, emeljétek ki belőle, mit mond el Jézusról, és mit mond rólunk. Hová küld minket?

-----✂
A freskón a tanítványok Jézusra néznek. Nem figyelnek másra, tudják, hogy mi a fontos, hol van a lényeg. Vajon mi is tudunk ennyire Jézusra figyelni? Észrevesszük-e az ünnepnap fontosságát, azt, hogy ehhez nekünk is közük van?

Olvassátok el az éneket! Először figyeljétek meg a szövegét, emeljétek ki belőle, mit mond el Jézusról, és mit mond rólunk. Hová küld minket?

-----✂

PÜNKÖSD

-----✂
A képet nézve beszélgetek röviden a püNKöSDi eseményről, emeljétek ki, milyen változást idéz elő ez a tanítványokban.

Hogyan lehetséges az, hogy a feladatot kapott, de mindeddig várakozó tanítványok most elindulnak, megszólalnak?

Figyeljétek meg, hogy Giotto freskóján nem egyszerően lángnyelveket ábrázol, hanem szinte erővonalakat. Nem is a tanítványok fejére festi, mint oly sok más ábrázolás, hanem az egész helyiséget betölti a szétáradó erő, amelynek forrása fönt van, de nem látható.

-----✂
A képet nézve beszélgetek röviden a püNKöSDi eseményről, emeljétek ki, milyen változást idéz elő ez a tanítványokban.

Hogyan lehetséges az, hogy a feladatot kapott, de mindeddig várakozó tanítványok most elindulnak, megszólalnak?

Figyeljétek meg, hogy Giotto freskóján nem egyszerően lángnyelveket ábrázol, hanem szinte erővonalakat. Nem is a tanítványok fejére festi, mint oly sok más ábrázolás, hanem az egész helyiséget betölti a szétáradó erő, amelynek forrása fönt van, de nem látható.

-----✂
A képet nézve beszélgetek röviden a püNKöSDi eseményről, emeljétek ki, milyen változást idéz elő ez a tanítványokban.

Hogyan lehetséges az, hogy a feladatot kapott, de mindeddig várakozó tanítványok most elindulnak, megszólalnak?

Figyeljétek meg, hogy Giotto freskóján nem egyszerően lángnyelveket ábrázol, hanem szinte erővonalakat. Nem is a tanítványok fejére festi, mint oly sok más ábrázolás, hanem az egész helyiséget betölti a szétáradó erő, amelynek forrása fönt van, de nem látható.

-----✂
A képet nézve beszélgetek röviden a püNKöSDi eseményről, emeljétek ki, milyen változást idéz elő ez a tanítványokban.

Hogyan lehetséges az, hogy a feladatot kapott, de mindeddig várakozó tanítványok most elindulnak, megszólalnak?

Figyeljétek meg, hogy Giotto freskóján nem egyszerően lángnyelveket ábrázol, hanem szinte erővonalakat. Nem is a tanítványok fejére festi, mint oly sok más ábrázolás, hanem az egész helyiséget betölti a szétáradó erő, amelynek forrása fönt van, de nem látható.

REFORMÁCIÓ

----- ✂
Ezen a Lucas Cranachtól származó, Wittenbergben található oltárképen a festő megörökíti a reformáció egy-két fontos tanítását. A kép jobb oldalán látható lelkész Luther.

Vajon mit szeretett volna kifejezni a festő azzal, hogy a kép középpontjában Krisztus található?

Figyeljétek meg, hogy a harmadik versszakban található gondolatok mennyire összecsengenek a festmény üzenetével!

----- ✂
Ezen a Lucas Cranachtól származó, Wittenbergben található oltárképen a festő megörökíti a reformáció egy-két fontos tanítását. A kép jobb oldalán látható lelkész Luther.

Vajon mit szeretett volna kifejezni a festő azzal, hogy a kép középpontjában Krisztus található?

Figyeljétek meg, hogy a harmadik versszakban található gondolatok mennyire összecsengenek a festmény üzenetével!

----- ✂
Ezen a Lucas Cranachtól származó, Wittenbergben található oltárképen a festő megörökíti a reformáció egy-két fontos tanítását. A kép jobb oldalán látható lelkész Luther.

Vajon mit szeretett volna kifejezni a festő azzal, hogy a kép középpontjában Krisztus található?

Figyeljétek meg, hogy a harmadik versszakban található gondolatok mennyire összecsengenek a festmény üzenetével!

----- ✂
Ezen a Lucas Cranachtól származó, Wittenbergben található oltárképen a festő megörökíti a reformáció egy-két fontos tanítását. A kép jobb oldalán látható lelkész Luther.

Vajon mit szeretett volna kifejezni a festő azzal, hogy a kép középpontjában Krisztus található?

Figyeljétek meg, hogy a harmadik versszakban található gondolatok mennyire összecsengenek a festmény üzenetével!

----- ✂
Ezen a Lucas Cranachtól származó, Wittenbergben található oltárképen a festő megörökíti a reformáció egy-két fontos tanítását. A kép jobb oldalán látható lelkész Luther.

Vajon mit szeretett volna kifejezni a festő azzal, hogy a kép középpontjában Krisztus található?

Figyeljétek meg, hogy a harmadik versszakban található gondolatok mennyire összecsengenek a festmény üzenetével!

----- ✂